

T.C.
NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI

**TÜRKİYE'DE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORLAMASI VE RAPOR KALİTESİ:
BİST SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK ENDEKSİNDE BİR UYGULAMA**

DOKTORA TEZİ

Abdurrahman GÜMRAH

Danışman

Doç.Dr. Şükran GÜNGÖR TANÇ

Nevşehir

Haziran 2018

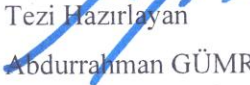
BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Tezi Hazırlayan
Abdurrahman GÜMRAH

TEZ YAZIM KILAVUZUNA UYGUNLUK

“Türkiye’de Sürdürülebilirlik Raporlaması ve Rapor Kalitesi: BİST Sürdürülebilirlik Endeksinde Bir Uygulama” adlı Doktora tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzu’na uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan
Abdurrahman GÜMRAH

Danışman
Doç. Dr. Şükran GÜNGÖR TANÇ

Prof. Dr. Şevki ÖZGENER
İşletme ABD Başkanı
İşletme Ana Bilim Dalı Başkanı

Kabul ve Onay Sayfası

Şükran GÜNGÖR TANÇ danışmanlığında Abdurrahman GÜMRAH tarafından hazırlanan “Türkiye’de Sürdürülebilirlik Raporlaması ve Rapor Kalitesi: BİST Sürdürülebilirlik Endeksinde Bir Uygulama” adlı bu çalışma, jürimiz tarafından Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalında Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

25 /06 / 2018

JÜRİ

Danışman : Doç. Dr. Şükran GÜNGÖR TANÇ

Üye : Prof. Dr. Şaban UZAY

Üye : Prof. Dr. Alper ASLAN

Üye : Doç. Dr. Hakan Vahit ERKUTLU

Üye : Doç. Dr. Ali ERBAŞI

İMZA

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun 12/07/2018 tarih ve 2018.28.566 sayılı Kararı ile onaylanmıştır.

Dr. Öğr. Üyesi Vedat AKTEPE
Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜR

Türkiye’de Sürdürülebilirlik Raporlaması ve Rapor Kalitesi: BİST Sürdürülebilirlik Endeksinde Bir Uygulama isimli tez çalışmasının muhasebe alanına azda olsa katkı sağlayacağını ümit ediyor, tez çalışmam süresince emeğini ve katkılarını hiçbir zaman esirgemedi, tez çalışmasına yön veren kıymetli Danışman Hocam Doç. Dr. Şükran GÜNGÖR TANÇ’a sonsuz teşekkür ediyorum.

Tez çalışmasının uygulama kısmının şekillendirilmesinde bana yön veren değerli hocam Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Müdürü Doç. Dr. Ali ERBAŞI’ya çok teşekkür ederim. Aynı şekilde akademik çalışmalarım süresince desteğini hiçbir zaman esirgemeyen ve her zaman yanımda olan eşim Özlem GÜMRAH’a, kendilerinden esirgemek zorunda kaldığım zamanlar için çocuklarım Emir Kerem ve Elif’e sonsuz teşekkür ediyorum. Ayrıca bugünlere gelmemde her koşulda yanımda olan çok kıymetli annem ve babama da minnettarım.

Abdurrahman GÜMRAH
Nevşehir, Haziran 2018

TÜRKİYE’DE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORLAMASI VE RAPOR KALİTESİ: BİST SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK ENDEKSİNDE BİR UYGULAMA

Abdurrahman GÜMRAH

**Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim
Dalı / Doktora, Haziran 2018**

Danışman: Doç.Dr. Şükran GÜNGÖR TANÇ

ÖZET

Sürdürülebilirlik raporlarından etkin bir şekilde yararlanabilmek için raporlamanın belirli bir sistematik dahilinde yapılması gerekmektedir. Türkçe adıyla Küresel Raporlama Girişimi (GRI), dünyada sürdürülebilirlik raporlarının hazırlanmasında çeşitli standartlar yayınlayarak raporlamanın sistematik şekilde gerçekleşmesini hedeflemektedir.

Yayınlanan raporların amaçlarına etkin bir şekilde hizmet etmesi söz konusu raporun içeriğinde yer alan bilgilerin kalitesiyle doğru orantılıdır. Bu bağlamda yayınlanan sürdürülebilirlik raporlarının niteliksel olarak incelenmesi de önem arz etmektedir. Ancak, literatürde sürdürülebilirlik raporlarının niteliklerini belirlemek için yapılmış olan çalışmalarda kullanılan içerik analizi puanlamalarında GRI’nin raporlama kılavuzunda yer alan denge, karşılaştırılabilirlik, doğruluk, zamansal tutarlılık, netlik ve güvenilirlik kriterlerini direkt olarak dikkate almadıkları görülmektedir. Bu durum GRI’lerin amaçlarına ulaşamamasına sebep olmakta, sonuçta sürdürülebilirlik raporlarının kalitesini tartışılabilir kılmaktadır. Bununla birlikte, sürdürülebilirlik raporlarının içerik analizleri yapılırken kullanılması mümkün olan etkin bir puanlama modeline literatürde rastlanamamıştır. Sürdürülebilirlik raporlarının ilgili paydaşlar tarafından daha etkin kullanılabilmesi için taşıması gereken tüm kriterleri barındıran ve içerik analizi yapılırken etkin bir puanlama modeline duyulan ihtiyaç ön plana çıkmaktadır. Bu kaygılardan yola çıkarak bu tez çalışmasının amacı, sürdürülebilirlik raporlarının niteliksel olarak değerlendirilebilmesine olanak sağlayabilecek ve GRI’nin içerik analizlerinde kullanılacak etkin bir puanlama modeli önermek ve uygulamaktır.

Modelin tasarımında, içerik analizi ve CAMELS yöntemi birlikte kullanılmıştır. Çalışma kapsamına Borsa İstanbul Sürdürülebilirlik Endeksinde yer alan 10 firmanın 2014 ve 2015 yıllarında yayınlamış oldukları sürdürülebilirlik raporları alınmıştır. Çalışma sonucunda, sürdürülebilirlik raporlarının niteliksel olarak değerlendirilebilmesine olanak sağlayan ve raporların içerik analizlerinde kullanılacak etkin bir puanlama modeli önerilmiştir. Önerilen model tanımlanmış olan çalışma kapsamına başarılı bir şekilde uygulanmıştır. Araştırma kapsamına alınmış olan firmaların sürdürülebilirlik raporları niteliksel olarak değerlendirilmiştir. Elde edilen bulguların geneline bakıldığında ise Türkiye’de yayınlanan raporlarda “güvenilirlik” kriterinin en zayıf nitelik kriteri olduğu belirlenmiştir. Yine çalışma sonucunda 2014 yılında AEFES firmasının yayınlamış olduğu, 2015 yılında da BRISA firmasının yayınlamış olduğu sürdürülebilirlik raporlarının en yüksek rapor kalite puanını alan raporlar olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik raporlaması, Sürdürülebilirlik, Sürdürülebilirlik Endeksi

**SUSTAINABILITY REPORTING AND REPORT QUALITY IN TURKEY: AN
APPLICATION IN BIST SUSTAINABILITY INDEX**

Abdurrahman GÜMRAH

Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, Institute of Social Sciences Business

Administration Department / Doctorate, June 2018

Supervisor: Assoc. Prof. Şükran GÜNGÖR TANÇ

ABSTRACT

In order to be able to benefit from sustainability reports effectively, reporting needs to be done within a certain systematic way. The Global Reporting Initiative (GRI), in the name of Turkish, aims to systematically implement the report by publishing variety of standards for the preparation of sustainability reports.

The effective serving of the published reports for their purposes is directly proportional to the quality of the information contained in the report. In this context, Qualitative analysis of the sustainability reports published in this context is also important. However, it appears that the content analysis scores used in the studies to characterize the sustainability reports in the literature do not directly take into account the criteria of balance, comparability, accuracy, temporal consistency, clarity and reliability in the GRI's reporting guidelines. This situation makes GRIs unable to reach their goals and ultimately makes the quality of sustainability reports debatable.

Also there is no effective scoring model that can be used when analyzing the content of sustainability reports in the literature. In order for sustainability reports to be more effectively used by relevant stakeholders, the need for an effective scoring model emerges as the basis for carrying out content analysis and incorporating all the necessary criteria.

The aim of this thesis, based on these concerns, is to propose and implement an effective scoring model that will enable the qualitative evaluation of sustainability reports and that can be used in GRI's content analysis.

In the research model, content analysis and CAMELS method were used together. Within the scope of the study, the sustainability reports of the 10 companies in the Stock Exchange Istanbul Sustainability Index published in 2014 and 2015 were taken. As a result of the study, an efficient scoring model has been proposed that enables the qualitative evaluation of sustainability reports and can be used in content analysis of reports. The proposed model has been successfully applied to the scope of the study.

Sustainability reports of the companies included in the scope of the research have been evaluated qualitatively. The resulting look of the overall findings published in the report on Turkey "reliability" criteria was determined to be the weakest of the qualification criteria. Again, it is determined that AEFES is published in 2014 and 2015 is the highest report quality score of sustainability reports published by BRISA.

Keywords: Sustainability reporting, Sustainability, Sustainability Index

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK.....	i
TEZ YAZIM KILAVUZUNA UYGUNLUK.....	ii
KABUL VE ONAY SAYFASI.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
KISALTMALAR.....	x
TABLolar LİSTESİ.....	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xiv
GRAFİKLER LİSTESİ.....	xv
GİRİŞ.....	16

BİRİNCİ BÖLÜM

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORLAMASI

1.1.Sürdürülebilirlik Kavramı.....	19
1.2.Sürdürülebilir Kalkınma Kavramı.....	20
1.3.Sürdürülebilirlik Raporlaması Kavramı.....	23
1.4.Sürdürülebilirlik Raporlaması ve Kurumsal Sosyal Sorumluluk.....	24
1.5.Sürdürülebilirlik Raporlaması ve Raporlama Teorileri.....	27
1.5.1.Meşruiyet Teorisi.....	28
1.5.2.Paydaş Teorisi.....	28
1.5.3.Kurumsallaşma Teorisi.....	29
1.6.Sürdürülebilirlik Raporlaması ve Önemi.....	30

1.7.Sürdürülebilirlik ve Mevcut Raporlama Sistemleri	31
1.8.Sürdürülebilirlik Raporlaması Standartları ve Yapılan Çalışmalar	32
1.8.1.Küresel Raporlama Girişimi (GRI)	33
1.8.2.Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi (IIRC).....	34
1.8.3.ISO Standartları	35
1.8.4.Birleşmiş Milletler Küresel İlkeler Sözleşmesi (KİS).....	36
1.8.5.OECD Çok Uluslu İşletmeler Genel İlkeleri.....	37
1.8.6.AA1000 Hesap Verebilirlik Serisi	37
1.8.7.Ulusal ve Bölgesel Çerçevesel	38
1.9.Sürdürülebilirlik Raporlaması ve Hesap Verilebilirlik	38
1.10.Türkiye’de Sürdürülebilirlik Raporlaması	39

İKİNCİ BÖLÜM

KÜRESEL RAPORLAMA GİRİŞİMİ VE LİTERATÜR İNCELEMESİ

2.1.Küresel Raporlama Girişimi	42
2.1.1.GRI’nin Tarihçesi.....	42
2.1.2.GRI’nin Amacı ve Hedefleri	45
2.1.3.GRI Raporlama Prensipleri	46
2.1.4.Sürdürülebilirlik Raporlaması Kılavuzları	48
2.1.4.1.Rapor İçeriğinin Belirlenmesi	48
2.1.4.2.Rapor Niteliğinin Belirlenmesi.....	49
2.1.4.3.Standart Bildirimler	51
2.1.4.3.1.Genel Standart Bildirimler.....	51
2.1.4.3.2.Özel Standart Bildirimler.....	53
2.2.Literatür İncelemesi	55
2.2.1.Sürdürülebilirlik Raporlarında İçerik Analizi Yöntemiyle Yapılmış Çalışmalar	55

2.2.2.Sürdürülebilirlik Raporlarının İçerik Kalitesini Konu Edinmiş Çalışmalar . 59	
2.2.3.CAMELS Derecelendirme Sistemiyle Yapılmış Olan Çalışmalar 66	

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORLARININ KALİTE PUANLARININ BELİRLENMESİNE YÖNELİK MODEL ÖNERİSİ

3.1.Araştırmanın Amacı ve Önemi 67	
3.2.Araştırmanın Kapsamı 69	
3.3.Araştırmada Kullanılan Yöntemler 71	
3.3.1.Rapor Kalite Bileşeni Puanlarının Hesaplanması 72	
3.3.1.1.Göstergelerin Puanlanması 72	
3.3.1.2.Unsur Puanlarının Hesaplanması..... 79	
3.3.1.3.Kategori Puanlarının Hesaplanması 80	
3.3.1.4.Rapor Kalite Bileşeni Puanlarının Hesaplanması 87	
3.3.2.Rapor Kalite Puanının Oluşturulması..... 90	
3.4.Araştırmanın Kısıtları 94	
3.5.Bulgular..... 95	
3.5.1.Gösterge Puanlarına İlişkin Bulgular 95	
3.5.2.Unsur Puanlarına İlişkin Bulgular 98	
3.5.3.Kategori ve Rapor Kalite Bileşeni Puanlarına İlişkin Bulgular 99	
3.5.4.Rapor Kalite Puanlarına İlişkin Bulgular 120	
SONUÇ..... 129	
KAYNAKÇA 137	
ÖZ GEÇMİŞ.....148	
EKLER.....149	

KISALTMALAR

AB: Avrupa Birliği

BM: Birleşmiş Milletler

BMİDÇS: BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi

CERES: Çevreye Duyarlı Ekonomiler Koalisyonu

EPA: Birleşik Devletler Çevre Koruma Ajansı

ER: Entegre Raporlama

GRI: Küresel Raporlama Girişimi

IIRC: Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi

ISO: Uluslararası Standartlar Teşkilatı

KİS: Birleşmiş Milletler Küresel İlkeler Sözleşmesi

KSS: Kurumsal Sosyal Sorumluluk

OECD: Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Örgütü

UÇES: AB Entegre Çevre Uyum Stratejisi

UNEP: Birleşmiş Milletler Çevre Programı

USSK: Ulusal Sürdürülebilir Kalkınma Komisyonu

WBCSD: Dünya Sürdürülebilir Kalkınma İş Konseyi

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1.1: Sürdürülebilirlik Tanımları	20
Tablo 1.2: Sürdürülebilir Kalkınmanın Alt Boyutları	22
Tablo 2.3: Håbek ve Wolniak'in Araştırmalarında Kullanmış Oldukları Rapor Kalitesi Göstergeleri	62
Tablo 2.4: 2008 Yılı Öncesinde Yapılmış Olan Çalışmalar	64
Tablo 2.5: CAMELS Derecelendirme Sistemiyle Yapılmış Olan Çalışmalar	66
Tablo 3.6: Analiz Kapsamına Alınan Firmalar	70
Tablo 3.7: GRI-G4 Raporlama Çerçevesinde Kategoriler, Unsurlar ve Göstergeler	73
Tablo 3.8: GRI'ye Göre Nitelikli Raporun Belirlenmesinde Kullanılacak Olan İlkeler ve Testler	74
Tablo 3.9: AKENR Firması 2014 Yılı Ekonomik Performans Unsuruna İlişkin Gösterge Puanları	80
Tablo 3.10: AKENR Firması 2014 Yılı Ekonomik Kategorisi Puan Hesaplaması ...	81
Tablo 3.11: AEFES Firması 2014 Yılı Denge Bileşeni Kategori Puanları	88
Tablo 3.12: Kategorilerin Alabilecekleri En Yüksek Puanlar	89
Tablo 3.13: CAMELS Puanının Hesaplanması	91
Tablo 3.14: Rapor Kalite Kriterleri ve Ağırlık Dereceleri	92
Tablo 3.15: GRI Gösterge Kategorileri ve Ağırlık Dereceleri	93
Tablo 3.16: Kategorilerin Ağırlık Derecelerinin Hesaplanması	93
Tablo 3.17: Krippendorff Alfa Katsayısının Yorumlanmasına İlişkin Değer Aralıkları	95
Tablo 3.18: AKENR Firması 2014 ve 2015 Yılları Gösterge Puanları	96
Tablo 3.19: AKENR Firması 2014 ve 2015 Yılları Unsur Puanları	98
Tablo 3.20: AKENR Firması 2014 ve 2015 Yılları Sürdürülebilirlik Raporlaması Bileşenler Bazında Kategori Puanları	100
Tablo 3.21: AEFES Firması 2014 ve 2015 Yılları Sürdürülebilirlik Raporlaması Bileşenler Bazında Kategori Puanları	102
Tablo 3.22: ARCLK Firması 2014 ve 2015 Yılları Sürdürülebilirlik Raporlaması Bileşenler Bazında Kategori Puanları	104
Tablo 3.23: BRISA Firması 2014 ve 2015 Yılları Sürdürülebilirlik Raporlaması Bileşenler Bazında Kategori Puanları	106

Tablo 3.24: CIMSA Firması 2014 ve 2015 Yılları Sürdürülebilirlik Raporlaması Bileşenler Bazında Kategori Puanları	108
Tablo 3.25: FROTO Firması 2014 ve 2015 Yılları Sürdürülebilirlik Raporlaması Bileşenler Bazında Kategori Puanları	110
Tablo 3.26: OTKAR Firması 2014 ve 2015 Yılları Sürdürülebilirlik Raporlaması Bileşenler Bazında Kategori Puanları	112
Tablo 3.27: SISE Firması 2014 ve 2015 Yılları Sürdürülebilirlik Raporlaması Bileşenler Bazında Kategori Puanları	114
Tablo 3.28: TOASO Firması 2014 ve 2015 Yılları Sürdürülebilirlik Raporlaması Bileşenler Bazında Kategori Puanları	116
Tablo 3.29: TUPRS Firması 2014 ve 2015 Yılları Sürdürülebilirlik Raporlaması Bileşenler Bazında Kategori Puanları	118
Tablo 3.30: Sürdürülebilirlik Raporları Referans Değerleri	120
Tablo 3.31: Analiz Kapsamına Alınmış Olan Firmaların Sürdürülebilirlik Raporlaması Kalite Puanları.....	121
Tablo Ek.32: AEFES Firması 2014 Yılı Gösterge Puanları	149
Tablo Ek.33: AEFES Firması 2015 Yılı Gösterge Puanları	150
Tablo Ek.34: ARCLK Firması 2014 Yılı Gösterge Puanları	151
Tablo Ek.35: ARCLK Firması 2015 Yılı Gösterge Puanları	152
Tablo Ek.36: BRISA Firması 2014 Yılı Gösterge Puanları.....	153
Tablo Ek.37: BRISA Firması 2015 Yılı Gösterge Puanları.....	155
Tablo Ek.38: CIMSA 2014 Yılı Firması Gösterge Puanları	157
Tablo Ek.39: CIMSA Firması 2015 Yılı Gösterge Puanları	159
Tablo Ek.40: FROTO Firması 2014 Yılı Gösterge Puanları.....	160
Tablo Ek.41: FROTO Firması 2015 Yılı Gösterge Puanları.....	162
Tablo Ek.42: OTKAR Firması 2014 Yılı Gösterge Puanları.....	164
Tablo Ek.43: OTKAR Firması 2015 Yılı Gösterge Puanları.....	165
Tablo Ek.44: SISE Firması 2014 Yılı Gösterge Puanları	166
Tablo Ek.45: SISE Firması 2015 Yılı Gösterge Puanları	167
Tablo Ek.46: TOASO Firması 2014 Yılı Gösterge Puanları	168
Tablo Ek.47: TOASO Firması 2015 Yılı Gösterge Puanları	170
Tablo Ek.48: TUPRS Firması 2014 Yılı Gösterge Puanları	172
Tablo Ek.49: TUPRS Firması 2015 Yılı Gösterge Puanları	173

Tablo Ek.50: AEFES Firması 2014 Yılı Unsur Puanları	174
Tablo Ek.51: ARCLK Firması 2014 Yılı Unsur Puanları.....	175
Tablo Ek.52: BRISA Firması 2014 Yılı Unsur Puanları	176
Tablo Ek.53: CIMSA Firması 2014 Yılı Unsur Puanları.....	177
Tablo Ek.54: FROTO Firması 2014 Yılı Unsur Puanları	178
Tablo Ek.55: OTKAR Firması 2014 Yılı Unsur Puanları	179
Tablo Ek.56: SISE Firması 2014 Yılı Unsur Puanları	180
Tablo Ek.57: TOASO Firması 2014 Yılı Unsur Puanları	181
Tablo Ek.58: TUPRS Firması 2014 Yılı Unsur Puanları.....	182
Tablo Ek.59: AEFES Firması 2015 Yılı Unsur Puanları.....	183
Tablo Ek.60: ARCLK Firması 2015 Yılı Unsur Puanları.....	184
Tablo Ek.61: BRISA Firması 2015 Yılı Unsur Puanları	185
Tablo Ek.62: CIMSA Firması 2015 Yılı Unsur Puanları.....	186
Tablo Ek.63: FROTO Firması 2015 Yılı Unsur Puanları	187
Tablo Ek.64: OTKAR Firması 2015 Yılı Unsur Puanları	188
Tablo Ek.65: SISE Firması 2015 Yılı Unsur Puanları	189
Tablo Ek.66: TOASO Firması 2015 Yılı Unsur Puanları.....	190
Tablo Ek.67: TUPRS Firması 2015 Yılı Unsur Puanları.....	191
Tablo Ek.68: AKENR Firması 2014 Yılı SRKP Hesaplama Süreci.....	192
Tablo Ek.69: AEFES Firması 2014 Yılı SRKP Hesaplama Süreci	193
Tablo Ek.70: ARCLK Firması 2014 Yılı SRKP Hesaplama Süreci.....	194
Tablo Ek.71: BRISA Firması 2014 Yılı SRKP Hesaplama Süreci.....	195
Tablo Ek.72: CIMSA Firması SRKP Hesaplama Süreci.....	196
Tablo Ek.73: FROTO Firması SRKP Hesaplama Süreci	197
Tablo Ek.74: OTKAR Firması SRKP Hesaplama Süreci.....	198
Tablo Ek.75: SISE Firması SRKP Hesaplama Süreci	199
Tablo Ek.76: TOASO Firması SRKP Hesaplama Süreci	200
Tablo Ek.77: TUPRS Firması SRKP Hesaplama Süreci	201

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1: Sürdürülebilirlik Raporlamasının Evrimi	27
Şekil 2.2: GRI Sürdürülebilirlik Raporlaması Kılavuzları.....	48
Şekil-3.3: Önerilen Modelin Aşamaları	71
Şekil 3.4: Rapor Kalite Puanı Modeli - Ekonomi Kategorisi	82
Şekil 3.5: Rapor Kalite Puanı Modeli - Çevre Kategorisi.....	83
Şekil 3.6: Rapor Kalite Puanı Modeli - İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş Kategorisi	84
Şekil 3.7: Rapor Kalite Puanı Modeli - İnsan Hakları Kategorisi.....	85
Şekil 3.8: Rapor Kalite Puanı Modeli - Toplum Kategorisi.....	86
Şekil 3.9: Rapor Kalite Puanı Modeli - Ürün Sorumluluğu Kategorisi	87
Şekil 3.10: Rapor Kalite Puanı Modeli – Kriterler Bazında Kategori Puanları	89

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 3.1: 2006-2016 Yılları Bazında Yayınlanan Sürdürülebilirlik Raporlaması Sayısı.....	67
Grafik 3.2: 2014 Yılı Sürdürülebilirlik Raporlaması Kalite Puanı Sıralaması	124
Grafik 3.3: 2015 Yılı Sürdürülebilirlik Raporlaması Kalite Puanı Sıralaması	125

GİRİŞ

Sürdürülebilirlik raporlaması, kuruluşların belirli bir dönem sonunda ekonomik, çevresel ve sosyal konularda, kuruluşun hesap verilebilirlik fonksiyonunu yerine getirmesinde kullanmış olduğu bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır. Sürdürülebilirlik raporları, bir kuruluşun kurumsal sürdürülebilir kalkınma faaliyetleri hakkında paydaşlarına bilgi sunması amacıyla kuruluş içi ve kuruluş dışı tüm paydaşlara katkı sağlamak için tasarlanmıştır. Sürdürülebilirlik raporlaması, firmaların faaliyetlerini daha sürdürülebilir hale getirmek için hedef belirlemelerine, performanslarını ölçmelerine ve değişimi yönetmelerine yardımcı olmaktadır. Ayrıca sürdürülebilirlik raporları, kuruluşların çevre, toplum ve ekonomi üzerindeki olumlu veya olumsuz etkilerine ilişkin bildirimlerini paydaşlara iletmektedir. Böylelikle kuruluşların faaliyetleri ve stratejileri üzerinde, sürdürülebilirliğin etkilerinin anlaşılmasına ve yönetilmesine yardımcı olmaktadır.

Geleneksel finansal tablolar gibi sürdürülebilirlik raporları da paydaşlarla etkili bir iletişim aracı olarak değerlendirilebilir. Ancak geleneksel finansal tablolar mali olaylarla ilgilenirken, sürdürülebilirlik raporlaması sürdürülebilirliğin çevresel, ekonomik ve sosyal boyutlarını ölçmek için mali nitelik taşımayan performans göstergelerinin kullanımına odaklanmaktadır. Bu bağlamda sürdürülebilirlik raporlaması işletmeler için stratejik bir yönetim aracı halini almakta ve paydaşlarla etkili iletişimin sağlanmasında önemli bir görev üstlenmektedir.

Sürdürülebilirlik raporlaması son yıllarda tüm dünyada başta iş dünyası olmak üzere kar amacı gütmeyen kuruluşlar tarafından da çok yakından ve ilgiyle takip edilmektedir. Başta çok uluslu işletmeler olmak üzere birçok kurum paydaşlarına sürdürülebilirlik raporlaması sunmayı en önemli görevleri arasında saymaktadır. Kar amacı güden ve gütmeyen tüm kurumlar yapmış oldukları faaliyetler sonucunda

çevresel, ekonomik ve toplumsal bir takım etkiler meydana getirmektedirler. Söz konusu etkilerin paydaşlar tarafından bilinmesi, yapılan faaliyetlerin olumsuz etkilerinin en az seviyeye indirilmesi ve toplumun bu kurumların çevresel, sosyal ve ekonomik performanslarını değerlendirmesi açısından sürdürülebilirlik raporlamaları son derece büyük önem arz etmektedir.

Türkçe karşılığı Küresel Raporlama Girişimi olan Global Reporting Initiative (GRI), dünyanın en yaygın sürdürülebilirlik raporlama çerçevesinin geliştirilmesine öncülük eden kurum olarak karşımıza çıkmaktadır. GRI'nin yayınlamış olduğu raporlama çerçeveleri, kuruluşların ekonomik, çevresel ve sosyal performanslarını ölçmek ve raporlamak için kullanabilecekleri ilke ve göstergeleri ortaya koymaktadır. GRI raporlama çerçeveleri büyüklük, sektör veya konum farkı gözetmeksizin tüm kuruluşlar tarafından kullanılabilir şekilde tasarlanmıştır. Başka bir deyişle GRI raporlama prensipleri, küçük işletmelerden geniş ve coğrafi olarak dağıntık operasyonlara sahip olan kuruluşlara kadar çeşitli organizasyonların karşılaştığı sürdürülebilirlik problemlerini dikkate almakta ve söz konusu problemlerin çözümüne odaklanmaktadır.

GRI raporlama prensipleri, dünya genelinde giderek artan sayıda kuruluş tarafından benimsenmekte ve raporlama sürecinde kılavuz olarak uygulanmaktadır. Sürdürülebilirlik raporu yayınlayan kuruluş sayısı Türkiye'de de gün geçtikçe artmakta ve genel olarak yayımlanan sürdürülebilirlik raporlarında GRI raporlama prensiplerinin rehber olarak benimsenmektedir. GRI'nin prensipler incelendiğinde, raporların amaçlarına etkin bir şekilde hizmet edip etmediğine yönelik soruları gündeme getirdiği görülmektedir. Yayımlanan raporların amaçlarına etkin bir şekilde hizmet etmesi raporun içeriğinde yer alan bilgilerin kalitesiyle doğru orantılıdır. Bu bağlamda yayımlanan sürdürülebilirlik raporlarının niteliksel olarak incelenmesi önem arz etmektedir. Ancak, literatürde sürdürülebilirlik raporlarının niteliklerini belirlemek için yapılmış olan çalışmalarda kullanılan içerik analizi puanlamalarında GRI'nin nitelikli raporda yer alan bilginin özellikleri olarak belirlediği denge, karşılaştırılabilirlik, doğruluk, zamansal tutarlılık, netlik ve güvenilirlik kriterlerini direkt olarak dikkate almadıkları görülmektedir (Bachoo ve diğ. 2003; Clarkson ve diğ., 2008; Ching ve diğ. 2013; Amran ve diğ. 2014; Yadava ve Sinha 2016). Bu durum

GRI'lerin amaçlarına ulaşamamasına sebep olmakta, sonuçta sürdürülebilirlik raporlarının kalitesini tartışılabilir kılmaktadır. Bununla birlikte, sürdürülebilirlik raporlarının içerik analizleri yapılırken kullanılması mümkün olan etkin bir puanlama modeline literatürde rastlanamamıştır. Sürdürülebilirlik raporlarının ilgili paydaşlar tarafından daha etkin kullanılabilmesi için taşınması gereken tüm kriterleri barındıran ve içerik analizi yapılırken etkin bir puanlama modeline duyulan ihtiyaç ön plana çıkmaktadır. Bu kaygılardan yola çıkarak bu tez çalışmasının amacı, sürdürülebilirlik raporlarının niteliksel olarak değerlendirilebilmesine olanak sağlayabilecek ve GRI'nin içerik analizlerinde kullanılacak etkin bir puanlama modeli önermek ve uygulamaktır.

Bu amaç doğrultusunda çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Bu çalışmanın birinci bölümünde, sürdürülebilirlik, sürdürülebilirlik raporlaması, raporlama teorileri, sürdürülebilirlik raporlaması standartları ve raporlamanın kuruluşlara sağladığı katkılar incelenmektedir.

Çalışmanın ikinci bölümü, sürdürülebilirlik raporlaması konusunda dünya genelinde kabul görmüş standartlar yayınlayan GRI'ye ve literatürde sürdürülebilirlik raporlamasıyla ilgili yapılmış olan çalışmalara ayrılmıştır. Bu bölümde GRI'nin tarihçesi, amacı, hedefleri, raporlama prensipleri ve raporlama kılavuzlarıyla ilgili olarak detaylı bilgiye yer verilmiştir. Yine bu bölümde, çalışmada geliştirilen modelin temelini teşkil eden içerik analizi yöntemi ve CAMELS derecelendirme sistemiyle ilgili olarak ulusal ve uluslararası literatürde yer alan belli başlı çalışmalara yer verilmiştir.

Çalışmanın üçüncü ve son bölümünde ise sürdürülebilirlik raporlarının içerik kalitesini ölçmeye yönelik bir model önerilmiştir. Önerilen model BİST Sürdürülebilirlik Endeksinde yer alan 10 firmanın 2014 ve 2015 yıllarında yayınlamış oldukları sürdürülebilirlik raporlarına uygulanmıştır. Çalışma sonucunda elde edilen bulgular analiz edilip yorumlanarak, Türkiye'de sürdürülebilirlik raporlarının içerik kalitelerinin mevcut durumları tespit edilmeye çalışılmış, etkili ve kaliteli içeriğe sahip sürdürülebilirlik raporlarının yayınlanması için bir takım önerilerde bulunulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK

RAPORLAMASI

Çalışmanın bu bölümünde öncelikli olarak sürdürülebilirlik raporlaması konusunda temel kavramlara yer verilmiş sonrasında sürdürülebilirlik raporlaması konusunda geliştirilmiş olan standartlar detaylı olarak açıklanmıştır.

1.1.Sürdürülebilirlik Kavramı

Sürdürülebilirlik kelimesi dilimize İngilizce “Sustainability” kelimesinin karşılığı olarak girmiş ve Latince “sustinere” (dayanmak, ayakta kalmak) kelimesinden türemiştir (Saraç ve Alptekin 2017:3). Sürdürülebilirlik kavramı ilk olarak 1980’li yıllarda akademik literatürde kendine yer edinmiş ve günümüze değin önemli evreler geçirmiştir (Portney 2015:2).

Sürdürülebilirlik kavramı merkezinde insan olmasından ötürü yaşamsal faaliyetlerin bütünü içerisinde kendisine yer bulmuştur. Kavram özellikle kamu politikalarının neyi başarması gerektiğinin bir ifadesi olarak politika odaklı araştırmalarda popüler olarak kullanılmaktadır (Kuhlman ve Farrington 2010:3437). Bununla birlikte ormanların sürdürülebilirliği, sürdürülebilir kentler, sürdürülebilir tarım, sürdürülebilir mimari, finansal sürdürülebilirlik vb. kullanımlar kavramının üzerinde çok tartışılmasına ve pek çok kez farklı şekillerde tanımlanmasına neden olmuştur (Yavuz 2010:65). Söz konusu tanımlamalardan bazıları Tablo-1.1’de yer almaktadır.

Tablo 1.1: Sürdürülebilirlik Tanımları

Yazar(lar)	Sürdürülebilirlik Kavramı Tanımı
(Meadowcroft 1997:168)	Mevcut bir şeyin varlığının sürekli kılınabilmesi amacının güdüldüğüdür.
(Ratiu 2013:127)	Zarar verici özelliği olmayıp, desteklenebilir olan, hukuki açıdan ve bilimsel olarak doğruluğu ispat edilebilir yöntemlerle iyi olarak ifade edilen koşulların korunabilmesidir.
(Kagan ve Verstraete, 2011)	Çelişkiler arasındaki benzerliklerden yola çıkma, farklılıklardan bir bütün oluşturma ve değişimlerde yaşanan sürekliliktir.
(Gazibey ve diğ., 2014:514)	Gelişimci bir yaklaşım ve kontrollü tutumlarla devamlılığı sağlayabilme çabasıdır.
(Karabıçak ve Özdemir 2015:44)	Dünyanın var olan kaynaklarının korunarak, gelecek nesillere aktarılması hedefinin sağlanmasıdır.

Kaynak: Saraç B. ve Alptekin N. (2017:3)

Amerika Birleşik Devletleri (ABD) Çevre Koruma Ajansı'na göre (United States Environmental Protection Agency – EPA) sürdürülebilirlik basit bir ilkeye dayanmaktadır. Bu ilkeye göre, hayatta kalma ve refah için ihtiyaç duyduğumuz her şey doğrudan veya dolaylı olarak doğal çevremiz üzerine kuruludur. Ayrıca sürdürülebilirliği sürdürmek, mevcut ve gelecek nesilleri desteklemek için üretken bir uyum içerisinde, insanların ve doğanın var olabileceği koşulları yaratmaktır (www.epa.gov, 2017).

Yukarıda yer alan tanımlar bir bütün halinde değerlendirildiğinde, sürdürülebilirliğin, sadece çevresel konularda değil insani ve kültürel konularda da önemli olduğu söylenebilir. Dolayısıyla sürdürülebilirlik olgusunun gerçekleşebilmesi küresel kültürün yerel kültür ile birleşmesi ve entegre olmasını gerekli kılmaktadır. Bu bağlamda bünyesinde çevresel, sosyal ve ekonomik konuları barındıran sürdürülebilir kalkınma kavramı ön plana çıkmaktadır.

1.2.Sürdürülebilir Kalkınma Kavramı

Sürdürülebilir kalkınma kavramının tüm dünyada geniş bir şekilde yankı bulması ve kabul edilmesi Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliği Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu tarafından 1987 yılında “Ortak Geleceğimiz” başlıklı raporun

yayınlanması sonucu ortaya çıkmıştır. Sürdürülebilir kalkınma kavramı söz konusu rapordan sonra dünya çapında birçok hükümetin ve şirketin önceliği haline gelmiştir. Rapor o dönem komisyon başkanı ve Norveç Başbakanı' da olan Gro Harlem Bruntland'ın isminden dolayı Bruntland Raporu olarak da bilinmektedir. Bruntland raporunda, sürdürülebilir kalkınma kavramı *“Bugünün ihtiyaçlarının, gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılama kabiliyetinden ödün vermeksizin karşılanması”* şeklinde tanımlanmaktadır (WCED 1987:43).

Kavram, çevre sorunları, sosyal-ekonomik konular, yoksulluk, eşitsizlik ve insanlığın sağlıklı bir gelecek kaygısı konuları arasındaki ilişkilerin farkındalığının artmasının bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Kavram özellikle çevre ve sosyal-ekonomik konular arasında güçlü bir bağlantı kurmaktadır. Bu durum sürdürülebilir kalkınmanın, mevcut ve gelecekteki insanlık için temel zorlukları giderme potansiyeline sahip olmasından kaynaklanmaktadır (Hopwood ve diğ., 2005:38). Sürdürülebilir kalkınma kavramına olan ilginin artması, insanlığın doğayla arasında olan ilişkinin önemini anladığını gösteren bir işarettir (Giddings ve diğ., 2002:188). Ayrıca sürdürülebilir kalkınma, insanlığın karşılaştığı veya karşılaşması muhtemel sorunları bütünlük perspektifiyle ele almakta, kişilerin iyilik halini ekonomik ve sosyal açıdan artırmayı hedeflemektedir (Özmete ve Akgül Gök 2015:130).

Bir ülke yada bölgede sürdürülebilir kalkınmadan söz edebilmek için kavramın alt boyutları olan sosyal, çevresel ve ekonomik sürdürülebilirliğin aynı anda işlenmesi gerekmektedir. Sosyal sürdürülebilirlik, eğitim, sağlık, güvenlik gibi sosyal hizmetlerin coğrafya, cinsiyet vb. farklılıklar göz ardı edilerek ülke yada bölgede adil dağılımının sağlanmasını içermektedir. Söz konusu adil dağılım yoksullukla mücadeleyi gerekli kılmaktadır. Dolayısıyla yoksul insanların ihtiyaçlarını göz önünde bulundurmaman bir kalkınma sürdürülebilir olmayacaktır (Ada Altun ve Kılıç 2014:204).

Çevresel sürdürülebilirlik, bir ülke yada bölgenin tüm ekonomik ve sosyal politikalarının çevre politika ve stratejileri ile bütünleştirilmesidir. Sürdürülebilir kalkınmanın çevresel boyutu insan yaşamının yanı sıra doğal yaşamın korunmasını zorunlu kılmaktadır (Yıldırım ve Uğuz 2015:204). Dünya nüfusundaki,

sanayileşmedeki, kirlenmedeki ve kaynak tüketimindeki mevcut artış eğiliminin değişmeden devam etmesi halinde önümüzdeki yüzyıl içerisinde gezegendeki büyümenin sınırlarına gelinecektir. Bu durum nüfusun ve endüstriyel üretim kapasitesinin oldukça hızlı bir şekilde düşmesine neden olacaktır. Dolayısıyla büyüme eğilimini değiştirmek, ekolojik ve ekonomik olarak uzun bir gelecekte sürdürülebilir istikrarlı bir durum yaratmak tüm insanlığın geleceği açısından son derece büyük önem arz etmektedir (Kaypak 2015:23).

Ekonomik sürdürülebilirlik, mal ve hizmetleri süregelen esaslara göre üretirken, dış borçların yönetilebilirliğinin sürdürülmesini, tarımsal ve endüstriyel üretime zarar veren sektörel dengesizliklerden kaçınılmasını ifade etmektedir (Harris 2000:5). Ekonomik sürdürülebilirlik, büyüme ve kalkınma ile ilgili tartışmaları, alternatif iktisadi modelleri, ekoloji ekonomisini ve maddiyata önem vermeme gibi görüşleri ön plana çıkarmaktadır (Nasır 2012:138). Aşağıda Tablo-1.2’de sürdürülebilir kalkınmanın alt boyutları ve söz konusu boyutların neyi geliştirmeyi ve neyi sürdürecekleri yer almaktadır.

Tablo 1.2: Sürdürülebilir Kalkınmanın Alt Boyutları

		Sosyal	Ekonomik	Çevresel
Ne Geliştirilecek?	İnsanlar	+++	++	+
	Ekonomi	++	+++	+
	Toplum	+++	+	+
Ne Sürdürülecek?	Doğa	+	+	+++
	Yaşam Desteği	+	++	++
	Yerel Topluluklar	+++	+	+

Not: + işaretinin sayısı konunun hangi düzeyde kapsandığını gösterir.

Kaynak: Aliyev, E. ve Aslanlı, K. (2015:42)

Tablo-1.2 incelendiğinde sürdürülebilir kalkınmanın sosyal boyutu, insan ve toplum merkezli gelişimi sağlayacak ve yerel toplumların karar alma mekanizmalarındaki etkinliğini artıracaktır. Ekonomik boyutta ekonomi merkezli gelişim sağlanacak ve yaşam desteği sürdürülecektir. Çevresel boyutta ise doğanın korunması öncelikli olacaktır. (Aliyev ve Aslanlı 2015:41).

1.3.Sürdürülebilirlik Raporlaması Kavramı

Günümüzde işletmeler sadece sattıkları ürünler, karlılık oranları veya borsadaki hisselerinin değerleriyle değil başta çalışanları olmak üzere faaliyette buldukları toplum ve çevreye karşı ne kadar duyarlı olduklarını hazırlamış oldukları raporlarda sunarak ön plana çıkmak istemektedirler. Başka bir deyişle günümüz işletmeleri, bilinçli toplumlarda sadece kar amacına yönelik işletmelerin başarı şanslarının son derece düşük olduğunun farkına varmışlardır. Dolayısıyla işletmeler, sadece finansal bilgilerin yer aldığı raporları sunmak yerine finansal olmayan bilgilerin de yer aldığı raporları sunmaya gereksinim duymaktadırlar (Yanık ve Türker 2012:297). Söz konusu raporlamalardan biriside sürdürülebilirlik raporlamasıdır.

Sürdürülebilirlik raporlamasının çeşitli kuruluşlar tarafından tanımlamaları yapılmıştır. GRI sürdürülebilirlik raporlamasını “Kuruluşun sürdürülebilir kalkınma hedefine yönelik örgütsel performansını iç ve dış paydaşlarla paylaştığı ölçme, açıklama ve sorumlu olma uygulaması” şeklinde tanımlamaktadır (Global Reporting Initiative, 2006:3). Dünya Sürdürülebilir Kalkınma İş Konseyi (The World Business Council for Sustainable Development (WBCSD)), sürdürülebilir kalkınma raporlarını, iç ve dış menfaat sahiplerine ekonomik, çevresel ve sosyal boyutlara ilişkin kurumsal konum ve etkinliklerin bir resmini sunmak için şirketler tarafından hazırlanan halka açık raporlar şeklinde tanımlamaktadır (World Business Council for Sustainable Development, 2002:7).

Riley ve Gadonniex (2009) sürdürülebilirlik raporlamasını, ekonomik, sosyal ve çevresel odak noktalarında çeşitli protokoller dahilinde temel performans göstergeleriyle bir kuruluşun performansını ölçebilen, finansal raporlar gibi belirli bir düzen dahilinde sunulan, kuruluşa özgü bir belge olarak ifade etmişlerdir. Bu tanımlamalar, sürdürülebilirlik raporlamasının finansal, çevresel ve sosyal konuların üç yönü hakkında daha geniş bir paydaş grubuna raporlama yapılmasının yanı sıra raporlar aracılığıyla kuruluşların küresel sürdürülebilir kalkınmaya katkıda bulunması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Son yıllarda sürdürülebilirlik raporlaması işletmeler arasında giderek önem kazanmaktadır (Higgins ve Coffey 2016:18). Bununla paralel olarak dünya genelinde

sürdürülebilirlik raporlaması yayınlayan firma sayısı ve raporlarda yer alan bilgilerin kapsamı gün geçtikçe genişlemektedir (Thijssens ve diğ., 2016:86). Sürdürülebilirlik raporlaması organizasyonların faaliyetleri sonucunda çeşitli alanlar üzerindeki etkilerini paydaşlarına sunmaya yardımcı olmaktadır. Söz konusu alanlar; (Dimon 2013:36);

Çevre Alanında;

- ✓ Sera gazı emisyonları
- ✓ Atık üretimi ve yönetimi
- ✓ Su kullanımı
- ✓ Enerji tüketimi

Çalışanlarla İlgili;

- ✓ Sağlık
- ✓ Güvenlik
- ✓ Çalışma şartları
- ✓ Beceriler ve eğitim

Sosyal Sorumluluk Konusunda;

- ✓ Toplum etkisi
- ✓ Hayır çalışmaları
- ✓ Sosyal uyum, şeklinde sıralanabilir.

1.4.Sürdürülebilirlik Raporlaması ve Kurumsal Sosyal Sorumluluk

Kurumsal Sosyal Sorumluluk (KSS), işletmenin, çeşitli paydaşları üzerindeki etkisini düşünmesi ve yönetmesi şeklinde ifade edilmektedir. İşletmelerin sadece hissedarlar üzerinde etkiye sahip olan ve bir para kazanma aracı olarak düşünülmemesi gerekir. İşletme faaliyetlerinden, birçok kesim etkilenmektedir. İşletmeden elde edeceği gelir ile ailesine destek olan çalışan işletme faaliyetlerinden etkilenmektedir. İşletmeye mal veya hizmet satan tedarikçiler işletme faaliyetlerinden etkilenmektedir. İşletmenin üreteceği mal yada hizmeti satın almayı planlayan müşteri etkilenmektedir. Yerel toplum, istihdam edilen kişilerin gelirlerini nasıl harcadıkları ve işletmenin üretim faaliyetlerini nasıl yürüttüğü konularında işletmelerden etkilenmektedir. Üretilen

ürünlerin kirlilik ve çevre sağlığı açısından durumu içinde bulunulan toplumu etkilemektedir. Bu bağlamda kurumsal yönetim, organizasyonun hedeflerine ulaşmada faaliyetlerini nasıl yönettiği konusuyla ilgilidir (Simpson ve Taylor 2013:167).

KSS uygulamaları, günümüz işletmelerinin her geçen gün artan ilgi gösterdikleri ve her ülkedeki iş dünyası liderleri için kaçınılmaz bir öncelik haline gelmiş durumdadır. İşletmelerin KSS uygulamalarını bu şekilde istekli ve hızlı bir şekilde benimsemesinin çeşitli nedenleri bulunmaktadır. Bu nedenler (Porter ve Kramer 2006:77);

Moral ve Motivasyon: İşletmenin faaliyet gösterdiği toplum içerisinde ahlaki bir aktör olduğu düşünüldüğünde işletmenin topluma karşı ahlaki yükümlülükleri bulunmaktadır. İşte söz konusu yükümlülüklerden ötürü işletmeler KSS uygulamalarına istekli ve hızlı motive olabilmektedir (Hemingway ve MacLagan 2004:37).

Paydaşlardan Gelen Baskı: İşletmeler, çalışanların, müşterilerin, topluluk gruplarının veya eylemci grupların baskı sonucunda KSS yatırımları yapmak ve KSS uygulamalarına gereken önem ve hassasiyeti göstermek durumunda kalabilmektedirler (McWilliams ve Siegel 2001:118).

İş Avantajları: İşletmeler KSS uygulamalarını benimseyerek iş avantajları elde edebilmektedir. KSS uygulamalarının, işletmenin dışarıdan “yeşil” olarak görülmesine neden olduğu bilinmektedir. Ayrıca KSS uygulamaları ile işletmenin finansal başarısı arasında kazan-kazan ilişkisi bulunmaktadır (van de Ven ve Graafland 2006:3).

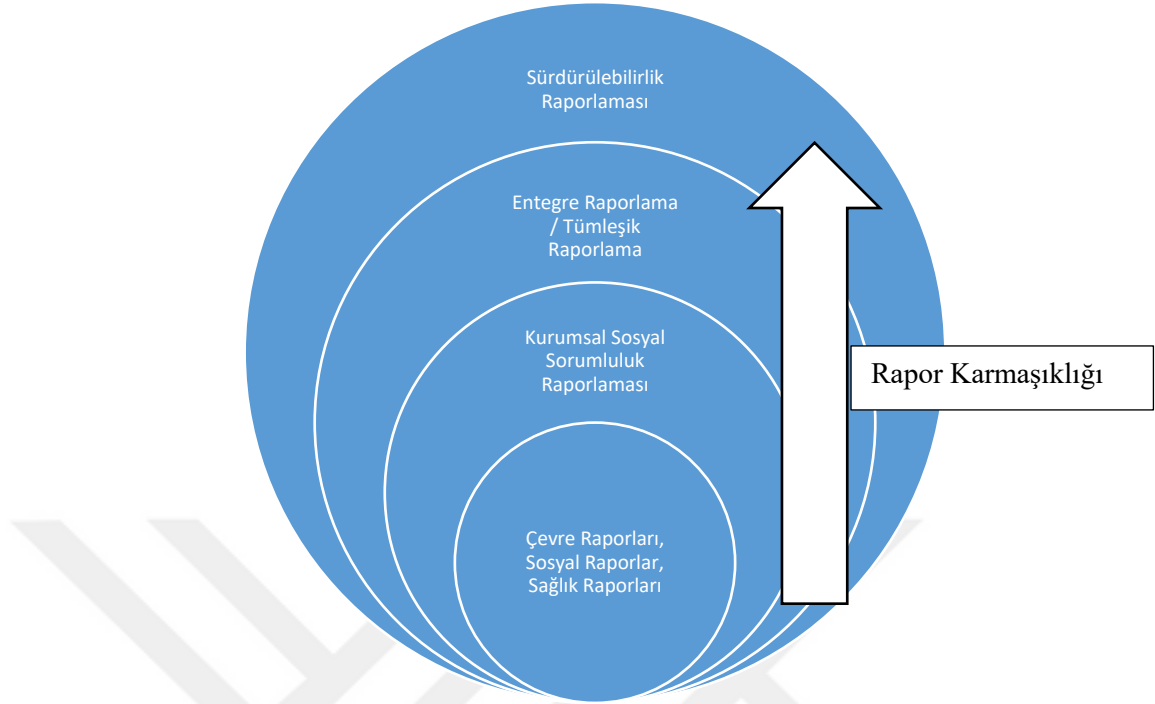
Ekonomik Beklentiler: KSS uygulamalarına önem veren işletmeler hem daha iyi şartlar altında borçlanabilmektedir. Benzer şekilde işletmenin hisse senetlerinin borsa da işlem görmesi durumunda söz konusu hisse senetlerinin değerinin artması beklenmektedir. Yine KSS uygulamaları işletmelere yeni pazarlara girme ve müşteri sadakati sağlamada çeşitli kolaylıklar sağladığı da bilinmektedir (Argüden 2002:11-13).

İşletmelerin KSS faaliyetlerinin en önemli unsurlarından biriside “iletişim” dir. İşletmeler, KSS faaliyetleri kapsamında, paydaşlarıyla iletişim kurmalarının en etkili ve önemli aracı olarak sürdürülebilirlik raporlarını görmektedirler. Ayrıca sürdürülebilirlik raporlarının işletmelerin KSS ve sürdürülebilir kalkınma kavramlarına bağlılıklarının bir kanıtı olduğu kabul edilmektedir (Perrini 2005:612).

KSS raporlarının işletmelerin yanı sıra kurum içi ve kurum dışı paydaşlara da çeşitli faydalar sunmaktadır. Örneğin, kurum içi paydaşlar arasında yer alan işletme yöneticileri KSS uygulamalarıyla onur ve guru duyabilecek, etik konuların daha fazla farkında olabilecek, trendlere uygun hareket edebilecektir. Benzer şekilde kurum dışı paydaşlar arasında yer alan tedarikçiler işletmenin KSS uygulamaları sonucunda fiyatlandırma ve ödeme konularında dürüstlikle karşılaşacakken işletmenin faaliyetlerine destek olacak tedarikçilerine verecek olduğu destek dolayı avantaj elde edebileceklerdir (Aktan 2007:21-22)

Literatürde, sürdürülebilirlik raporlaması ve üçlü tümleşik raporlamanın, kuruluş performansının çevresel, sosyal ve ekonomik yönleri hakkında bilgi içeren entegre raporlar olduğu kabul edilmektedir. Kurumsal sosyal sorumluluk raporları ise sosyal ve çevresel konuları kapsayan bağımsız raporlar olarak kabul edilmektedir. Sürdürülebilirlik raporlarında, kuruluşların sürdürülebilir kalkınmaya yönelik açıklamaları yer alırken tümleşik raporlamalarda ve kurumsal sosyal sorumluluk raporlarında bu şekilde bir açıklama yer almamaktadır. Dolayısıyla sürdürülebilirlik raporlaması kurumsal, sosyal ve çevresel hesap verilebilirliğin en üst ve en gelişmiş biçimi olarak değerlendirilmektedir (Lamberton 2005:8).

Kurumsal sosyal sorumluluk raporları genellikle finansal bilgileri içermeyip sosyal ve çevresel konularda bilgileri içermektedir. Bu nedenle bu bilgiler raporlama hiyerarşisinde üçüncü düzey olarak düşünülebilir. Dördüncü düzeyde yer alan raporlar ise tekli konularda bilgilerin yer aldığı raporlardır. Örneğin çevresel raporlar, sosyal raporlar, çevre sağlığı raporları ve güvenliği raporlarıdır. Bu raporlar kurumsal sosyal ve çevresel sorumluluğun yalnızca bir yönüyle ilgilenen raporlardır (Comyns 2013:12). Çeşitli rapor türleri ve önerilen raporlama hiyerarşisi aşağıda Şekil 1-1’de gösterilmektedir.

Şekil 1.1: Sürdürülebilirlik Raporlamasının Evrimi

Kaynak: Comyns 2013:11

Yukarıda Şekil 1-1 incelendiğinde, sürdürülebilirlik raporlamasının tümleşik raporlama, kurumsal sosyal sorumluluk raporlaması ve çevre, sağlık ve sosyal raporları kapsadığı ayrıca raporlama karmaşıklığının içten dışa doğru arttığı görülmektedir. Daha açık bir ifadeyle sürdürülebilirlik raporlaması hazırlamak çevre, sosyal yada sağlık raporlaması hazırlamaya göre daha karmaşık ve zor bir sürece sahip olduğu söylenebilir.

1.5.Sürdürülebilirlik Raporlaması ve Raporlama Teorileri

Kuruluşlar, çeşitli nedenlerden dolayı sürdürülebilirlik bilgilerini açıklamak isteyebilirler. Etik kaygılar, ekonomik ve itibari faydalar, dış baskılar, yenilik arzusu ve çalışanların motivasyonu bu nedenler arasında sayılabilir. Çalışmanın bu kısmında kuruluşları, sürdürülebilirlik bilgilerini açıklamaya iten nedenler meşruiyet teorisi, paydaş teorisi ve kurumsallaşma başlıkları altında sınıflandırılmış ve aşağıda her bir teori açıklanmıştır.

1.5.1.Meşruiyet Teorisi

Kurumsal, sosyal ve çevresel raporlama alanındaki önemli teorilerden birisi meşruiyet teorisi. Örgüt perspektifinde meşruiyet ilk olarak Lindblom (1994) tarafından bir varlığın parçası olduğu daha büyük sosyal sistem ile uyumlu olduğunu ortaya çıkaran durum olarak tanımlanmıştır (Deegan, 2007:127-128). Suchman (1995) ise meşruluğu “Bir varlığın eylemlerinin, toplumsal olarak inşa edilmiş bazı normlar, değerler, inançlar ve tanımlar sistemi içerisinde arzu edilir, uygun veya uygun olduğu yönünde genel bir algının var olduğu varsayımı” olarak tanımlamaktadır. Bu nedenle meşruiyet teorisyenleri, örgütün davranışlarının toplum tarafından kabul edilmesi gerektiğini savunmaktadır (Suchman (1995:574).

Kuruluşların sürdürülebilirlik bilgilerini açıklama teorileri arasında en baskın olanı meşruiyet teorisi (Deegan ve diğ., 2002:313). Meşruiyet teorisinde, sürdürülebilirlik raporlamasının, toplumsal beklentilerle kurumsal uygunluğu göstermek arzusundan dolayı ortaya çıktığı savunulmaktadır (Owen 2008:247).

Meşruiyet teorisyenleri, kuruluşların, “toplumsal bir sözleşmeye” sahip olduklarını ve değer sistemleriyle toplum arasında “uyum” sağlamaya çalıştıklarını savunmaktadırlar. Sürdürülebilirlik raporlarında yer alan bilgiler, kuruluşun paydaşlarının destek ve onayını alması ve onlara yön verebilmesi için önemli bir unsur olarak stratejik bir rol oynamaktadır. Ayrıca söz konusu bilgiler, kuruluşun faaliyetlerine meşruiyet kazandırmasına büyük ölçüde yardımcı olmaktadır (Gray ve diğ., 1996:45).

1.5.2.Paydaş Teorisi

Kuruluşların sürdürülebilirlik raporlaması yayınlamaları konusunda ikinci teori paydaş teorisi. “Paydaş” terimi, yatırımcılar, çalışanlar, müşteriler, tedarikçiler, hükümet ve toplum gibi örgütün amaç ve faaliyetlerini etkileyebilecek veya bunlardan etkilenebilecek herhangi bir grup veya kişiyi ifade etmektedir (Freeman, 1984).

Paydaş teorisi, (Freeman, 1984)’ın paydaş yaklaşımı ve (Ullmann, 1985)’ in paydaşların bakış açısını kurumsal sosyal sorumluluk raporları ve bilgilendirmeye

ilişkilendirmiş olduğu çalışmalara dayanmaktadır. Paydaş teorisinde sürdürülebilirlik raporları, etik bir hesap verilebilirlik aracı olarak veya diğer örgütlerin, grupların yada ilgili tarafların taleplerine cevap vermek için stratejik bir yönetim aracı olarak ele alınmaktadır. Kuruluşlar, sürdürülebilirlik açıklamalarında, kuruluş üzerinde etkili olan veya kuruluşun etkilediği paydaş taleplerini “ne ve nasıl” soruları ekseninde değerlendirmektedir (Mitchell ve diğ., 1997:865).

1.5.3.Kurumsallaşma Teorisi

Kurumsallaşma; çevresel değişimiyle birlikte örgütsel değişiminin oluşması, öğrenilmesi ve bu yeni duruma uygun standartların geliştirilmesi ve sürdürülmesi süreci olarak tanımlanmaktadır (Özgener, 2016:125). Geleneksel yönetim anlayışında, işletme yöneticileri kendilerini sadece işletme hissedarlarına karşı sorumlu hissederken; kurumsal sürdürülebilirlik yaklaşımında, hesap verebilirliğin kapsamı genişletilmiştir. İşletmenin tüm paydaşlarına yönetim stratejisi, yönetim yaklaşımı, vaatler ve faaliyetlerin sosyal ve çevresel konulardaki etkileri hakkında bir değerlendirme sunmakta olan sürdürülebilirlik raporları kurumsal sürdürülebilirlik yaklaşımında önemli bir araç olarak görülmektedir. Bazı işletmeler sürdürülebilirlikle ilgili faaliyetleri hakkında internet sitelerinde bilgi verirken bazı işletmeler ise “sürdürülebilirlik raporu” hazırlayarak söz konusu bilgileri bu raporlarda tüm paydaşlarına sunmaktadırlar. Bu bağlamda sürdürülebilirlik politikalarının işletmelerin kurumsal itibarını artırdığı ve bu itibarın işletmenin marka değerine yansıdığı düşünülmektedir (Owen 2008:248).

Kurumsal sürdürülebilirlik yaklaşımı kısa vadede araştırma, eğitim faaliyetleri ve risk yönetimine ilişkin ek maliyetler ortaya çıkarsa da uzun dönemde yeni teknolojilerin kullanılması ve kurumsal kültürdeki değişimle birlikte işletmenin performansını artırmaktadır. Kurumsal sürdürülebilirlik yaklaşımını benimseyen işletmeler toplumun gözünde meşruiyet kazanmakta, toplumun desteğini arkasına alan işletmelerin ise rakiplerine rekabet üstünlüğü sağlaması kaçınılmaz olmaktadır (Gençoğlu ve Aytaç 2016:64).

Kurumsallaşma teorisi gereği kuruluş paydaşlarının, kuruluşun faaliyetleriyle ilgili kuruluşa eleştiri ve öneri getirmesi beklenmektedir. Bu noktada sürdürülebilirlik

raporlarının söz konusu eleştiri ve önerileri getirmede etkili bir iletişim aracı olduğu kabul edilmektedir (Maas ve diğ., 2016:7).

1.6.Sürdürülebilirlik Raporlaması ve Önemi

İşletmeler arasında sürdürülebilir performans ve uzun vadeli katma değerli stratejiler üzerine odaklanmanın yaygınlaşması, geleneksel finansal tabloların ötesinde işletmelerin faaliyetlerini tüm yönleriyle finans dışı verilerle destekleyerek yeni raporlama ve hesap verme yapılarına ihtiyaç duymalarını sağlamıştır. Bununla birlikte giderek artan sayıda paydaş ekonomik, yönetim, sosyal ve çevresel konularla ilgili olarak finansal verilerle ilişkilerin kurulduğu mali olmayan raporlamaları talep etmeye başlamıştır. Söz konusu raporlamalar arasında en yaygın olarak kullanılan sürdürülebilirlik raporlaması, işletme içi ve dışı çeşitli amaçların yerine getirilmesinde bir araç olarak kullanılabilir. Sürdürülebilir bir gelişimin sağlanması, işletme performansının diğer işletmelerle karşılaştırılması ve değerlendirmelerin tam ve gerçekçi bir biçimde yapılabilmesi işletme içi amaçlar olarak sıralanabilir. İşletme dışı amaçlar ise yasalar, kurallar, düzenlemeler ve standartlara uyumu sağlamak ve yatırımcılarda dahil olmak üzere tüm menfaat sahipleri tarafından karar verme süreçlerinde kullanılması şeklinde sıralanabilir (Brockett ve Zabihollah 2012:274)

Sürdürülebilirlik raporlaması, işletmelerin finansal performansı üzerinde olumlu etkiye sahiptir. Sürdürülebilirlik faaliyetleri düşük ve yüksek sürdürülebilirlik faaliyetleri olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Yüksek düzeyli sürdürülebilirlik faaliyetleri yeni ürün ve süreç geliştirme odaklı olurken düşük düzeyli sürdürülebilirlik faaliyetleri mevcut ürün ve süreçlerin modifikasyonu ile ilgilenmektedir. Her iki sürdürülebilirlik faaliyeti de yön ve eğilim açısından finansal performansla ilişkilidir. Özellikle yeni ürün ve süreç geliştirme odaklı sürdürülebilirlik faaliyetleri işletmelerin finansal performanslarına olumlu katkı sağlamaktadırlar. Bu işletmeler devlet kurumlarından daha yüksek miktarda mali yardım alabilmektedirler. Bu bağlamda işletmelerin sürdürülebilirlik faaliyetlerini geliştirilmesi ve söz konusu faaliyetlerin sürdürülebilirlik raporlamasıyla sunulması işletmenin finansal performansı açısından da önemlidir (Kurapatskie ve Darnall 2013:59).

Sürdürülebilirlik raporlaması yeşil pazarlamanın bir parçasıdır. İşletmeler sürdürülebilirlik faaliyetlerini bizzat yaparak ya da destekleyerek yeşil pazarlamayı etkin bir strateji aracı olarak kullanabilmektedirler. Burada işletme yöneticileri, sürdürülebilirlik konusundaki girişimlerini sürdürülebilirlik raporlarıyla paydaşlarına iletmektedir. Böylece yeşil ürün ve yeşil dağıtım uygulamaları işletmelerin ürün-pazar performansını olumlu yönde etkilemektedir (Leonidou ve diğ., 2013:168).

Sürdürülebilirlik raporlaması, güçlü ekonomik büyümeye sahip işletmeler için de öneme sahiptir. Söz konusu işletmelerin yöneticileri yüksek kazançlarını, operasyonel güçlerini, büyüme verilerini ve kurumsal sosyal sorumluluk konusundaki faaliyetlerini dış dünyaya sunarken sürdürülebilirlik raporlamasını kullanmaktadırlar. Başarılı işletmelerin sürdürülebilirlik raporlaması konusundaki eğilimleri müşterilerinde sürdürülebilirlik raporlaması yapan işletmelerin daha başarılı olduğu algısına varmalarına neden olmaktadır (Peri ve Marki 2013:35).

1.7.Sürdürülebilirlik ve Mevcut Raporlama Sistemleri

Dünyada, büyük kuruluşların çoğunluğu, sürdürülebilirlik faaliyetlerini kurumsal web sayfaları üzerinden sürdürülebilirlik raporları aracılığıyla sunmaktadırlar. Sürdürülebilirlik raporlaması yayınlayan kuruluşların sayısı gün geçtikçe artarken yayımlanan raporlara güvence veren denetim kuruluşlarının sayısı artış göstermemektedir (Mori ve diğ., 2014:2). Faisal ve diğ. (2012)'in kurumsal sürdürülebilirlik açıklamalarının küresel bağlamda uygulamalarını araştırdıkları çalışmalarında, halka açık işletmelerin % 61,9'unun sürdürülebilirlik bilgilerini açıkladıklarını tespit etmişlerdir. KPMG'nin 2011 yılında dünyada lider konumunda olan işletmelere yapmış olduğu anket sonuçlarına göre; işletmelerin %62'sinin sürdürülebilirlik için bir stratejiye sahip oldukları, %33'ünden fazlasının sürdürülebilirlik konusunda en az bir halka açık rapor yayınladıkları ve %19'unun ise 2013 yılına kadar sürdürülebilirlik raporu hazırlayacakları sonucuna ulaşılmıştır (Faisal ve diğ., 2012:20).

James (2013) araştırmasında işletmelerin resmi olarak sürdürülebilirlik çalışmalarını paydaşlarına bildirme konusunda çaba sarf ettikleri ancak söz konusu raporlamanın

gönüllülük esasına dayanmasından dolayı açıklamaların düzeyi ve kalitesinin işletmeler arasında değişkenlik gösterdiğini tespit etmiştir. Bu durum sürdürülebilirlik raporlamasının standartlar, yönergeler ve süreçler bakımından gelişmesine neden olmuştur. Bununla birlikte sürdürülebilirlik raporlaması için kullanılan tek bir evrensel standart bulunmamaktadır (Searcy ve Buslovich 2014:150).

Küresel ticaret ortamında işbirliği ve rekabet kültürünün oluşması, işletmelerin kurumsal sosyal sorumluluk raporlaması ve sürdürülebilirlik alanlarında meydana gelen değişimlere uyum sağlamalarını neredeyse zorunlu kılmaktadır. Kurumsal sosyal sorumluluk standartlarının ve sürdürülebilirlik raporlarının analiz edilebilmesi için raporların kapsamının, ilgili paydaşların, performans değerlendirmelerinin ve izleme stratejilerinin yer aldığı analitik bir çerçevenin bulunması gerekmektedir. Veri toplama, içerik seçimi, zaman çizelgeleri ve raporlamada denge de dahil olmak üzere söz konusu standartların geliştirilmesinde kilit ve zor noktalar bulunmaktadır (Albareda 2013:552).

1.8.Sürdürülebilirlik Raporlaması Standartları ve Yapılan Çalışmalar

Son otuz yılda uluslararası faaliyet gösteren firmaların sayısında ve doğrudan yabancı yatırım miktarında dikkate değer bir artış görülmektedir. Özellikle çok uluslu şirketlerin etik performansa dayanan “örgütsel hesap verebilirlik” ile ilgili beklentileri giderek artmaktadır. Kurumsal faaliyetlerin artan sayıda uluslararasılaşması söz konusu firmaların faaliyetlerini yönlendirmek üzere tasarlanan uluslararası hesap verebilirlik standartlarının sayısında ve çeşitliliğinde önemli miktarda bir artışa neden olmuştur. Sosyal hesap verebilirliğin farklı yönlerine odaklanan yaklaşık otuz temel araç veya standart olduğu bilinmektedir. Oluşturulan tüm standartlar kurumsal faaliyetlerin sosyal, çevresel ve ekonomik etkilerini daha iyi yönetmeye ve uluslararası yasama çerçevesindeki boşlukları doldurmaya çalışmaktadır (Behnam ve MacLean 2011:45). Söz konusu standartların bilinen örnekleri; SA 8000, FLA İş Yeri Kodu, Küresel Raporlama Girişimi ve Birleşmiş Milletler Küresel İlkeler Sözleşmesi'dir. Bu standartlar ayrıntıda farklı olsalar da temelde paydaşlara yardımcı olma amacı mevcuttur. Örneğin, GRI bir raporlama çerçevesi sunarken SA 8000 bir sertifikalandırma standardı olarak karşımıza çıkmaktadır (Rasche 2009:192).

Sürdürülebilirlik standartları, sosyal veya çevresel konulara ilişkin kurum yada kuruluşların faaliyetlerini belirlenmiş normlar ve prosedürler çerçevesinde gerçekleştirmesi şeklinde ifade edilmektedir. Raporlamanın belirli standartlar doğrultusunda yapılmasında ki amaç bu tür standartlarla çağdaş kuruluşların sosyal ve çevresel davranışlarını sistematik olarak ölçmek, değerlendirmek ve iletmektir. Sürdürülebilirlik standartları, uluslararası kuruluşlar, hükümetler veya toplum yararına faaliyette bulunan çok paydaşlı kuruluşlar tarafından raporlama yapacak kuruluşa yapması ve yapmaması gereken durumları reçete etmek ve faaliyetlerini şekillendirmek amacıyla geliştirilir, tasarlanır ve değerlendirilir (Christensen ve diğ., 2017:241). Çalışmanın bu kısmında sürdürülebilirlik standartları konusunda yapılan girişimlere yer verilmiştir.

1.8.1.Küresel Raporlama Girişimi (GRI)

GRI'nın kuruluşu, 1989 yılında gerçekleşen ve günümüze değin insan eliyle gerçekleşmiş olan en büyük çevre felaketi olarak bilinen “*Exxon Valdez*” kazasına dayanmaktadır. Söz konusu kazadan sonra bir grup sosyal yatırımcı, çeşitli dini organizasyonlar, emeklilik fonları, işçi sendikaları ve çevresel gruplar Türkçesi Çevreye Duyarlı Ekonomiler Koalisyonu’nu kurmuşlardır (The Coalition for Environmentally Responsible Economies – CERES) (Smith 1993:307). Koalisyonun çevresel konularla ilgili olarak yayınlamış olduğu ilkeler ilk olarak “*Valdez İlkeleri*” olarak isimlendirilirken sonrasında bu ilkeler “*CERES İlkeleri*” olarak isimlendirilmiştir (Olsen 2015:15). 1990’ların sonuna doğru CERES Tellus Enstitüsü ile birlikte sürdürülebilirlik raporlaması çerçevesi geliştirmeye başlamışlardır. Bu birliktelik, 1997 yılında GRI’yi başlatmıştır. 1998 yılında Birleşmiş Milletler Çevre Programı (The United Nations Environment Programme – UNEP) birlikteliğe ortak olarak alınmış ve GRI’nin dünya genelinde artan bir meşruiyet kazanmasına sebep olmuştur (Brown ve diğ., 2009:185). 2001 yılında bağımsız bir kuruluş olarak kurulan GRI ertesini yıl Birleşmiş Milletlerin (BM) kuruluşundan ev sahibi ülke istemesi üzerine Amsterdam’a taşınmıştır (GRI, 2015).

GRI’nin amacı, işletmelerin ve diğer kuruluşların ekonomik, çevresel ve sosyal etkilerinin gönüllü olarak raporlanabilmesi için ortak bir çerçeve oluşturmaktır (White 1999:32). Buna ek olarak GRI, raporlama rehberleri geliştirmek ve değerlendirmek,

sosyal etki göstergeleri oluşturmak ve raporlamanın önemini ortaya koymak için çok taraflı yaklaşımlar geliştirmeyi hedeflemektedir (Brown ve diğ., 2009:576). GRI raporlama kılavuzları çok paydaşlı kalkınma ve değerlendirme yaklaşımı odaklı olarak hazırlanmaktadır. İlk kılavuz G1 2000 yılında, G2 2002 yılında, G3 2006 yılında, G3.1 2011 yılında ve son versiyon G4 2013 yılında yayınlanmıştır. 31 Aralık 2015 tarihinden sonra G4 kılavuzu esas alınarak hazırlanmış olan raporlar geçerli sayılmaktadır (GRI, 2015).

1.8.2.Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi (IIRC)

Entegre raporlama, finansal tablolar, yönetim ve ücretlendirme, yönetim görüşü ve sürdürülebilirlik raporlaması gibi farklı raporlama türlerini bir araya getirerek işletmenin değer yaratma ve sürdürülebilirlik kabiliyetini açıklamayı hedefleyen raporlardır (IIRC 2011:2). Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi (International Integrated Reporting Council – IIRC) entegre raporlamada dünyada önde gelen bir otoritedir ve entegre raporlamanın tüm işletmeler için temel bir uygulama olmasını sağlama misyonuna sahiptir. IIRC, düzenleyiciler, yatırımcılar, şirketler, standart belirleyiciler, muhasebe meslek mensupları ve STK'lar tarafından oluşturulmuş bir koalisyonudur (IIRC, 2015).

Galler Prensini 2009 yılında başlatmış olduğu “Prens Sürdürülebilirlik İçin Muhasebe Projesi” başlıklı projesiyle 2010 yılında GRI tarafından kurulmuştur. Kuruluş amacı entegre raporlama için uluslararası bir çerçeve oluşturmaktır. Aralık 2013 yılında yayınlanmış olan entegre raporlama çerçevesinin temellerini tartışma belgeleri, pilot projeler, danışmanlıklar ve taslak planlar oluşturmaktadır (Flower 2015:4).

IIRC'nin uzun vadeli vizyonu, kamu sektöründe ve özel sektörde kurumsal raporlama normu olarak Entegre Raporlama (ER) kullanılan yaygın kurumsal uygulamalarda entegre düşünce yapısının uygulandığı bir dünyadır. Etkili ve üretken bir sermaye dağılımıyla sonuçlanan entegre düşünce ve raporlama döngüsü, kurumsal denge ve sürdürülebilirlik için bir kuvvet görevi görecektir. IIRC'nin entegre raporlama ile ulaşmak istediği amaçlar (IIRC 2013:2);

- Sermayenin daha etkili ve üretken şekilde dağılması amacıyla finansal sermaye sağlayan taraflara sunulan bilgilerin kalitesini artırmak.
- Kurumsal raporlamaya, farklı raporlama yolları kullanan ve bir kuruluşun zaman içinde değer yaratma kabiliyetini maddi yönde etkileyen tüm faktörleri içeren daha birleşik ve etkili bir yaklaşım ortaya koymak.
- Sermayenin geniş tabanı (finans, üretilmiş, fikri, insan kaynakları, sosyal, ilişkisel ve doğal) için hesap verebilirlik ve yönetilebilirlik öğelerini güçlendirmek ve bunların birbirlerine olan bağımlılıklarının anlaşılmasını sağlamak.
- Kısa, orta ve uzun vadede değer yaratmaya odaklanan entegre düşünce, karar verme ve harekete geçme unsurlarını desteklemektir.

1.8.3.ISO Standartları

Uluslararası Standartlar Teşkilatı (International Organization for Standardization - ISO), 1946'dan beri yaklaşık 162 üye ülkeden oluşan, bağımsız ve gayri resmi bir üyelik kuruluşudur ve dünyanın en büyük uluslararası standart geliştiricisidir. Standartlar, karmaşık yönlerin ortak ve anlaşılmış bir tanımını oluşturmak için önemlidir. Bu standartlar, uluslararası ticaretin önündeki engelleri kaldırmakta ve tüketicilerin ürün ve hizmetlerin çevre için güvenli, verimli ve iyi olduklarını bilmelerine yardımcı olmaktadır (ISO, 2017).

Çevreyle ilgili olarak yayınlanmış olan ilk ISO standartları 1996 yılında başlayan 14000 serisidir. 2003 yılında çok uluslu kuruluşlardaki 107 yönetici ISO 14000 serisini iş uygulamalarındaki en etkili çerçeve / standart olduğunu kabul etmişlerdir. Ayrıca bu standartlar GRI gibi diğer raporlama ilkelerinin uygulanmasına yardımcı olabilmektedir. Ancak ISO – 14000 serisi sürdürülebilirlik veya sürdürülebilirlik raporlaması değil çevresel yönetim standardıdır (Adams ve Narayanan 2007:72).

ISO 2010 yılında GRI ile de uyumlu olması için çok paydaşlı bir yaklaşımla Sosyal Sorumluluk üzerine ISO – 26000 serisini hazırlamıştır. Pek çok ISO standardı belli şartlar ve belgelendirilebilme gerektirirken ISO – 26000 rehberlik sağlamak ve şart içermemektedir. Bundan dolayı ISO – 26000 sertifikalandırılmamaktadır. Bunun yerine işletmelerin sosyal sorumluluk konusunda en iyi uygulamalara ulaşmalarına

yardımcı olmak amaçlanmaktadır. ISO – 26000 hem GRI G4 hem de IIRC raporlama çerçevesi ile birleştirilebilmekte ve söz konusu raporlara dahil edilebilmektedir(ISO, 2017).

1.8.4.Birleşmiş Milletler Küresel İlkeler Sözleşmesi (KİS)

Birleşmiş Milletler Küresel İlkeler Sözleşmesi (United Nations Global Compact) 145'den fazla ülkeden 12.000'den fazla işletme ve kuruluşla dünyanın en büyük gönüllü kurumsal sorumluluk girişimidir. Birleşmiş Milletler (BM) Genel Sekreteri Kofi Annan tarafından 2000 yılında kurulmuş ve on ilke oluşturulmuştur. Söz konusu ilkeler dört başlık altında sınıflandırılmış olup aşağıda yer almaktadır (<http://www.globalcompactturkiye.org>, 2017).

İnsan Hakları

İlke 1: İş dünyası, ilan edilmiş insan haklarını desteklemeli ve haklara saygı duymalı.

İlke 2: İş dünyası, insan hakları ihlallerinin suç ortağı olmamalı.

Çalışma Standartları

İlke 3: İş dünyası, çalışanların sendikalaşma ve toplu müzakere özgürlüğünü desteklemeli.

İlke 4: Zorla ve zorunlu işçi çalıştırma uygulamasına son verilmeli.

İlke 5: Her türlü çocuk işçi çalıştırılmasına son verilmeli.

İlke 6: İşe alım ve işe yerleştirmede ayrımcılığa son verilmeli.

Çevre

İlke 7: İş dünyası, çevre sorunlarına karşı ihtiyati yaklaşımları desteklemeli.

İlke 8: Çevresel sorumluluğu arttıracak her türlü faaliyete ve oluşuma destek vermeli.

İlke 9: Çevre dostu teknolojilerin gelişmesini ve yaygınlaşmasını desteklemeli.

Yolsuzlukla Mücadele

İlke 10: İş dünyası, rüşvet ve haraç dahil her türlü yolsuzlukla savaşmalı.

Yukarıda yer alan ilkeler, BM bünyesindeki farklı deklarasyonlara ve sözleşmelere dayanan insan hakları, emek, çevre, yolsuzluk mücadele alanlarını kapsamaktadır. KİS'nin bir parçası olmayı isteyen kuruluşlar, bu ilkelere bağlı olarak CEO'ları

tarafından bir niyet mektubu imzalamak zorundadırlar. Buna ek olarak BM KİS web sitesinde yayınlanan ilerleme konulu bildirim raporunu yıllık olarak yayınlamaları gerekir. BM tarafından içeriğin her hangi bir standardizasyonu ve raporların derinlemesine incelenmesi söz konusu değildir. Bununla birlikte kurum son zamanlarda katılımcıları performanslarına dayalı olarak öğrenme, aktif veya ileri düzey olarak kategorize etmeye başlamıştır. Bununla birlikte şirketin iki yıl üst üste ilerleme raporu yayınlamaması durumunda uygun işletmeler listesinden çıkarılmaktadır (Voegtlin ve Pless 2014:183).

1.8.5.OECD Çok Uluslu İşletmeler Genel İlkeleri

Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) yönergeleri ilk kez 1976 yılında yayınlanmış olup söz konusu yönergeler en son 2011 yılında 5 kez güncellenmiştir. Yönergeler bugün var olan en kapsamlı hükümet destekli enstrümanlardır. Gerek OECD ülkeleri içerisinde gerekse OECD ülkeleri dışında 44 ülkenin hükümeti bu yönergelere uymakta ve işletmelerini nerede faaliyet gösteriyorlarsa söz konusu yönergelere uyma konusunda teşvik etmektedir. Rehberde, insan hakları, istihdam ve iş gücü, çevre, yolsuzlukla mücadele, rekabet, bilim ve teknoloji, vergilendirme ve tüketici menfaatleri gibi konuları kapsayan bilgi açıklamalarında sorumlu iş davranışları için bir dizi tavsiyeler yer almaktadır. Rehberlerde yer alan tavsiyelere uymak gönüllü olsa da ulusal kanunlarla düzenlenmiş çeşitli konuları kapsamaktadır. Buna ilaveten rehberde yer alan yönergeler sorumlu iş için çok uluslu kabul görmüş davranış kurallarıdır (OECD 2011:3).

1.8.6.AA1000 Hesap Verebilirlik Serisi

AA1000 standartlar serisi, ulusal ve uluslararası işletmeler, hükümetler ve sivil toplum kuruluşlarına kadar geniş bir yelpazede yer alan kuruluşların kullanabileceği hesap verebilirlik, sorumluluk ve sürdürülebilirlik konularında ilkelere dayanan standartlar ve çerçevelerdir. AA1000 standartlar serisi, 2010 yılında GRI, ISO vb. gibi hesap verilebilirlik konusunda bağımsız bir çerçeve oluşturmak için kurulmuştur. GRI raporlama ilkeleri raporlamanın içeriğine odaklanırken AA1000 standartları ISO standartlarına benzer şekilde raporlama sürecine odaklanmaktadır (AccountAbility, 2017).

1.8.7.Ulusal ve Bölgesel Çerçevesler

Dünya genelinde pek çok hükümet, sürdürülebilirlik ve çevresel konularda, kuruluşların bilgi paylaşımlarını borsa kuralları, kamu ihale hükümleri, güvenlik ve sağlık koruma yasaları, mali düzenlemeler vb. uygulamalarla teşvik etmişlerdir. Söz konusu teşvikler, özellikle küresel mali ve ekonomik krizlere dikkat çekilerek, sürdürülebilirliğin toplum genelinde yaygınlaştırılmasını amaçlamıştır. Bu bağlamda gelişmekte olan ülkelerde dahil olmak üzere giderek artan sayıda ülke, sürdürülebilirlik konusunda raporlama politikaları ve yönetmelikler yayınlamıştır. Yaklaşık olarak 45'ten fazla ülkenin sürdürülebilirlik raporlaması ve çevresel konularla ilgili olarak 180'in üzerinde düzenleme girişimi olduğu bilinmektedir. Ayrıca çeşitli ülkelerin kuruluşlarının her hangi bir düzenleme yada zorlama olmaksızın gönüllü olarak sürdürülebilirlik ve çevresel konularda faaliyetler yürüttüğü bilinmektedir. Büyük ve gelişmekte olan ülkelerin ise kendi ulusal çerçevelerini geliştirme trendi içerisinde oldukları bilinmektedir (Olsen 2015:19).

1.9.Sürdürülebilirlik Raporlaması ve Hesap Verilebilirlik

Sürdürülebilirlik raporlaması, kuruluşların faaliyetlerini topluma açıklayabilecekleri, bu şekilde hesap verme sorumluluğunu üstlenebilecekleri bir araç olarak görülmektedir (Unerman ve O'Dwyer 2007:334). Hesap verilebilirliğin temelinde "organizasyonun hesaba katılması" yer almaktadır. Bu bağlamda hesap verilebilirlik;

Mutlak olarak finansal hesap olmamak üzere organizasyonlara bir hesap sağlama yükümlülüğünün getirilmesi veya yapmış olduğu faaliyetlerden dolayı sorumlu tutulması şeklinde tanımlanmaktadır (Gray ve diğ., 1996:38). Yine bir başka tanımda hesap verilebilirlik bir tarafın diğer tarafa eylemlerini açıklaması gerektiği zorunluluğunu ortaya çıkaran bir ilişki olarak tanımlanmaktadır (Williams, 1987:170).

İşletme faaliyetlerinden etkilenen tüm paydaşlar için işletmede gerçekleştirilen faaliyetlerin şeffaflık ve hesap verilebilirlik ilkeleri çerçevesinde gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Şeffaflık ve hesap verilebilirliğin sağlanmasında finansal raporlar kadar finansal olmayan raporlarda önemlidir. İşletme faaliyetlerine ilişkin finansal

sonuçlar finansal raporlardan elde edilirken finansal olmayan faaliyetlere ilişkin sonuçlar finansal olmayan raporlar aracılığı ile sunulmaktadır. Söz konusu raporlar arasında sürdürülebilirlik raporları da işletmelerin çevresel, ekonomik ve sosyal olarak Şeffaf ve hesap verebilir olmasını sağlayan önemli raporlama araçları arasında yer almaktadır (Aracı ve Yüksel 2016:109).

Ancak hesap verilebilirlik açısından bakıldığında mevcut sürdürülebilirlik raporlarının birçok eksiklik ve kalite sorunlarından dolayı hesap verilebilirlik fonksiyonunu yerine getirmediği söylenebilir. Sürdürülebilirlik raporlarının aşağıda yer alan özelliklerinden dolayı söz konusu görüş ortaya çıkmıştır (Gray, 2007:181).

- Dünya genelinde az sayıda denilebilecek Şirketlerin sürdürülebilirlik raporu yayınlaması,
- Raporlamanın neredeyse hiçbir zaman tüm organizasyonel aktivitenin tam bir resmini sunmaması,
- evre konularında daha güvenilir detaylar sunan bir raporlama aracı olarak görülmesi,
- Sürdürülebilirlik raporlamanın sadece sürdürülebilir konulara odaklanması,
- Raporların içeriğiyle ilgili yasal sorumluluğun olmaması.

Sürdürülebilirlik raporları, kurumsal hesap verilebilirlik perspektifinde önemli bir araç olarak düşünülmektedir. Zira rapor yayınlayan kuruluş faaliyetleri sonucu ortaya acıkan ekonomik, sosyal ve çevresel sonuçları bir bütün halinde paydaşlarına sunmaktadır. Raporlamanın etkili bir Şekilde yapıldığı, paydaşların gerekli hassasiyeti göstererek raporları incelediği düşünüldüğünde kuruluşun hesap veren pozisyonunda olduğu değerlendirilmektedir.

1.10.Türkiye’de Sürdürülebilirlik Raporlaması

Türkiye’de sürdürülebilirlik raporlamanın gelişimi, sürdürülebilirliğin ülke gündemine girmesi ile doğru orantılıdır. Son yıllarda hızla gelişen sürdürülebilirlik konusu üç temel alanda (ekonomik – evresel – sosyal) farklı uygulamalar, politikalar, modeller, stratejiler ve projelerle gelişimini sürdürmektedir. Sürdürülebilirlik

raporlaması kamu tarafında sürdürülebilir kalkınma kapsamında ele alınmakta ve hızla çeşitli uygulamalar ortaya konulmaktadır. Türkiye'nin Onuncu Kalkınma Planı'nda sürdürülebilir kalkınmanın yer alması, Bakanlıklar ile ortak araştırmaların ve raporların hazırlanması, Borsa İstanbul'da Sürdürülebilirlik Endeksinin işlem görmeye başlaması, Türkiye'nin sürdürülebilirlik gündemini hızla ele aldığını göstermektedir (TSRUİR, 2016:23).

Türkiye'de işletmelerin sosyal sorumluluğa yönelik bakış açıları Johannesburg'da 2002 yılında yapılan Sürdürülebilir Kalkınma Dünya Zirvesinde Türkiye Ulusal Raporunda açıklanmıştır. Söz konusu raporda işletmelerin kurumsal sosyal sorumluluk girişimlerinin; kurum içi davranış ve uygulamalar ile kurum dışı davranış ve uygulamalar olarak ikiye ayrıldığı belirtilmektedir (Başar ve Başar, 2006:218).

AB'ye uyum stratejileri çerçevesinde ve bilgi çağının hızına ayak uydurmaya çalışan küresel dünyada hedeflerini gerçekleştirmek isteyen Türkiye, sürdürülebilir bir kalkınma için gerekli politikaları devlet aracılığı ile uygulamaktadır. Devletin koyduğu kurallar çerçevesinde ise iş dünyasının kurumsal sürdürülebilirlik kavramını kendi uygulamalarında benimsemesi ve sivil toplum ile iş birliği yaparak sürdürülebilir kalkınmaya katkıda bulunması beklenmektedir (Altuntaş ve Türker, 2012:39-64).

Türkiye'de sürdürülebilirlik raporlaması çoğunlukla faaliyet raporlarının içerisinde yapılırsa da gün geçtikçe ayrı bir raporlama olarak yapılması giderek artış göstermektedir. Birçok işletme GRI'nin veri tabanına raporlarını kaydetmekte ve çeşitli düzeylerde raporlarını tescil ettirmektedirler. Ancak bunun düzenli ve yaygın bir şekilde yapıldığını söylemek için henüz çok erken olduğu kabul edilmektedir. Bununla birlikte Türkiye'de her geçen gün önemi artan sürdürülebilirlik raporlamasının önemsendiği ve bu yönde çeşitli çalışmalar yapıldığı da gözden kaçmamaktadır (Karğın ve diğ., 2013:39-40).

Türkiye'de iş dünyası yasal ve ulusal kararlar ile birlikte sürdürülebilirlik anlayışını geliştirmektedir. Sürdürülebilirlik unsurlarını benimseyen şirketlerin, küresel piyasada rekabet etme olanaklarının arttığı görülmektedir. Özellikle gelişen tüketici anlayışı

doğal kaynakların korunması, ürün verimliliğin artırılması, ürün sorumluluğu, çevresel ve toplumsal uygulamaların gelişmesinde önemli rol oynamaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

KÜRESEL RAPORLAMA GİRİŞİMİ VE LİTERATÜR İNCELEMESİ

Çalışmanın bu kısmında öncelikli olarak GRI hakkında bilgi verilmiştir. Sonrasında sürdürülebilirlik raporlarının içerik analiziyle puanlanmasında geliştirilmiş olan puanlama modelleri, raporların içerik kalitesini ve son olarak çalışmamızda geliştiren modelin temelini teşkil eden ve bankaların varlık kalitelerini ölçmek için kullanılan CAMELS derecelendirme sistemini konu edinmiş ulusal ve uluslararası literatür araştırmalarına yer verilmiştir.

2.1.Küresel Raporlama Girişimi

2.1.1.GRI'nin Tarihçesi

GRI, 1997 yılında ABD'nin Boston şehrinde kurulmuştur. Kökleri ABD'nin kar amacı gütmeyen kuruluşlarında Türkçe adıyla Çevreye Duyarlı Ekonomiler Koalisyonu olan Coalition for Environmentally Responsible Economies (CERES) ve Tellus Enstitüsü'ne dayanmaktadır. Eski CERES İcra Direktörü Dr. Robert Massie ve İcra Kurulu Başkanı Dr. Allen White, 1990'ların başlarında çevre raporlaması için bir çerçeveye öncülük etmiş ve sonuç olarak, çerçeveyi geliştirmek amacıyla 1997 yılında Küresel Raporlama Girişimi proje departmanını kurmuşlardır. Amaç, şirketlerin faaliyetlerinde çevresel sorumlu davranmaları için CERES Prensiplerini takip etmelerini sağlamak ve hesap verebilirlik mekanizması yaratmaktır. Projenin ilk oluşturulmasında hedef kitle yatırımcılardır (Dingwerth, 2007:101).

GRI kılavuzlarının geliştirilmeye başlanmasında en önemli aşamalardan birisi de CERES'in 1997'de Birleşmiş Milletler Çevre Programıyla (UNEP) ortaklık kurmasıdır. Ortaklığın amacı tutarlı bir raporlama çerçevesi oluşturmak için ortak bir zemin oluşturmaktır. Daha açık bir ifadeyle sürdürülebilirlik raporlamasının tüm

sistemini açıklığa kavuşturmak için farklı raporlama standartları ve kılavuzlar birleştirilecekti. CERES'in UNEP ile yapmış olduğu bu ortaklık GRI'nin sürdürülebilirlik raporlaması konusunda küresel bir düzenleyici olmasına zemin hazırlamıştır (Brown ve diğ., 2009:184) .

1998 yılına gelindiğinde GRI, kuruluşlara rehberlik etmesi için çok paydaşlı bir Yönlendirme Komitesi kurmuştur. Yönlendirme Komitesinin görevleri arasında en önemlisi “çevreden daha fazlasını yapmak” idi. Komite, 1999 yılının Mart ayında sürdürülebilirlik raporlarıyla ilgilenen bir grup paydaş için rehber niteliği taşıyan bir çerçeve oluşturmuştur. Farklı ülkelerde ve çeşitli iş kollarından seçilen 21 şirket oluşturulan rehberlere göre rapor hazırlamışlar ve rehberin geliştirilmesi için önerilerini sunmuşlardır. Benzer şekilde insan hakları, muhasebe, hükümet, iş ve işçi örgütlerini temsil eden uzmanlar oluşturulan taslaklar üzerinde çeşitli yorumlar yaparak sürecin hızlanmasına ve daha etkin raporlama sisteminin oluşturulmasına katkı sağlamışlardır. Tüm bu görüşler doğrultusunda GRI'nin 1997 yılında ki tavsiye çerçevesinin kapsamı sosyal, ekonomik ve yönetim konularını kapsayacak şekilde genişletilmiştir. GRI'nin rehberlik niteliğinde başlayan raporlama çerçevesi yolculuğu kalıcı raporlama çerçevesi şekline dönüşmeye başlamıştır (White, 1999:38).

2000 yılında GRI Sürdürülebilirlik Raporlaması için küresel çerçeveyi temsil eden kılavuzun ilk versiyonunu yayınlamıştır. GRI'nin kuruluşların sürdürülebilirlik raporlaması konusunda kabul edilebilir ve uygulanabilir olduğuna yönelik ilk işaretler 50 kuruluşun raporlarını GRI'nin kılavuzlarına göre hazırlamasıyla belirginleşmiştir. GRI aynı yıl Güney Amerika, Kuzey Amerika, Avustralya, Avrupa, Güney Asya ve Japonya'da çeşitli etkinlikler ve yardım kampanyaları düzenleyerek tüm dünyada kendini ve hazırlamış olduğu kılavuzu tanıtmaya başlamıştır (Brown ve diğ., 2009:189-190) .

2001 yılında GRI kılavuzlarını kullanan kuruluş sayısı 80'e yükselmiştir. Aynı yıl GRI Yönlendirme Komisyonunun tavsiyesi üzerine CERES GRI'nin bundan sonra bağımsız bir kuruluş olarak faaliyetlerine devam etmesine ve ortaklık bünyesinden ayrılmasına karar vermiştir (Stenzel, 2010:1-2).

2002 yılında GRI Hollanda'nın Amsterdam şehrine taşınarak Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Kofi Annan'ın huzurunda UNEP'in iş birliği örgütü olarak resmen kurulmuştur. Bu zaman zarfı süresince yayınlanmış olan ilk kılavuzların güncellenmesi için sürekli olarak çalışılmış paydaşların fikirleri dinlenmiştir. Eylül 2002'de Güney Afrika'da Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesinde GRI'nin ikinci sürdürülebilirlik raporu kılavuzu yayınlanmıştır (GRI, 2002:65).

2003 yılında GRI, Organizasyonel Paydaş Programını (OPP) başlatmıştır. Programla birlikte GRI'nin destekçisi olan seçkin organizasyonların GRI'nin adını kullanmaları, uzmanlık alanları göre GRI'ye katkıda bulunmaları, yönetim rolünü üstlenmeleri ve GRI'ye yıllık finansal destekte bulunmaları sağlanmıştır. Bu üyelik programı, GRI'nin açık, demokratik ve küresel bir ağ olarak faaliyetlerini sürdürmesinde önemli bir rol oynamıştır (GRI's Organizational Stakeholder Program, 2017).

2005 yılında GRI Teknik Danışma Komitesi kurulmuştur. Komite, GRI Yönetim Kurulu ve Sekreteryasına üst düzey teknik danışmanlık ve hizmet sunarak, GRI çerçevesinin genel kalitesini ve tutarlılığını korumaya ve artırmaya yardımcı olmak amacını taşımaktadır (RG, 2017:43).

2006 yılına gelindiğinde GRI'nin yayınlamış olduğu kılavuzlara olan talep büyük ölçüde artmıştır. Bu durum GRI'nin üçüncü nesil sürdürülebilirlik raporlaması kılavuzlarını yayınlamasına neden olmuştur. G3'ün hazırlanmasında iş dünyası, akademi, meslek ve iş örgütleri gibi alanında uzman kuruluşlardan yaklaşık 3.000 gönüllü uzman görev almıştır. Bu şekilde GRI raporlama kılavuzlarının hazırlanmasında çok paydaşlı bir yaklaşımı gerçekleştirmiştir. Aynı yıl GRI dünya genelinde ilk olan ve Amsterdam'da düzenlenen 65 ülkeden 1150 katılımcının olduğu "Sürdürülebilirlik ve Şeffaflık" başlıklı kongre düzenlenmiştir. Kongre sonrasında Birleşmiş Milletler Küresel İlkeler Sözleşmesi, Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü ve çeşitli örgütlerle resmi ortaklıklar kurulmuştur (Moneva ve diğ., 2006:122).

2008 yılında GRI Finansal Hizmetler sektörü için ilk Sektör Kılavuzunu yayınladı. Sektör Kılavuzlarıyla farklı sektörlerin karşılaştığı benzersiz sürdürülebilirlik konularının tespit edilmesi ve çok paydaşlı çalışma grupları tarafından derlenmesi

amaçlanmıştır. Aynı yıl GRI Sertifikalı Eğiticilik Ortaklık Programını kurmuştur. GRI'nin ilk sertifikalı eğitim ortağı Brezilya'dır. Program, GRI kılavuzlarının uygulanması ve eğitiminde GRI'yle birlikte çalışmayı amaçlamaktadır (UN Environment & Group of Friends, 2006:81).

2011 yılına gelindiğinde ise G3.1 isimli kılavuz yayınlanmıştır. Kılavuzda G3'de yer alan konular cinsiyet, insan hakları ve toplum konuları ile genişletilmiş ve güncellenmiştir. Aynı yıl GRI'nin Sürdürülebilirlik Bilgilendirme Veri Tabanı faaliyete geçirilmiştir.

2013 yılında GRI'nin dördüncü nesil sürdürülebilirlik raporlaması kılavuzu olan G4 yayınlanmıştır. Aynı yıl şirketlerin sürdürülebilirlik yönetimini ve yapılacak olan raporlamaların küresel sürdürülebilirlik hedefleri doğrultusunda gerçekleştirilmesine yardımcı olmak için GRI, Birleşmiş Milletler Küresel İlkeler Sözleşmesi ve Dünya Sürdürülebilir Kalkınma İş Konseyi ile güçlerini birleştirmiştir (Jones vd diğ., 2016: 223-224).

2.1.2.GRI'nin Amacı ve Hedefleri

GRI'nin genel amacı dünyada sürdürülebilirlik gündeminin sürekli olarak canlı tutulması ve ilerletilebilmesine yardımcı olmaktır. GRI'nin özel amacı ise sürdürülebilirlik raporlaması çerçevesinin geliştirilmesi ve sürekli iyileştirilmesi yoluyla şeffaflık bilgilerinin şeffaf ve güvenilir bir şekilde yayılması için gerekli olan şartları yaratmaktır (Brown ve diğ., 2009:188) .

GRI'nin vizyonu sürekli olarak ilerlemeye odaklanmıştır. GRI'nin vizyonu, ekonomik, sosyal ve çevresel performansa ilişkin açıklamaların geleneksel finansal raporlamalar kadar olağan ve karşılaştırılabilir olması ve aynı zamanda söz konusu raporlamanın organizasyonel başarı için önemli olduğu yönünde tüm toplumda isteklilik yaratılmasıdır. GRI, sürdürülebilirlik raporlaması çerçevesinin kullanımı konusunda sürekli olarak geliştirme ve çerçevenin kullanım kapasitesini artırma yoluyla vizyonunu gerçekleştirmeye çalışmaktadır. GRI, kurumsal sosyal sorumluluk sorunlarını raporlama, iletme ve paydaşlara sunulması konusunda tüm dünyada genel kabul görmeyi kendisine hedeflemiştir (Monte, 2009:11).

GRI'nin stratejisi, dünyanın dört bir yanından farklı uzman paydaşların katılımını sağlayarak yayınlanmış olan kılavuzların sürekli olarak geliştirilmesidir. GRI'nin fiziki sınırlarının tanımlanması zordur çünkü paydaşların GRI ağına katılımı gönüllü, dinamik ve çoğunlukla gayri resmi olarak gerçekleşmektedir. Ayrıca, sürdürülebilirlik raporlaması ve GRI raporlama çerçevesinin uygulanması, GRI'yi bilgilendirme yükümlülüğü olmaksızın gönüllü olarak yürütülebilmektedir.

2.1.3.GRI Raporlama Prensipleri

GRI'nin raporlama prensipleri, GRI temelli raporlama yapan kuruluşların ekonomik, sosyal ve çevresel durumunu doğru bir şekilde görebilmesini ve paydaşlarıyla paylaşmasını hedeflemektedir. İlkelerin farklı kuruluşların raporları arasında karşılaştırılabilirliği artırması beklenmektedir. GRI raporlama ilkeleri fiili raporlama için bir temel oluştururken raporun içeriğini ve sunumunu belirlemektedir. Böylece raporlanan bilgilerin kaliteli ve güvenilir olması hedeflenmektedir. GRI, bir kuruluşun ekonomik, sosyal ve çevresel performansının dengeli ve makul bir şekilde sunabilmesi için 11 prensibi benimsemektedir. Söz konusu prensipler şeffaflık, kapsayıcılık, önemlilik, bütünlük, ilgililik, doğruluk, tarafsızlık, karşılaştırılabilirlik, netlik, zamanındalık ve sürdürülebilirlik bağlamıdır (Willis, 2003:235).

Şeffaflık, tüm GRI raporlama süreci boyunca baskın olan ve sürdürülebilirlik raporlamasının her bölümünün temelini oluşturan prensiptir. Şeffaflık, rapor hazırlama süreçlerinin, prosedürlerin ve varsayımların tam olarak açıklanmasını kapsamaktadır. Şeffaflık gibi tüm GRI raporlama sürecinde kapsayıcılıkta benimsenmektedir. Kapsayıcılık özellikle menfaat sahiplerinin raporlama süreçlerine dahil edilmesi anlamına gelmektedir. GRI söz konusu menfaat sahiplerini, kuruluşun faaliyetleri, ürünleri veya hizmetlerinden önemli ölçüde etkilenebilecek varlık veya bireyler olarak tanımlamaktadır. Ayrıca raporlama yapan kurum raporların kalitesine odaklanmalı ve sürekli olarak raporlamayı geliştirmeye yardımcı olmak için paydaşların ve menfaat sahiplerinin sistematik bir şekilde devreye sokulmasına imkan tanınmalıdır (Guthrie ve Farneti, 2008:362-364).

Önemlilik, bütünlük ve sürdürülebilirlik bağlamı prensipleri, sürdürülebilirlik raporlarında neyin raporlanmasıyla ilgilenen ilkeler arasında yer almaktadır. Önemlilik ilkesine göre, raporlanan bilgiler kuruluşun önemli ekonomik, çevresel ve sosyal etkilerini yansıtan konuları kapsamalıdır. Önemlilik bir konunun rapor edilmesi gerektiği kadar önemli hale geldiği eşik olarak kabul edilmektedir. Bütünlük ilkesi, rapor edilen bilginin sınırlarını, kapsamını ve zamanını dikkate almaktadır. Sürdürülebilirlik bağlamı ilkesi ise, sürdürülebilirlik performansını daha geniş bir ekolojik veya sosyal sınırlar veya kısıtlar bağlamına yerleştirmeyi ifade etmektedir. Farklı konum, boyut ve sektörlerde faaliyet gösteren kuruluşların genel organizasyonel performanslarını daha geniş bir sürdürülebilirlik bağlamında en iyi şekilde nasıl değerlendireceklerini dikkate almaları gerekmektedir (Fonseca ve diğ., 2014:71-73).

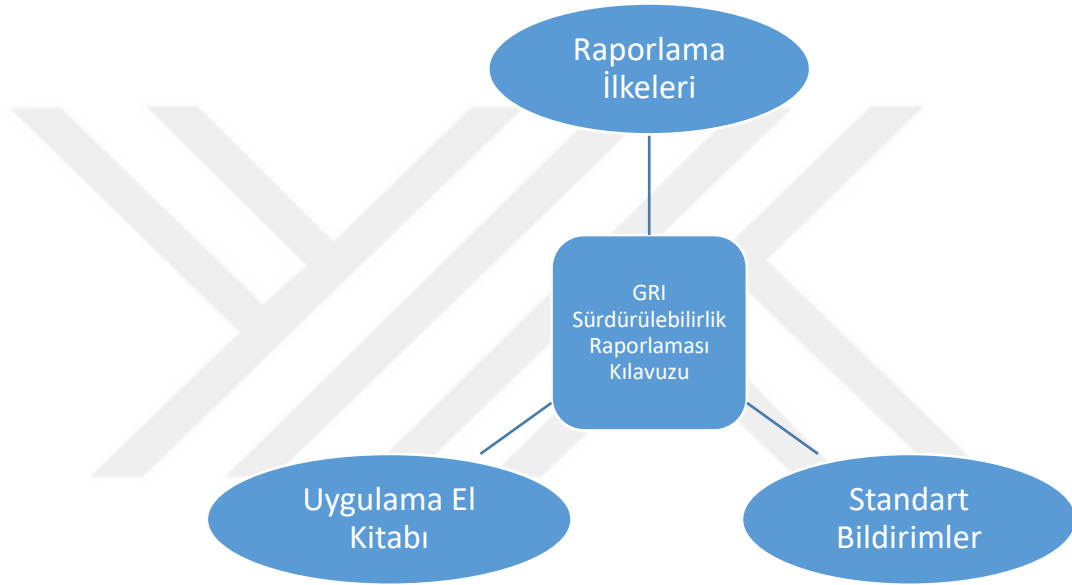
İlgililik, doğruluk, tarafsızlık ve karşılaştırılabilirlik ilkeleri rapor edilen bilginin kalitesini ve güvenilirliğini kapsamaktadır. İlgililik düzeyi, hangi bilginin rapor edilmesine yetecek kadar önemli olduğunu belirleyen belirli bir konu veya göstergeye verilen önem derecesidir. Doğruluk ilkesi, bildirilen bilgilerdeki doğruluk derecesini ve düşük hata payının elde edilmesini ifade etmektedir. GRI, belirli kararlarda bildirilen bilgilerde diğerlerinden daha yüksek bir doğruluk düzeyi gerektirdiğini belirtmektedir. Tarafsızlık ilkesine göre kuruluşlar raporlarında bilgi seçiminde ve sunumunda önyargıdan kaçınmalıdır. Raporların sınırları ve kapsamındaki tutarlı hareket etmek ise karşılaştırılabilirlik ilkesi kapsamına dahil edilmiştir. Karşılaştırılabilirlik ilkesi, rapor kullanıcılarının kuruluşun zaman içerisindeki performansını analiz etmelerine ve diğer ilgili kuruluşlarla kıyaslama yaparak analiz edebilmelerine yardımcı olmasına katkı sağlamalıdır (Adams, 2004:735-736).

Son iki ilke olan netlik ve zamanındalık ilkeleri, rapor edilen bilginin mevcudiyeti ile ilgili normları içermektedir. Netlik ilkesine göre, raporlama yapan kurum, verilen bilgilerin mevcut ve maksimum kullanıcı sayısına cevap verebildiğinden emin olmalıdır. Dolayısıyla bilgi, raporu kullanan tüm paydaşlar için anlaşılabilir ve erişilebilir bir şekilde sunulmalıdır. Zamanındalık ilkesi, bilginin paydaşların bilinçli karar alabilmesi için zamanında bulunabilmesi anlamı taşımaktadır. Dolayısıyla raporlama için düzenli bir program gerekmektedir.

2.1.4.Sürdürülebilirlik Raporlaması Kılavuzları

GRI sürdürülebilirlik raporlaması kılavuzları, boyutları, sektörleri veya konularından bağımsız olarak kuruluş tarafından sürdürülebilirlik raporu hazırlanmasına yönelik Raporlama İlkeleri, Standart Bildirimler ve Uygulama El Kitabı bölümlerinden oluşmakta aşağıda Şekilde-2.2’de gösterilmektedir (Castelo, 2003:2390).

Şekil 2.2: GRI Sürdürülebilirlik Raporlaması Kılavuzları

Raporlama ilkeleri ve standart bildirimler bölümü, kuruluşun sürdürülebilirlik raporunu GRI kılavuzlarına uygun olarak hazırlayabilmesi için kuruluş tarafından uygulanması gereken kriterleri içermektedir. Uygulama el kitabı bölümünde ise raporlama ilkelerinin nasıl uygulanacağı, açıklanacak bilgilerin nasıl hazırlanacağı ve kılavuzlarda yer alan çeşitli kavramların nasıl yorumlanacağı hakkında bilgiler içermektedir.

2.1.4.1.Rapor İçeriğinin Belirlenmesi

GRI'nin sürdürülebilirlik raporlaması kılavuzlarının kullanılabilmesi için, raporun kapsayacağı içerik hakkında net bir tespit yapmak gerekmektedir. Rapor yayınlayacak

kuruluşun, dengeli ve makul bir sunum yapmak için hem kuruluşun amacını ve deneyimlerini hem de paydaşların makul beklentilerini ve ilgilerini dikkate alması gerekmektedir. Daha açık bir ifadeyle rapor içeriği kuruluşun kendisine ve paydaşlarına bağlı olarak değişebilmektedir (GRI, 2014:16).

Kılavuzlara göre rapor içeriğini oluşturacak olan konuların, yukarıda bahsedilmiş olan GRI Raporlama İlkelerinin bir kısmını yerine getirmesi gerektiği ifade edilmektedir. Önemlilik, paydaş katılımı ve sürdürülebilirlik bağlamı ilkeleri raporlara uygun konuların belirlenmesinde kilit rol oynamaktadır. Genel olarak kılavuzlar, kuruluşların seçmiş oldukları konuları önceliklendirme ve hangi konuların üzerinde durulması gerektiğine karar vermelerinde yol gösterici bir rehber özelliği taşımaktadır (Woods, 2003:60).

Raporun sınırını tanımlamak içeriğini tanımlamakla paralellik göstermektedir. Kuruluş, rapor sınırını tanımlayarak raporda hangi birimlerin performanslarını temsil edileceğini belirlemelidir. GRI kılavuzları, raporun, raporlama yapan kuruluşun kontrolü veya önemli etkiye sahip olduğu varlıkları içermesi gerektiğini belirtmektedir. Kontrol, bir işletmenin faaliyetlerinden fayda elde etmek için mali ve faaliyet politikalarını yönetme gücü olarak tanımlanırken, önemli etki, işletmenin finansal ve işletme politikası kararlarına katılma gücü olarak tanımlanmaktadır (Castelo, 2003:2395)

Kılavuzlar, raporlama sınırı içerisinde yer alan tüm varlıkların aynı şekilde rapor edilmemesi gerektiğinin altını çizmektedir. Raporun sınırı, kurumun operasyonel performansının, yönetim performansının ve tanımlayıcı bilginin niteliğine uygun olmalıdır. Bir varlığın öneminin belirlenmesi büyük ölçüde söz konusu varlığın sürdürülebilir etkisine bağlıdır. Önemli etkilere sahip olan varlıklar genellikle kuruluş ve paydaşlar için en büyük riski veya fırsatı taşımaktadır (GRI, 2014:16).

2.1.4.2.Rapor Niteliğinin Belirlenmesi

GRI, sürdürülebilirlik raporunda kaliteli bilgilerin sağlanmasına yönelik olarak yol gösterici nitelikte altı kriter sunmaktadır. Bu kriterler denge, karşılaştırılabilirlik, doğruluk, zamansal tutarlılık, netlik ve güvenilirliktir. Söz konusu kriterlerin,

paydaşların kuruluşun performansı hakkında, sağlam ve makul değerlendirmeler yapabilmelerini ve uygun önlemleri alabilmelerini sağlamak açısından önemli olduğu söylenebilir.

Denge kriteri, sürdürülebilirlik raporunun kuruluşun genel performans değerlendirmesini makul bir şekilde yapabilmek amacıyla kuruluşun olumlu ve olumsuz yönlerinin yansıtılması gerektiğini ifade eder. Daha açık bir ifadeyle raporda yer verilen göstergelerin kuruluşun hem olumlu hem olumsuz yönlerini bildirmesi beklenmektedir. Salt olumlu yönlerden bahsetmek olumsuz noktalara değinmemek sürdürülebilirlik raporunun dengesini bozacaktır. Bu bağlamda kuruluşun performansının tam ve makul değerlendirilebilmesi için tarafsız bir şekilde bilgilerin raporda sağlanması gerekmektedir. Karşılaştırılabilirlik ilkesi, kuruluşun performansının zaman içerisinde karşılaştırılabilmesine olanak verilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Raporda yer verilen bilgilerin tutarlı bir şekilde seçilmesi, derlenmesi ve raporlanması gerekmektedir. Bu şekilde rapor kullanıcıları kuruluşun performansının zaman içerisindeki değişimini görebilecek ve diğer kuruluşlarla karşılaştırabilecektir. Her hangi bir kuruluşun iyi performans oraya koyduğundan bahsedebilmek için söz konusu kuruluşun performansının farklı kuruluşlarla kıyaslanması gerekmektedir. Bu bağlamda raporu kullanan paydaşlar ekonomik, çevresel ve sosyal performansla ilgili olarak sunulan bilgileri kuruluşun geçmişteki performansı ve hedefleriyle mümkün olduğu derecede başka kuruluşların performansı karşısında değerlendirebilmelidirler (GRI, 2014:17-18).

Doğruluk ilkesi, raporlarda yer alan bilgilerin rapor kullanıcıları tarafından kuruluşun makul ve tam bir performans değerlendirmesine imkan tanıyacak şekilde doğru ve ayrıntılı olması gerektiğini ifade etmektedir. Raporda yer verilen performans göstergeleri, nitel yanıtlardan ayrıntılı nicel yanıtlara kadar birçok farklı şekilde ifade edilebilir. Doğruluğu belirleyen nitelikler bilginin niteliğine ve bilginin kullanıcılarına göre değişiklik gösterebilmektedir. Zamansal tutarlılık ilkesi, paydaşların bilinçli karar verebilmeleri amacıyla bilgilerin ihtiyaç duyulduğunda erişilebilir olmasını sağlamak amacıyla düzenli bir takvime göre raporlamanın yapılması gerektiğini ifade etmektedir. Herhangi bir bilginin yararlı bilgi olabilmesi, söz konusu bilginin paydaşlara bildirim zamanının, paydaşların bu bilgileri karar alma süreçlerine etkili

bir şekilde katabilmelerini sağlayıp sağlamadığına sıkı sıkıya bağlıdır. Bu bağlamda raporların zamansal olarak yeni bilgi niteliği taşıyan bilgileri içermesi, raporlamanın belirli takvim çerçevesinde yapılması paydaşların söz konusu raporları daha etkin bir şekilde kullanmasına imkan tanıyacaktır. Netlik ilkesi, rapor yayınlayan kuruluşun raporda yer verdiği bilgileri raporu kullanan paydaşların anlayabileceği ve erişebileceği bir biçimde sunması gerektiğini ifade etmektedir. Bilgiler, söz konusu bilgiyi karar alma sürecinde kullanacak olan paydaşın anlayabileceği şekilde açık ve net olması durumunda paydaş açısından önemlilik ifade etmektedir. Dolayısıyla raporda kuruluşun faaliyetleriyle ilgili bilgiler paydaşların anlayabileceği biçimde makul bir seviyede sunulmalıdır. Güvenilirlik ilkesi, paydaşların rapor içeriğinin doğruluğu ve raporlama kılavuzlarına ne kadar uygun bir şekilde hazırlandığını kontrol edebileceği yönünde güvenceye duyduğu ihtiyaçtan dolayı ortaya çıkmıştır. Kuruluş bir raporun hazırlanmasında kullanılan bilgi ve süreçleri incelemeye tabi tutabilecekleri ve bilginin niteliğinin ve önceliklendirme durumunun belirlenmesini sağlayacak şekilde toplamalı, kaydetmeli, derlemeli, analiz etmeli ve sunmalıdır (GRI, 2014:18-19).

2.1.4.3.Standart Bildirimler

Kılavuzların ikinci kısmını standart bildirimler oluşturmaktadır. Standart bildirimler, kuruluşla ilgili çoğu menfaat sahibi ve paydaşın ilgisini çeken konular olarak nitelendirilebilir. Bundan dolayı GRI kılavuzları sürdürülebilirlik raporlarında standart bildirimler kısmının mutlaka yer alması gerektiği belirtilmektedir.

Standart bildirimler, genel ve özel standart bildirimler olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır. Bunlar genel standart bildirimler ve özel standart bildirimlerdir. Özel standart bildirimler ise yönetim yaklaşımı hakkında bildirimler ve göstergelerden oluşmaktadır.

2.1.4.3.1.Genel Standart Bildirimler

Genel standart bildirimler, sürdürülebilirlik raporu hazırlayan bütün kuruluşlar için geçerlidir. Genel standart bildirimler yedi kısma ayrılmıştır. Bunlar, strateji ve analiz,

kurumsal profil, tanımlanan öncelikli unsurlar ve çerçeveler, paydaş katılımı, rapor profili, yönetim ve etik ve dürüstlüktür

Strateji ve analiz kısmında kuruluş, sürdürülebilirlik stratejisi ve vizyonuyla ilgili görünümü sunmalıdır. Bu kısımda raporun diğer kısımlarında sunulan bilgilerden yararlanılabilmektedir. Strateji ve analiz kısmında, rapor içeriğinin basit bir şekilde özetlenmesinden kaçınılmalı, bunun yerine stratejik öneme sahip konular hakkında kuruluşun anlayış politikasına yer verilmelidir. Kuruluşun kurumsal özellikleriyle ilgili olarak geniş bilgi verdiği kısım kurumsal profil kısmıdır. Bu kısımda, kuruluşun adından, marka ve ürünlerine, genel merkezinin bulunduğu yerden faaliyet gösterilen ülke sayısına, mülkiyet ve kanuni yapıdan hizmet verilen pazarlara kadar kuruluşla ilgili birçok bilgiye yer verilmektedir (IAG, 2017:1-2).

Kuruluşun, rapor içeriğini tanımlarken öncelik verdiği unsurlar ve bunların çerçeveleri tanımlanan öncelikli unsurlar ve çerçeve kısmında bildirilmelidir. Bu kısımda kuruluşun raporlama içeriğini belirlerken raporlama ilkelerine ne derecede ve nasıl uyum sağladığının detaylı bir şekilde açıklanması gerekmektedir. Ayrıca belirlenen öncelikli unsurlar rapor başlarında bir liste halinde verilmesi gerekmektedir (Nowrot, 2009:119).

Paydaş katılımı kısmında, kuruluşun raporlama döneminde paydaş katılımına bakış açısının genel bir portresinin yer alması gerekmektedir. Kuruluş bu kısımda temas kurduğu paydaşların listesini yayınlatabilir. Ayrıca söz konusu listede yer alan paydaşların belirlenmesinde ve seçilmesinde uygulanan esasların detaylı şekilde bu kısımda aktarılması gerekmektedir. Kuruluşun hazırlamış olduğu raporda GRI içerik indeksi ve bağımsız dış denetime olan yaklaşımı hakkında bilgileri verdiği kısım rapor profili kısmıdır. Bu kısımda raporda sağlanan bilgilerin dönemi, bundan önceki raporun sunulma tarihi, raporlama sıklığı ve GRI içerik indeksine uyumun bildirilmesi gerekmektedir (Levy, 2010:92-93).

Kuruluşun yönetim yapısındaki ve bileşimindeki şeffaflık, ilgili organ ve bireylerin hesap verebilirliğinin sağlanması için yönetim kısmında gerekli olan bilgilere yer verilmesi gerekmektedir. Bu kısımda, yönetim yapısı ve bileşenleri, en yüksek

yönetişim organının kuruluşun amacını, değerlerini ve stratejisini belirlemedeki rolü, en yüksek yönetim organının risk yönetimindeki rolü vb. bilgilere yer verilmesi gerekmektedir (GRI, 2014:36).

Genel standart bildirimlerin son kısmını etik ve dürüstlük kısmı oluşturmaktadır. Bu kısımda kuruluşun değerleri, ilkeleri ve normları, etik ve yasal öneri almaya yönelik dahili ve harici mekanizmalar hakkında bilgilere yer verilmesi gerekmektedir.

2.1.4.3.2.Özel Standart Bildirimler

GRI kılavuzları özel standart bildirimleri 3 kategoriye ayırmaktadır. Bunlar ekonomik, çevresel ve sosyal kategorileridir. Sosyal kategorisi de kendi içerisinde iş gücü uygulamaları ve insana yaraşır iş, insan hakları, toplum ve ürün sorumluluğu olmak üzere dört alt kategoriye ayrılmaktadır.

Ekonomik Performans Göstergeleri

Sürdürülebilirliğin ekonomik boyutu, kuruluşun, paydaşlarının ekonomik koşulları, ulusal ve küresel ekonomik sistem üzerindeki etkilerini kapsamaktadır. Kuruluşun paydaşları, kurumun finansal performansını geleneksel finansal tablolardan anlayabilmektedir. Bundan dolayı sürdürülebilirlik raporlarında yer alan ekonomik veriler daha çok kuruluşun sürdürülebilir ekonomiye olan katkısına yönelik bilgilerdir. Bu tarz bilgiler genellikle sürdürülebilirlik raporlaması kullanıcıları tarafından istenmektedir (Cohen ve diğ., 2012:65-68).

Ekonomik performans göstergeleri dört alt unsur ve dokuz göstergeden oluşmaktadır. Söz konusu unsurlar ekonomik performans, piyasa varlığı, dolaylı ekonomik etkiler ve satın alma uygulamalarıdır. Ekonomik performans altında yer alan göstergeler G4-EC1 koduyla başlamakta ve G4-EC9 koduyla bitmektedir.

Çevresel Performans Göstergeleri

Kuruluşun yaşama ve doğal sisteme olan etkileri çevresel performans göstergeleri aracılığıyla raporlarda yer almaktadır (Kocmanová ve Dočekalová, 2012:196-198). Kuruluşun çevresel performansıyla ilgili girdi ve çıktılarının gösterildiği çevresel performans göstergeleri oniki unsur otuz dört göstergeden oluşmaktadır.

Sosyal Performans Göstergeleri

Performans göstergelerinin üçüncüsü sosyal performans göstergeleridir. Sosyal performans göstergeleri kendi içerisinde dört alt gruptan oluşmaktadır. Bunlar iş gücü uygulamaları ve insana yaraşır iş, insan hakları, toplum ve ürün sorumluluğu alt kategorileridir.

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi ve Viyana Deklarasyonu gibi uluslararası tanınmış evrensel standartlar iş gücü uygulamaları ve insana yaraşır iş alt kategorisinin temellerini oluşturmaktadır. Bu alt boyutta kuruluş istihdam, iş gücü yönetim ilişkileri, iş sağlığı ve güvenliği, eğitim – öğretim, çeşitlilik, fırsat eşitliği gibi çeşitli konularda bilgi vermek zorundadır (Igalens ve Gond, 2005:134-136). İş gücü uygulamaları ve insana yaraşır iş alt kategorisinde 16 performans göstergesi yer almakta olup söz konusu göstergeler G4-LA1 kodu ile başlayıp G4-LA16 koduyla bitmektedir.

İnsan hakları alt kategorisinde yer alan göstergeler, kuruluşun yatırım ve tedarikçi seçim uygulamalarında insan haklarını ne ölçüde dikkate aldığını rapor etmesine yardım etmektedir. Söz konusu göstergeler ayrıca ayrımcılık yapmama, örgütlenme özgürlüğü, çocuk işçiler, yerli halkların hakları ve güvenlik uygulamaları gibi konuları da kapsamaktadır (Perrini ve Tencati, 2006:302-303). İnsan hakları alt kategorisinde 12 performans göstergesi yer almakta olup söz konusu göstergeler G4-HR1 kodu ile başlayıp G4-HR12 koduyla bitmektedir.

Rapor yayınlayan kuruluşun toplum üzerindeki etkilerinin değerlendirildiği kategori toplum kategorisidir. Toplum kategorisinde yer alan göstergeler genel olarak diğer sosyal kurumlarla olan etkileşimler sonucunda doğabilecek riskleri ve risklerin nasıl yönetildiğini ele almaktadır. Toplum alt kategorisinde 11 performans göstergesi yer almakta olup söz konusu göstergeler G4-SO1 koduyla başlayıp G4-SO11 koduyla bitmektedir.

Sosyal kategorisinin son alt kategorisi ise ürün sorumluluğu alt kategorisidir. Bu kategoride kuruluşun müşterileri doğrudan etkileyen ürün ve hizmetleri hakkında bilgi

verilmektedir. Ürün sorumluluğu alt kategorisinde 9 performans göstergesi yer almakta olup söz konusu göstergeler G4-PR1 koduyla başlamakta ve G4-PR9 koduyla bitmektedir.

2.2.Literatür İncelemesi

2.2.1.Sürdürülebilirlik Raporlarında İçerik Analizi Yöntemiyle Yapılmış Çalışmalar

İçerik analizi sürdürülebilirlik raporlamasını konu edinen araştırmalarda verilerin toplanması için sıklıkla kullanılan bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır. (Parker, 2005) Sosyal ve çevre muhasebesi alanında makaleler yayınlayan dört önde gelen araştırma dergisinde 1998 ve 2003 yılları arasında yayınlanmış olan çalışmalarda kullanılan yöntemleri incelemiştir. Söz konusu araştırmalarda baskın olarak % 52 oranında literatür/ teori ve yorum yöntemleri kullanılmıştır. Çalışmaların %19'u içerik analizi, %15'i anket, %12'si vaka çalışmaları ve %1'lik kısmı ise deneysel yöntemler kullanılarak yapılmıştır. Benzer şekilde (Milne ve Adler, 1999) kuruluşların sosyal ve çevresel açıklamalarını değerlendirmek için en çok kullanılan araştırma yönteminin içerik analizi yöntemi olduğunu belirtmişlerdir. Aşağıda sürdürülebilirlik raporlamalarını konu edinen ve içerik analizi yöntemini uygulayan araştırmaların bir kısmına yer verilmiştir.

Clarkson ve diğ. (2008) çalışmalarında, çevresel göstergeleri, doğrulanabilir olanlar “hard” ve kolayca doğrulanabilir olmayanlar “soft” şeklinde sınıflandırmışlardır. “Hard” kategorisinde yönetim yapısı ve yönetim sistemi, kredibilite ve çevresel performans göstergeleri yer almaktadır. “Soft” kategorisinde ise vizyon ve strateji, çevre profili ve çevresel girişimler yer almaktadır. Sınıflandırma sonrası raporlar içerik analizine tabi tutularak puanlama yapılmıştır. Puanlamada her bir göstergeye 0 ila 6 puan arasında -puan verilmiştir. Puanlamada her biri 1 puan olarak değerlendirilen kriterler aşağıdaki gibidir:

- Performans verileri mevcuttur.
- Performans verileri karşılaştırmalı olarak sunulmuştur.
- Performans verileri önceki dönemlerle kıyaslanacak şekilde sunulmuştur.
- Performans verileri hedeflere göre sunulmuştur.

- Performans verileri hem mutlak hem de normalleştirilmiş biçimde sunulmuştur.
- Performans verileri toplam düzeyde (alt birim, işletme birimi, coğrafi birim şeklinde) sunulmaktadır.

Morhardt (2009) çalışmasında Fortuna Global 500 ve Fortuna 1000 listesinde yer alan 454 firmanın internet sitelerinden çevresel ve sosyal performansla ilgili tüm materyallerini Pasifik Sürdürülebilirlik Endeksi'ne göre puanlayarak analiz etmiştir. Puanlama, çevresel ve sosyal raporlamada sayısal verilere ne ölçüde yer verileceği, raporlama kategorileri, iyi ya da kötü bildirimler ve çevresel ve sosyal konularda iyileşme gösterme şeklinde gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonucunda tüm sektörlerde sürdürülebilirlik raporlarının iyiden kötüye doğru gittikleri ve raporların içerisinde kötü olarak sınıflandırılan raporların tam manasıyla kötü olduğu tespit edilmiştir.

Ching ve diğ. (2013) çalışmalarında Brezilya'da halka açık şirketlerin sürdürülebilirlik raporlarında sundukları bilginin kalitesini sürdürülebilirliğin ekonomik, çevresel ve sosyal boyutlarına dayandırdıkları bir yapı ile analiz etmişlerdir. Araştırmada nitel analiz olarak içerik analizi yapılmış elde edilen veriler nicel analizin istatistiksel veri kaynağını oluşturmuştur. Çalışmaya 2011 yılı verileri temel alınarak sürdürülebilirlik konusunda en iyi olduğu belirtilen 36 şirket ve 24 kurumsal yönetim uygulaması dâhil edilmiştir. İçerik analizinde her bir gösterge 0 ila 1 arasında puanlanmıştır. Gösterge içerisindeki bilgi sistematik ve tutarlı bir şekilde verilmemiş ise 0,25 puan verilmiştir. Bilgiler sistematik ve tutarlı bir şekilde sunulmuş fakat bazı içerikler eksik ise 0,50 puan verilmiştir. Bilgiler sistematik, tutarlı ve hiçbir yanlış anlaşılmaya sebep olmadan verilmiş fakat şirketin faaliyetlerini etkilediğine dair herhangi bir açıklama ya da kanıt yoksa 0,75 puan verilmiştir. Bilgiler açık bir şekilde ortaya konulmuş, sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak için şirketin faaliyetlerini ve davranışlarını etkilemesi, yol haritası vb. bilgilerde açık bir şekilde belirtilmiş ise 1 puan verilmiştir.

Bachoo ve diğ. (2013) çalışmalarında firma değeri ile sürdürülebilirlik raporlarının kalitesi arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Çalışmada içerik analizi yöntemi uygulanmıştır. Analizde içeriklerin puanlanması bağımsız üçüncü kişiler tarafından yapılmıştır. Göstergelerin sınıflandırılmasında (Clarkson ve diğerleri, 2008) kullanmış

oldukları “hard” ve “soft” sınıflandırma kullanılmıştır. Raporların puanlanmasında her biri 1 puan olan kriterler aşağıdaki gibidir:

- Firmaların sürdürülebilirlik politikalarının ayrıntıları verilmiştir.
- Enerji, emisyon, atık, su gibi temel alanlardaki ana etkiler / konular açıklanmaktadır.
- Grafikselleştirme ve şekil desteğiyle tüm önemli alanlarda niceliksel veriler verilmiştir.
- Tüm kilit alanlarda hedeflere ulaşmada performans ölçüm verileri verilmiştir.
- Firmaların sürdürülebilirlikle ilgili davranışlarının kontrol edildiği yönetim yapısı açıklanmıştır.
- Firmanın sürdürülebilirlik raporu bağımsız üçüncü bir tarafça doğrulanmıştır.
- Firma sürdürülebilirlikle ilgili niceliksel verileri açıklamıştır.
- Firma en azından kesitsel veya zaman serisi karşılaştırmalarıyla sürdürülebilirlik performansının niceliksel analizini sağlamıştır.

Sukitsch ve diğ. (2015) çalışmalarında Avrupa otomotiv endüstrisinde yer alan 14 üretici firmanın 2012 yılında yayınlamış oldukları sürdürülebilirlik raporlarını içerik analizi yöntemiyle incelemişlerdir. Çalışmada söz konusu firmaların sürdürülebilirlik raporlarının içerik analizinde Maxqda programı kullanılmıştır. Çalışmada iki araştırma sorusuna odaklanılmıştır. Bunlar analiz kapsamına alınmış olan raporlarda kurumsal sürdürülebilirlikle ilgili hangi konular belirgin olarak öndedir? Kurumsal sürdürülebilirlik uygulama prosedürlerine ilişkin hangi bilgiler şirket sürdürülebilirlik raporlarında yer almaktadır? Araştırmada bahsedilen iki araştırma sorusuna karşılık Maxqda programında kullanılmak üzere kodlamalar yapılmıştır. Çalışma sonucunda, şirketlerin kendi endüstrileri için sürdürülebilirliğin önemini iyi bilmelerine rağmen, bazılarının lider olma eğilimi gösterdiklerini ve diğerlerinin ise uygulama söz konusu olduğunda geri kaldığı tespit edilmiştir.

Munshi ve Dutta (2016) çalışmalarında içerik analizi yöntemiyle 2011-2013 yılları arası 10 Amerikan ve 10 Hindistan imalat firmasının GRI'ye göre hazırlamış oldukları sürdürülebilirlik raporlarını analiz etmişlerdir. Çalışmada firmaların raporlarında bahsetmiş oldukları göstergelere 2, 1 ve 0 puanları verilmiştir. Puanlama sırasıyla tam bahsetme, kısmi bahsetme ve raporda yer vermeme şeklinde gerçekleştirilmiştir. Yapılan bağımsız t testi sonucunda Amerikan ve Hindistan firmalarının hazırlamış

oldukları sürdürülebilirlik raporları arasında önemli kalite farklılığının olduğu tespit edilmiştir.

Yadava ve Sinha (2016) çalışmalarında Hindistan'da mevcut kamu ve özel sektör kuruluşlarının yayınlamış oldukları sürdürülebilirlik raporlarını içerik analizine tabi tutmuşlardır. Çalışmada GRI'ye göre hazırlanmış olan raporlar 0 ila 3 puan arasında puanlanmıştır. Raporda değerlendirilen göstergeden bahsedilmemiş ise 0 puan, kısa ve genel ifadelerle bahsedilmiş ise 1 puan verilmiştir. Göstergeden kapsamlı olarak bahsedilmiş fakat bilgiler 1 yıllık veriyi kapsıyor ise 2 puan, 1 yıldan daha fazla veriyi kapsayacak, karşılaştırılabilir, tam ve sistematik olarak bir göstergeden bahsedilmiş ise 3 puan vermişlerdir.

Ong ve diğ. (2016) çalışmalarında Avustralya'da sanayi şirketlerinin hazırlamış oldukları sürdürülebilirlik raporlarında açıklamış oldukları bilgilerin kalitesini ölçmüşlerdir. Çalışmada (Clarkson ve diğerleri, 2008)'in kullanmış oldukları modeli GRI G3'e göre tekrar düzenlemişlerdir. (Clarkson ve diğerleri, 2008) çalışmalarında sadece çevresel olarak puanlama yaparken bu çalışmada puanlama çevresel, ekonomik ve sosyal kategorileri içinde yapılmıştır. Göstergelerin puanlanmasında 0 ila 6 arasında puanlama aynen yapılmıştır.

Bhatia ve Tuli (2017) çalışmalarında 2007 – 2011 yılları arası 5 yıllık süreçte Brezilya Bovespa Endeksinde yer alan 39 firmanın yayınlamış oldukları sürdürülebilirlik raporlarını analiz etmişlerdir. Çalışmada uygulanan içerik analizinde GRI-G3 göstergeleri dikkate alınmıştır. Raporların eklerinde yer alan GRI gösterge indeksinde firmanın GRI-G3'de yer alan 79 göstergeye yer verip vermediğine bakılmıştır. Eğer söz konusu gösterge tam olarak raporlanmış ise 2 puan, gösterge kısmen raporlanmış ise 1 puan ve gösterge raporlanmamış ise 0 puan verilmiştir. Böylelikle her bir firmanın rapordan alacağı puan $79 * 2 = 158$ olarak hesaplanmıştır. Çalışmada ulaşılan bulgular tek yönlü varyans (ANOVA) analiziyle analiz edilmiştir. Çalışma sonucunda farklı sektörlerde faaliyet gösteren firmaların yayınlamış oldukları sürdürülebilirlik raporlarında açıklanan göstergeler arasındaki farklılıkların önemsiz olduğu tespit edilmiştir.

Garg (2017) çalışmasında Hindistan için sürdürülebilirlik raporlaması endeksi geliştirmiştir. Çalışmada GRI'nin bünyesinde yer alan göstergelerde dahil olmak üzere üç ana kategoride (ekonomik, çevresel ve sosyal) toplam 268 gösterge oluşturulmuştur. Yayımlanan raporların sürdürülebilirlik raporlaması endeksinde değerlendirilmesi için içerik analizi yapılmıştır. İçerik analizinde göstergelerin puanlamasında yer alan kriterler aşağıdaki gibidir:

- Gösterge ile ilgili her hangi bir bilgi yoksa 0 puan,
- Göstergeyle ilgili olarak bir iki satır genel bilgiye yer verilmiş ise 1 puan,
- Sadece nitel bilgilere yer verilmiş ise 2 puan,
- Niteliksel bilgilerin yanı sıra niceliksel bilgilerde yer verilmiş ise 3 puan,
- Niceliksel ve niteliksel bilgiler gerekçe ve sonuçlarıyla birlikte verilmiş ancak GRI raporlama standartlarına göre kontrol yapılmamış ise 4 puan,
- Niceliksel ve niteliksel bilgiler gerekçe ve sonuçlarıyla birlikte verilmiş ve GRI raporlama standartlarına göre kontrol yapılmış ise 5 puan verilmiştir.

Cantele ve diğ. (2018) çalışmalarında içerik analizi yöntemiyle İtalya'da faaliyet gösteren su firmalarının sürdürülebilirlik raporlarını incelemiştir. Çalışma kapsamına alınmış olan raporlarda, GRI ve Sürdürülebilirlik Muhasebesi Standartları Kurulu (SASB) tarafından önerilen sürdürülebilirlik göstergelerinin düşük düzeylerde açıklandığı tespit edilmiştir. Ayrıca çalışma sonucunda sürdürülebilirlik raporlamasının temel olarak bir performans ölçümü ve bir hesap verebilirlik aracı olmaktan ziyade bir iletişim aracı olarak kabul edildiğini, aynı zamanda yeni ve uluslararası sektöre özgü bir sürdürülebilirlik raporlama standardına ihtiyaç olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

2.2.2.Sürdürülebilirlik Raporlarının İçerik Kalitesini Konu Edinmiş Çalışmalar

Yukarıda içerik analizi yöntemiyle geliştirilen ve literatürde sık kullanılan puanlama modellerine yer verilmiştir. Aşağıda ise sürdürülebilirlik raporlarının içerik kalitesini konu edinmiş ulusal ve uluslararası literatürde kabul görmüş araştırmaların bir kısmına yer verilmiştir.

Dincer (2011) çalışmasında firmaların sahiplik yapılarıyla kurumsal sosyal sorumluluk raporları üzerindeki olası etkilerini araştırmıştır. Çalışmada (Ullmann, 1985)'in çalışmasında kullanmış olduğu teorik çerçevede İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'nda üç farklı sektörde faaliyet gösteren 92 firma üzerinde gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonucunda belirli paydaşların (hükümet ve alacaklılar) KSS raporunun yayınlanması üzerinde önemli etkilerinin olduğu, ekonomik performansın ise KSS raporunun yayınlanması üzerinde etkisiz olduğu tespit edilmiştir.

Bayoud ve diğ. (2012) çalışmalarında kurumsal sosyal sorumluluk raporlarıyla kurumsal itibar arasındaki ilişkiyi paydaş teorisi kapsamında nitel ve nicel yöntemleri kullanarak incelemiştir. Çalışma Libya'da faaliyet gösteren 40 firma üzerinde uygulanmış ve çalışma sonucunda paydaşlardan gelen baskılar sonucunda firmaların KSS raporlarını yayınlamalarının firmaların kurumsal itibarlarıyla güçlü bir ilişki içerisinde olduğu tespit edilmiştir.

Amran ve diğ. (2014) çalışmalarında sürdürülebilirlik raporlaması kalitesine yönelik yönetim yapısının etkisini incelemiştir. Çalışma kapsamına 2010 yılında 113 firmanın yayınlamış oldukları sürdürülebilirlik raporları dahil edilmiştir. Çalışmada analiz kapsamına alınmış olan sürdürülebilirlik raporlarının güvence beyanları ve yönetim yapıları üzerine yapılmış olan içerik analizi sonucu rapor kalitesi bağımlı değişken olarak alınmıştır. İçerik analizinde (Clarkson ve diğerleri, 2008)'nin çalışmalarında kullanmış oldukları puanlama modeli değiştirilerek kullanılmıştır. Yayınlanan raporlar aşağıda yer alan kriterler doğrultusunda analiz edilmiştir.

- Sürdürülebilirlik raporlama ilkelerinin benimsenmesi.
- Raporlarda açıklanan bilgilere ilişkin bağımsız güvence beyanı.
- Çevresel veya sosyal performanslar üzerine periyodik olarak yapılmış bağımsız denetimler.
- Bağımsız kuruluşlar tarafından çevre ve sosyal konulara ilişkin 4 sertifikasyon.
- Çevre etkisi açısından ürün güvenliği sertifikaları.
- Dışarıdan kurumsal sosyal sorumlulukla ilgili olarak alınmış ödül.
- Raporlama sürecinde paydaş katılımı.
- İlgili ülkede Enerji Bakanlığı veya Çalışma Bakanlığı tarafından desteklenen kurumsal sosyal sorumluluk programlarına gönüllü olarak katılım.

- Çevre ve iş gücü yönetimi uygulamalarını geliştirmek için sektöre özgü dernek veya kuruluşlara katılım.
- Çevresel ve iş uygulamalarını geliştirmek için diğer dernek veya kuruluşlara katılım.

Yukarıda yer alan kriterler 1 puan olarak değerlendirilmiş ve en yüksek puan 10 olarak belirlenmiştir. Çalışmada rapor kalitesiyle ilişkilendirilmek istenen değişkenler ise yönetim kurulu bileşeni, yönetim kurulu büyüklüğü, bağımsızlık, cinsiyet farklılığı, KSS stratejisi, örgütsel misyon ve vizyon, KSS komitesinin varlığı ve STK'lar ile işbirliğidir. Çalışma sonucunda işletmelerin vizyon ve misyon bildirimleri ve STK'lar ile beslenen stratejik ortaklıkların KSS raporlamasında rapor kalitesiyle pozitif yönlü bir ilişki içerisinde olduğu tespit edilmiştir.

Jennifer ve Beatriz (2015) çalışmalarında finansal raporlama kalitesi ile KSS raporlarında yer alan bilgilerin kalitesi arasındaki ilişkiyi analiz etmişlerdir. Çalışma kapsamına 2002 – 2010 yılları arasında borsada işlem görmeyen firmaların yayınlamış oldukları 747 rapor alınmıştır. Çalışmada GRI göstergelerine göre düzenlenmiş olan KSS raporları 0 ila 3 puan arasında puanlanmıştır. Puanlama yapılırken yayınlanan KSS raporu GRI göstergelerini baz almıyor ise 0, rapor GRI göstergelerini temel alıyor ve basit düzeydeyse 1, rapor GRI göstergelerini temel alıyor ve normal düzeydeyse 2, rapor GRI göstergelerini temel alıyor ve ileri düzeydeyse 3 puan verilmiştir. Ayrıca çalışmada raporlar şirket hakkında tüm bilgilere yer vermesi, karşılaştırılabilir olması ve anlaşılabilir olması açılarından da sınıflandırılmıştır. Çalışma sonucunda yüksek kaliteli finansal bilgi sunan firmaların KSS raporlarında yer alan bilgilerinde yüksek kaliteye sahip olduğu tespit edilmiştir.

Romolini ve diğ. (2015) çalışmalarında üniversitelerin yayınlamış oldukları sürdürülebilirlik raporlarının kalitesini konu edinmişlerdir. Çalışmada 2012 yılında yayınlanmış olan raporlar GRI'nin veritabanından temin edilerek yine GRI'ye göre kategorize edilmiş her bir göstergeyle puanlama yapılmıştır. Örneğin GRI'de çevre kategorisi altında 9 gösterge yer almaktadır. İncelenen rapor söz konusu göstergelerden kaç tanesine raporunda yer vermiş ise her bir gösterge 1 puanla çarpılarak kategoriler bazında raporun puanlaması yapılmıştır. Çalışma sonucunda

sürdürülebilirlik raporlaması konusunun daha çok gelişime ihtiyaç duyduğu tespit edilmiştir.

Hąbek ve Wolniak (2016) alışmasında KSS raporlamasının gün geçtikçe yaygınlaştığını buna karşın raporların içerik kalitelerinin aynı düzeyde olmadığı varsayımıyla Avrupa Birliđi yesi ülkelerde yayınlanmış olan KSS raporlarının niceliksel ve niteliksel olarak analizini yapmıştır. Çalışma kapsamına 2012 yılında yayınlanmış olan 581 rapor alınmıştır. Çalışmada rapor kalitesini belirlemek için kullanılan göstergeler iki kategoride sınıflandırılmıştır. Söz konusu sınıflandırma ve göstergeler aşağıda Tablo-2.3'de yer almaktadır.

Tablo 2.3: Hąbek ve Wolniak'in Arařtırmalarında Kullanmıř Oldukları Rapor Kalitesi Göstergeleri

İlgililik Göstergeleri	Güvenilirlik Göstergeleri
Sürdürülebilirlik Stratejisi	Doğrulanabilirlik
nemli Paydaşlar	Temel Raporlama İlkeleri
Hedefler	Veri Kalitesi
Zaman İçerisindeki Eğilimler	Paydaş Diyalog Sonuçları
Performans Göstergeleri: Pazar Yeri	Geri Bildirim
Performans Göstergeleri: Çalışma Yeri	Bağımsız Denetim
Performans Göstergeleri: evre	
Performans Göstergeleri: İletişim	
İyileştirme alışmaları	
İş Süreçlerine Entegrasyon	
Yönetici zeti	

Kaynak: Hąbek, P. ve Wolniak, R. (2016:403-404).

Çalışmada yukarıda Tablo-2.3'de yer alan göstergeler dikkate alınarak araştırma kapsamına alınmış olan raporlar incelenmiştir. Her bir raporun puanlanmasında ilgili kategorideki göstergelerden raporda bahsedilen gösterge sayısı oranlanarak kategori puanı oluşturulmuştur. Sonrasında iki kategoride toplanan puanlar söz konusu firmanın rapor puanı olarak hesaplanmıştır. Hesaplanan puanlarla ülkeler bazında yayınlanmış olan raporların kalitesi belirlenmiştir.

Dubravka (2017) alışmasında Hırvatistan'daki firmaların yayınlamış oldukları sürdürülebilirlik raporlarının düzeylerini belirlemek ve söz konusu raporlarda yer alan

bilgilerin paydaşlara olan faydasını tespit etmeyi amaçlamıştır. Çalışmada sosyal ve çevresel konularda belirlenmiş olan 14 adet gösterge kullanılmıştır. Çalışmada sürdürülebilirlik raporunun kalitesi, firma büyüklüğü (çalışan sayısı), faaliyet gösterilen sektör ve borsada işlem görüp görmeme unsurlarıyla ilişkilendirilmeye çalışılmıştır. Çalışma sonucunda rapor kalitesiyle firma büyüklüğü arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir ilişki tespit edilmiştir. Rapor kalitesi ve faaliyette bulunulan sektör ile rapor kalitesi ve borsada işlem görüp görmeme arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

Boiral ve diğ. (2017) çalışmalarında yayınlanmış olan sürdürülebilirlik raporlarına güvence hizmeti sağlayan firmaların sürdürülebilirlik raporlarının sınırlılıkları ve GRI'nin raporlama çerçevesine ilişkin görüşlerini tespit etmeye çalışmışlardır. Çalışma kapsamına 2006 – 2013 yılları arasında GRI G-3 raporlama çerçevesine uygun olarak madencilik ve enerji sektöründe faaliyet gösteren firmaların yayınlamış olduğu 301 rapor dahil edilmiştir. Çalışmada içerik analizi yöntemi uygulanmış ve kalitatif analiz yazılımı olan *QDA Miner* programıyla veriler analiz edilmiştir. Sürdürülebilirlik raporlarındaki güvence beyanları raporlardan çıkarılarak söz konusu yazılama aktarılmıştır. Çalışma sonucunda sürdürülebilirlik raporları için düzenlenmiş olan güvence beyanlarının üçte ikilik kısmının sınırlı seviyede güvence sağladığı tespit edilmiştir. Bu durum sürdürülebilirlik raporlarıyla ilgili güvence beyanlarında doğrulama sürecinin kapsamlı bir şekilde yapılmadığı ve sonuca ihtiyatlı bir yaklaşım sergilendiği şeklinde yorumlanmıştır.

Yukarıda son 10 yıl içerisinde sürdürülebilirlik raporlaması konusunda yapılmış olan ve literatürde kabul görmüş önemli çalışmaların bir kısmına yer verilmiştir. Günümüze değin yapılmış olan çalışmaların tamamına yukarıda ki şekilde yer vemenin zorluğundan ötürü 2008 yılı ve öncesinde yapılmış olan çalışmalar tablo halinde aşağıda yer almaktadır.

Tablo 2.4: 2008 Yılı Öncesinde Yapılmış Olan Çalışmalar

Kaynak	Araştırma Kapsamı	Araştırma Konusu
(Wiseman, 1982)	ABD'deki en büyük çelik, petrol ve kağıt hamuru şirketlerinden 26 tanesi.	Açıklanan bilgiler ile firmanın çevresel performansı arasındaki ilişki analiz edilmiştir.
(Cowen ve diğ., 1987)	134 ABD firması 10 sektörden.	7 sürdürülebilirlik konusu her bir konu için ortalama sayfa sayısı ve firma sayısı dikkate alınmıştır.
(Zeghal ve Sadrudin, 1990)	Kanada'nın en büyük 6 bankası ve 9 petrol şirketi.	7 kategoride 26 çevresel ve sosyal konunun sektöre ve kategoriye göre toplam kelime %'si ve toplam yayın %'si.
(Patten, 1991)	8 sektörden 156 Fortuna Global 500 şirketi.	7 sürdürülebilirlik konusunun raporlarda açıklanmasında sayfa sayısı.
(Roberts, 1991)	5 Avrupa Ülkesinden 110 şirket	9 kategoride 54 konu, firmanın raporunda kategoriye göre açıklanan gösterge sayısı.
(Richard, 1994)	Birleşik Krallıkta faaliyette bulunan BT ve IBM şirketlerinin raporları.	İki firmanın yayınlamış oldukları raporlarda ele alınan tüm çevre konularının karakterizasyonunu incelemiştir.
(Giovanni ve Raffaella, 1994)	15 Ulus ötesi faaliyet gösteren firma	Çevresel performans göstergeleri 5 kategori altında toplamış ve analiz edilmiştir.
(Gray ve diğ., 1995)	İngiltere'de faaliyet gösteren 100 büyük firma	12 kategoride 20 sürdürülebilirlik konusu ve 4 genel kategoride raporların sayfa sayısı.
(J., David ve diğ., 1998)	97 tane Fortuna 500 ve Standart and Poors Şirketi (Bankalar Yok)	58 çevre konusu, sektörlere göre raporlama %'leri.
(Davis-Walling ve Batterman, 1997)	Çevresel rapor yayınlayan 24 tane Fortuna 500 şirketi	6 kategoride 29 çevresel konu analiz edilmiştir.
(Adams, Hill ve Roberts, 1998)	6 Avrupa ülkesinden 25 büyük firma	Çevresel etik konusunda raporlarda yer verilerin uzunluğu.
(Hopkinson ve diğ., 2000)	İngiltere ve Galler'deki 27 su şirketi	8 kategoride 27 konu ve 3 farklı raporlama seviyesi.
(Unerman, 2000)	Shell firmasının 1898 ve 1997 yılları arası kurumsal sosyal sorumluluk raporları.	Yıllara ve belge türüne göre raporlanan kurumsal sosyal sorumluluk raporlama sayfa sayısı incelenmiştir.
(Noci, 2000)	İtalya'da faaliyet gösteren 14 İtalyan firması	Tüm çevresel göstergeler 6 kategori altında toplanmıştır. 3 farklı açıklama seviyesiyle bir endeks oluşturulmuştur.
(Hussey ve diğ., 2001)	3 çok uluslu petrol ve enerji, 4 tüketim malları ve 3 sağlık ürünü firması	GRI 200 kılavuzundaki 114 gösterge şirket ve yıl bazında bir matris olarak karşılaştırılmıştır.
(Jung ve diğ., 2001)	7 sektörde 40 büyük çok uluslu şirket.	8 kategoride 28 çevresel konu, 2 ila 6 arası puanlanmıştır.
(Moore, 2001)	İngiltere'de süpermarket endüstrisindeki 11 ana firmanın 8'i	16 çevresel ve sosyal konu, 10 seviye altında ağırlıksız bir sosyal performans endeksinde toplanmış ve şirketler sıralanmıştır.
(J. E. Morhardt, 2001)	28 tane Fortuna 500 şirketi	29, 40 ve 50 sürdürülebilirlik konusu sistematik bir şekilde ve ağırlıksız olarak endekslerde sıralanmıştır.
(Bonsón Ponte ve Escobar Rodríguez, 2002)	Avrupa Birliği üyesi ülkelerin en büyük 20 şirketi	Çevresel kategorisinde yer alan 23 konu incelenmiştir.
(Cerin, 2002)	Stockholm borsasından 24 firma.	Sektörlere göre çevresel raporu olan şirketlerin yüzdesi, büyüklükleri, piyasa değerleri ve CO2 emisyonları.
(Rikhardsson ve diğ., 2002)	Fortuna Global 500'de yer alan firmalardan 481 tanesi.	GRI 2002 göstergelerinde yer alan 54 konu her bir şirketin raporunda söz konusu göstergelere yer verip vermediği.
(Campbell ve diğ., 2003)	1975-1997 arası 3 farklı sektörde İngiltere'de faaliyet gösteren firmalar	Çalışan refahı, toplum katılımı ve çevresel konular hakkında açıklanması gereken kelimeler incelenmiştir.

Tablo 2.4 Devamı:

(O'Dwyer, 2003)	Halka açık 83 İrlanda firması.	5 çevre kategorisi altında sayfa uzunluğu açıklamaları ve sayısal, finansal, denetlenmiş ve olumsuz haberler dikkate alınmıştır.
(Penny ve Julia, 2003)	Orman ve kâğıt sektöründe faaliyet gösteren 94 büyük firmanın 53'ü.	Raporlarda yer alan konularla şirket büyüklükleri arasındaki ilişki.
(Cormier ve Magnan, 2003)	Kar amacı gütmeyen 50 Fransız kuruluşu.	39 çevre konusu, 6 kategoride incelenerek endeks oluşturulmuştur.
(Peck ve Sinding, 2003)	En büyük 50 madencilik şirketinden 30 tanesi	2 genel kategoride 26 konu 3 farklı seviye altında toplanarak endeks oluşturulmuştur.
(Kolk, 2004b)	Fortuna Global'de yer alan 33 şirket.	10 uluslararası standart, 5 örgütsel bakış açısı, 13 sosyal performans göstergesi; Her birine başvuru yapan şirketlerin %'si.
(Marston ve Polei, 2004)	Alman DAX Borsasında işlem gören ilk ve son 25 firma.	Çevresel ve sosyal raporlama ile ilgili 5 ve finans, muhasebe ve yönetim konularında, web sitelerinde paylaşılan kurumsal bilgilerin özelliklerine göre bilgi veren şirketler.
(Brammer ve Pavelin, 2004)	İngiltere'nin en büyük 150 şirketinden 134 tanesi.	3 kategoride 15 başlık 3 ila 5 arasında puanlanmış ve endeks oluşturulmuştur. Sonrasında firmaların özellikleri ile almış oldukları puanlar ilişkilendirilmiştir.
(Chan ve Welford, 2005)	Hong Kong Borsasındaki 219 şirket.	19 çevre konusu altında halka arz yapıldıkları ve sonraki yıllardaki raporlarında açıklanan bilginin farklılıkları.
(Haddock, 2005)	İngiltere'de faaliyet gösteren 43 gıda üreticisi ve 16 perakende firması.	Çevre politikası ve raporlamaya sahip olan firmaların yüzdesi.
(Chambers ve diğ., 2005)	7 Asya ülkesindeki en büyük 50 şirket.	19 sürdürülebilirlik konusu, 3 kategori, 3 seviye altında her şirket için oluşturulan endekste toplanmıştır. Yerel ve uluslararası şirketler tarafından yapılan raporlamalar karşılaştırılmıştır.
(Daub, 2007)	Her sektördeki en büyük 5 şirket olmak üzere 76 İsviçre şirketi.	4 kategori altında 33 konuya göre analiz kapsamına alınmış olan şirketler sıralanmıştır.
(Jenkins ve Yakovleva, 2006)	En büyük 10 maden şirketi.	7 genel çevre konusu altında raporlarda yer alan bilgiler sınıflandırılmıştır.
(Jose ve Lee, 2007)	Fortuna 200'de yer alan 140 şirket.	Çevre politikası, yönetim, kontrol ve liderlik konuları altında 49 başlık; Her konuya değinen raporlar %'si.
(Stiller ve Daub, 2007)	250 en büyük İsviçre firması.	GRI raporlama kılavuzunda yer alan 33 çevre konusu 4 kategori altında toplanmıştır. 2004-2005 yıllarında sektörlere göre raporlarda yer verilen konu başlıkları araştırılmıştır.

Kaynak: (E. J. Morhardt, 2009:438-440)

Yukarıda sürdürülebilirlik raporlamasıyla ilgili olarak 2008 yılı öncesinde yapılmış olan çalışmalar yer almaktadır. Tablo-2.4'de de görüldüğü üzere farklı yazarlar tarafından geliştirilmiş olan farklı yöntem ve analizler çeşitli sektörlerde uygulanmıştır. Aşağıda çalışmanın uygulama kısmında geliştirilmiş olan modelin temelini teşkil eden CAMELS derecelendirme sistemiyle ilgili olarak yapılmış olan araştırmaların bir kısmına yer verilmiştir.

2.2.3.CAMELS Derecelendirme Sistemiyle Yapılmış Olan Çalışmalar

Ulusal ve uluslararası literatürde CAMELS derecelendirme sistemiyle yapılmış olan çok sayıda çalışma yer almaktadır. Aşağıda Tablo-2.5’de söz konusu çalışmaların bir kısmı yer almaktadır.

Tablo 2.5: CAMELS Derecelendirme Sistemiyle Yapılmış Olan Çalışmalar

Kaynak	Araştırma Kapsamı
(Cole, 1998)	1988 – 1990 ve 1990 – 1992 yılları arası iki dönem uzaktan ve merkezden denetim sistemlerinin bankaların başarısızlıklarını önceden tespit etmede üretmiş olduğu bilgilerin geçerliliği. karşılaştırması.
(Gilbert ve diğ., 2000)	1993-1998 yılları arası banka başarısızlıklarında CAMEL modelinin etkinliği
(Derviz ve Podpiera, 2008)	1998-2001 ve 2002-2005 dönemleri Çek Cumhuriyeti’nde faaliyet gösteren bankaların CAMELS ve S&P derecelendirmelerinin karşılaştırılması.
(Balasundaram, 2008)	1999-2006 yılları arası Bangladeş bankacılık sisteminde yer alan 48 bankanın performans karşılaştırması.
(Dash ve Das, 2009)	2003-2008 yılları arası Hindistan’da faaliyet gösteren kamu, özel ve yabancı sermayeli bankaların performanslarının karşılaştırılması.
(Şen ve Solak, 2011)	1995-2008 yılları arası ticari bankalar performans karşılaştırması.
(H. Dincer ve diğ., 2011)	2002-2009 yılları arası mevduat bankalarının performans karşılaştırması.
(Ferrouhi, 2014)	2001-2011 yılları arası Fas bankalarının performans analizi.
(Gupta, 2014)	2009-2016 yılları arası Hindistan’da faaliyet gösteren bankaların performans karşılaştırması.
(Güney ve Ilgın, 2015)	Finansal krizlerin bankaların performansına olan etkisi, 2002-2012 yılları arası mevduat bankaları
(Ahmedov ve Mehmedov, 2017)	Azerbaycan’da faaliyet gösteren 10 yabancı sermayeli bankanın 2010–2014 yılları arası performans ölçümü.
(Gündoğdu, 2017)	Türkiye’nin en büyük 10 bankasının 2005-2015 yılları arası performans karşılaştırması.
(Khan ve diğ., 2017)	2005-2009 yılları arası Pakistan’da faaliyet gösteren 5 İslami ve 5 geleneksel bankanın performans karşılaştırması.
(Zedan ve Daas, 2017)	2015 yılı için Filistin’de faaliyet gösteren ticari bankaların performansları ve finansal risklere karşı duyarlılıkları analiz edilmiştir.

Not: Araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

Tablo-2.5’den de anlaşılacağı üzere CAMELS derecelendirme sistemi farklı ülkelerde kamu, özel ve çeşitli bankaları konu edinen farklı araştırmalarda kullanılmıştır. Benzer şekilde modelin uzun yıllardır literatürde kabul gördüğü ve kullanıldığı söylenebilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORLARININ KALİTE PUANLARININ BELİRLENMESİNE YÖNELİK MODEL ÖNERİSİ

Çalışmanın bu bölümünde sürdürülebilirlik raporlarının kalite puanlarının belirlenmesine yönelik geliştirilen olan model ve modelin uygulanmasına yönelik Borsa İstanbul Sürdürülebilirlik Endeksinde yapılmış olan uygulamaya yer verilmiştir.

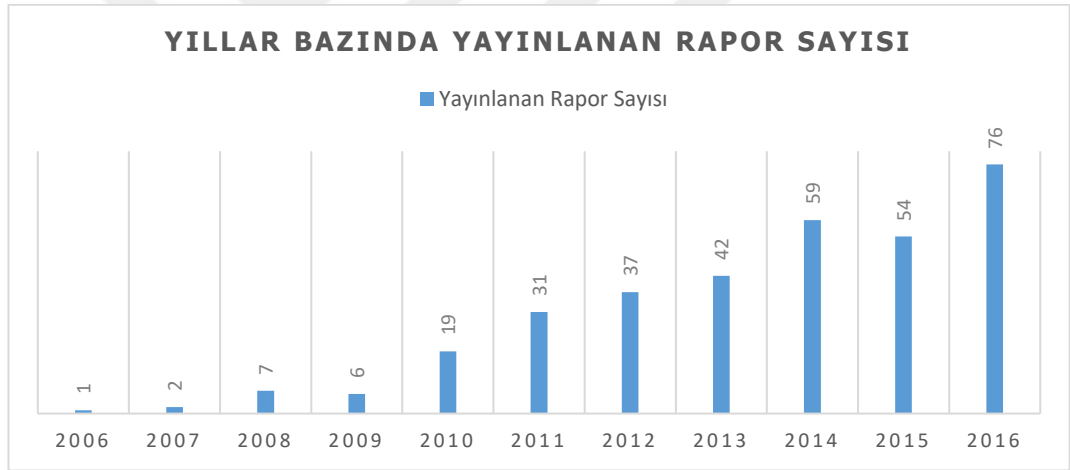
3.1.Araştırmanın Amacı ve Önemi

Sürdürülebilirlik raporları, kuruluşların faaliyetlerinden dolayı neden oldukları ekonomik, çevresel ve sosyal etkileri belirli bir düzen dahilinde raporlayarak söz konusu bilgileri paydaşlarına sundukları, finansal olmayan raporlamalar arasında önemli bir konuma sahiptir. Ayrıca sürdürülebilirlik raporu, kurumun değerini ve yönetim modelini ortaya koyarken kurumun stratejisi ile sürdürülebilir ekonomiye bağlılığı arasındaki ilişkiyi de açık bir şekilde göstermektedir. Sürdürülebilirlik raporlaması, sürdürülebilir kalkınma hedefine doğru kurumsal performansla ilgili olarak ölçme, açıklama yapma, iç ve dış paydaşlara karşı sorumlu olma uygulamasıdır. Bir sürdürülebilirlik raporunda, raporlama yapan kurumun sürdürülebilirlik performansının, hem pozitif hem de negatif katkılarıyla birlikte, dengeli ve makul bir sunumunun yapılması gerekmektedir.

Sürdürülebilirlik raporlaması son yıllarda tüm dünyada başta iş dünyası olmak üzere tüm taraflarca ilgiyle takip edilmektedir. Bu ilgiye kar amacı gütmeyen kuruluşlar da dahil olmuştur. Başta çok uluslu işletmeler olmak üzere birçok işletme, paydaşlarına sürdürülebilirlik raporlaması sunmayı en önemli görevleri arasında saymaktadır. Kar amacı gütsün veya gütmesin tüm kuruluşlar yapmış oldukları faaliyetler sonucunda

çevresel, ekonomik ve toplumsal bir takım etkiler meydana getirmektedirler. Söz konusu etkilerin paydaşlar tarafından bilinmesi, yapılan faaliyetlerin etkilerinin en az seviyeye indirilmesi ve toplumun bu kuruluşların çevresel, sosyal ve ekonomik performanslarını değerlendirmesi açısından sürdürülebilirlik raporlamaları son derece önem arz etmektedir.

Türkiye’de (kar amacı güden ve gütmeyen) kuruluşların sürdürülebilirlik raporu yayınlamaları yasalarla zorunlu değildir. Kuruluşlar kendi istekleri doğrultusunda sürdürülebilirlik raporu yayınlamaktadırlar. Yasal zorunluluk olmamasına rağmen son 10 yılda sürdürülebilirlik raporlaması yayınlayan firma sayısında önemli derecede artış bulunmaktadır. Bu bağlamda aşağıda yer alan Grafik-3.1 Türkiye’de 2006–2016 yılları arasında yayınlanmış olan sürdürülebilirlik raporu sayılarını göstermektedir.

Grafik 3.1: 2006 – 2016 Yıllar Bazında Yayınlanan Sürdürülebilirlik Raporlaması Sayısı

Kaynak: <http://database.globalreporting.org/search>

Grafik-3.1’de yer alan bilgiler incelendiğinde Türkiye’de son 10 yıl içerisinde 334 adet sürdürülebilirlik raporu yayınlanmıştır. Yıllar bazında yayınlanan rapor sayısındaki artış sürdürülebilirlik raporlamasının Türkiye’de yaygınlaştığı ve farkındalığının giderek arttığının bir göstergesi olarak kabul edilebilir. 2015 yılında 2014 yılına göre rapor sayısında bir düşüş gözükmemektedir. Bu düşüşün nedeni olarak 2014 yılında raporlama yapan firmaların raporlamanın zorluğu, kanuni zorunluluk olmaması ve rapor sonrası beklentilerinin olumlu gerçekleşmemesinden kaynaklandığı şeklinde yorumlanabilir. Her ne kadar 2015 yılında rapor sayısında spesifik olarak düşüş

gözlemlense de raporlamanın yıllar itibariyle artış eğilimi içerisinde olduğu söylenebilir. Bu bağlamda yayımlanan sürdürülebilirlik raporlarının niteliksel olarak incelenmesi de önem arz etmektedir. Ancak, literatürde sürdürülebilirlik raporlarının içerik analizini konu edinmiş çalışmalarda, içerik analizi yapılırken kullanılan puanlamalarda GRI'nin raporlama kılavuzunda yer alan denge, karşılaştırılabilirlik, doğruluk, zamansal tutarlılık, netlik ve güvenilirlik kriterlerini direkt olarak dikkate almadıkları görülmektedir (Bachoo ve diğ. 2003; Clarkson ve diğ., 2008; J.E. Morhardt, 2010; Ching ve diğ. 2013; Amran ve diğ. 2014; Yadava ve Sinha 2016). Bununla birlikte, sürdürülebilirlik raporlarının içerik analizleri yapılırken kullanılması mümkün olan etkin bir puanlama modeline literatürde rastlanamamıştır. Bu durum GRI'lerin amaçlarına etkin şekilde katkı sağlayamaması açısından son derece kaygı vericidir. Bu kaygılardan yola çıkarak bu tez çalışmasının amacı, yayımlanmış olan sürdürülebilirlik raporlarının niteliksel olarak değerlendirilebilmesine olanak sağlayabilecek ve GRI'nin içerik analizlerinde kullanılacak etkin bir puanlama modeli geliştirmektir.

Yapılan bu çalışma ile birlikte sürdürülebilirlik raporlamanın Türkiye'de ki mevcut durumu ortaya konularak literatüre katkı sağlanmış olacaktır. Böylece sürdürülebilirlik raporlamanın yayımlayan veya yayınlamayı planlayan kuruluşlar mevcut durumu ve kendi durumlarını kıyaslama olanağına sahip olabileceklerdir. Bununla birlikte rapor yayımlayan veya yayınlayacak olan kuruluşların, rapor içeriğinde yer alan bilgilerin kalitesini ölçme ve kaliteyi etkileyen faktörler üzerinde yoğunlaşarak daha kaliteli raporlama yapmaları beklenmektedir. Ayrıca yayımlanmış olan raporlarda “Denge”, “Karşılaştırılabilirlik”, “Doğruluk”, “Zamansal Tutarlılık”, “Netlik”, ve “Güvenilirlik” kriterlerinden hangisi veya hangilerinin mevcut olup olmadığı, hangisi veya hangilerinin geliştirilmesi gerektiği belirlenmiş olacaktır. Böylelikle raporların temel hazırlanma nedeni olan paydaşların doğru bilgilendirilmesine katkı sağlanmış olacaktır. Diğer yandan paydaşların, rapor sunan kurumların ekonomik, çevresel ve sosyal performanslarını etkin değerlendirmesi mümkün olacaktır.

3.2.Araştırmanın Kapsamı

Araştırma kapsamına 2014 ve 2015 yıllarında Borsa İstanbul Sürdürülebilirlik Endeksinde yer alan 10 firmanın yayınlamış olduğu 20 sürdürülebilirlik raporu dahil edilmiştir. Analizin, BİST Sürdürülebilirlik Endeksinde yer alan firmalar üzerinde

yapılma nedeni, söz konusu endekste yer alabilmek için BİST'in çeşitli kıstaslar doğrultusunda firmalar arasında seçim yapması ve söz konusu firmaların sürdürülebilirlik raporlaması konusunda endekste yer almayan ve rapor yayınlayan diğer firmalara göre daha tecrübeli ve konuya daha fazla hakim oldukları varsayımından kaynaklanmıştır. Tablo-3.6'da araştırma kapsamına alınmış firmalar ve analizde söz konusu firmalar için kullanılan kısaltma adlar yer almaktadır.

Tablo 3.6: Analiz Kapsamına Alınan Firmalar

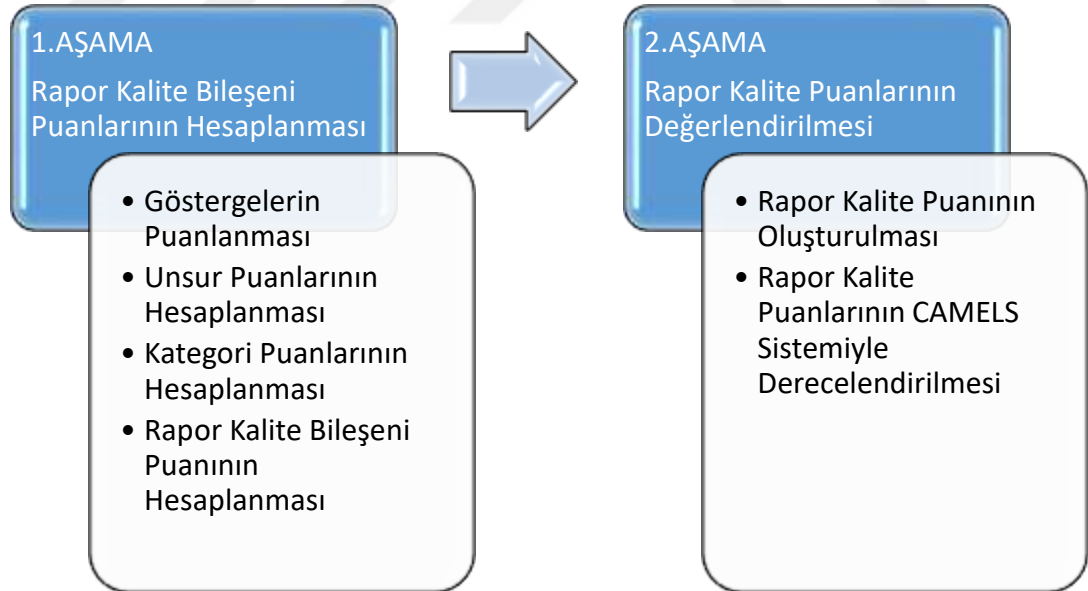
	Firma	Analizde Kullanılan Kısa Adı
1	Anadolu Efes Biracılık ve Malt Sanayii A.Ş.	AEFES
2	Akenerji Elektrik Üretim A.Ş.	AKENR
3	Arçelik A.Ş.	ARCLK
4	Brisa Bridgestone Sabancı Lastik Sanayi ve Ticaret A.Ş.	BRISA
5	Tüpraş- Türkiye Petrol Rafinerileri A.Ş.	TUPRAS
6	Tofaş Türk Otomobil Fabrikası A.Ş.	TOFAS
7	Ford Otomotiv Sanayi A.Ş.	FROTO
8	Otokar Otomotiv ve Savunma Sanayi A.Ş.	OTKAR
9	Türkiye Şişe ve Cam Fabrikaları A.Ş.	SISE
10	Çimsa Çimento Sanayi ve Ticaret A.Ş.	CIMSA

Tablo-3.6'da yer alan firmalardan 2015 yılında 2014 yılı için ve 2016 yılında 2015 yılı için GRI-G4 raporlama ilkeleri çerçevesinde, Türkçe dilinde ve imalat sektöründe faaliyet gösterip çevresel, ekonomik ve toplumsal açılardan önemli etkiye sahip olduğu düşünülen 10 firmanın yayınlamış olduğu sürdürülebilirlik raporları analiz kapsamına alınmıştır. Araştırma kapsamının 10 firmanın yayınlamış olduğu 20 sürdürülebilirlik raporuyla sınırlandırılma gerekçesi şu şekilde açıklanabilir. Çalışmanın ilerleyen kısımlarında verilmiş olan Tablo-3.7'de de görüleceği üzere GRI'nin 3 kategori altında toplam 91 göstergesi yer almaktadır. Araştırmada her bir göstergenin 6 farklı rapor kalite bileşeni tarafından ayrı ayrı incelemeye tabi tutulduğu dikkate alındığında raporda yer alan göstergeler 546'kez incelenmiş olacaktır. Bu rakam araştırma kapsamına alınmış olan 20 raporda 10.920'ye ulaşacaktır. Bu bağlamda daha fazla raporun değerlendirmeye alınması durumunda zaman ve dikkat dağılması kısıtları araştırma kapsamının yeterliliğini destekleyici unsurlar arasında yer almaktadır. Ayrıca literatürde kabul görmüş Sukitsch ve diğ. (2015) 14 firma, Munshi ve Dutta (2016) 20 firma ve Amran ve diğ. (2014) 13 firmanın yayınlamış oldukları sürdürülebilirlik raporları üzerinde uygulamalarını gerçekleştirmişlerdir. Dolayısıyla

araştırma kapsamına alınan 20 sürdürülebilirlik raporunun modelin uygulanması ve sonuçların analiz edilmesi açısından yeterli olduğu düşünülmektedir.

3.3.Araştırmada Kullanılan Yöntemler

Sürdürülebilirlik raporlarının niteliksel olarak değerlendirilebilmesine olanak sağlayacak etkin bir model ortaya koymak ve GRI'nin içerik analizlerinde kullanılabilir etkin bir puanlama modeli geliştirmek amacıyla oluşturulacak olan Sürdürülebilirlik Raporlaması Kalite Puanı (SRKP) modeli iki aşamada kurgulanmıştır. Bu aşamalar sırasıyla içerik analizi yöntemiyle rapor kalite bileşenleri puanlarının hesaplanması ve CAMELS derecelendirme sisteminden yola çıkılarak rapor kalite puanlarının değerlendirilmesidir. Şekil-3.3'de araştırma kapsamında tasarlanmış olan modelin aşamaları yer almaktadır.

Şekil-3.3: Önerilen Modelin Aşamaları

3.3.1.Rapor Kalite Bileşeni Puanlarının Hesaplanması

Rapor kalite bileşeni puanının hesaplanabilmesi için içerik analizi yöntemi uygulanarak 4 aşamalı bir süreç önerilmektedir. Bunlar sırasıyla göstergelerin puanlanması, unsur puanlarının hesaplanması, kategori puanlarının hesaplanması ve rapor kalite bileşeni puanlarının hesaplanmasıdır.

3.3.1.1.Göstergelerin Puanlanması

Rapor kalite bileşeni puanının hesaplanmasında, ilk aşama içerik analizi yöntemiyle göstergelerin puanlanmasıdır. GRI raporlama kılavuzunda 3 temel kategori yer almaktadır. Bu kategoriler, çevresel, ekonomik ve sosyal unsurları barındırmaktadır. Sosyal kategorisi ise kendi içerisinde dört alt kategoriye ayrılmakta olup söz konusu alt kategoriler insana yaraşır iş, insan hakları, toplum ve ürün sorumluluğu şeklindedir. Ayrıca her bir kategorinin altında unsurlar ve söz konusu unsurları oluşturan göstergeler yer almaktadır. Tablo-3.7’de GRI-G4 raporlama çerçevesinde yer alan kategoriler, unsurlar ve unsurları oluşturan göstergeler yer almaktadır.

Tablo 3.7: GRI-G4 Raporlama Çerçevesinde Kategoriler, Unsurlar ve Göstergeler

Kategori	Unsurlar	Göstergeler		
Ekonomik	Ekonomik Performans	EC1,EC2,EC3,EC4		
	Piyasa Varlığı	EC5,EC6		
	Dolaylı Ekonomik Etkiler	EC7,EC8		
	Satın Alma Uygulamaları	EC9		
Çevresel	Malzemeler	EN1,EN2		
	Enerji	EN3,EN4,EN5,EN6,EN7		
	Su	EN8,EN9, EN10		
	Çeşitlilik	EN11,EN12,EN13,EN14		
	Emisyonlar	EN15,EN16,EN17,EN18,EN19,EN20,EN21		
	Atık Sular ve Atıklar	EN22,EN23,EN24,EN25,EN26		
	Ürün ve Hizmetler	EN27,EN28		
	Uyum	EN29		
	Nakliye	EN30		
	Genel	EN31		
	Tedarikçinin Çevresel Bakımdan Değerlendirilmesi	EN32,EN33		
	Çevresel Şikâyet Mekanizmaları	EN34		
Sosyal	İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yarasız İş	İstihdam	LA1,LA2,LA3	
		İş Gücü / Yönetim İlişkileri	LA4	
		İş Sağlığı ve Güvenliği	LA5,LA6,LA7,LA8	
		Eğitim ve Öğretim	LA9,LA,LA11	
		Çeşitlilik ve Fırsat Eşitliği	LA12	
		Kadın ve Erkek için Eşit Ücret	LA13	
		Tedarikçilerin İşgücü Uygulamaları Bakımından Değerlendirilmesi	LA14,LA15	
		İşgücü Uygulamaları Şikâyet Mekanizmaları	LA16	
		İnsan Hakları	Yatırım	HR1,HR2
			Ayrımcılığın Önlenmesi	HR3
	Örgütlenme ve Toplu Sözleşme Uygulamaları		HR4	
	Çocuk İşçiler		HR5	
	Zorla veya Cebren Çalıştırma		HR6	
	Güvenlik Uygulamaları		HR7	
	Yerli Halkların Hakları		HR8	
	Değerlendirme		HR9	
	Tedarikçilerin İnsan Hakları Bakımından Değerlendirilmesi	HR10,HR11		
	İnsan Hakları Şikâyet Mekanizmaları	HR12		
	Toplum	Yerel Toplumlar	SO1,SO2	
		Yolsuzlukla Mücadele	SO3,SO4,SO5	
		Kamu Politikası	SO6	
		Rekabete Aykırı Davranış	SO7	
		Uyum	SO8	
		Tedarikçinin Toplum Üzerindeki Etkileri Bakımından Değerlendirilmesi	SO9,SO10	
		Toplum Üzerindeki Etkilere İlişkin Şikâyet Mekanizmaları	SO11	
	Ürün Sorumluluğu	Müşteri Sağlık ve Güvenliği	PR1,PR2	
		Ürün ve Hizmet Etiketlenmesi	PR3,PR4,PR5	
Pazarlama İletişimi		PR6,PR7		
Müşteri Gizliliği		PR8		
Uyum		PR9		

Kaynak: <https://www.globalreporting.org/resource/library/Turkish-G4-Part-Two.pdf>,

Erişim Tarihi:27.10.2017

GRI raporlama sürecinde yer alan 4 kategoriden birincisi ekonomi kategorisidir. Ekonomi kategorisi 4 unsur ve 9 göstergeden esas alınarak değerlendirilmektedir. İkinci kategori çevresel kategorisidir. Çevresel kategorisi 12 unsur ve 34 göstergeden oluşmaktadır. Üçüncü ve son temel kategori olan sosyal kategorisi ise kendi içerisinde iş gücü uygulamaları ve insana yaraşır iş, insan hakları, toplum ve ürün sorumluluğu alt kategorilerinden oluşmaktadır. İş gücü uygulamaları ve insana yaraşır iş kategorisi 8 unsur 16 gösterge, insan hakları 10 unsur ve 12 gösterge, toplum 7 unsur ve 11 gösterge, ürün sorumluluğu alt kategorisi ise 5 unsur ve 9 göstergeden oluşmaktadır.

GRI'de bir raporun nitelik değerlendirmesi yapılırken 6 kriter kullanılmaktadır. Bu kriterler denge, doğruluk, karşılaştırılabilirlik, netlik, zamansal tutarlılık ve güvenilirliktir. Bu kriterlerin açıklaması ve kriterlerin değerlendirilmesinde kullanılan test kriterleri Tablo-3.8'de yer almaktadır.

Tablo 3.8: GRI'ye Göre Nitelikli Raporun Belirlenmesinde Kullanılacak Olan İlkeler ve Testler

<p>Denge: Rapor genel performansın makul bir değerlendirmesinin yapılabilmesi için kuruluşun olumlu ve olumsuz yönlerini yansıtmalıdır.</p> <p>Testler</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rapor unsurların hem olumlu hem olumsuz sonuçlarını bildirir. • Rapordaki bilgiler kullanıcıların performanstaki olumlu ve olumsuz eğilimleri yıllık bazda görebilmelerini sağlayacak bir formatta sunulur. • Rapordaki farklı unsurlara yapılan vurgu göreceli öncelik durumları ile orantılıdır.
<p>Karşılaştırılabilirlik: Kuruluş bilgileri tutarlı bir şekilde seçmeli, derlemeli ve raporlamalıdır. Raporlanan bilgiler paydaşların kuruluş performansının zaman içerisinde geçirdiği değişiklikleri analiz edebilmesini sağlayacak ve diğer kuruluşlarla kıyasla analizi destekleyecek biçimde sunulmalıdır.</p> <p>Testler</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rapor ve içindeki bilgiler yıllık bazda karşılaştırılabilir. • Kuruluşun performansı uygun kıstaslarla karşılaştırılabilir. • Raporlama dönemleri arasında Unsur Çerçevelerindeki, Kapsamındaki, raporlama süresi uzunluğundaki veya rapora dâhil edilen bilgilerdeki her tür belirgin değişiklik tespit edilebilir ve açıklanabilir • Mevcut buldukları durumlarda raporda, GRI Kılavuzlarında bulunan bilgiler de dâhil olmak üzere bilginin toplanması, ölçülmesi ve sunulmasına yönelik genel kabul görmüş protokollerden yararlanılır • Mevcut oldukları zaman, raporda GRI Sektör Açıklamaları kullanılır
<p>Doğruluk: Raporlanan bilgiler paydaşların kuruluşun performansını değerlendirebilmeleri için yeterince doğru ve ayrıntılı olmalıdır.</p> <p>Testler</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rapor ölçülmüş olan verileri gösterir. • Veri ölçüm teknikleri ve hesaplama dayanakları yeterli derecede tarif edilir ve benzer sonuçlar getirecek şekilde çoğaltılabilir. • Nicel verilere ilişkin hata marjı paydaşların performans hakkında uygun ve bilinçli sonuçlara varma yeteneğini önemli derecede etkilemeye yeterli değildir

Tablo – 3.8 Devamı:

<ul style="list-style-type: none">
• Rapor hangi verilerin tahmin edildiğini ve tahminlerin oluşturulmasında kullanılan temel varsayım ve teknikleri ya da bu bilginin nereden edinilebileceğini gösterir.
• Rapordaki nitel beyanlar bildirilen diğer bilgiler veya mevcut başka kanıtlar temelinde geçerlidir
<p>Zamansal Tutarlılık: Kuruluş paydaşların bilinçli kararlar verebilmeleri için bilgilerin mevcut bulunmasını sağlamak bakımından düzenli bir takvime göre raporlama yapmalıdır.</p> <p>Testler</p> <ul style="list-style-type: none">
• Rapordaki bilgiler raporlama dönemine göre henüz yeniyken bildirilmiştir.
• Kilit performans bilgilerinin toplanması ve yayınlanması sürdürülebilirlik raporlaması takvimiyle paralel hale getirilmiştir.
• Rapordaki (çevrimiçi raporlar dâhil) bilgiler; ilgili oldukları süreyi, ne zaman güncelleneceklerini ve en son güncellenmenin ne zaman yapıldığını açıkça belirtmektedir.
<p>Netlik: Kuruluş bilgileri raporu kullanan paydaşların anlayabileceği ve erişebileceği bir biçimde sunmalıdır.</p> <p>Testler</p> <ul style="list-style-type: none">
• Rapor paydaşların ihtiyaç duyduğu bilgi seviyesini içermektedir, fakat aşırı ve gereksiz detaydan kaçınmaktadır
• Paydaşlar içindekiler kısmı, haritalar, bağlantılar veya başka yardımcı elemanlar sayesinde makul olmayan bir çaba göstermek zorunda kalmadan istedikleri bilgiye ulaşabilmektedir
• Rapor teknik terimlerden, kısaltmalardan, jargondan ve paydaşların aşına olmamasının olası olduğu başka içeriklerden kaçınmaktadır ve (ve gerekli olduğu durumlarda) ilgili kısımda veya terimler listesinde açıklamalar içermektedir
• Rapordaki veriler ve bilgiler (farklı yetenekler, diller veya teknoloji gibi) belirli erişilebilirlik ihtiyaçlarına sahip olanlar da dâhil olmak üzere paydaşların erişimine açıktır
<p>Güvenilirlik: Kuruluş bir raporun hazırlanmasında kullanılan bilgi ve süreçleri incelemeye tabi tutulabilecekleri ve bilginin kalitesinin ve önceliklendirme durumunun belirlenebilmesini sağlayacak bir şekilde toplamalı, kaydetmeli, derlemeli, analiz etmeli ve bildirmelidir.</p> <p>Testler</p> <ul style="list-style-type: none">
• Dış denetimin kapsamı ve çerçevesi tanımlanmıştır
• Rapordaki bilgilerin orijinal kaynağı kuruluş tarafından belirlenebilmektedir.
• Varsayımları veya karmaşık hesapları destekleyen güvenilir kanıtlar kuruluş tarafından tanımlanabilmektedir
• Orijinal veri veya bilgilerin sahipleri temsil sağlayabilmekte ve bunların doğruluğunu kabul edilebilir hata marjları dâhilinde teyit edebilmektedir

Kaynak: <https://www.globalreporting.org/resourcelibrary/Turkish-G4-Part-Two.pdf>

Erişim Tarihi: 27.10.2017

Raporların nitelik değerlendirmesine imkan tanıyacak bir modelin geliştirilmesinde bu 6 kriter esas alınmalıdır. Önerilen modelde bu 6 kriter açısından Tablo-3.7’de yer alan göstergeler ayrı ayrı puanlamaya dahil edilecektir. Modelde gösterge puanlarının hesaplanabilmesi için Tablo-4.3’te yer alan kriterler ve içeriklerinden yola çıkarak Formül-1 geliştirilmiştir.

*Gösterge Puanı = Denge Puanı + Karşılaştırılabilirlik Puanı + Doğruluk Puanı +
Zamansal Tutarlılık Puanı + Netlik Puanı + Güvenilirlik Puanı*

Formül-1

Formül-1’de yer alan notasyonların açıklamaları ise şöyledir;

Denge Puanı = Gösterge hem olumlu hem olumsuz sonuçları bildiriyor ise 1 puan, bildirmiyor ise 0 puan değeri verilecektir. Örneğin AEFES firmasının 2014 yılı sürdürülebilirlik raporunda su yönetimi unsurunda yer alan ifade şu şekildedir. *“...Her ne kadar 2015’e ilişkin su tüketimine yönelik hedeflerimize doğru büyük bir bağlılıkla çalışıyorsak ve toplam su tüketim rakamlarında kayda değer bir düşüş yakalamış olsak da pazardaki dalgalanmalardan ötürü oluşan düşük satış hacmi ürün başına su tüketim hedeflerinin yakalanmasını olumsuz etkilemektedir....”* Görüldüğü üzere söz konusu göstergeyle ilgili olarak olumlu ifadelerin yanında olumsuz ifadeler de yer verilmiştir. Bu şekilde göstergelerle ilgili olarak hem olumlu hem olumsuz durumlar bir bütün halinde raporda yer almış ise söz konusu unsurun denge puanı 1 olarak verilmiştir. Bu iki durum (hem olumlu hem olumsuz) aynı anda verilmeseydi, sadece olumlu ifadeler yer almış olsaydı bile 0 puan verilecektir. Örneğin, TUPRS firmasının 2015 yılı sürdürülebilirlik raporunda şu ifadeler yer almaktadır; *“Tüpraş, iş sağlığı ve güvenliği süreçlerini etkin risk değerlendirme ve sürekli öğrenme anlayışıyla yöneterek iş güvenliği risklerini azaltmakta ve potansiyel risklere karşı önlem seviyesini yükseltmektedir. Risk Değerlendirme Tablosu (RDT), Tehlike ve Etkileri Yönetim Süreci (TEYS), Olay Sınıflandırma, Araştırma ve Raporlama (OSAR), Müteahhit SEÇ Yönetim Sistemi, Tüpraş Takip Sistemi (TTS) gibi birçok şirket içi ve uluslararası standart, risk değerlendirme sistematığı ve çalışma prosedürü takip edilerek emniyet riskleri bertaraf edilmektedir. Alınan önlemlere rağmen ortaya çıkan durumlarda analiz ve öğrenme prosedürleri yürütülerek söz konusu durumun bir daha yaşanmasının önüne geçilmektedir.”* Görüldüğü üzere iş sağlığı ve güvenliği konusuyla ilgili söz konusu ifadeler arasında olumlu yönlerden bahsedilirken hiçbir olumsuz yönden bahsedilmemiştir. Dolayısıyla böyle bir durumda söz konusu gösterge 0 puan olarak değerlendirilmiş ve puanlanmıştır.

Karşılaştırılabilirlik Puanı = Gösterge yıllık bazda karşılaştırılabilir verileri sunuyor ise 1 puan, sunmuyor ise 0 puan değeri verilecektir. Örneğin ARCLK firmasının 2015 yılında yayınlamış olduğu sürdürülebilirlik raporunda sosyal performans verileri yıllar itibariyle bir tablo halinde sunulmuştur. Bu durumda rapor kullanıcıları firmanın yıllar itibariyle performansını karşılaştırabilmektedir. Raporda yer verilen göstergeler yıllar itibariyle karşılaştırılabilir veriler sunuyor ise 1 puan verilmiştir. Benzer şekilde SISE firmasının 2015 yılı sürdürülebilirlik raporunda iş sağlığı ve güvenliği eğitimleriyle

ilgili olarak raporlama döneminde verilen eğitimlerin saat, kişi, iş ortağı gibi detaylı bilgilerine yer verilmiştir. Ancak söz konusu bilgiler sadece raporlama dönemiyle ilgili olup önceki dönemlere ilişkin bilgiler yer almamaktadır. Dolayısıyla rapor kullanıcılarının verilen eğitimleri yıllar itibariyle karşılaştırabilme imkanları bulunmamaktadır. Böyle bir durumda söz konusu gösterge 0 olarak puanlanmıştır.

Doğruluk Puanı = Gösterge ölçülmüş verileri gösteriyor ise 1 puan, göstermiyor ise 0 puan değeri verilecektir. Örneğin BRISA firmasının 2015 yılı sürdürülebilirlik raporunda şu ifadeler yer almaktadır. “...869.000 USD çevre koruma ve yatırım harcaması yaptık, 2008 yılına kıyasla ton başına düşen emisyon miktarımız %10 azalttık, yeşil ofis programı kapsamında 2014 yılına kıyasla organik atık miktarımızı %17,5 oranında azalttık, tüketici lastiklerinde yuvarlanma direnci etiket değeri C ve üstü olan ürünlerimizin satış portföyümüzdeki payı %32....” Görüldüğü üzere söz konusu göstergeyle ilgili olarak ölçülmüş verilere yer verilmiştir. Bu şekilde ölçülmüş veriler sunan göstergeler 1 puan olarak puanlanmıştır. AEFES firmasının 2015 yılı sürdürülebilirlik raporunda şu ifadeler yer almaktadır. “Anadolu Efes’in tüm iş ortakları için karlı ve sürdürülebilir bir iş modeli oluşturma amacına uygun olarak tasarladığı değer zinciri sistemi, kuruluşundan günümüze devam eden başarısının da temelinde yatmaktadır. Bu kapsamda tedarikçilerden, bayi, distribütör ve satış noktalarına, Anadolu Efes’in geleceğine yatırım yapan paydaşlarla uzun vadeli iş ortaklıkları kurularak yaratılan değer artırılması hedeflenmektedir. Bunun gerçekleştirilmesi için de iş ortaklarının iş başarısının yanı sıra çalışma ilkeleri ve faaliyet koşulları bakımından da gelişimi için çeşitli gelişim faaliyetleri yürütülmektedir.” İfadelerden de anlaşılacağı üzere tedarikçilerin seçimiyle ilgili verilen bilgiler arasında ölçülmüş, doğrulanabilir bilgiler yer almamaktadır. İfadelerde çeşitli gelişim faaliyetlerinin yürütüldüğünden bahsedilirken söz konusu faaliyetlerin neler olduğu, hangi zamanlarda yapıldığı, kimlerin katıldığı gibi doğrulanabilir bilgilere yer verilmemiştir. Bu şekilde bilgilerin yer aldığı göstergeler 0 puan olarak değerlendirilmiştir.

Zamansal Tutarlılık Puanı = Göstergede yer alan bilgiler raporlama dönemine ilişkin henüz yeni bilgi niteliğinde ise 1 puan, değilse 0 puan değeri verilecektir. Örneğin OTKAR firmasının 2015 sürdürülebilirlik raporunda şu ifadeler yer almaktadır. “....

Otokar, 2015 yılında 275.123 metreküp taze su tüketimi gerçekleştirirken, toplam 149.735 metreküp suyu geri dönüştürerek ya da geri kazanılarak üretime döndürülmesini sağlamıştır. Böylelikle yıl içerisinde toplam su ihtiyacının %35'i geri kazanılan suyla karşılanmıştır....” Örnekte olduğu gibi raporda yer verilen göstergelere ilişkin bilgiler henüz yeni bilgi niteliğindeyse 1 puan verilmiştir. FROTO firmasının 2015 yılı için yayınlamış olduğu sürdürülebilirlik raporunda şu ifadeler geçmektedir. “...2013 ve 2014 yıllarında Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Çalışma Genel Müdürlüğü tarafından “Çalışma Hayatında Toplumsal Cinsiyet Eşitliği” birincilik ödülüyle onurlandırıldık...” Firma 2015 yılı faaliyetleri için 2016 yılında sürdürülebilirlik raporu yayınlamıştır. Ancak söz konusu raporda çalışanlarıyla ilgili gösterge için vermiş olduğu bilgiler 2013 ve 2014 yıllarına ait bilgilerdir. Dolayısıyla söz konusu bilgilerin raporlama dönemine ilişkin güncel bilgi olmadığı görülmektedir. Bu şekilde raporlarda yer alan bilgiler raporlama dönemi için güncel bilgi niteliği taşıyor ise 0 puan olarak değerlendirilmiştir.

Netlik Puanı = Gösterge paydaşların ihtiyaç duyduğu bilgileri içeriyor ise 1 puan, içermiyor ise 0 puan değeri verilecektir. Örneğin OTKAR firmasının 2015 yılı sürdürülebilirlik raporunda şu ifadeler yer almaktadır. “...Üretimde kullanılan malzemeler arasında ambalaj malzemeleri önemli bir yer tutmakta olup, plastik, metal, ahşap ve karton malzemelerinden üretilen ambalajların kullanım sonunda atık oluşturması söz konusu olmaktadır. Ambalaj malzemelerinin kullanımından kaynaklanan çevresel etkilerin düşürülmesi amacıyla bu malzemelerin öncelikle en uygun şekle sokma çalışmalarıyla azaltılması, daha sonra tekrar kullanımı sağlanmaktadır. Yeniden kullanımın mümkün olmadığı durumlarda ise geri dönüşüm uygulamaları hayata geçirilmektedir....” Örnekte yer aldığı gibi göstergelerle ilgili verilen bilgiler tüm rapor kullanıcıları tarafından aynı düzeyde ve her hangi bir araştırma ya da işleme kalmadan net bir şekilde anlaşılabilir ise 1 puan verilmiştir. CIMSA firmasının 2014 yılı sürdürülebilirlik raporunda emisyonlarla ilgili olarak şu ifadeler yer almaktadır. “2014 yılında çimento grubu döner fırın bacalarında NOx emisyonu 1465 gr/ton klinker olarak gerçekleşmiştir. Çimento fabrikaları grup ortalaması NOx emisyonları 2014 yılında geçen yıla göre azalarak, 718 mg/Nm3 olarak ölçülmüştür.” Klinker; çimento üretimi sırasında pişmiş kil ve kalkerlerin oluşturduğu iri taneli malzeme iken NOx emisyonu atmosferde bulunan ve hava

kalitesini azaltan en önemli kirletici gazlardan birisidir. Dolayısıyla söz konusu kavramlara ilişkin temel düzeyde bilgi sahibi olmayan bir rapor kullanıcısının verilen bilgiyi net olarak anlayabilmesi zor gözükmemektedir. Bu şekilde ifadelerin yer aldığı durumlar 0 puan olarak değerlendirilmiştir

Güvenilirlik Puanı = Gösterge dış denetime tabi tutulmuş ise 1 puan, tutulmamış ise 0 puan değeri verilecektir. Raporda yer alan göstergelerin bağımsız dış denetime tabi tutulması durumunda 1 puan verilmiştir. Örneğin AEFES firmasının 2014 yılı raporunda EN-3 göstergesini bağımsız dış denetime tabi tuttuğunu raporunda belirtmiştir. Bu nedenle ilgili firmaya söz konusu gösterge için 1 puan verilmiştir. Benzer şekilde aynı firma 2015 yılı raporunda EN-3 göstergesini bağımsız dış denetime tabi tutmamıştır. Söz konusu yılda da ilgili gösterge için firmaya 0 puan verilmiştir.

Önerilen modelin, içerik analizinde puanlama yapılırken raporda bahsedilen her bir gösterge 6 farklı kriter doğrultusunda yukarıda yer alan temsil değerleri esas alınarak ayrı ayrı puanlanacaktır. Bu şekilde her bir göstergenin 6 farklı kalite kriteri açısından puanlaması yapılmış olacaktır.

3.3.1.2. Unsur Puanlarının Hesaplanması

Kategori puanı hesaplamasının ikinci aşamasını unsur puanlarının hesaplanması oluşturmaktadır. Bu aşamada her bir unsuru oluşturan göstergelerin birinci aşamada elde edilmiş olan puanları toplanarak unsur puanı hesaplanmış olacaktır. Hesaplama yapılacak olan matematiksel formüller şu şekildedir;

$$\text{Unsur Denge Puanı} = \sum_1^n \text{Gösterge Denge Puanı}_1 + \dots + \text{Gösterge Denge Puanı}_n \quad \text{Formül 2}$$

$$\text{Unsur Karşılaştırılabilirlik P.} = \sum_1^n \text{Gösterge Karşılaştırılabilirlik P}_1 + \dots + \text{Gösterge Karşılaştırılabilirlik P}_n \quad \text{Formül 3}$$

$$\text{Unsur Doğruluk Puanı} = \sum_1^n \text{Gösterge Doğruluk Puanı}_1 + \dots + \text{Gösterge Doğruluk Puanı}_n \quad \text{Formül 4}$$

$$\text{Unsur Zamansal Tutarlılık P} = \sum_1^n \text{Gösterge Zamansal Tutarlılık P}_1 + \dots + \text{Gösterge Zamansal Tutarlılık P}_n \quad \text{Formül 5}$$

$$\text{Unsur Netlik Puanı} = \sum_1^n \text{Gösterge Netlik Puanı}_1 + \text{Gösterge Netlik Puanı}_2 + \dots + \text{Gösterge Netlik Puanı}_n \quad \text{Formül 6}$$

$$\text{Unsur Güvenilirlik Puanı} = \sum_1^n \text{Gösterge Güvenilirlik Puanı}_1 + \dots + \text{Gösterge Güvenilirlik Puanı}_n \quad \text{Formül 7}$$

Unsur puanlarının hesaplanmasına bir örnek vermek gerekirse, AKENR firmasının 2014 yılı Ekonomik Performans unsuruna ilişkin gösterge puanları şu şekildedir;

Tablo 3.9: AKENR Firması 2014 Yılı Ekonomik Performans Unsuruna İlişkin Gösterge Puanları

Göstergeler	Rapor Kalite Bileşenleri					
	Denge	Karşılaştırılabilirlik	Doğruluk	Zamansal Tutarlılık	Netlik	Güvenilirlik
EC1	1	1	1	1	1	0
EC2	0	0	1	1	1	0
Unsur Puanı	1	1	2	2	2	0

Tablo-3.9’da AKENR firmasının 2014 yılı Ekonomik Performans göstergesine ilişkin gösterge puanları yer almaktadır. Unsur puanları hesaplanırken söz konusu unsur içerisinde yer alan göstergelerin her bir rapor kalite bileşeninden almış olduğu puanlar yukarıda yer alan formüller yardımıyla ayrı ayrı toplanarak hesaplanmıştır. Buna göre AKENR firmasının 2014 yılı Ekonomik Performans unsuru denge puanı 1, karşılaştırılabilirlik puanı 1, doğruluk puanı 2, zamansal tutarlılık puanı 2, netlik puanı 2 ve güvenilirlik puanı 0 olarak hesaplanmıştır. Unsur puanlarının hesaplanması sonrası rapor kalite bileşeni puanının hesaplanmasında üçüncü aşama kategori puanlarının hesaplanmasıdır.

3.3.1.3.Kategori Puanlarının Hesaplanması

Rapor kalite bileşenin hesaplanmasında 3. aşama kategori puanlarının hesaplanması aşamasıdır. Her bir kategori için 6 kriter esas alınarak hesaplanacak puanlar için geliştirilen formüller şu şekildedir;

$$\text{Kategori Denge Puanı} = \sum_1^n \text{Unsur Denge Puanı}_1 + \dots + \text{Unsur Denge Puanı}_n \quad \text{Formül 8}$$

$$\text{Kategori Karşılaştırılabilirlik P} = \sum_1^n \text{Unsur Karşılaştırılabilirlik P}_1 + \dots + \text{Unsur Karşılaştırılabilirlik P}_n \quad \text{Formül 9}$$

$$\text{Kategori Doğruluk Puanı} = \sum_1^n \text{Unsur Doğruluk Puanı}_1 + \dots + \text{Unsur Doğruluk Puan}_n \quad \text{Formül 10}$$

$$\text{Kategori Zamansal Tutarlılık P} = \sum_1^n \text{Unsur Zamansal Tutarlılık P}_1 + \dots + \text{Unsur Zamansal Tutarlılık P}_n \quad \text{Formül 11}$$

$$\text{Kategori Netlik Puanı} = \sum_1^n \text{Unsur Netlik Puanı}_1 + \dots + \text{Unsur Netlik Puanı}_n \quad \text{Formül 12}$$

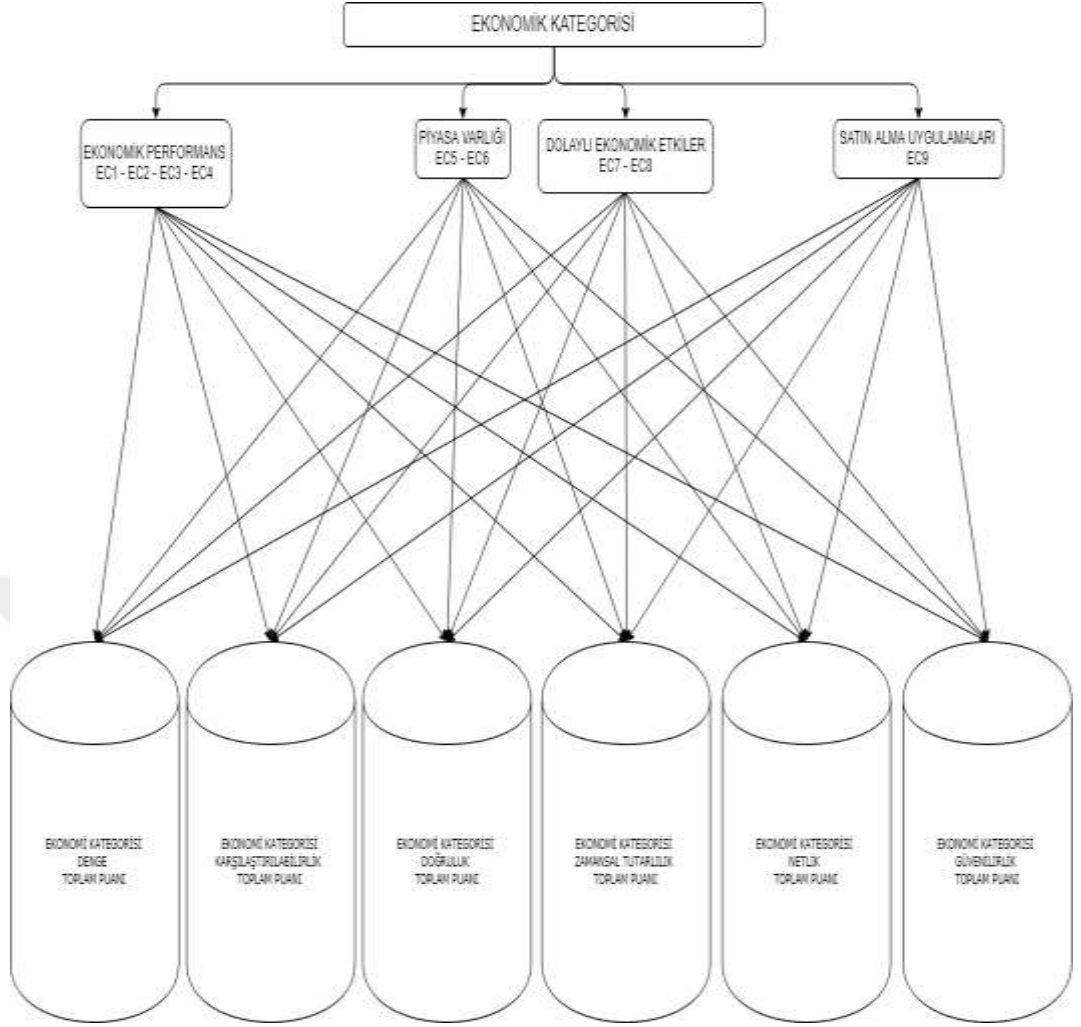
$$\text{Kategori Güvenilirlik Puanı} = \sum_1^n \text{Unsur Güvenilirlik Puanı}_1 + \dots + \text{Unsur Güvenilirlik Puanı}_n \quad \text{Formül 13}$$

Yukarıda yer alan formüller yardımıyla her bir kategorinin rapor kalite bileşenleri açısından puanlaması yapılmış olacaktır. Daha açık bir ifadeyle her bir kategoriye oluşturan unsurların 6 farklı kalite bileşeni açısından önceki aşamalarda hesaplanmış olan puanları toplanarak ilgili kategorinin 6 farklı rapor kalite bileşeni açısından puanı hesaplanmış olacaktır. Hesaplama için bir örnek vermek gerekirse AKENR firmasının ekonomik kategorisi 2014 yılı unsur puanları şu şekildedir;

Tablo 3.10: AKENR Firması 2014 Yılı Ekonomik Kategorisi Puan Hesaplaması

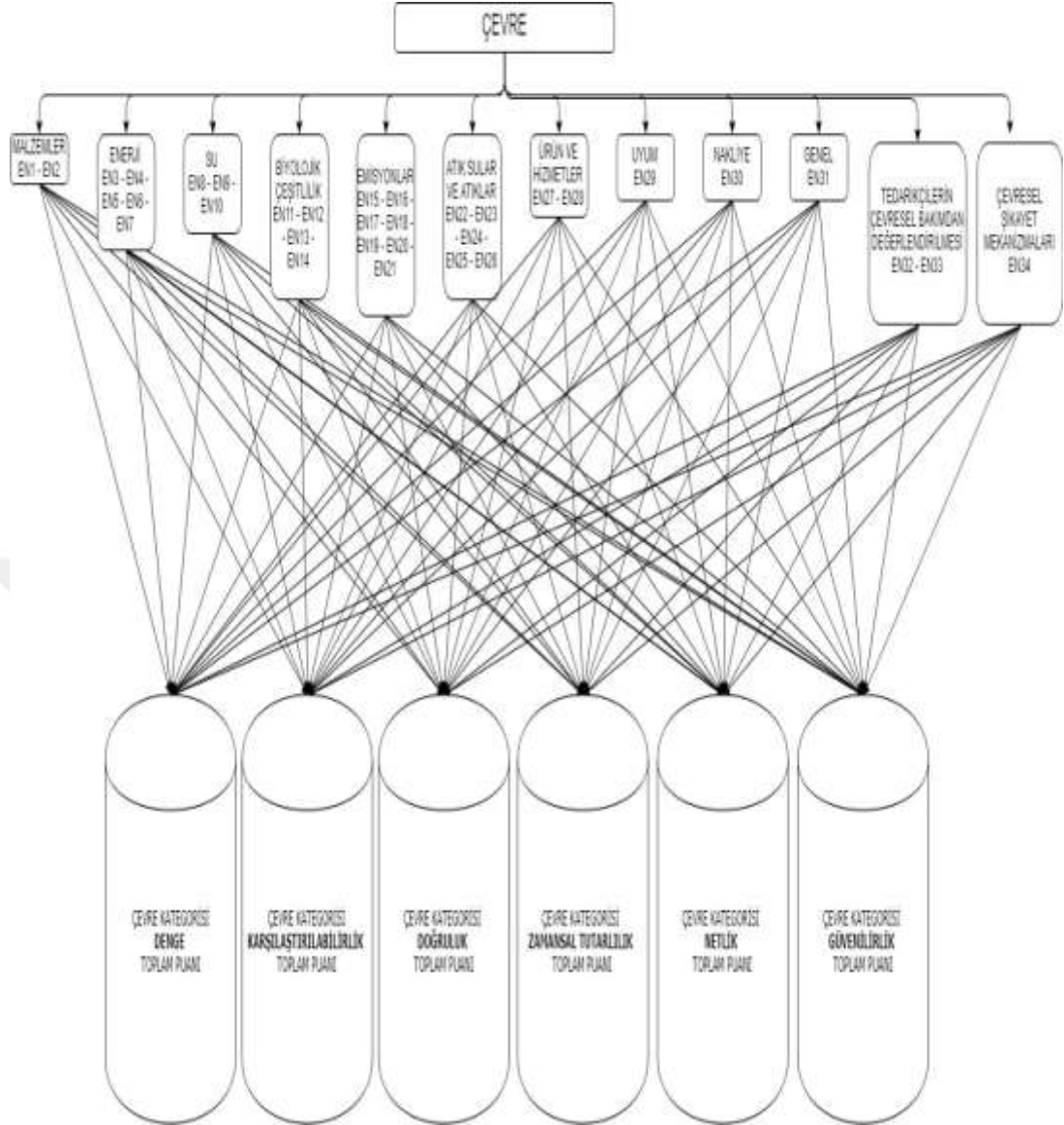
Unsurlar	Denge	Karşılaştırılabilirlik	Doğruluk	Zamansal Tutarlılık	Netlik	Güvenilirlik
Ekonomik Performans	1	1	2	2	2	0
Dolaylı Ekonomik Etkiler	0	0	0	1	1	0
Satın Alma Uygulamaları	0	0	0	1	1	0
Toplam	1	1	2	4	4	0

Tablo-3.10’da görüldüğü üzere AKENR firmasının ekonomik kategorisinde 6 farklı rapor kalite bileşeni puanları yukarıda yer alan formüller yardımıyla ayrı ayrı hesaplanmıştır. Buna göre AKENR firmasının ekonomik kategorisi denge puanı 1, karşılaştırılabilirlik puanı 1, doğruluk puanı 2, zamansal tutarlılık puanı 4, netlik puanı 4 ve güvenilirlik puanı 0 olarak hesaplanmıştır. Şekil-3.4’de Ekonomi Kategorisinin rapor kalite puanı modeli gösterilmiştir.

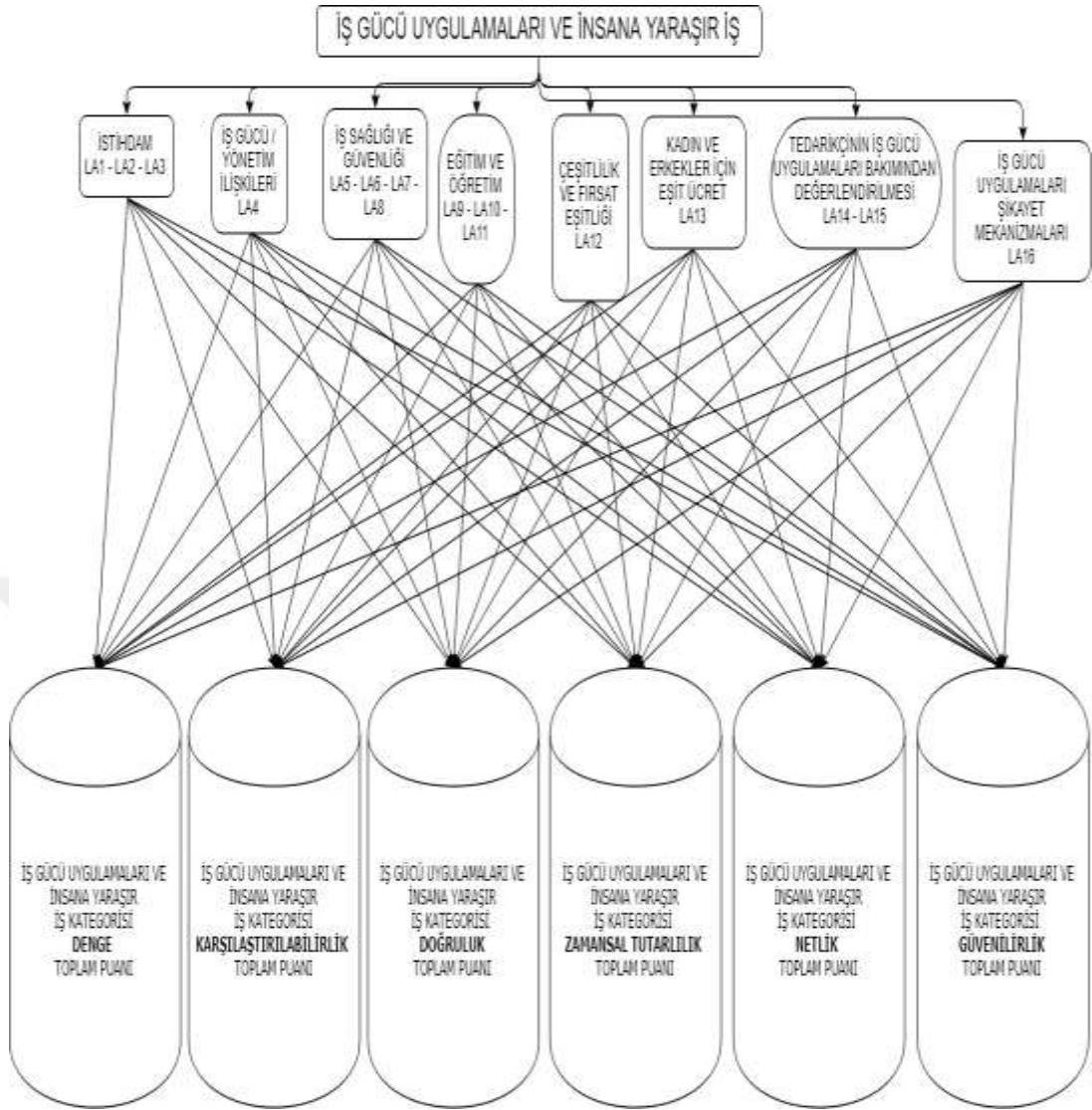
Şekil 3.4: Rapor Kalite Puanı Modeli - Ekonomi Kategorisi

Ekonomi kategorisi 4 alt unsurdan oluşmaktadır. Bunlar ekonomik performans, piyasa varlığı, dolaylı ekonomik etkiler ve satın alma uygulamalarıdır. Ayrıca ekonomi kategorisinin altında 9 gösterge yer almakta olup bu göstergelerden 4 tanesi ekonomik performans, 2 tanesi piyasa varlığı, 2 tanesi dolaylı ekonomik etkiler ve 1 tanesi satın alma uygulamaları unsuru altındadır. Bu kategoriden alınabilecek en yüksek bileşen puanı $9 \times 6 = 54$ puan olacaktır. Şekil-3.5’de Çevre Kategorisinin rapor kalite puanı modeli gösterilmiştir.

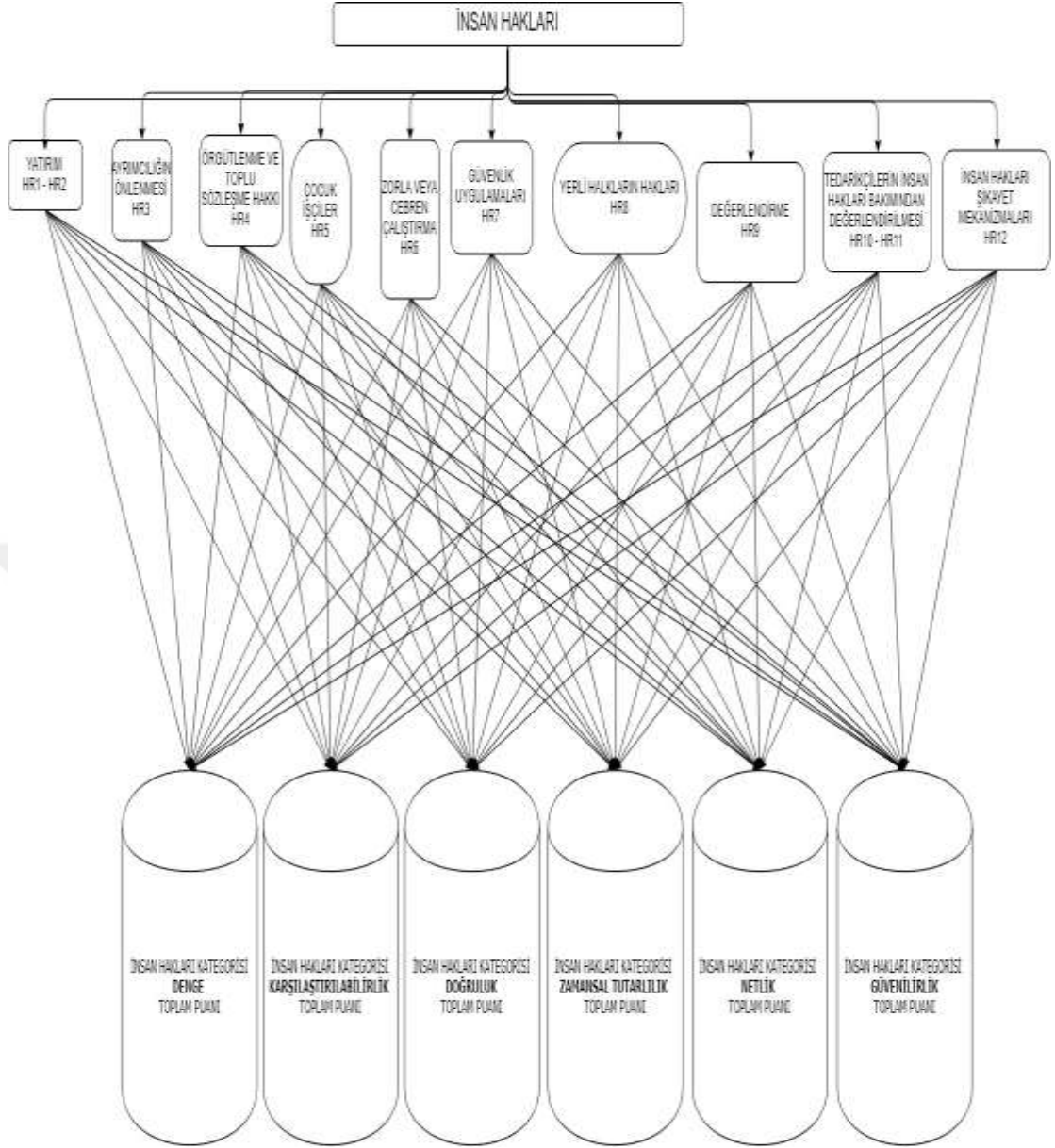
Şekil 3.5: Rapor Kalite Puanı Modeli - Çevre Kategorisi

Çevre kategorisi 12 alt unsurdan oluşmaktadır. Kategori kendi içerisinde en fazla gösterge sayısına sahip olan kategori olup toplam 34 adet gösterge bulunmaktadır. Bu göstergelerden 2 tanesi malzeme, 5 tanesi enerji, 4 tanesi biyolojik çeşitlilik, 7 tanesi emisyonlar, 5 tanesi atık sular ve atıklar, 2 tanesi ürün ve hizmetler, 1 er tanesi uyum, nakliye ve genel, 2 tanesi tedarikçilerin çevresel mekanizmalar tarafından değerlendirilmesi ve 1 tanesi de çevresel şikâyet mekanizmaları unsurlarına aittir. Bu kategoriden alınabilecek en yüksek bileşen puanı $34 \times 6 = 204$ puan olabilecektir. Şekil-3.6’da Sosyal Kategorisinin alt kategorisi olan İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş Kategorisinin rapor kalite puanı modeli gösterilmiştir.

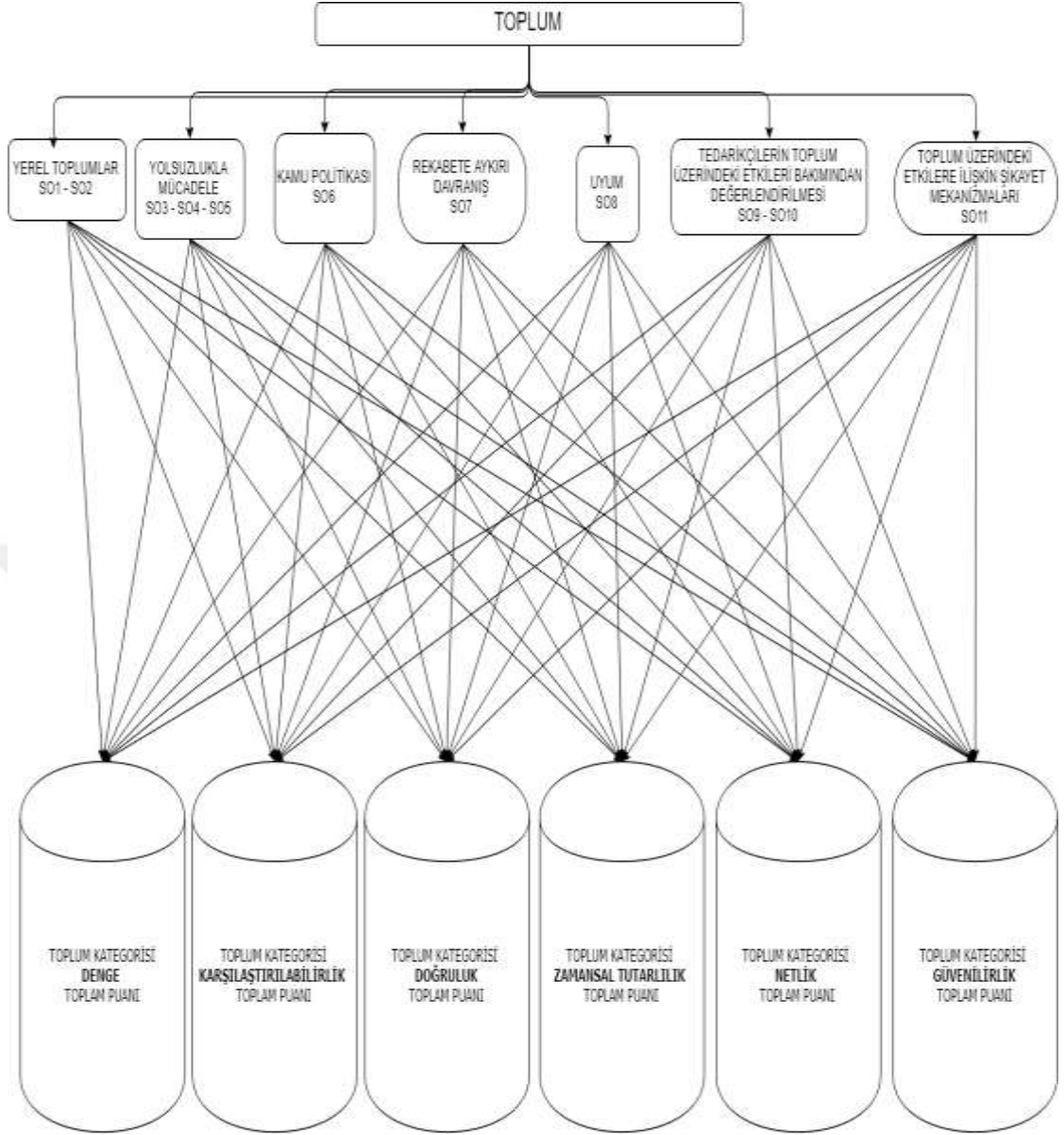
Şekil 3.6: Rapor Kalite Puanı Modeli - İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş Kategorisi

İş gücü uygulamaları ve insana yaraşır iş kategorisi 8 unsurdan oluşmakta olup toplamda 16 gösterge bulunmaktadır. Bu göstergelerden 3 tanesi istihdam, 1 tanesi iş gücü/yönetim ilişkileri, 4 tanesi iş sağlığı ve güvenliği, 3 tanesi eğitim ve öğretim, 1 tanesi çeşitlilik ve fırsat eşitliği, 1 tanesi kadın ve erkekler için eşit ücret, 2 tanesi tedarikçilerin iş gücü uygulamaları bakımından değerlendirilmesi ve 1 tanesi iş gücü uygulamaları şikâyet mekanizmaları unsurlarında yer almaktadır. Bu kategoriden alınabilecek en yüksek bileşen puanı $16 \times 6 = 96$ puan olabilecektir. Şekil-3.7'de Sosyal Kategorisinin alt kategorisi olan İnsan Hakları Kategorisinin rapor kalite puanı modeli gösterilmiştir.

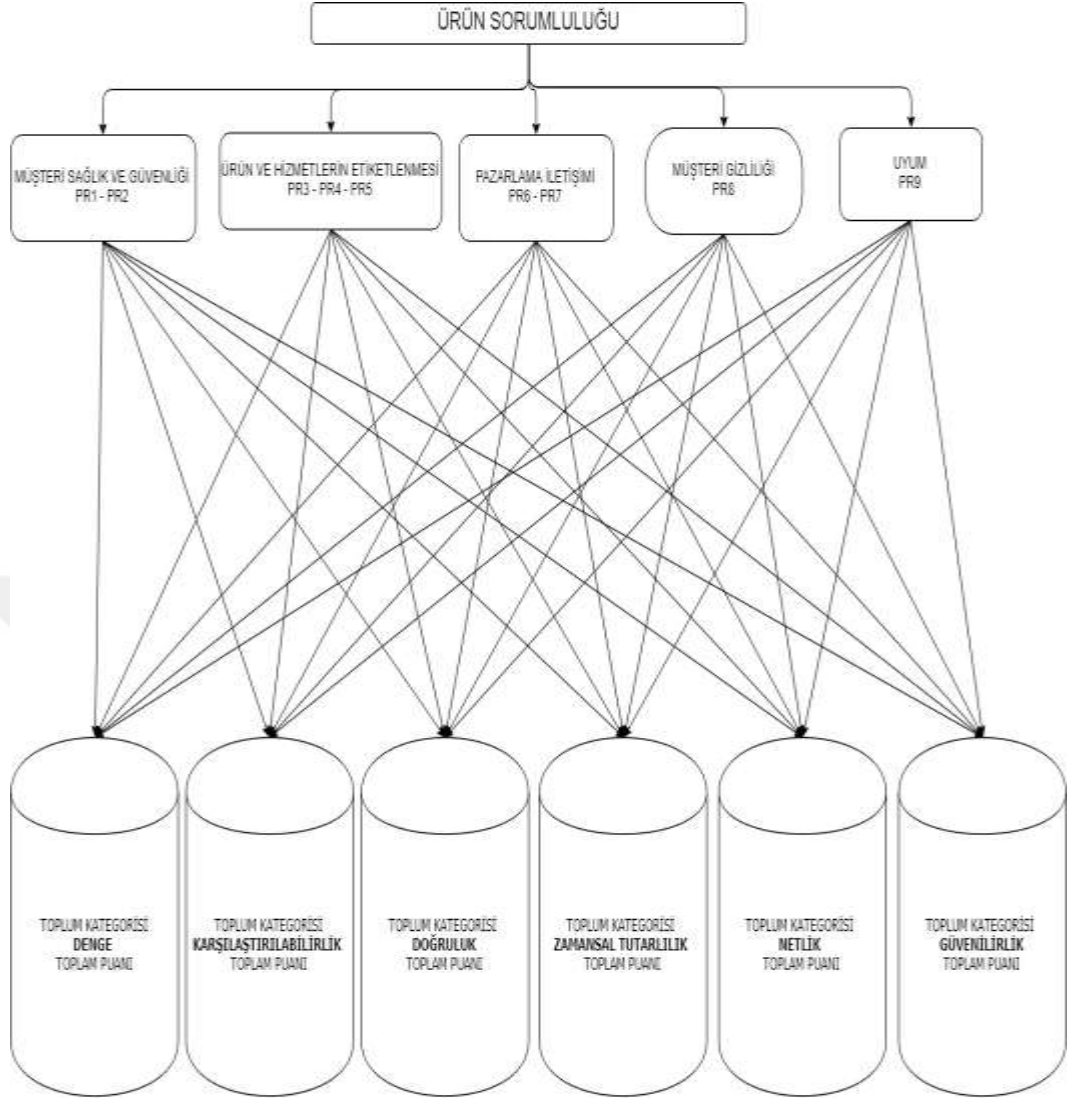
Şekil 3.7: Rapor Kalite Puanı Modeli - İnsan Hakları Kategorisi

İnsan hakları kategorisi 10 unsur ve 12 göstergeden oluşmaktadır. Bu göstergelerden 1'er tanesi ayrımcılığın önlenmesi, örgütlenme ve toplu sözleşme hakkı, çocuk işçiler, zorla ve cebren çalıştırma, güvenlik uygulamaları, yerli halkların hakları, değerlendirme ve insan hakları şikayet mekanizmaları unsuru altında, 2'şer tanesi ise yatırım ve tedarikçilerin insan hakları bakımından değerlendirilmesi unsurlarında yer almaktadır. . Bu kategoriden alınabilecek en yüksek bileşen puanı $12 \times 6 = 72$ puandır. Şekil-3.8'de Sosyal Kategorisinin alt kategorisi olan Toplum Kategorisinin rapor kalite puanı modeli gösterilmiştir.

Şekil 3.8: Rapor Kalite Puanı Modeli - Toplum Kategorisi

Toplum kategorisi 7 unsur ve 11 göstergeden oluşmaktadır. Bu göstergelerden 1'er tanesi kamu politikası, rekabete aykırı davranış, uyum ve toplum üzerindeki etkilere ilişkin şikayet mekanizmaları unsurları altında yer almaktadır. Yine göstergelerden 2'ser tanesi yerel toplumlar ve tedarikçilerin toplum üzerindeki etkileri açısından değerlendirilmesi unsurları altında yer alırken yolsuzlukla mücadele unsuru altında 3 gösterge yer almaktadır. Bu kategoriden alınabilecek en yüksek bileşen puanı $11 \times 6 = 66$ puandır. Şekil-3.9'da Sosyal Kategorisinin alt kategorisi olan Ürün Sorumluluğu Kategorisinin rapor kalite puanı modeli gösterilmiştir.

Şekil 3.9: Rapor Kalite Puanı Modeli - Ürün Sorumluluğu Kategorisi

Ürün sorumluluğu kategorisi 5 unsur ve 9 göstergeden oluşmaktadır. Bu göstergelerden 1'er tanesi müşteri gizliliği ve uyum unsurları altında yer alırken 2'şer tanesi pazarlama iletişimi ve müşteri sağlık ve güvenliği unsurları altında yer almaktadır. Ürün ve hizmetlerin etiketlenmesi unsuru altında ise 3 gösterge bulunmaktadır. Bu kategoriden alınabilecek en yüksek bileşen puanı $9 \times 6 = 54$ puandır.

3.3.1.4. Rapor Kalite Bileşeni Puanlarının Hesaplanması

Rapor kalite bileşeni puanlarının hesaplanmasının son aşamasında 6 farklı kategoride, bir önceki aşamada hesaplanmış olan puanların rapor kalite bileşenleri altında

gruplandırılarak toplanması oluşturmaktadır. Rapor kalite bileşenlerinin hesaplanmasında kullanılacak olan matematiksel formüller şu şekildedir;

$$Denge Puanı = \sum_1^6 \text{Kategori Denge Puanı}_1 + \dots + \text{Kategori Denge Puanı}_6 \quad \text{Formül 14}$$

$$\text{Karşılaştırılabilirlik Puanı} = \sum_1^6 \text{Kategori Karşılaştırılabilirlik } P_1 + \dots + \text{Kategori Karşılaştırılabilirlik } P_6 \quad \text{Formül 15}$$

$$\text{Doğruluk Puanı} = \sum_1^6 \text{Kategori Doğruluk Puanı}_1 + \dots + \text{Kategori Doğruluk Puan}_6 \quad \text{Formül 16}$$

$$\text{Zamansal Tutarlılık Puanı} = \sum_1^6 \text{Kategori Zamansal Tutarlılık } P_1 + \dots + \text{Kategori Zamansal Tutarlılık } P_6 \quad \text{Formül 17}$$

$$\text{Netlik Puanı} = \sum_1^6 \text{Kategori Netlik Puanı}_1 + \dots + \text{Kategori Netlik Puanı}_6 \quad \text{Formül 18}$$

$$\text{Güvenilirlik Puanı} = \sum_1^6 \text{Kategori Güvenilirlik Puanı}_1 + \dots + \text{Kategori Güvenilirlik Puanı}_6 \quad \text{Formül 19}$$

Yukarıda yer alan formüller yardımıyla yapılacak hesaplamalar sonrası her bir rapor kalite bileşeni puanı hesaplanabilecektir. Bu şekilde araştırma kapsamına alınmış olan her bir sürdürülebilirlik raporunun 6 farklı bileşen altında puanı belirlenmiş olacaktır. Burada bir örnek vermek gerekirse AEFES firmasının 2014 yılı denge bileşeni kategori puanları Tablo-3.11’de yer almaktadır.

Tablo 3.11: AEFES Firması 2014 Yılı Denge Bileşeni Kategori Puanları

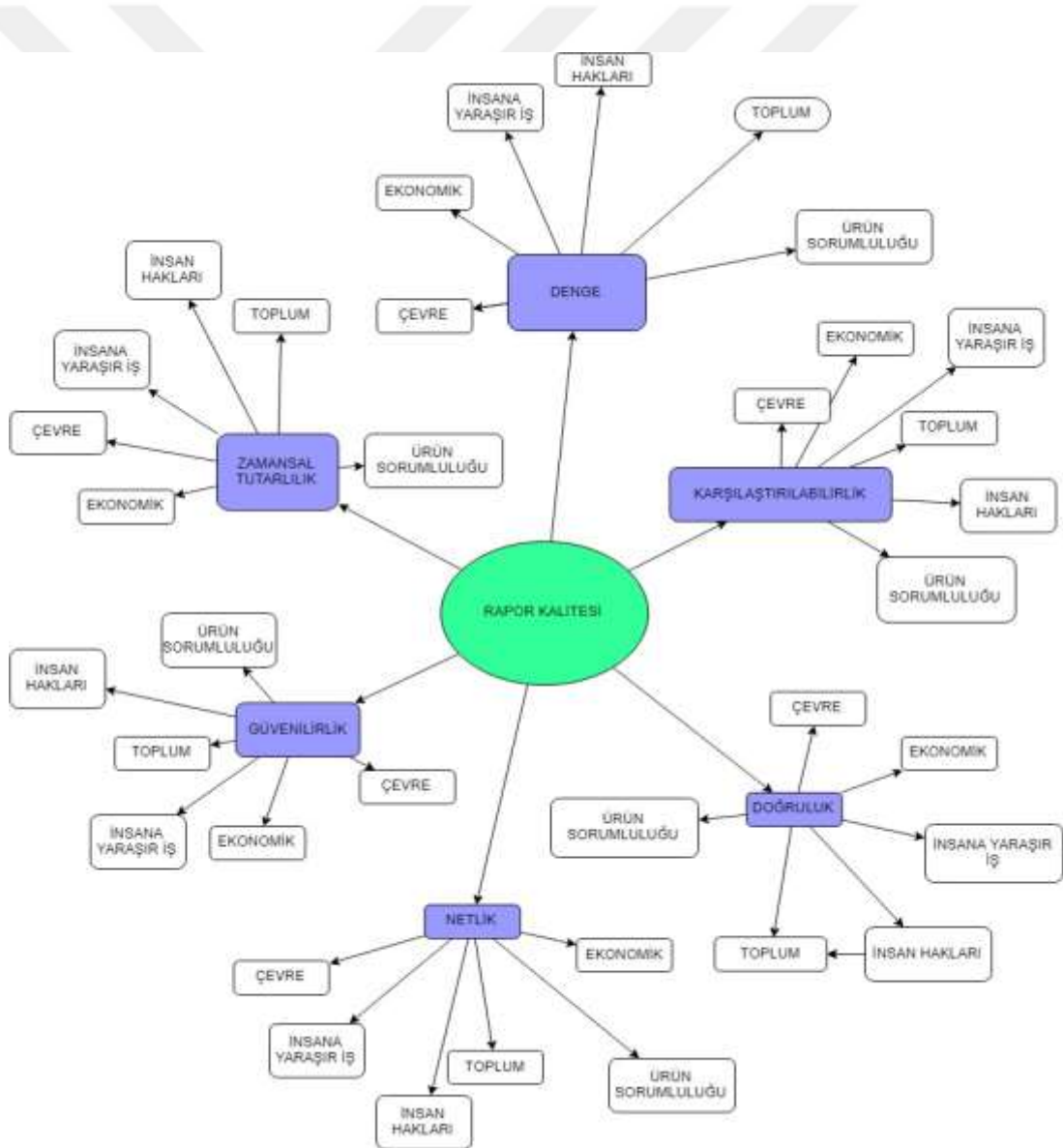
Kategori	Denge Bileşeni Puanı
Ekonomik	4
Çevresel	14
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	2
İnsan Hakları	1
Toplum	0
Ürün Sorumluluğu	1
Toplam	22

AEFES firması 2014 yılında denge bileşeninden ekonomik kategorisinden 4, çevresel kategorisinden 14, iş gücü uygulamaları ve insana yaraşır iş kategorisinden 2, insan hakları kategorisinden 1 toplum kategorisinden 0 ve ürün sorumluluğu kategorisinden 1 puan almıştır. Söz konusu kategorilerden alınan puanlar toplandığında firmanın denge bileşeni puanı hesaplanmış olmaktadır. AEFES firmasının 2014 yılı denge bileşeni puanı 22 olarak hesaplanmıştır. Önerilen modelde analiz kapsamına alınan sürdürülebilirlik raporlarında her bir kategorinin alabileceği en yüksek puanlar Tablo-3.12’de gösterilmiştir.

Tablo 3.12: Kategorilerin Alabilecekleri En Yüksek Puanlar

Kategori	Gösterge Sayısı		Almabilecek En Yüksek Puan		Toplam
Ekonomik	9	X	1	=	9
Çevresel	34	X	1	=	34
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	16	X	1	=	16
İnsan Hakları	12	X	1	=	12
Toplum	11	X	1	=	11
Ürün Sorumluluğu	9	X	1	=	9
Toplam	91	X	1	=	91

Tablo-3.12’de görüldüğü üzere bir sürdürülebilirlik raporu tüm kategorilerden tam puan alması durumunda toplamda 91 puan alabilmektedir. Şekil-3.10’da kriter bazında kategori puanlarını gösteren rapor kalite puanı modeli gösterilmektedir.

Şekil 3.10: Rapor Kalite Puanı Modeli – Kriterler Bazında Kategori Puanları

Şekil-3.10’da temsil edildiği üzere rapor kalitesi 6 farklı bileşenden meydana gelmektedir. Her bileşen rapor kalitesi için önemlidir ve ayrı düşünülemez. Yine her bileşenin 6 kategorisi yer almaktadır. Böylelikle model de analizi yapılan raporun, kalite bileşenleri ve kategoriler açısından puanlamaları görülebilecektir. Bu şekilde modelin ilk aşaması olan kalite bileşeni puanlarının hesaplanması tamamlanmış olacaktır. Bundan sonra modelin ikinci aşaması rapor kalite puanlarının oluşturulması aşaması yer almaktadır.

3.3.2.Rapor Kalite Puanının Oluşturulması

Rapor kalite bileşenlerine ilişkin puan hesaplamaları yapıldıktan sonra rapor kalite puanlarının oluşturulması ve değerlendirilmesi yapılmalıdır. Bu bağlamda uygulamanın ikinci aşamasını sürdürülebilirlik raporlarının kalite puanlarının hesaplanması oluşturmaktadır. Bu aşamada bankacılık sektöründe bankaların varlık kalitesini ölçmek için geliştirilmiş ve literatürde kabul görmüş olan CAMELS derecelendirme sistemi temel alınmış olup CAMELS sistemi üzerinde bir takım değişiklikler yapılarak Sürdürülebilirlik Raporlaması Kalite Puanı Modeline (SRKPM) entegrasyon sağlanmıştır.

CAMELS sistemi, bankaların düzenli ve güvenilir çalışmalarını temin etmek amacıyla denetim faaliyetlerinde uluslararası alanda başvurulan bir yöntemdir. CAMELS sistemi ABD’de denetim otoriteleri tarafından oluşturulan ve ticari bankaların risk bazlı denetimi sırasında genel durumunun tespitinde ve uzaktan gözetim faaliyetlerinde kullanılan bir değerlendirme sistemidir. CAMELS analizinin temel prensibi, fon akışının belirli bir risk düzeyinde maksimum getiri veya belirli bir getiri düzeyinde minimum risk seviyesinin koordine edilmesine dayanır. Buradan hareketle CAMELS analizi; sermaye yeterliliği, aktif kalitesi, yönetim kalitesi, kazanç oranı, likidite oranı bileşenlerinin baş harflerinden oluşmaktadır. 1997 yılına kadar bu beş bileşenden oluşan analiz, türev piyasalarında meydana gelen gelişmelere paralel olarak piyasa risklerine duyarlılığı gösteren S harfinin de eklenmesi ile CAMELS halini almıştır (Aslan, 2014:82).

CAMELS analizinde kullanılan finansal rasyolar birden farklı CAMELS bileşeninde kullanılabilir. Bankaların aktif kalitesini gösteren rasyolar aynı zamanda bankaların

piyasa riskine olan duyarlılığının da ölçülmesinde kullanılabilir. Bu bağlamda CAMELS bileşenleri şu şekildedir;

C: Capital = Sermaye Yeterliliği

A: Asset Quality = Varlık Kalitesi

M: Management Adequacy = Yönetim Yeterliliği

E: Earnings = Karlılık Durumu

L: Liquidity = Likidite Gücü,

S: Sensitivity to Market Risk = Piyasa Risklerine Duyarlılık

CAMELS derecelendirme sistemi 6 bileşenden meydana gelmekte olup her bir bileşen için finansal rasyolar kullanılmaktadır. Çalışmanın önceki kısımlarında GRI'nin nitelikli raporda yer alması gereken unsurlarının denge, karşılaştırılabilirlik, doğruluk, zamansal tutarlılık, netlik ve güvenilirlik olduğunu belirtmiştik. Söz konusu kriterlerin de 6 adet olduğu ve içerik analiziyle her bir kategorinin 6 farklı kriter açısından puanlamasının yapıldığı dikkate alındığında CAMELS sistemi sürdürülebilirlik raporlaması kalite puanının hesaplanmasında kullanılabilir. CAMELS sisteminde finansal rasyolar yerine içerik analiziyle hesaplanmış olan puanlar, bileşenler yerine rapor kalitesini belirleyen kriterler ve bankalar yerine de sürdürülebilirlik raporu yayınlamış firmalar geçecektir. Aşağıda CAMELS puanının hesaplanma sistemi yer almaktadır.

Tablo 3.13: CAMELS Puanının Hesaplanması

İLİŞKİNİN YÖNÜ	ANA BİLEŞENE VERİLEN AĞIRLIK	FINANSAL ORANA VERİLEN AĞIRLIK	REFERANS DEĞER	BANKA DEĞERİ	ENDEKS DEĞERİ	SAPMA DEĞERİ	AĞIRLIKLI DEĞER	CAMELS PUANI
A	B	C	D	E	F	G	H	K
Pozitif (+) Negatif (-)	Araştırmacının toplamı % 100 olacak şekilde ana bileşenlere verdiği ağırlıklı değer	Araştırmacının hesaplanan finansal oranlara ana bileşen toplamı %100 olacak şekilde verdiği ağırlıklı değerler	İlgili dönemde tüm bankalar için hesaplanan finansal oranların aritmetik ortalaması	İlgili dönem için bankanın hesaplanan finansal oranları	$(e/d)*100$	Pozitif (+) ise $(f-100)$ negatif (-) ise $(100 - f)$	$(g*c)/100$	$\sum (b * \sum h)$

Kaynak: (Aslan, 2014:95)

Tablo-3.13’de CAMELS yönteminin süreçleri yer almaktadır. CAMELS yönteminin kurgulamış olduğumuz modele entegrasyonuna ilişkin notasyonlar ve açıklamaları aşağıda yer almaktadır.

A: İlişkinin Yönü: CAMELS puanının hesaplanmasında ilk yapılması gereken, rasyoların belirlenmesi ve söz konusu rasyoların, analize katkısının pozitif ya da negatif yönümü olacağı belirlenmesidir. Uygulamamızda sürdürülebilirlik raporunda yer alan her bilgi rapor kalitesine pozitif yönlü katkı sağlayacağından hesaplamamızda negatif yönlü bir puan yer almayacaktır. Hesaplanan tüm puanlar analize pozitif yönlü katkı sağlayacaktır.

B: Ana Bileşene Verilen Ağırlık: CAMELS sisteminde 6 farklı ana bileşen olduğunu yukarıda belirtmiştik. Uygulamamızda söz konusu bileşenlerin yerine rapor kalitesini belirleyen kriterler kullanılmıştır. 6 farklı ana bileşenin ağırlık derecelerinin neler olacağını belirlemede Analitik Hiyerarşi Proses (AHP) yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem esas alınmak suretiyle alanda uzman 12 öğretim üyesine söz konusu kriterlerin ağırlıklandırılmasına ilişkin görüşleri sorulmuştur. Karar sürecinde 12 kişi yer aldığı için uzmanların verdikleri cevapların geometrik ortalaması alınmış ve her bir karşılaştırma için tek bir sayı elde edilmiştir. Böylece oluşturulan karşılaştırma matrisleri normalleştirilmiş matrislere dönüştürülmüştür. Sonuçta her bir faktörün önem (ağırlık) derecesi elde edilmiş olup söz konusu ağırlık dereceleri Tablo-3.14’de yer almaktadır. Ancak araştırmanın ana amacından uzaklaşmamak için bu süreçlere ilişkin yapılan hesaplamalara tez çalışmasında yer verilmemiştir.

Tablo 3.14: Rapor Kalite Kriterleri ve Ağırlık Dereceleri

Kalite Kriteri	Ağırlık Derecesi
Denge	% 20
Karşılaştırılabilirlik	% 20
Doğruluk	% 20
Zamansal Tutarlılık	% 10
Netlik	% 10
Güvenilirlik	% 20
Toplam	% 100

C. Finansal Orana Verilen Ağırlık: CAMELS sisteminde bankaların hesaplanan finansal oranları analize temel teşkil etmektedir. Uygulamamızda söz konusu finansal

oranların yerine daha önce hesaplanma şeklini yukarıda belirttiğimiz kategori puanları kullanılmıştır. Söz konusu kategori puanları ve ağırlık dereceleri Tablo-3.15’de yer almaktadır.

Tablo 3.15: GRI Gösterge Kategorileri ve Ağırlık Dereceleri

Kategoriler	Ağırlık Derecesi
Ekonomik	% 10
Çevresel	% 37
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	% 18
İnsan Hakları	% 13
Toplum	% 12
Ürün Sorumluluğu	% 10
Toplam	% 100

Tablo-3.15’de yer alan kategorilerin ağırlık dereceleri şu şekilde hesaplanmıştır. İlgili kategoride yer alan gösterge sayısı GRI’nin toplam gösterge sayısına bölünerek söz konusu kategorinin ağırlık derecesi hesaplanmıştır. Tablo-3.16’da söz konusu ağırlık derecelerinin hesaplamaları yer almaktadır.

Tablo 3.16: Kategorilerin Ağırlık Derecelerinin Hesaplanması

Kategori	Gösterge Sayısı (a)	Toplam Gösterge Sayısı (b)	(a/b)*100	Ağırlık Derecesi
Ekonomik	9	91	9,89	% 10
Çevresel	34	91	37,36	% 37
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	16	91	17,58	% 18
İnsan Hakları	12	91	13,18	% 13
Toplum	11	91	12,08	% 12
Ürün Sorumluluğu	9	91	9,89	% 10

Tablo-3.16’da görüldüğü üzere ağırlık derecelerinin hesaplanmasında virgülden sonraki rakamlar yuvarlanarak her bir kategorinin ağırlık derecesi hesaplanmıştır.

D. Referans Değer: CAMELS sisteminde referans değer, analiz yapılan dönemde tüm bankaların hesaplanan finansal oranlarının aritmetik ortalamasıyla hesaplanmaktadır. Uygulamamızda analiz kapsamına alınmış olan ve içerik analizine tabi tutulan raporlar için hesaplanan oranların aritmetik ortalaması ilgili kategorinin referans değeri olarak kullanılmıştır.

E. Banka Değeri: CAMELS puanının hesaplanmasında bankaların hesaplanan finansal oranları kullanılmaktadır. Uygulamamızda bankaların finansal oranları yerine kategoriler için hesaplanmış olan kalite puanları kullanılmıştır.

F. Endeks Değeri: CAMELS puanı hesaplanmasında endeks değeri, bankanın finansal rasyosunun “d” aşamasında hesaplanmış olan referans değerine bölünmesi ve 100 ile çarpılması sonucu hesaplanmaktadır. Uygulamamızda da aynı şekilde hesaplama yapılarak endeks değeri hesaplanmıştır.

G. Sapma Değeri: Kullanılan rasyonun ilişki yönüne göre (a şıkında açıklaması yapılmıştı); eğer ilişki pozitif yönlü ise endeks değerinden 100 çıkarılarak, eğer ilişki negatif ise 100'den endeks değeri çıkarılarak sapma değeri hesaplanmaktadır. Uygulamamızda hesaplamada kullandığımız tüm kategori puanlarının analiz ile pozitif yönlü ilişki içerisinde olduğu dikkate alındığında endeks değerinden 100 çıkarılarak sapma değerleri hesaplanmıştır.

H. Ağırlıklı Değer: Bankanın ağırlıklı değeri, finansal orana verilen ağırlık ile sapma değerinin çarpılması ve 100'e bölünmesi ile yüzde olarak elde edilmektedir. Çalışmamızda da sürdürülebilirlik raporunun ağırlıklı değeri aynı şekilde hesaplanmıştır.

K. Camels Puanı: CAMELS hesaplamasının son aşamasında elde edilen ağırlıklı değerler her bileşenin kendi içerisindeki ağırlıklarına göre toplanarak her bir bileşenin puanı elde edilmektedir. 6 bileşen için bulunan bu puanlar ise her bir bileşenin ağırlığına göre toplanarak söz konusu bankanın o dönem için gerçekleşen CAMELS puanını vermektedir. Uygulamamızda da aynı şekilde hesaplamalar yapılarak ilgili firmanın yayınlamış olduğu sürdürülebilirlik raporunun kalite puanı hesaplanmıştır.

3.4.Araştırmanın Kısıtları

Araştırmanın bir takım kısıtları bulunmaktadır. Öncelikli olarak içerik analizi yöntemiyle yapılan araştırmalarda elde edilen bulguların sübjektifliği konusunda literatürde sıkça eleştiriler yapılmaktadır. Her ne kadar, uygulamada içerik analizi farklı zamanda farklı kişiler tarafından iki defa yapılmış ve ulaşılan sonuçlar arasında

istatistiksel olarak farklılık olmadığı tespit edilmiş ise de farklı kişiler ve zamanlarda farklı sonuçların ortaya çıkması muhtemeldir. Bu uygulamada Borsa İstanbul'da Sürdürülebilirlik Endeksinde kayıtlı ve faaliyetleri dolayısıyla çevreyi daha fazla etkileyebileceği düşünülen 10 firmanın yayınlamış oldukları raporlar analiz edilmiştir. Farklı sektörlerde faaliyet gösteren firmaların yayınlamış oldukları sürdürülebilirlik raporlarının uygulama kısmında kullanmış olduğumuz yöntemlerle analizinde farklı sonuçlar elde edilebilir. Son olarak çalışmada ulaşılan bulgu ve sonuçların araştırma kapsamına alınmış yıllar olan 2014 ve 2015 yıllarında yayınlanmış tüm sürdürülebilirlik raporlarına genellenmesi doğru ve tutarlı sonuçlar vermeyebilir.

3.5.Bulgular

Çalışmanın bu kısmında Tablo-3.1'de yer alan firmaların SRKP modeli aracılığıyla rapor kalite puanlarının hesaplanmasında elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Araştırmanın ilk bulgusunu gösterge puanları oluşturmaktadır.

3.5.1.Gösterge Puanlarına İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamına alınmış olan firmaların sürdürülebilirlik raporları daha önce yukarıda verilmiş olan rapor kalite bileşenleri doğrultusunda ayrı ayrı puanlanmıştır. Puanlama farklı zaman ve farklı kişiler tarafından iki kez yapılmıştır. Bu durumun nedeni içerik analizinde puanlayıcılar arasındaki uyumun tespit edilmesine yöneliktir. Söz konusu uyumu belirlemek için yapılan hesaplamalarda Krippendorff Alfa yöntemi kullanılmıştır. Krippendorff Alfa katsayısı 1995 yılında Krippendorff tarafından geliştirilmiştir ve katsayının yorumlanmasında kullanılan düzeyler Tablo-3.17'de verilmiştir (Krippendorff, 1995).

Tablo 3.17: Krippendorff Alfa Katsayısının Yorumlanmasına İlişkin Değer Aralıkları

α	Uyumun Gücü
$< 0,67$	Zayıf
$0,67 - 0,80$	Orta
$0,80 \leq$	Yüksek

Çalışmada Krippendorff Alfa katsayısı 0,86 olarak hesaplanmış ve puanlayıcılar arasındaki uyum gücü yüksek olarak belirlenmiştir. Çalışmanın bu kısmında analiz kapsamına alınmış olan tüm firmaların gösterge puanlarına ilişkin bulgularına yer

verilmemiş olup yapılan puanlayamaya örnek teşkil etmesi açısından sadece bir firmanın bulgusuna yer verilmiş diğer firmaların gösterge puanlarına ilişkin bulguları çalışmanın ekler kısmında yer verilmiştir. Tablo-3.18’de AKENR firmasının 2014 ve 2015 yılları gösterge puanları yer almaktadır.

Tablo 3.18: AKENR Firması 2014 ve 2015 Yılları Gösterge Puanları

Yıllar	2014						2015					
	Denge	Karşılaştırılabilirlik	Doğruluk	Zamansal Tutarlılık	Netlik	Güvenilirlik	Denge	Karşılaştırılabilirlik	Doğruluk	Zamansal Tutarlılık	Netlik	Güvenilirlik
EC1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	0
EC2	0	0	1	1	1	0	1	1	1	1	1	0
EC7	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0
EC8	0	0	0	1	1	0	0	1	1	1	1	0
EC9	0	0	0	1	1	0	0	0	0	1	0	0
EN3	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0
EN8	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	0
EN9	1	1	1	1	0	0	1	1	1	1	1	0
EN11	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
EN15	1	1	1	0	1	0	1	1	1	1	1	0
EN16	1	1	1	0	1	0	1	1	1	1	1	0
EN17	1	1	1	0	1	0	1	1	1	1	1	0
EN19	1	0	1	1	0	0	1	1	1	1	1	0
EN22	1	1	1	0	1	0	1	1	1	1	1	0
EN23	1	0	0	1	0	0	1	1	1	1	1	0
EN27	0	0	0	1	0	0	1	1	1	1	1	0
EN32	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
LA1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	1	1	0
LA2	0	1	0	1	1	0	0	0	0	1	0	0
LA5	1	1	1	1	1	0	0	1	1	1	1	0
LA6	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	0
LA9	0	1	1	1	1	0	0	1	1	1	1	0
LA10	0	1	1	1	1	0	0	1	1	1	1	0
LA11	0	0	0	1	0	0	0	1	1	1	1	0
LA12	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	0
LA14	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
HR10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SO1	0	0	1	1	1	0	1	1	1	1	1	0
SO4	0	1	1	1	1	0	0	1	1	1	1	0
PR5	1	0	1	1	1	0	1	0	1	1	1	0

Tablo-3.18’de AKENR firmasının 2014 ve 2015 yılları gösterge puanları yer almaktadır. Söz konusu puanlama için firmanın 2014 ve 2015 yılı sürdürülebilirlik raporları ayrı ayrı incelenmiştir. Söz konusu raporlar daha önce belirtildiği şekilde 6 farklı kalite bileşeni açısından 0 ve 1 puan şeklinde puanlanmış ve Tablo-4.17’de yer alan bulgulara ulaşılmıştır.

AKENR firması ekonomi kategorisi altında yer alan 9 göstergeden 5 tanesine raporunda yer verirken 4 tanesine raporunda yer vermemiştir. Ekonomi kategorisi altında firma göstergelere % 55 oranında yer vermiştir. Çevresel kategorisinde, 34 göstergeden raporlarda 12 göstergeye yer vermiştir. Çevresel kategorisinde göstergelere raporlarda yer verme oranı % 35 olmuştur. İş gücü uygulamaları ve insana yaraşır iş kategorisi altında 16 göstergeden raporlarda 9 göstergeye yer verilmiştir. İş gücü uygulamaları ve insana yaraşır iş kategorisinde göstergelere yer verme oranı % 56 olmuştur. İnsan hakları kategorisinde yer alan 12 göstergeden raporlarda sadece 1 göstergeye yer verilmiş olup insan hakları kategorisinde yer alan göstergelerin raporlarda yer alma oranı % 8 olarak gerçekleşmiştir. Toplum kategorisinde yer alan 11 göstergeden raporlarda 2 göstergeye yer verilmiştir. Toplum kategorisinde yer alan göstergelerin raporlarda yer alma oranı % 18 olarak gerçekleşmiştir. Son olarak ürün sorumluluğu kategorisi altında yer alan 9 göstergeden raporlarda 1 göstergeye yer verilmiştir. Ürün sorumluluğu kategorisinde yer alan göstergelerin raporlarda yer alma oranı den raporlarda yer verilme oranı % 11 olarak gerçekleşmiştir.

AKENR firması raporlarında oransal olarak en çok iş gücü uygulamaları ve insana yaraşır iş kategorisinde yer alan göstergelere yer verirken sayısal olarak çevresel kategorisinde yer alan göstergelere yer vermiştir. Firmanın oransal olarak en düşük yer vermiş olduğu göstergeler insan hakları kategorisinde yer alırken sayısal olarak en düşük göstergelere yer verdiği kategoriler insan hakları ve ürün sorumluluğu kategorileri olmuştur. Firmanın yayınlamış olduğu raporların amaçlarına daha etkin bir şekilde ulaşabilmesi için söz konusu kategorilerde yer alan göstergelere yayınlayacak olduğu raporlarda daha fazla yer vermesi tavsiye edilebilir.

3.5.2. Unsur Puanlarına İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci bulgusunu unsur puanlarına ilişkin bulgular oluşturmaktadır. Unsur puanlarının hesaplanmasında, ilgili unsurun altında yer alan gösterge puanları toplanmıştır. Çalışmanın bu kısmında araştırma kapsamına alınmış olan tüm firmaların unsur puanlarına ilişkin hesaplama ve bulgulara yer verilmemiştir. Burada sadece bir firmanın unsur puanlarına ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Araştırma kapsamına alınan diğer firmaların unsur puanlarına ilişkin bulgular çalışmanın ekler kısmında yer almaktadır. Tablo-3.19'da AKENR firmasının 2014 ve 2015 yılları unsur puanları yer almaktadır.

Tablo 3.19: AKENR Firması 2014 ve 2015 Yılları Unsur Puanları

Yıllar	2014						2015					
	Denge	Karşılaştırılabilirlik	Doğruluk	Zamansal Tutarlılık	Netlik	Güvenilirlik	Denge	Karşılaştırılabilirlik	Doğruluk	Zamansal Tutarlılık	Netlik	Güvenilirlik
Ekonomik Performans	1	1	2	2	2	0	2	2	2	2	2	0
Dolaylı Ekonomik Etkiler	0	0	0	1	1	0	0	1	2	2	1	0
Satın Alma Uygulamaları	0	0	0	1	1	0	0	0	0	1	0	0
Enerji	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0
Su	2	2	2	2	1	0	2	2	2	2	2	0
Biyolojik Çeşitlilik	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Emisyonlar	4	3	4	1	3	0	4	4	4	4	4	0
Atık Sular ve Atıklar	2	1	1	1	1	0	2	2	2	2	2	0
Ürün ve Hizmetler	0	0	0	1	0	0	1	1	1	1	1	0
Tedarikçilerin Çevresel Bakımdan Değerlendirilmesi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
İstihdam	1	2	1	2	2	0	0	1	1	2	1	0
İş Sağlığı ve Güvenliği	2	2	2	2	2	0	1	2	2	2	2	0
Eğitim ve Öğretim	0	2	2	3	2	0	0	3	3	3	3	0
Çeşitlilik ve Fırsat Eşitliği	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	0
Tedarikçilerin İşgücü Uygulamaları Bakımından Değerlendirilmesi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tedarikçilerin İnsan Hakları Bakımından Değerlendirilmesi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Yerel Toplular	0	0	1	1	1	0	1	1	1	1	1	0
Yolsuzlukla Mücadele	0	1	1	1	1	0	0	1	1	1	1	0
Ürün ve Hizmetlerin Etiketlenmesi	1	0	1	1	1	0	1	0	1	1	1	0

AKENR firmasının unsur puanları hesaplanırken Tablo-3.17’de yer alan bilgilerden yararlanılarak hesaplanmıştır. Her bir unsurun altında yer alan göstergelerin 6 farklı bileşen puanları toplanmış ve söz konusu unsurun bileşen puanı hesaplanmıştır. AKENR firmasının unsur puanları incelendiğinde en yüksek puanların emisyonlar unsurundan alındığı görülmektedir. Buna karşın tedarikçilerin çevresel, iş gücü uygulamaları ve insan hakları bakımından değerlendirilmesi unsurlarından puan alınamamıştır. Yine Tablo-4.17’de dikkat çeken diğer bir nokta AKENR firması her iki yılda da hiçbir unsurdan güvenilirlik bileşeni altında puan alamamıştır. 2014 yılında bileşenler arasında en yüksek puan 21 puanla zamansal tutarlılık bileşeninden alınırken sonrasında 20 puanla netlik, 19 puanla doğruluk, 16 puanla karşılaştırılabilirlik, 15 puanla denge ve 0 puanla güvenilirlik bileşenleri gelmiştir. 2015 yılına gelindiğinde ise en yüksek puan 25 puanla zamansal tutarlılık bileşeninden alınmıştır. Sonrasında sırasıyla 23 puanla doğruluk, 22 puanla netlik, 21 puanla karşılaştırılabilirlik, 15 puanla denge ve 0 puanla güvenilirlik bileşeni gelmektedir.

3.5.3.Kategori ve Rapor Kalite Bileşeni Puanlarına İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü bulgusunu kategori ve rapor kalite bileşen puanlarına ilişkin bulgular oluşturmaktadır. Bu bağlamda analiz kapsamına alınmış olan firmaların kategori ve rapor kalite bileşeni puanları Tablo-3.20 ila Tablo-3.29 aralığında sırasıyla tablolar halinde verilmiştir.

Tablo 3.20: AKENR Firması 2014 ve 2015 Yılları Sürdürülebilirlik Raporlaması Bileşenler Bazında Kategori Puanları

Bileşenler	Yıllar	
	2014	2015
Denge		
Ekonomik	1	2
Çevresel	9	9
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	4	2
İnsan Hakları	0	0
Toplum	0	1
Ürün Sorumluluğu	1	1
Toplam	15	15
Karşılaştırılabilirlik		
Ekonomik	1	3
Çevresel	7	9
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	7	7
İnsan Hakları	0	0
Toplum	1	2
Ürün Sorumluluğu	0	0
Toplam	16	21
Doğruluk		
Ekonomik	2	4
Çevresel	8	9
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	6	7
İnsan Hakları	0	0
Toplum	2	2
Ürün Sorumluluğu	1	1
Toplam	19	23
Zamansal Tutarlılık		
Ekonomik	4	5
Çevresel	6	9
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	8	8
İnsan Hakları	0	0
Toplum	2	2
Ürün Sorumluluğu	1	1
Toplam	21	25
Netlik		
Ekonomik	4	3
Çevresel	6	9
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	7	7
İnsan Hakları	0	0
Toplum	2	2
Ürün Sorumluluğu	1	1
Toplam	20	22
Güvenilirlik		
Ekonomik	0	0
Çevresel	1	0
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	0	0
İnsan Hakları	0	0
Toplum	0	0
Ürün Sorumluluğu	0	0
Toplam	1	0

AKENR firmasının 2014 ve 2015 yıllarında denge bileşeninden almış olduğu toplam puanlar (15 puan) eşit olmuştur. Firma 2014 ve 2015 yıllarında denge bileşeni içerisinde en yüksek puanı çevresel kategorisinden (9 puan) almıştır. Her iki yılda da denge bileşeni içerisinde hiç puan alınamayan kategori insan hakları kategorisi

olmuştur. Firmanın 2014 yılında puan alamadığı ancak 2015 yılında 1 puan aldığı kategori ise toplum kategorisidir. Son olarak firmanın ürün sorumluluğu kategorisinden yıllar itibariyle almış olduğu puan (1 puan) değişmemiştir.

AKENR firmasının karşılaştırılabilirlik bileşeni puanı 2014 yılında 16, 2015 yılında 21 olarak gerçekleşmiştir. Söz konusu bileşende 2014 yılında en yüksek puanlar (7 puan) çevresel ve iş gücü uygulamaları ve insana yaraşır iş kategorilerinden alınırken 2015 yılında çevresel kategorisinden (9 puan) alınmıştır. Yine 2015 yılında en yüksek ikinci puan iş gücü uygulamaları ve insana yaraşır iş kategorisinden (7 puan) alınmıştır. Firma 2014 ve 2015 yıllarında insan hakları ve ürün sorumluluğu kategorisinden hiç puan alamamıştır.

Doğruluk bileşeni altında AKENR firması 2014 yılında toplam 19 puan alırken 2015 yılında 23 puan almıştır. Her iki yılda da en yüksek puan çevresel kategorisinden (8 ve 9 puan) alınmıştır. Doğruluk bileşeninden puan alınmayan tek kategori insan hakları kategorisi olmuştur.

AKENR firmasının zamansal tutarlılık bileşeni puanı 2014 yılında 21 iken 2015 yılında 25 olmuştur. 2014 yılında zamansal tutarlılık bileşeni altında en yüksek puan iş gücü uygulamaları ve insana yaraşır iş kategorisinden (8 puan) alınmışken 2015 yılında çevresel kategorisinden (9 puan) alınmıştır. Yine zamansal tutarlılık bileşeni altında hiç puan alınamayan kategori insan hakları kategorisi olmuştur. 2014 ve 2015 yıllarında netlik bileşeni puanları sırasıyla 20 ve 22 puan olmuştur.

Netlik bileşeni altında en yüksek puan 2014 yılında iş gücü uygulamaları ve insana yaraşır iş kategorisinden (7 puan) alınırken 2015 yılında çevresel kategorisinden (9 puan) alınmıştır. Diğer bileşenlerle benzer şekilde insan hakları kategorisinden netlik bileşeni puanı alınamamıştır.

Firma güvenilirlik bileşeninden sadece 2014 yılında 1 puan almıştır. 2015 yılında puan alamamıştır. 2014 yılında alınan 1 puan ise çevresel kategorisinden alınmıştır.

Genel olarak bakıldığında AKENR firmasının 2015 yılında 2014 yılına göre alması olduğu bileşen puanlarının artış gösterdiği görülmektedir. Ayrıca firmanın sadece 2014 yılında güvenilirlik kategorisinden puan aldığı dikkatlerden kaçmamaktadır. Her iki yılda da en yüksek puanların zamansal tutarlılık ve doğruluk bileşenleri tarafından alındığı dikkat çeken diğer bir noktadır.

Tablo 3.21: AEFES Firması 2014 ve 2015 Yılları Sürdürülebilirlik Raporlaması Bileşenler Bazında Kategori Puanları

Bileşenler	Yıllar	
	2014	2015
Denge		
Ekonomik	4	1
Çevresel	14	7
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	2	1
İnsan Hakları	1	0
Toplum	0	1
Ürün Sorumluluğu	1	0
Toplam	22	10
Karşılaştırılabilirlik		
Ekonomik	4	2
Çevresel	16	17
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	6	8
İnsan Hakları	1	1
Toplum	2	1
Ürün Sorumluluğu	1	0
Toplam	30	29
Doğruluk		
Ekonomik	5	2
Çevresel	17	17
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	8	8
İnsan Hakları	1	1
Toplum	2	2
Ürün Sorumluluğu	1	0
Toplam	34	30
Zamansal Tutarlılık		
Ekonomik	8	2
Çevresel	17	17
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	13	11
İnsan Hakları	4	5
Toplum	2	2
Ürün Sorumluluğu	1	3
Toplam	45	40
Netlik		
Ekonomik	7	2
Çevresel	14	18
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	14	11
İnsan Hakları	4	4
Toplum	2	2
Ürün Sorumluluğu	1	2
Toplam	42	39
Güvenilirlik		
Ekonomik	1	0
Çevresel	6	0
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	6	0
İnsan Hakları	0	0
Toplum	0	0
Ürün Sorumluluğu	0	0
Toplam	13	0

Denge bileşeni içerisinde en yüksek puanlar çevresel kategorisinden (2014 yılında 14 ve 2015 yılında 7 puan) alınmıştır. 2014 yılında toplum, 2015 yılında insan hakları ve ürün sorumluluğu kategorilerden denge puanı alınamamıştır. Ayrıca insan hakları (1 puan) ve ürün sorumluluğu (1 puan) kategorilerden 2014 yılında puan alınırken 2015 yılında puan alınamamış, toplum kategorisinde ise tam tersi olarak 2014 yılında puan alınamamışken 2015 yılında 1 puan alınmıştır.

Firmanın karşılaştırılabilirlik bileşeni puanı 2014 yılında 30 iken 2015 yılında 29 olmuştur. Bileşende en yüksek puan (2014 16 puan, 2015 17 puan) çevresel kategorisinden alınmıştır. Firma 2014 yılında karşılaştırılabilirlik bileşeni altında tüm kategorilerden puan almışken 2015 yılında ürün sorumluluğu kategorisinden puan alamamıştır.

AEFES firmasının doğruluk bileşeni puanı 2014 yılında 34 iken 2015 yılında 30 olmuştur. Firma 2014 yılında doğruluk bileşeni altında tüm kategorilerden puan almışken 2015 yılında ürün sorumluluğu kategorisinden puan alamamıştır. Firma doğruluk bileşeninde, analiz yıllar süresince en yüksek puanı çevresel kategorisinden (17 puan) almıştır.

Zamansal tutarlılık bileşeni altında en yüksek puanlar 2014 yılında çevresel (14 puan) ve iş gücü uygulamaları ve insana yarar iş kategorisinden (14 puan) alınmışken 2015 yılında en yüksek puan çevresel kategorisinden (18 puan) alınmıştır. Firmanın 2014 ve 2015 yıllarında zamansal tutarlılık bileşeni altında puan alamadığı herhangi bir kategori bulunmamaktadır.

AEFES firması güvenilirlik bileşeninden 2014 yılında 13 puan alırken 2015 yılında puan alamamıştır. 2014 yılında alınmış olan puanın dağılımı ise ekonomik kategorisi 1, çevresel kategorisi 6 ve iş gücü uygulamaları ve insana yarar iş kategorisi 6 puan şeklindedir. 2014 yılında insan hakları, toplum ve ürün sorumluluğu kategorilerinden güvenilirlik puanı alınamamıştır.

AEFES firmasının 2014 yılından 2015 yılına geçişte puanlarının düştüğü görülmektedir. Bu düşüş mutlak olarak en çok güvenilirlik (13 puan) ve denge

bileşenlerinde (12 puan) meydana gelmiştir. Firmanın 2014 yılında sürdürülebilirlik raporuna vermiş olduğu önem ve önceliğin 2015 yılında verilmediği söylenebilir. Bu bağlamda firmanın özellikle güvenilirlik bileşenine 2014 yılında vermiş olduğu önem ve hassasiyetin sürmesi gerektiği düşünülmektedir.

Tablo 3.22: ARCLK Firması 2014 ve 2015 Yılları Sürdürülebilirlik Raporlaması Bileşenler Bazında Kategori Puanları

Bileşenler	Yıllar	
	2014	2015
Denge		
Ekonomik	1	3
Çevresel	4	4
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	2	1
İnsan Hakları	0	0
Toplum	0	0
Ürün Sorumluluğu	0	1
Toplam	7	9
Karşılaştırılabilirlik		
Ekonomik	4	3
Çevresel	13	13
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	8	7
İnsan Hakları	0	1
Toplum	0	1
Ürün Sorumluluğu	2	2
Toplam	27	27
Doğruluk		
Ekonomik	5	3
Çevresel	17	13
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	9	7
İnsan Hakları	0	1
Toplum	0	1
Ürün Sorumluluğu	2	2
Toplam	33	27
Zamansal Tutarlılık		
Ekonomik	6	6
Çevresel	19	19
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	13	12
İnsan Hakları	6	6
Toplum	2	2
Ürün Sorumluluğu	6	6
Toplam	52	51
Netlik		
Ekonomik	5	6
Çevresel	17	19
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	7	12
İnsan Hakları	0	4
Toplum	0	2
Ürün Sorumluluğu	2	6
Toplam	31	49
Güvenilirlik		
Ekonomik	0	0
Çevresel	2	2
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	0	0
İnsan Hakları	0	0
Toplum	0	0
Ürün Sorumluluğu	0	0
Toplam	2	2

ARCLK firmasının denge kategorisinden 2014 yılında 7, 2015 yılında ise 9 puan aldığı görülmektedir. Firma denge bileşeni altında en yüksek puanı çevresel kategorisinden (4 puan) almıştır. 2014 yılında insan hakları, toplum ve ürün sorumluluğu kategorilerinden puan alınmazken 2015 yılında ürün sorumluluğu kategorisinden puan alınmış diğer iki kategoriden puan alınamamıştır.

Karşılaştırılabilirlik bileşeninden alınan puanlar (27 puan) eşit olmuştur. En yüksek puan çevresel kategorisinden (13 puan) alınmıştır. 2014 yılında insan hakları ve toplum kategorilerinden puan alınmazken 2015 yılında karşılaştırılabilirlik bileşeni altında puan alınamamış olan her hangi bir kategori bulunmamaktadır.

Firma doğruluk bileşeninden 2014 yılında 33 puan almışken 2015 yılında 27 puan almıştır. Yine doğruluk bileşeni altında en yüksek puanlar çevresel kategorisinden alınmıştır. Firmanın 2015 yılında doğruluk bileşeni altında puan almadığı her hangi bir kategori bulunmazken 2014 yılında insan hakları ve toplum kategorilerinden puan alamamıştır.

ARCLK firması zamansal tutarlılık bileşeninden 2014 yılında 52, 2015 yılında ise 51 puan almıştır. Önceki bileşenlerde olduğu gibi bu bileşende de en yüksek puanlar çevresel kategorisinden alınmıştır. Firmanın zamansal tutarlılık bileşeni altında analiz yılları süresince puan alamadığı her hangi bir kategori bulunmamaktadır.

Netlik bileşeni altında 2014 yılında 31 puan alan firma 2015 yılına geldiğinde puanını 49'a çıkarmıştır. Bu bileşen altında da en yüksek puanlar yine çevresel kategorisinden alınmıştır. 2014 yılında insan hakları ve toplum kategorilerinden puan alınmazken 2015 yılında sırasıyla 4 ve 2 puan alınmıştır.

Firmanın güvenilirlik bileşeni altında 2014 ve 2015 yıllarında 2'şer puan almıştır. Söz konusu puanlar çevresel kategorisinden alınmış olup diğer kategorilerden puan alınamamıştır.

ARCLK firmasının 2014 ve 2015 yılları bileşen puanları genel olarak incelendiğinde doğruluk ve zamansal tutarlılık bileşenlerinde alınan puanların düştüğü görülmektedir.

Denge ve netlik bileşeni puanları yükselirken, karşılaştırılabilirlik ve güvenilirlik bileşeni puanlarında her hangi bir değişim olmamıştır. Firmanın raporlama konusunda belirli bir düzeninin olduğu söylenebilir. Ayrıca denge ve güvenilirlik bileşenlerine daha fazla ağırlık vermesi gerektiği düşünülmektedir.

Tablo 3.23: BRISA Firması 2014 ve 2015 Yılları Sürdürülebilirlik Raporlaması Bileşenler Bazında Kategori Puanları

Bileşenler	Yıllar	
	2014	2015
Denge		
Ekonomik	1	0
Çevresel	4	9
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	2	5
İnsan Hakları	0	2
Toplum	0	2
Ürün Sorumluluğu	0	1
Toplam	7	19
Karşılaştırılabilirlik		
Ekonomik	4	7
Çevresel	13	14
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	8	13
İnsan Hakları	0	4
Toplum	0	2
Ürün Sorumluluğu	2	2
Toplam	27	42
Doğruluk		
Ekonomik	5	7
Çevresel	17	14
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	9	13
İnsan Hakları	0	4
Toplum	0	3
Ürün Sorumluluğu	2	2
Toplam	33	43
Zamansal Tutarlılık		
Ekonomik	6	9
Çevresel	19	23
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	13	14
İnsan Hakları	6	8
Toplum	2	5
Ürün Sorumluluğu	6	3
Toplam	52	62
Netlik		
Ekonomik	5	8
Çevresel	17	23
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	7	15
İnsan Hakları	0	8
Toplum	0	8
Ürün Sorumluluğu	2	4
Toplam	31	66
Güvenilirlik		
Ekonomik	0	0
Çevresel	2	4
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	0	4
İnsan Hakları	0	0
Toplum	0	0
Ürün Sorumluluğu	0	0
Toplam	2	8

BRISA firması denge bileşeninden 2014 yılında 7, 2015 yılında 19 puan almıştır. Denge bileşeni altında en yüksek puanlar çevresel kategorisinden alınmıştır. 2014 yılında insan hakları, toplum ve ürün sorumluluğu kategorilerinden denge puanı alamamış olan firma 2015 yılında sadece ekonomik kategorisinden puan alamamıştır.

Firmanın karşılaştırılabilirlik bileşeni puanı 2014 yılında 27, 2015 yılında 42 olmuştur. Her iki yılda da en yüksek puan çevresel kategorisinden alınmıştır. İnsan hakları ve toplum kategorilerinden 2014 yılında karşılaştırılabilirlik puanı alınamazken 2015 yılında tüm kategorilerden puan alınmıştır.

Firmanın doğruluk bileşeni puanı 2014 ve 2015 yıllarında sırasıyla 33 ve 43 olarak gerçekleşmiştir. 2014 yılında insan hakları ve toplum kategorilerinden doğruluk bileşeni puanı alamayan firma 2015 yılında tüm kategorilerden puan almıştır.

Firmanın analiz yılları süresince tüm kategorilerden puan aldığı tek bileşen zamansal tutarlılık bileşeni olmuştur. BRISA firması zamansal tutarlılık bileşeninden 2014 yılında 52 puan alırken 2015 yılında puanının 62'ye yükseltmiştir. Yine bu bileşende de en yüksek puan çevresel kategorisinden alınmıştır.

2014 yılından 2015 yılına geçildiğinde firmanın netlik bileşeni puanı % 100'den daha fazla artış göstererek 31 puandan 66 puana yükselmiştir. 2014 yılında insan hakları ve toplum kategorilerinden puan alınamamışken 2015 yılında tüm kategorilerden puan alınmıştır. Diğer bileşenlerde olduğu gibi bu bileşende de en yüksek puanlar çevresel kategorisinden alınmıştır.

Firmanın güvenilirlik bileşeni puanı 2014 yılında 2 iken 2015 yılında 8 puan olmuştur. 2014 yılında sadece çevresel kategorisinden, 2015 yılında çevresel ve iş gücü uygulamaları ve insana yaraşır iş kategorilerinden puan alınırken diğer kategorilerden her hangi bir puan alınamamıştır.

BRISA firmasının genel performansı değerlendirilecek olursa firmanın 2015 yılında 2014 yılına göre rapor bileşen puanlarının artış gösterdiği görülmektedir. Söz konusu artışlar özellikle güvenilirlik, netlik ve denge kategorilerinde % 100'den fazla

olmuştur. Firmanın yıllar geçtikçe sürdürülebilirlik raporlamasına vermiş olduğu önem ve ilginin arttığı söylenebilir. Ayrıca firmanın denge ve güvenilirlik bileşenlerine daha fazla önem ve ilgi göstermesi durumunda daha etkin rapor yayımlayabileceği tavsiyesinde bulunulabilir.

Tablo 3.24: CIMSA Firması 2014 ve 2015 Yılları Sürdürülebilirlik Raporlaması Bileşenler Bazında Kategori Puanları

Bileşenler	Yıllar	
	2014	2015
Denge		
Ekonomik	1	1
Çevresel	1	6
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	4	1
İnsan Hakları	0	1
Toplum	2	0
Ürün Sorumluluğu	0	1
Toplam	8	10
Karşılaştırılabilirlik		
Ekonomik	4	6
Çevresel	12	11
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	5	5
İnsan Hakları	0	0
Toplum	1	0
Ürün Sorumluluğu	4	0
Toplam	26	22
Doğruluk		
Ekonomik	7	8
Çevresel	12	15
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	9	5
İnsan Hakları	6	0
Toplum	4	0
Ürün Sorumluluğu	5	0
Toplam	43	28
Zamansal Tutarlılık		
Ekonomik	9	8
Çevresel	13	17
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	15	6
İnsan Hakları	8	5
Toplum	4	4
Ürün Sorumluluğu	9	4
Toplam	58	44
Netlik		
Ekonomik	9	8
Çevresel	13	17
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	11	6
İnsan Hakları	8	5
Toplum	5	4
Ürün Sorumluluğu	9	4
Toplam	55	44
Güvenilirlik		
Ekonomik	0	0
Çevresel	0	0
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	0	0
İnsan Hakları	0	0
Toplum	0	0
Ürün Sorumluluğu	0	0
Toplam	0	0

CIMSA firması denge bileşeninden 2014 yılında 8, 2015 yılında 10 puan almıştır. 2014 yılında en yüksek puan iş gücü uygulamaları ve insana yaraşır iş kategorisinden (4 puan), 2015 yılında ise çevresel kategorisinden (6 puan) alınmıştır. 2014 yılında insan hakları ve ürün sorumluluğu, 2015 yılında ise toplum kategorisinden denge bileşeni puanı alınamamıştır.

Firma karşılaştırılabilirlik bileşeninden 2014 yılında 26, 2015 yılında 22 puan almıştır. Karşılaştırılabilirlik bileşeninden en yüksek puanlar çevresel kategorisinden alınmıştır. CIMSA firması 2014 yılında karşılaştırılabilirlik bileşeni altında sadece insan hakları kategorisinden puan alamazken 2015 yılında bu kategoriye toplum ve insan hakları kategorileri de dahil olmuştur.

Firmanın doğruluk bileşeni puanı 2014 yılından 2015 yılına geçildiğinde 43 puandan 28 puana düşmüştür. Karşılaştırılabilirlik bileşeninde olduğu gibi doğruluk bileşeninde de en yüksek puan çevresel kategorisinden (2014 yılında 12 puan, 2015 yılında 15 puan) alınmıştır. 2014 yılında tüm kategorilerden doğruluk bileşeni puanı alınırken 2015 yılında insan hakları, toplum ve ürün sorumluluğu kategorilerinden puan alamamıştır.

CIMSA'nın zamansal tutarlılık bileşeni puanı 2014 yılında 58, 2015 yılında 44 puan olmuştur. 2014 yılında en yüksek puan iş gücü uygulamaları ve insana yaraşır iş kategorisinden alınırken 2015 yılında çevresel kategorisinden alınmıştır. Firma zamansal tutarlılık bileşeni altında tüm kategorilerden puan almıştır.

Firmanın netlik bileşeni puanı 2014 yılında 55, 2015 yılında 44 olarak gerçekleşmiştir. En yüksek puanlar çevresel kategorisinden alınırken en düşük puanlar 2014'de toplum, 2015'de ise toplum ve ürün sorumluluğu kategorilerinden alınmıştır. Netlik bileşeni altında tüm kategorilerden puan alınmıştır.

Firma güvenilirlik bileşeni altında analiz yılları süresince hiçbir kategoriden puan alamamıştır. CIMSA firmasının 2015 yılında 2014 yılına göre puanlarda bir düşüş gözlemlenmektedir. Bu durum, firmanın 2015 yılında sürdürülebilirlik raporlamasına gereken önem ve hassasiyeti vermediği şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca firmanın

hazırlamış olduğu sürdürülebilirlik raporları güvenilirlik bileşeninden analiz yıllarında her hangi bir puan alamamıştır. Bu durum raporun kalite bileşenleri açısından düşük puan almasına neden olmuştur.

Tablo 3.25: FROTO Firması 2014 ve 2015 Yılları Sürdürülebilirlik Raporlaması Bileşenler Bazında Kategori Puanları

Bileşenler	Yıllar	
	2014	2015
Denge		
Ekonomik	3	0
Çevresel	7	4
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	1	1
İnsan Hakları	0	3
Toplum	1	0
Ürün Sorumluluğu	2	4
Toplam	14	12
Karşılaştırılabilirlik		
Ekonomik	4	4
Çevresel	14	18
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	7	7
İnsan Hakları	0	0
Toplum	1	2
Ürün Sorumluluğu	3	4
Toplam	29	35
Doğruluk		
Ekonomik	6	5
Çevresel	21	23
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	11	7
İnsan Hakları	4	0
Toplum	3	2
Ürün Sorumluluğu	3	4
Toplam	48	41
Zamansal Tutarlılık		
Ekonomik	7	8
Çevresel	24	24
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	13	13
İnsan Hakları	7	7
Toplum	5	5
Ürün Sorumluluğu	6	6
Toplam	62	63
Netlik		
Ekonomik	7	8
Çevresel	24	23
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	11	13
İnsan Hakları	5	7
Toplum	2	5
Ürün Sorumluluğu	3	5
Toplam	52	61
Güvenilirlik		
Ekonomik	0	0
Çevresel	0	0
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	1	0
İnsan Hakları	0	0
Toplum	0	0
Ürün Sorumluluğu	0	0
Toplam	1	0

Firma denge bileşeninden 2014 yılında 14 puan alırken 2015 yılında 12 puan almıştır. 2014 yılında denge bileşeni içerisinde en yüksek puan çevresel kategorisinden (7 puan) alınmıştır. 2015 yılına gelindiğinde ise en yüksek puanlar çevresel ve ürün sorumluluğu kategorilerinden alınmıştır. Denge bileşeni altında 2014 yılında puan alınmayan tek kategori insan hakları kategorisi iken 2015 yılında puan alınmayan kategoriler ekonomi ve toplum kategorileri olmuştur.

Firma 2014 yılında karşılaştırılabilirlik bileşeninden 29 puan alırken 2015 yılında 35 puan almıştır. Bileşen içerisinde en yüksek puanlar çevresel kategorisinden (2014 yılı 14 puan, 2015 yılı 18 puan) alınmıştır. Her iki yılda da karşılaştırılabilirlik bileşeni altında puan alınmayan tek kategori insan hakları kategorisi olmuştur.

Firmanın doğruluk bileşeni puanı 2014 yılında 48 iken 2015 yılında 41 puan olmuştur. Her iki yılda da en yüksek puanlar çevresel kategorisinden alınmıştır. 2014 yılında doğruluk bileşeni altında tüm kategorilerden puan alınmışken 2015 yılında puan alınmayan tek kategori insan hakları kategorisi olmuştur.

FROTO firmasının zamansal tutarlılık bileşeni puanları 2014 yılında 62 puan iken 2015 yılında 63 puan olmuştur. Yine bu bileşen altında en yüksek puanlar çevresel kategorisinden alınmıştır. Firma zamansal tutarlılık bileşeni altında analiz yılları süresince tüm kategorilerden puan almıştır.

Firmanın netlik bileşeni puanları 2014 yılında 52 iken 2015 yılında 61 puan olmuştur. Diğer bileşenlerle benzer şekilde bu bileşende de en yüksek puan çevresel kategorisinden (2014 yılında 24, 2015 yılında 23 puan) alınmıştır. Firmanın netlik bileşeni altında analiz yılları süresince puan alamadığı her hangi bir kategori bulunmamaktadır.

FROTO firmasının güvenilirlik bileşeni puanı 2014 yılında 1 puan olmuşken 2015 yılında her hangi bir puan alamamıştır. Firma 2014 yılında almış olduğu puanı iş gücü uygulamaları ve insana yararlı iş kategorisinden almıştır.

FROTO firmasının kalite bileşen puanları genel olarak değerlendirildiğinde denge, doğruluk ve güvenilirlik bileşeni puanlarının 2015 yılına geçildiğinde azaldığı görülmektedir. Firmanın raporlama konusunda gerekli özen ve hassasiyeti göstermesi tavsiye edilebilir.

Tablo 3.26: OTKAR Firması 2014 ve 2015 Yılları Sürdürülebilirlik Raporlaması Bileşenler Bazında Kategori Puanları

Bileşenler	Yıllar	
	2014	2015
Denge		
Ekonomik	1	1
Çevresel	10	8
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	2	2
İnsan Hakları	0	0
Toplum	0	0
Ürün Sorumluluğu	0	0
Toplam	13	11
Karşılaştırılabilirlik		
Ekonomik	3	3
Çevresel	12	12
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	5	5
İnsan Hakları	0	2
Toplum	0	0
Ürün Sorumluluğu	0	2
Toplam	20	24
Doğruluk		
Ekonomik	3	3
Çevresel	13	14
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	5	5
İnsan Hakları	0	2
Toplum	0	0
Ürün Sorumluluğu	0	2
Toplam	21	26
Zamansal Tutarlılık		
Ekonomik	4	4
Çevresel	14	14
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	7	7
İnsan Hakları	4	4
Toplum	3	3
Ürün Sorumluluğu	5	5
Toplam	37	37
Netlik		
Ekonomik	3	3
Çevresel	14	14
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	6	6
İnsan Hakları	0	2
Toplum	3	3
Ürün Sorumluluğu	1	3
Toplam	27	31
Güvenilirlik		
Ekonomik	0	0
Çevresel	0	0
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	0	0
İnsan Hakları	0	0
Toplum	0	0
Ürün Sorumluluğu	0	0
Toplam	0	0

Firmanın denge bileşeninden 2014 yılında 13 puan, 2015 yılında ise 11 puan aldığı görülmektedir. Söz konusu bileşende en yüksek puan yıllar itibariyle çevresel kategorisinden alınmıştır. Firma denge bileşeni altında 2014 ve 2015 yıllarında insan hakları, toplum ve ürün sorumluluğu kategorilerinden puan alamamıştır.

Firmanın karşılaştırılabilirlik bileşen puanı 2014 yılında 20 iken 2015 yılında 24 puan olmuştur. Karşılaştırılabilirlik bileşeni altında en yüksek puan çevresel kategorisinden (12 puan) alınmıştır. 2014 yılında denge bileşeniyle benzer şekilde insan hakları, toplum ve ürün sorumluluğu kategorilerinden puan alınmazken 2015 yılında sadece toplum kategorisinden puan alınamamıştır.

OTKAR firmasının doğruluk bileşeni puanları incelendiğinde 2014 yılında 21 puanken 2015 yılında 26 puan olmuştur. Söz konusu bileşen içerisinde diğer bileşenlerde olduğu gibi en yüksek puanlar çevresel kategorisinden alınmıştır. Yine doğruluk bileşeni altında 2014 yılında toplum, insan hakları ve ürün sorumluluğu kategorilerinden puan alınmazken 2015 yılında sadece toplum kategorisinden puan alınamamıştır.

Firmanın 2014 ve 2015 yıllarında zamansal tutarlılık puanları değişmemiş ve 37 puan olarak gerçekleşmiştir. Her iki yılda da en yüksek puanlar çevresel kategorisinden alınmış olup puan alınamayan her hangi bir kategori bulunmamaktadır.

Firmanın netlik bileşeni puanı 2014 yılında 27 iken 2015 yılında 31 puan olmuştur. Yine bu bileşende de en yüksek puanlar çevresel kategorisinden alınmıştır. 2014 yılında insan hakları kategorisinden her hangi bir puan alınamamışken 2015 yılında puan alınamayan kategori bulunmamaktadır.

Firmanın güvenilirlik bileşeni altında analiz yılları süresince her hangi bir puanı bulunmamaktadır.

OTKAR firmasının sadece denge bileşeninin 2015 yılında düşüş gösterdiği görülmektedir. Bunun yanı sıra doğruluk, karşılaştırılabilirlik ve netlik puanları ise yükseliş göstermiştir. OTKAR firmasının raporlarında güvenilirlik bileşenini

geliştirmesi gerektiği söylenebilir. Güvenilirlik bileşeninden her hangi bir puan alamamış olması bu durumun nedenidir. Çevresel konularda beyan edilen bilgilerin dış kaynaklar tarafından doğrulanması raporun daha etkin şekilde amacına ulaşmasına katkı sağlayacaktır.

Tablo 3.27: SISE Firması 2014 ve 2015 Yılları Sürdürülebilirlik Raporlaması Bileşenler Bazında Kategori Puanları

Bileşenler	Yıllar	
	2014	2015
Denge		
Ekonomik	2	1
Çevresel	5	6
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	4	1
İnsan Hakları	0	0
Toplum	0	0
Ürün Sorumluluğu	0	0
Toplam	11	8
Karşılaştırılabilirlik		
Ekonomik	2	3
Çevresel	10	11
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	8	6
İnsan Hakları	0	0
Toplum	2	0
Ürün Sorumluluğu	1	3
Toplam	23	23
Doğruluk		
Ekonomik	4	6
Çevresel	10	11
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	8	9
İnsan Hakları	0	0
Toplum	2	0
Ürün Sorumluluğu	0	3
Toplam	24	29
Zamansal Tutarlılık		
Ekonomik	4	6
Çevresel	10	15
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	9	10
İnsan Hakları	0	4
Toplum	5	4
Ürün Sorumluluğu	4	7
Toplam	32	46
Netlik		
Ekonomik	4	6
Çevresel	10	14
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	9	10
İnsan Hakları	0	4
Toplum	5	4
Ürün Sorumluluğu	4	7
Toplam	32	45
Güvenilirlik		
Ekonomik	0	0
Çevresel	0	0
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	1	1
İnsan Hakları	0	0
Toplum	0	0
Ürün Sorumluluğu	0	0
Toplam	1	1

Firmanın denge bileşeninden 2014 yılında 11, 2015 yılında 8 puan aldığı görülmektedir. 2014 ve 2015 yıllarında denge bileşeni altında en yük puan çevresel kategorisinden (2014 yılında 5, 2015 yılında 6 puan) alınmıştır. Ayrıca firma denge bileşeni altında insan hakları, toplum ve ürün sorumluluğu kategorilerinden puan alamamıştır.

Firmanın karşılaştırılabilirlik bileşeni puanı 23 olarak hesaplanmıştır. En yüksek puan çevresel kategorisinden (2014 yılında 10, 2015 yılında 11 puan) alınmıştır. 2014 yılında insan hakları kategorisinden, 2015 yılında ise insan hakları kategorisiyle birlikte toplum kategorisinden puan alınamamıştır.

Doğruluk bileşeni puanı 2014 yılında 24 iken 2015 yılında 29'a yükselmiştir. En yüksek puan çevresel kategorisinden (2014 yılında 10, 2015 yılında 11 puan) alınmıştır. 2014 yılında insan hakları ve ürün sorumluluğu, 2015 yılında ise insan hakları ve toplum kategorilerinden puan alınamamıştır.

Firmanın zamansal tutarlılık bileşeni puanı 2014 yılında 32 iken 2015 yılında 46 puan olmuştur. Yine söz konusu bileşende en yüksek puanlar çevresel kategorisinden (2014 10, 2015 yılında 15 puan) alınmıştır. 2014 yılında zamansal tutarlılık bileşeni altında puan alınmayan tek kategori insan hakları kategorisi iken 2015 yılında puan alınamamış her hangi bir kategori bulunmamaktadır.

Firmanın netlik bileşeni puanı 2014 yılında 32 puan iken 2015 yılında 45 puan olmuştur. Benzer şekilde en yüksek puan çevresel kategorisinden (2014 yılı 10, 2015 yılında 14 puan) alınmıştır. Firma netlik bileşeni altında 2014 yılında insan hakları kategorisinden puan alamamışken 2015 yılında tüm kategorilerden puan almıştır.

Firmanın güvenilirlik bileşeni puanı analiz yılları olan 2014 ve 2015 yıllarında 1'er puan olarak gerçekleşmiştir. Söz konusu puan her iki yılda da iş gücü uygulamaları ve insana yaraşır iş kategorisinden alınmıştır. Diğer kategorilerden güvenilirlik bileşeni puanı alınamamıştır.

SISE firmasının denge bileşeni hariç diğer kalite bileşeni puanları 2015 yılında 2014 yılı puanlarına göre yükseliş göstermiştir. Firmanın daha etkin raporlama için özellikle denge bileşenine daha fazla önem vermesi önerilebilir.

Tablo 3.28: TOASO Firması 2014 ve 2015 Yılları Sürdürülebilirlik Raporlaması Bileşenler Bazında Kategori Puanları

Bileşenler	Yıllar	
	2014	2015
Denge		
Ekonomik	2	0
Çevresel	9	6
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	0	0
İnsan Hakları	0	0
Toplum	0	2
Ürün Sorumluluğu	0	0
Toplam	11	8
Karşılaştırılabilirlik		
Ekonomik	4	3
Çevresel	17	18
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	8	4
İnsan Hakları	0	0
Toplum	0	1
Ürün Sorumluluğu	0	1
Toplam	29	27
Doğruluk		
Ekonomik	5	4
Çevresel	19	19
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	10	8
İnsan Hakları	2	0
Toplum	5	4
Ürün Sorumluluğu	1	2
Toplam	42	37
Zamansal Tutarlılık		
Ekonomik	7	7
Çevresel	24	24
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	14	14
İnsan Hakları	8	8
Toplum	6	6
Ürün Sorumluluğu	6	5
Toplam	65	64
Netlik		
Ekonomik	6	5
Çevresel	22	23
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	11	12
İnsan Hakları	6	5
Toplum	5	6
Ürün Sorumluluğu	4	5
Toplam	54	56
Güvenilirlik		
Ekonomik	0	0
Çevresel	5	4
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	0	0
İnsan Hakları	0	0
Toplum	0	0
Ürün Sorumluluğu	0	0
Toplam	5	4

Firmanın 2014 yılında 11 puan olan denge bileşeni puanınının 2015 yılında 8 puana düştüğü görülmektedir. Denge bileşeni altında firma en yüksek puanı çevresel kategorisinden (2014 yılında 9, 2015 yılında 6 puan) almıştır. 2014 yılında sadece ekonomik ve çevresel kategorilerinden, 2015 yılında ise çevresel ve toplum kategorilerinden puan alınabilmiştir.

Firmanın karşılaştırılabilirlik bileşeni puanı 2014 yılında 29 iken 2015 yılında 27 olmuştur. Söz konusu bileşen altında en yüksek puan çevresel kategorisinden (2014 yılı 17, 2015 yılı 18 puan) alınmıştır. 2014 yılında insan hakları, toplum ve ürün sorumluluğu kategorilerinden puan alınmazken 2015 yılında sadece insan hakları kategorisinden puan alınamamıştır.

TOASO firmasının doğruluk bileşeni puanı 2014 yılında 42, 2015 yılında ise 37 olarak hesaplanmıştır. Firma bu bileşen altında da diğer bileşenlerde olduğu gibi en yüksek puanı çevresel kategorisinden (her iki yılda da 19 puan) almıştır. 2014 yılında tüm kategorilerden doğruluk bileşeni puanı alınmışken 2015 yılında insan hakları kategorisinden puan alınamamıştır.

Firmanın zamansal tutarlık bileşeni puanı analiz yılları süresince sırasıyla 65 ve 64 olarak hesaplanmıştır. Firma bu bileşen altında da en yüksek puanı çevresel kategorisinden almıştır. Zamansal tutarlılık bileşeni altında analiz yılları süresince puan alınmayan kategori bulunmamaktadır.

Firmanın netlik bileşeni puanları 2014 yılında 54, 2015 yılında 56 olarak gerçekleşmiştir. Yine bu bileşende de en yüksek puan çevresel kategorisinden alınmıştır. Firmanın analiz yılları süresince netlik bileşeni altında puan alamadığı kategori bulunmamaktadır.

Firmanın güvenilirlik bileşeni puanı 2014 yılında 5 iken 2015 yılında 4 puan olmuştur. Her iki yılda da puanlar çevresel kategorisinden alınmış olup diğer kategorilerden puan alınamamıştır.

TOASO firmasının denge ve karşılaştırılabilirlik bileşenlerine daha fazla önem vermesi yayınlanan raporların daha etkin olmasına katkı sağlayacaktır. Denge kategorisi altında 2015 yılında ekonomik kategorisinden puan alınamamış olması firma tarafından sorgulanması gereken bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 3.29: TUPRS Firması 2014 ve 2015 Yılları Sürdürülebilirlik Raporlaması Bileşenler Bazında Kategori Puanları

Bileşenler	Yıllar	
	2014	2015
Denge		
Ekonomik	1	0
Çevresel	7	5
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	0	0
İnsan Hakları	0	0
Toplum	0	0
Ürün Sorumluluğu	1	1
Toplam	9	6
Karşılaştırılabilirlik		
Ekonomik	4	4
Çevresel	11	13
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	5	2
İnsan Hakları	0	2
Toplum	0	0
Ürün Sorumluluğu	1	1
Toplam	21	22
Doğruluk		
Ekonomik	5	6
Çevresel	14	15
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	7	6
İnsan Hakları	1	2
Toplum	0	0
Ürün Sorumluluğu	1	1
Toplam	28	30
Zamansal Tutarlılık		
Ekonomik	7	7
Çevresel	15	15
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	7	10
İnsan Hakları	4	4
Toplum	2	2
Ürün Sorumluluğu	4	4
Toplam	39	42
Netlik		
Ekonomik	6	6
Çevresel	15	15
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	10	10
İnsan Hakları	4	4
Toplum	1	1
Ürün Sorumluluğu	3	3
Toplam	39	39
Güvenilirlik		
Ekonomik	0	1
Çevresel	0	0
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	0	0
İnsan Hakları	0	0
Toplum	0	0
Ürün Sorumluluğu	0	0
Toplam	0	1

Firmanın denge puanının 2014 yılında 9 iken 2015 yılında 6 puana gerilediği görülmektedir. 2014 ve 2015 yıllarında denge bileşeni altında en yüksek puan çevresel kategorisinden (2014 yılı 7, 2015 yılı 5 puan) alınmıştır. 2014 yılında denge bileşeni altında iş gücü uygulamaları ve insana yaraşır iş, insan hakları ve toplum kategorilerinden puan alınmazken 2015 yılında ekonomik kategorisi de puan alınmayan kategorilere eklenmiştir.

Firmanın karşılaştırılabilirlik puanı 2014 yılında 21 iken 2015 yılında 22 puan olmuştur. Yine bu bileşen altında en yüksek puan çevresel kategorisinden alınmıştır. 2014 yılında insan hakları ve toplum kategorilerinden puan alınamamışken 2015 yılında puan alınmayan tek kategori toplum kategorisi olmuştur.

TUPRS firmasının doğruluk bileşeni puanları 2014 yılında 28, 2015 yılında 30 olarak hesaplanmıştır. Firmanın bu bileşen altında da en yüksek puanları çevresel kategorisinden (2014 yılı 14, 2015 yılı 15 puan) aldığı görülmektedir. Her iki yılda da doğruluk bileşeni altında puan alınmayan tek kategori toplum kategorisi olmuştur. Zamansal tutarlılık bileşen puanları 2014 yılında 39 iken 2015 yılında 42 puan olmuştur. Firma bu bileşen altında da en yüksek puanı çevresel kategorisinden (her iki yılda da 15 puan) almıştır.

TUPRS firmasının zamansal tutarlılık bileşeni altında puan alamadığı kategori bulunmamaktadır. Firmanın netlik bileşeni puanları analiz yılları süresince eşit çıkmış olup 39 puandır. Söz konusu bileşende en yüksek puan çevresel kategorisinden alınmıştır. Netlik bileşeni altında her iki yılda da puan alınmayan kategori bulunmamaktadır. Firmanın güvenilirlik bileşeni altında 2014 yılında herhangi bir puan alamamışken 2015 yılında 1 puan almıştır. Puan ekonomik kategorisinden alınmıştır.

Genel olarak TUPRS firmasının sürdürülebilirlik raporu kalite bileşeni puanları değerlendirildiğinde 2015 yılında 2014 yılına göre daha etkin raporlama yapıldığı söylenebilir. Firmanın denge bileşeni puanı hariç diğer bileşenleri 2015 yılına geçildiğinde az da olsa artış göstermiştir. Firmanın daha etkin bir raporlama için özellikle denge ve güvenilirlik bileşenine önem vermesi gerektiği söylenebilir. Denge

bileşeni altında diğer firmaların almış oldukları puanlar göz önünde bulundurulduğunda firmanın almış olduğu puan oldukça düşüktür.

3.5.4.Rapor Kalite Puanlarına İlişkin Bulgular

Tablo-3.30’da rapor kalite puanlarının hesaplanmasında SRKP modelinde referans değer olarak kullanılmış olan bileşenler bazında kategori puanları yer almaktadır.

Tablo 3.30: Sürdürülebilirlik Raporları Referans Değerleri

Denge	2014	2015
Ekonomik	1,90	0,90
Çevresel	7,60	6,40
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	2,20	1,40
İnsan Hakları	0,10	0,60
Toplum	0,50	0,60
Ürün Sorumluluğu	0,60	0,90
Karşılaştırılabilirlik		
Ekonomik	3,70	3,80
Çevresel	13,5	13,60
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	7	6,10
İnsan Hakları	0,5	1,00
Toplum	1,1	0,90
Ürün Sorumluluğu	1,4	1,50
Doğruluk		
Ekonomik	4,90	4,80
Çevresel	15,40	15,00
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	8,40	7,50
İnsan Hakları	1,80	1,00
Toplum	2,20	1,40
Ürün Sorumluluğu	1,60	1,70
Zamansal Tutarlılık		
Ekonomik	6,50	6,20
Çevresel	17,00	18,00
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	11,50	10,50
İnsan Hakları	4,90	5,10
Toplum	3,60	3,50
Ürün Sorumluluğu	4,90	4,40
Netlik		
Ekonomik	5,90	5,50
Çevresel	16,00	17,50
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	9,90	10,20
İnsan Hakları	3,50	4,30
Toplum	3,50	3,70
Ürün Sorumluluğu	3,60	4,00
Güvenilirlik		
Ekonomik	0,10	0,10
Çevresel	1,70	1,00
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	1,20	0,50
İnsan Hakları	0,10	0,10
Toplum	0,10	0,10
Ürün Sorumluluğu	0,10	0,20

Tablo-3.30’da yer alan veriler, kalite bileşeni altında ilgili kategoriden tüm firmaların almış olduğu puanlar toplamının firma sayısına bölünmesiyle hesaplanmıştır. Tablo-3.30’da yer alan puanlar SRKP modelinde referans değer olarak kullanılmıştır. Referans değerlerin hesaplanmasından sonra her firmanın yayınlamış olduğu sürdürülebilirlik raporunun kalite puanı hesaplanmıştır. Hesaplamalara ilişkin süreçlere çalışmanın bu kısmında yer verilmemiştir. Söz konusu süreçler detaylı olarak çalışmanın ekler kısmında yer almaktadır. Tablo-3.31’de analiz kapsamına alınmış olan firmaların yayınlamış oldukları sürdürülebilirlik raporlarının SRKP modeliyle hesaplanmış olan 2014 ve 2015 yılları rapor kalite puanları yer almaktadır.

Tablo 3.31: Analiz Kapsamına Alınmış Olan Firmaların Sürdürülebilirlik Raporlaması Kalite Puanları

	Denge	Karşılaştırılabilirlik	Doğruluk	Zamansal Tutarlılık	Netlik	Güvenilirlik	Sürdürülebilirlik Raporlaması Kalite Puanı
AKENR							
2014	-0,31	-9,84	-9,34	-5,96	-5,70	-15,65	-46,78
2015	6,22	-4,06	-5,93	-5,06	-5,42	-20	-34,25
AEFES							
2014	30,45	5,01	-1,49	-1,10	-0,58	44,12	76,41
2015	-3,11	0,29	-0,91	-1,66	-1,53	-20	-26,92
ARCLK							
2014	-11,78	-3,74	-3,43	0,58	-3,39	-11,29	-33,06
2015	-3,91	0,72	-2,31	0,51	0,58	-5,20	-9,61
BRISA							
2014	10,74	34,43	11,26	5,20	8,12	5,06	74,82
2015	22,15	17,37	13,96	3,01	4,98	38,40	99,88
CIMSA							
2014	-1,83	-0,79	11,76	1,85	3,72	-20	-5,29
2015	-1,71	-7,91	-6,87	-0,63	-0,08	-20	-37,20
FROTO							
2014	3,08	-0,10	10,05	3,08	2,11	-17	1,23
2015	9,09	6,70	4,92	3,31	3,60	-20	7,62
OTKAR							
2014	-5,94	-9,23	-10,39	-2,16	-3,86	-20	-51,57
2015	-3,38	-1,07	-1,89	-2,09	-3,11	-20	-31,55
SISE							
2014	-6,48	-3,53	-7,95	-3,32	-2,55	-17	-40,83
2015	-8,27	-4,89	-4,22	-0,25	0,07	-12,80	-30,37
TOASO							
2014	-9,13	-4,41	5,05	3,84	3,16	1,76	0,28
2015	-5,06	-2,27	4,09	3,70	2,60	9,60	12,65
TUPRS							
2014	-8,80	-7,81	-5,54	-2,02	-1,03	-20	-45,20
2015	-12	-3,11	-0,84	-1,46	-1,69	0	-19,10

Tablo-3.31’de yer alan bilgiler incelendiğinde AKENR firmasının 2014 yılı rapor kalite puanı -46,78 iken 2015 yılında -34,25 olmuştur. Analiz yıllarında firmanın eksi puan almasında en büyük katkı güvenilirlik bileşenine aittir. 2014 yılında güvenilirlik

bileşeni puanı -15,65 iken 2015 yılında -20 olmuştur. 2015 yılında güvenilirlik puanının eksi yönde yükselmesi firma 2014 yılında raporunda yer alan göstergelerin bir kısmını bağımsız denetime tabi tuttururken 2015 yılında hiçbir göstergesini bağımsız denetime tabi tutturmamasından kaynaklanmaktadır. Yine AKENR firmasının 2014 yılı rapor kalite puanını olumsuz yönde etkileyen bileşenler karşılaştırılabilirlik ve doğruluk bileşenleri olmuştur. Karşılaştırılabilirlik bileşeni 2014 yılında firmanın rapor kalite puanına -9,84 oranında negatif yönlü katkı yapmışken doğruluk bileşeninin negatif katkısı -9,34 olmuştur. 2015 yılına gelindiğinde firmanın rapor kalite puanı yükselmiştir ancak yine eksi değer almıştır. 2015 yılında rapor kalite puanına bir önceki yıla göre en yüksek oranda katkı doğruluk bileşeninden gelmektedir. 2014 yılında söz konusu bileşenden negatif yönlü -0,31 oranında katkı varken 2015 yılında katkı pozitif yönlü 6,22 olarak gerçekleşmiştir. Genel olarak AKENR firmasının yıllar itibariyle rapor kalite puanları karşılaştırıldığında firmanın 2015 yılında 2014 yılına göre yayınlamış olduğu rapora daha fazla önem verdiği, 2015 yılında raporda yayınlanan verilerin rapor kalite bileşenleri açısından daha olumlu olduğu söylenebilir. Ancak firmanın bundan sonraki zamanlarda yayınlayacak olduğu raporlarda güvenilirlik bileşenine daha fazla önem vermesi raporun daha etkin olmasına olanak tanıyabilecektir.

AEFES firmasının 2014 ve 2015 yılları rapor kalite puanları sırasıyla 76,41 ve -26,92 olarak gerçekleşmiştir. Firmanın 2015 yılına gelindiğinde rapor kalite puanında yüksek derecede bir azalış olduğu dikkat çekmektedir. AEFES firmasının 2014 yılı kalite puanı incelendiğinde en yüksek puanların güvenilirlik ve denge bileşenlerinden alındığı görülmektedir. Firma 2014 yılında yayınlamış olduğu raporda yer vermiş olduğu bilgilerin bir çoğunu bağımsız dış denetime tabi tutturmuştur. Ayrıca söz konusu raporda yer verilen göstergelerin bir çoğunda olumlu ve olumsuz yönlerden bahsedilmiştir. 2015 yılına gelindiğinde ise firmanın güvenilirlik bileşeninden negatif yönlü -20 puan aldığı görülmektedir. Firma 2015 yılında raporunda yer alan göstergelerin hiç birini bağımsız dış denetime tabi tutturmamıştır. Bu durum firma yöneticileri tarafından sorgulanması gereken bir durumdur. Zira bir önceki yıl bağımsız denetime tabi olan göstergeler söz konusu yılda neden bağımsız denetime tabi olmadılar? 2015 yılında rapor kalite puanının düşmesinde etkili ikinci bileşen denge bileşenidir. Bileşenden söz konusu yılda negatif yönlü -3,11 puan alınmıştır. Firmanın

analiz yılları rapor kalite puanları genel olarak değerlendirildiğinde 2014 yılında etkin olan raporlamanın 2015 yılında etkinliğini kaybettiği, firmada önceki yıl rapora verilmiş olan önem ve hassasiyetin 2015 yılında gösterilmediği söylenebilir.

ARCLK firmasının analiz yılları rapor kalite puanları sırasıyla -33,06 ve -9,61 olarak gerçekleşmiştir. Firmanın her iki yılda da rapor kalite puanı eksi değer almıştır. 2014 yılı kalite puanının detayı incelendiğinde negatif yönlü olarak puana en fazla etkilerin sırasıyla denge ve güvenilirlik bileşenlerinden geldiği görülmektedir. Firmanın 2014 yılı kalite puanına pozitif yönlü katkı sadece zamansal tutarlılık bileşeninden gelmiştir. 2015 yılına geçildiğinde firmanın kalite puanı artmıştır. Ancak kalite puanı eksi değerden kurtulamamıştır. 2015 yılında rapor kalite puanının artmasına en yüksek katkılar yine denge ve güvenilirlik bileşenlerinden gelmiştir. Firmanın 2015 yılı rapor puanına karşılaştırılabilirlik, zamansal tutarlılık ve netlik bileşenleri pozitif yönlü katkı sağlamışlardır. Genel olarak ARCLK firmasının rapor kalite puanları değerlendirildiğinde firmanın 2015 yılında 2014 yılına göre rapor kalite puanı artış göstermiştir. Yine firmanın daha etkin raporlama için raporlarında denge, doğruluk ve güvenilirlik bileşenlerine biraz daha fazla önem ve hassasiyet göstermesi gerektiği söylenebilir.

BRISA firmasının 2014 yılı rapor kalite puanı 74,82 olurken 2015 yılı puanı 99,88 olarak gerçekleşmiştir. Firma her iki yılda da pozitif puan almıştır. 2014 yılı rapor kalite puanı detay incelendiğinde en yüksek puanın 34,43 ile karşılaştırılabilirlik bileşeninden alındığı görülmektedir. Nitekim firmanın söz konusu yıl için yayınlamış olduğu sürdürülebilirlik raporu incelendiğinde raporda yer verilen göstergelerin büyük çoğunluğunda bir önceki yıllarla karşılaştırmalı verilerin sunulduğu görülecektir. Yine 2014 yılında rapor kalite puanına en düşük katkı 5,06 puan ile güvenilirlik bileşeninden gelmiştir. 2015 yılına geçildiğinde rapor kalite puanına en yüksek katkı 38,40 puan ile güvenilirlik bileşeninden gelirken ikinci sırası denge bileşeni almıştır. Bir önceki yıl en yüksek katkı sağlayan karşılaştırılabilirlik bileşeni 2015 yılında üçüncü sırada yer almıştır. 2015 yılında rapor kalite puanına en düşük katkı ise zamansal tutarlılık bileşeninden gelmiştir. Genel olarak BRISA firmasının 2014 ve 2015 yılları rapor kalite puanları karşılaştırıldığında firmanın rapor kalite düzeyini yıllar itibariyle artırdığı görülmektedir. Firmanın daha etkin ve verimli bir şekilde

raporlama yapabilmesi adına zamansal tutarlılık ve netlik bileşenlerine yoğunlaşması tavsiye edilebilir.

CIMSA firması 2014 yılı rapor kalite puanı -5,29 iken 2015 yılı puanı -37,20 olmuştur. Firmanın 2015 yılında rapor kalite puanının düştüğü ve analiz yılları süresince eksi değerler aldığı görülmektedir. 2014 yılında doğruluk, zamansal tutarlılık ve netlik bileşenleri rapor kalite puanını pozitif yönlü olarak etkilerken denge, karşılaştırılabilirlik ve güvenilirlik bileşenleri negatif yönlü etkilemişlerdir. 2015 yılında ise tüm bileşenler rapor kalite puanını negatif yönlü olarak etkilemişlerdir. Firmanın her iki yılda da güvenilirlik bileşeninden negatif yönlü olarak -20 puan alması dikkat çekicidir. CIMSA firmasının raporda yer verdiği göstergelerin bir kısmına bağımsız dış denetim yaptırması ilerleyen yıllarda ki rapor kalite puanını pozitif yönlü olarak etkileyecektir. Genel olarak CIMSA firmasının 2015 yılında bir önceki yıla göre hazırlamış olduğu rapora gerekli önem ve hassasiyeti göstermediği söylenebilir.

FROTO firmasının 2014 yılı rapor kalite puanı 1,23 iken 2015 yılı puanı 7,62 olmuştur. Firmanın 2015 yılı puanı 2014 yılı puanına göre oransal olarak yaklaşık % 600'lük büyük bir artış göstermiştir. 2014 yılında rapor kalite puanına karşılaştırılabilirlik ve güvenilirlik bileşeni dışında diğer tüm bileşenler tarafından pozitif yönlü katkı sağlanmıştır. 2015 yılında ise negatif yönlü katkı sadece güvenilirlik bileşeninden gelmiştir. Firma 2014 yılında rapor kalite puanına en yüksek katkıyı doğruluk bileşeninden alırken 2015 yılında denge bileşeninden almıştır. Ayrıca 2015 yılında raporda yer alan göstergelerin bağımsız denetime tabi tuturulmamasından dolayı güvenilirlik bileşeni puanı negatif yönlü -20 olarak gerçekleşmiştir. Genel olarak FROTO firmasının rapor kalite puanı değerlendirildiğinde firmanın yıllar itibariyle raporlamasını geliştirdiği söylenebilir. Firmanın özellikle güvenilirlik bileşenine daha fazla yoğunlaşması ilerleyen zamanlarda yayınlayacağı raporların etkinliğini artıracaktır.

OTKAR firmasının 2014 ve 2015 yılı rapor kalite puanları sırasıyla -51,57 ve -31,55 olarak gerçekleştirmiştir. Firma her iki yılda da negatif rapor puanı elde etmiş olmasına karşın 2015 yılında 2014 yılına göre raporlama da daha etkin olduğu söylenebilir.

Her iki yılda da rapor kalite puanına negatif yönlü olarak en yüksek katkı güvenilirlik bileşeninden gelmiştir. Firma analiz yıllarında raporda yer vermiş olduğu göstergelerin hiç birini bağımsız denetime tabi tutturmamış ve söz konusu bileşenden -20 puan almıştır. Yine 2014 yılında ikinci en yüksek negatif yönlü katkı doğruluk bileşeninden gelirken 2015 yılında denge bileşeni rapor kalite puanına negatif yönlü ikinci büyük desteği vermiştir. Firma analiz yılları süresince hiçbir bileşenden pozitif yönlü katkı sağlayamamıştır. Genel olarak OTKAR firmasının rapor kalite puanı değerlendirildiğinde yıllar itibariyle raporlama süresince pozitif gelişmelerin olduğundan bahsedilebilir. Ancak firmanın raporlamada daha fazla kendini geliştirmesi gerektiği de vurgulanmalıdır. Özellikle raporda yer verilen bilgilerin bağımsız dış denetime tutulması yayınlanan raporların etkinliğini artıracaktır.

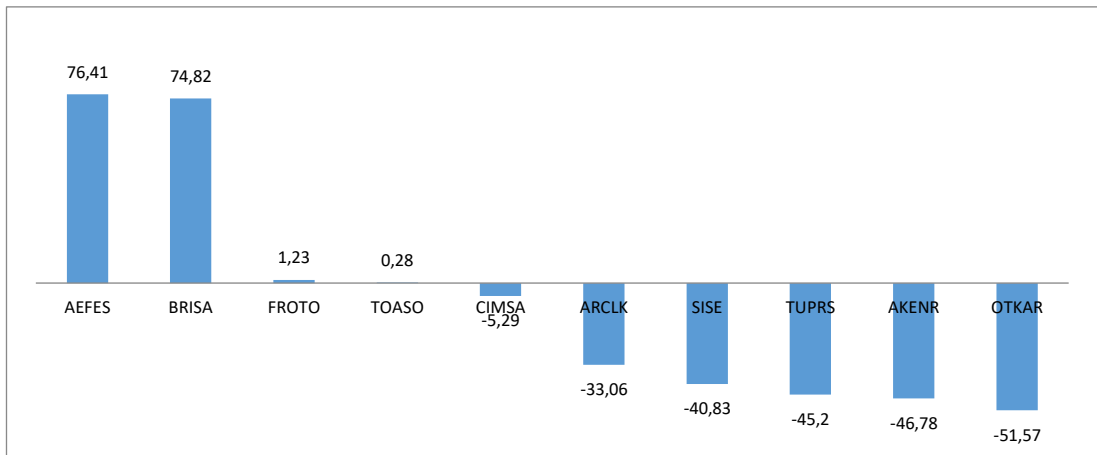
SISE firmasının 2014 yılı rapor kalite puanı -40,83 iken 2015 yılı puanı -30,37 olarak hesaplanmıştır. Firmanın 2015 yılında 2014 yılına göre daha etkin raporlama yaptığı söylenebilir. 2014 yılı puan detayı incelendiğinde rapor kalite puanına negatif yönlü en yüksek katkının güvenilirlik ve doğruluk bileşenlerinden geldiği görülmektedir. 2015 yılında yine negatif yönlü en yüksek katkı güvenilirlik bileşeninden olurken ikinci sırada denge bileşeni gelmiştir. Firma 2014 yılında hiçbir bileşenden pozitif yönlü katkı elde edemezken 2015 yılında sadece zamansal tutarlılık ve netlik bileşenlerinden pozitif yönlü katkı elde etmiştir. SISE firmasının genel olarak rapor kalite puanı değerlendirildiğinde 2015 yılında raporlamada 2014 yılına göre daha fazla etkinliğin sağlandığı söylenebilir. Firmanın raporlarında tüm bileşenleri geliştirmesi gerektiği görülmekte iken özellikle güvenilirlik ve denge bileşenlerinin daha fazla geliştirilmeye ihtiyacı olduğu belirtilebilir.

TOASO firmasının 2014 ve 2015 yılları rapor kalite puanları sırasıyla 0,28 ve 12,65 olmuştur. Firmanın rapor kalite puanı 2015 yılında 2014 yılına göre oransal olarak % 2000 civarı bir artış göstermiştir. 2014 yılı rapor kalite puanı incelendiğinde denge ve karşılaştırılabilirlik bileşenlerinin rapor puanına negatif yönlü katkı sunarken diğer bileşenlerin pozitif yönlü katkı sundukları görülmektedir. Ayrıca rapor kalite puanına pozitif yönlü en yüksek katkı 5,05 ile doğruluk bileşeninden gelirken negatif yönlü en yüksek katkı -9,13 ile denge bileşeninden gelmiştir. 2015 yılına gelindiğinde rapor kalite puanına pozitif yönlü en yüksek katkı 9,60 puan ile güvenilirlik bileşeninden,

negatif yönlü en yüksek katkı ise -5,06 ile denge kategorisinden gelmiştir. Ayrıca 2015 yılı rapor kalite puanına negatif yönlü katkı sağlayan denge ve karşılaştırılabilirlik bileşenleri iken diğer bileşenler pozitif yönlü katkı sağlamışlardır. TOASO firmasının 2014 ve 2015 yılı rapor kalite puanları genel olarak değerlendirildiğinde firmanın 2015 yılında 2014 yılına raporlama sürecinde pozitif yönlü gelişim olduğu söylenebilir. Firmanın ilerleyen zamanlarda raporlamayı daha etkin hale getirmek için özellikle denge ve karşılaştırılabilirlik bileşenlerine yoğunlaşması gerektiği tavsiye edilir.

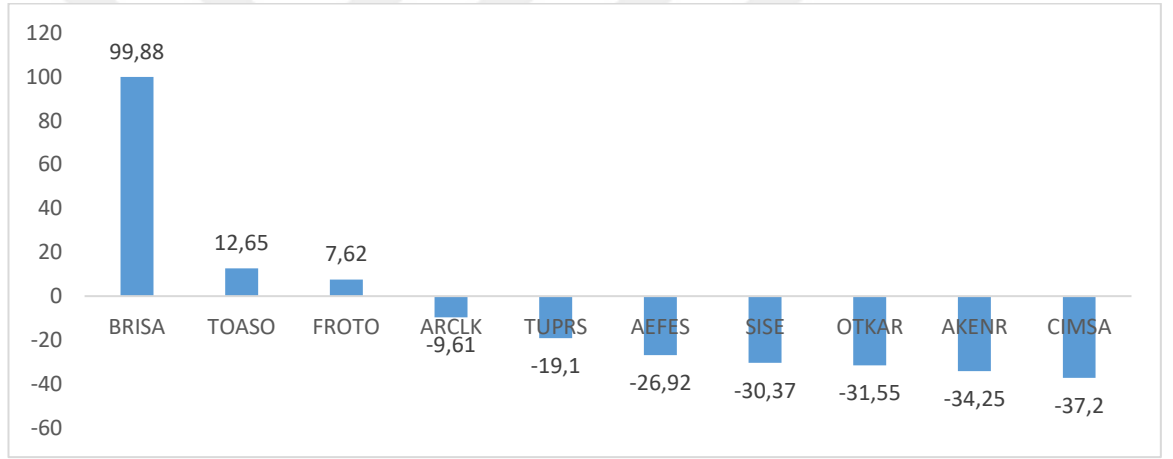
Son olarak TUPRS firmasının 2014 ve 2015 yılları rapor kalite puanları sırasıyla -45,20 ve -19,10 olarak gerçekleştirmiştir. Firma her iki yılda da negatif rapor kalite puanı almıştır. 2014 yılı rapor kalite puanı incelendiğinde negatif yönlü en yüksek katkıların sırasıyla güvenilirlik ve denge bileşenlerinden geldiği görülmektedir. 2015 yılında ise negatif yönlü en yüksek katkı denge bileşeninden gelmiştir. Firmanın 2015 yılı güvenilirlik bileşeninden aldığı puan 0 olmuştur. Her iki yılda da tüm bileşenler rapor kalite puanını negatif yönlü etkilemişlerdir. Ancak firmanın 2015 yılında 2014 yılına göre rapor sürecini iyileştirdiği söylenebilir. Firmanın raporlamada daha etkin olabilmesi için özellikle raporlarında denge bileşenine ağırlık vermesi gerekmektedir. Bunun yanında diğer bileşenlerinde geliştirilmesi gerektiği unutulmamalıdır.

Çalışmada Tablo-4.19’da yer alan rapor kalite puanları 2014 ve 2015 yılları itibariyle ayrı ayrı firma bazında sıralanmıştır. Aşağıda Grafik-3.2’de 2014 yılı ve Grafik-3.3’te 2015 yılı rapor kalite puanları sıralaması yer almaktadır.

Grafik 3.2: 2014 Yılı Sürdürülebilirlik Raporlaması Kalite Puanı Sıralaması

Grafik-3.2 incelendiğinde 2014 yılı rapor kalite puanı sıralamasında ilk sırasında 76,41 puanla AEFES firmasının yer aldığı görülmektedir. Sıralamanın son sırasında ise -51,57 puanla OTKAR firması yer almaktadır. 2014 yılında AEFES, BRISA, FROTO ve TOASO firmaları pozitif puan almışken CIMSA, ARCLK, SISE, TUPRS, AKENR ve OTKAR firmalar negatif rapor kalite puanı almışlardır. Sıralamada birinci ve sonuncu sırada yer alan firmalar arasında rapor kalite puanı farkı 127,98 puan olarak gerçekleşmiştir. Bu durum sürdürülebilirlik raporlamasının analiz kapsamına alınmış olan firmalar tarafından aynı düzeyde algılanmadığı, raporlamada firmalar arasında ciddi farklılıklar olduğu şeklinde yorumlanabilir. Grafik-3.3'te 2015 yılı SRKP sıralaması yer almaktadır.

Grafik 3.3: 2015 Yılı Sürdürülebilirlik Raporlaması Kalite Puanı Sıralaması

Grafik 3.3 incelendiğinde 2015 yılı rapor kalite puanı sıralamasında ilk sırayı BRISA firması almıştır. Son sırada ise CIMSA firması yer almaktadır. 2015 yılında analiz kapsamına alınmış olan firmalardan 3 tanesi pozitif rapor kalite puanı almışken 7 firma negatif rapor kalite puanı almıştır. 2014 yılında ikinci sırada yer alan BRISA firması 2015 yılında ilk sıraya yerleşmiştir. 2014 yılında ilk sırada yer almış olan AEFES firmasının ise 2015 yılında 6 sıraya gerilediği görülmektedir. TOASO firması 2014 yılında 4 sırada yer alırken 2015 yılında ikinci sıraya yükselmiştir. ARCLK ve TUPRS firmaları 2015 yılında 2014 yılına göre sıralamada yükselmişlerken AEFES ve CIMSA firmaları sıralamada geriye düşmüşlerdir. Ayrıca FROTO ve AKENR firmaları her iki yılda da sıralamalarını korumuşlardır.

Çalışma sonucunda ulaşılan bulgular genel olarak değerlendirildiğinde sürdürülebilirlik raporlarında karşılaştırılabilirlik ve netlik bileşenlerine gerekli önem ve hassasiyetin verildiği söylenebilir. Bunun yanı sıra raporlarda denge, doğruluk, zamansal tutarlılık ve güvenilirlik bileşenlerine karşılaştırılabilirlik ve netlik bileşenlerinde olduğu gibi gerekli önem ve hassasiyetin gösterilmediği tespit edilmiştir. Sürdürülebilirlik raporlarının ortay acıkış amacı göz önüne alındığında bu durum raporlamanın geleceği için kaygı vericidir. Ancak Türkiye’de mevcut yasalar ve düzenlemelerin sürdürülebilirlik raporlaması konusunda kuruluşları serbest bırakması, kuruluşların gönüllü şekilde raporlama yapmaları dikkate alındığında durumun çok kötü olarak değerlendirilemeyeceği düşünülmektedir. Raporlamanın belirli standartlar çerçevesinde yasalarla zorunlu hale getirilmesi durumunda raporlarda yer verilen bilgilerin niteliği daha yüksek seviyelere gelebilecektir.

SONUÇ

Kuruluşların faaliyetlerinin çevresel, sosyal ve ekonomik etkilerini bir bütün halinde sundukları sürdürülebilirlik raporları günümüz işletmeleri arasında giderek yaygınlaşmaktadır. İşletme paydaşları, finansal bilgilerin temel alınarak hazırlandığı mali tabloların yanı sıra işletmenin faaliyetleri sonucu ortaya çıkan sosyal ve çevresel etkileri de bilmek ve görmek istemektedirler. Bu bağlamda paydaşlar söz konusu ihtiyaçlarını sosyal raporlar aracılığıyla gidermektedirler. Sürdürülebilirlik raporları, sosyal raporlama araçları arasında önemli yere sahip olan ve tüm dünyada kullanımı en yaygın raporlama aracı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Finansal raporların düzenlenmesinde küresel olarak kabul görmüş finansal raporlama standartları gibi bir takım standartlar yer almaktadır. Mali tablo hazırlayacak olan firmalar söz konusu standartlara uymak durumundadır. Aksi halde firmaların yayınlamış oldukları mali tabloların uluslararası geçerliliği bulunmamaktadır. Bu durum sosyal raporlar için geçerli değildir. Kuruluşların, faaliyetleri sonucu ortaya çıkan çevresel ve ekolojik etkilerini paydaşlarına sunabilecekleri çeşitli raporlama formatları ve standartları bulunmaktadır. Birleşmiş Milletler Küresel İlkeler Sözleşmesi, ISO Standartları, OECD Çok Uluslu İşletmeler Genel İlkeleri, Küresel Raporlama Girişimi ve benzerleri söz konusu raporlama formatı ve standartlarına örnek olarak verilebilir.

Sürdürülebilirlik raporlaması konusunda dünya genelinde kabul görmüş ve giderek artan sayıda kuruluş tarafından kullanılan raporlama ilkeleri Küresel Raporlama Girişimi (GRI) tarafından yayınlanmaktadır. GRI, sürdürülebilirlik raporlarında yer alması gereken bilgilerin niteliği, sınırı, bilginin nasıl yer alması gerektiği, bilginin nasıl elde edileceği gibi raporlama konusunda kuruluşlara tam anlamıyla yol haritası

çizmektedir. GRI, ayrıca nitelikli bir raporda yer alması gereken bilginin özelliklerini de yayınlamış olduğu raporlama kılavuzlarında detaylı şekilde açıklamaktadır. GRI, raporda yer alan bilgilerin niteliksel özelliklerini denge, karşılaştırılabilirlik, doğruluk, zamansal tutarlılık, netlik ve güvenilirlik olarak belirlemiştir. Ancak literatürde, sürdürülebilirlik raporlarında yer alan bilgileri söz konusu kriterler çerçevesinde değerlendiren her hangi bir çalışmaya rastlanılamamıştır. Bu bağlamda çalışmanın amacı sürdürülebilirlik raporlarında yer alan bilgilerin niteliksel olarak değerlendirilmesine olanak sağlayabilecek bir model önermektir.

Model de iki farklı yöntem kullanılmıştır. Bunlar, sürdürülebilirlik raporlarını konu edinen çalışmalarda sıkça kullanılan içerik analizi yöntemi ve bankaların, denetim otoriteleri tarafından derecelendirmesinde kullanılan CAMELS derecelendirme sistemidir. Sürdürülebilirlik Raporlaması Kalite Puanı (SRKP) modelinin uygulaması, iki aşamalı bir süreç ile kurgulanmıştır. Birinci aşama, içerik analizi yöntemiyle rapor kalite bileşeni puanlarının hesaplanmasıdır. İkinci aşama ise CAMELS derecelendirme sisteminden esinlenerek geliştirilmiş olan hesaplama yöntemiyle rapor kalite puanlarının değerlendirilmesidir.

Modelin birinci aşaması olan içerik analizi yöntemiyle rapor kalite bileşeni puanlarının hesaplanması aşaması kendi içerisinde 4 alt aşamadan meydana gelmektedir. Birinci aşamada GRI tarafından belirlenmiş rapor kriterleri dikkate alınarak içerik analizi yapılmıştır. İçerik analizinde yine GRI'nin söz konusu kriterlerin testi için kılavuzlarında belirlemiş olduğu ifadelerden faydalanılmıştır. Belirlenen kriterler doğrultusunda raporda bahsedilen her bir gösterge 0 ve 1 puan olarak puanlanmıştır. Bu şekilde her bir göstergenin 6 farklı rapor kalite bileşeni açısından puanlaması gerçekleştirilmiştir. İkinci alt aşamada, her bir unsuru oluşturan göstergelerin rapor kalite bileşeni puanları toplanarak unsur puanları hesaplanmıştır. Böylelikle her bir unsurun 6 farklı rapor kalite bileşeni açısından puanı elde edilmiştir. Üçüncü alt aşamada ise kategorilerin puanları GRI raporlama kılavuzlarında yer alan 3 temel kategori (çevresel, ekonomik ve sosyal) esas alınarak hesaplanmıştır. Birinci aşamanın dördüncü ve son alt aşamasında ise 6 farklı kategori altında toplanmış olan rapor kalite bileşeni puanları birleştirilerek her bir raporun 6 farklı kalite bileşeni açısından puanı elde edilmiştir.

Çalışmada geliştirilen SRKP modelinin ikinci aşamasını birinci aşamada hesaplanan SRKP puanlarının değerlendirilmesi oluşturmaktadır. Bu aşamanın kurgusunda bankaların derecelendirilmesinde denetim otoriteleri tarafından kullanılan ve literatürde kabul görmüş olan CAMELS derecelendirme sisteminden yararlanılmıştır. Bu aşamada modelin birinci aşamasında hesaplanmış olan 6 farklı rapor kalite puanı girdi olarak kullanılmıştır. Modelin bu aşamasında ilk olarak 6 farklı rapor kalite puanının sürdürülebilirlik rapor kalitesiyle olan ilişkisi belirlenmiştir. Çalışmada söz konusu rapor kalite puanlarının hepsi sürdürülebilirlik raporunun niteliğiyle doğru orantılı olduğu için ilişkiler pozitif yönlü belirlenmiştir. Sonrasında her bir bileşene verilen ağırlıklar belirlenmiştir. Söz konusu ağırlıkların belirlenmesinde uzman görüşünden faydalanılmıştır. Üçüncü olarak her bir kategorinin, bileşen içerisindeki ağırlıkları belirlenmiştir. Ağırlıkların belirlenmesinde kategori içerisinde yer alan gösterge sayıları dikkate alınmıştır. CAMELS sisteminde hesaplamaların yapılabilmesi için referans değerlere ihtiyaç duyulmaktadır. Araştırmada referans değer olarak, birinci aşamada hesaplanan rapor kalite puanları baz alınmıştır. Her bir bileşenin ortalaması alınarak referans değerler hesaplanmıştır. Bu adımlar sonrasında ikinci aşamada son olarak her bir raporun tek bir rapor kalite puanı hesaplanmış ve araştırma kapsamına alınmış olan raporlar hesaplanan puanlara göre sıralanmıştır.

Önerilen model BİST Sürdürülebilirlik endeksinde yer alan 10 firmanın 2014 ve 2015 yıllarında yayınlamış oldukları sürdürülebilirlik raporları üzerinde uygulanmıştır. 2014 ve 2015 yıllarında araştırma kapsamına alınmış olan 7 firma denge bileşeni altında negatif puan alırken 3 firma pozitif puan almıştır. Bu durum sürdürülebilirlik raporlarında denge bileşenine gerekli önem ve ağırlığın verilmediği şeklinde yorumlanabilir. Raporlamanın daha etkin bir şekilde yapılabilmesi için denge bileşenine gerekli önem ve ağırlığın verilmesi önerilmektedir. Denge bileşeni raporda olumlu ve olumsuz bilgilerin birlikte verilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Dolayısıyla yayınlanan raporlarda sadece olumlu yönleri vermek ve firmanın faaliyetleri sonucunda meydana getirmiş olduğu olumsuz durumlardan bahsetmemek raporlamanın amacına hizmet etmesini engeller. Sürdürülebilirlik raporlamanın temelinde yer alan şeffaflık ve hesap verilebilirlik ilkeleri gereği raporlarda yer verilen göstergelerin olumlu ve olumsuz yanlarının rapor kullanıcılarına sunulması gerekmektedir. Böylece raporun amacına daha etkin hizmet etmesi sağlanmış olabilir.

Karşılaştırılabilirlik bileşeni altında 2014 yılında 2 firma pozitif puan alırken 8 firma negatif puan almıştır. 2015 yılına gelindiğinde karşılaştırılabilirlik bileşeninden 4 firma pozitif puan alırken 6 firma negatif puan almıştır. 2015 yılında pozitif puan alan firmaların sayısının 2014 yılına göre iki kat artış göstermesi, araştırma kapsamına alınmış olan firmaların raporlarında karşılaştırılabilirlik ilkesine gerekli önem ve hassasiyeti gösterdikleri şeklinde yorumlanabilir. Karşılaştırılabilirlik ilkesi, raporda yer verilen bilgilerin rapor kullanıcılarının söz konusu bilgiyi yıllar itibariyle karşılaştırabilmelerine olanak sağlayacak şekilde sunulmasını ifade etmektedir. Bu bağlamda raporda geçmiş yıllar verileriyle mevcut raporlama dönemine ait verilerin birlikte verilmesi esastır. 2014 yılında rapor yayınlayan firmaların büyük çoğunluğunun raporlarında mevcut raporlama dönemine ilişkin bilgilere yer verirken geçmiş yıllar verilerine yer vermediklerini göstermektedir. Bu şekilde, rapor kullanıcıları, mevcut döneme ilişkin bilgilere ulaştıkları, önceki dönemlere ilişkin bilgilere ulaşamadıkları için işletmenin performansını önceki yıllarla karşılaştırma olanağına sahip olamamaktadırlar. 2015 yılına gelindiğinde firmaların karşılaştırılabilirlik bileşenine vermiş oldukları önem ve hassasiyet % 100 oranında artış göstermiştir. Bu durumun sürdürülebilirlik raporlamasının gelişimi adına son derece olumlu olduğu söylenebilir.

Araştırma kapsamına alınmış olan firmalardan 2014 yılında 4 firma doğruluk bileşeninden pozitif puan alırken 6 firma negatif puan almıştır. 2015 yılına gelindiğinde ise 3 firma pozitif puan alırken 7 firma negatif puan almıştır. Araştırma kapsamına alınmış olan firmaların raporlarında 2015 yılında 2014 yılına göre doğruluk bileşeni puanları gerilemiştir. Bu durum yayınlanan raporlarda doğruluk bileşenine verilen önem ve ağırlığın azaldığını göstermektedir. Doğruluk bileşeni, raporlarda bahsedilen bilgilerin ölçülmüş verilere dayanması, söz konusu bilgilerin doğrulanabilir olması gerektiğini ifade etmektedir. Dolayısıyla raporda yer verilen göstergelerden bahsedilirken soyut olgularla değil somut bulgu ve bilgilere dayanarak bahsetmek doğruluk bileşeninin raporlamada gelişmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Zamansal tutarlılık bileşeninden 2014 yılında 5 firma pozitif puan alırken 5 firma negatif puan almıştır. 2015 yılına gelindiğinde zamansal tutarlılık bileşeninden 4 firma pozitif puan alırken 6 firma negatif puan almıştır. Zamansal tutarlılık ilkesi raporda

yer verilen bilgilerin raporlama dönemi itibariyle güncel bilgi niteliği taşıması gerektiğini ifade etmektedir. Araştırma kapsamına alınan firmalar, 2015 yılında 2014 yılına göre zamansal tutarlılık bileşenine gerekli önem ve ağırlığı vermedikleri söylenebilir. Bu durum 2015 yılında söz konusu bileşenden negatif puan alan firma sayısının artış göstermesine yol açmıştır. Rapor yayınlayan kuruluşlar, rapor sayfalarının fazla olması ya da raporda çok fazla konudan bahsedilmesiyle raporlamanın etkin olarak yapıldığını düşünebilmektedir. Bu şekilde raporlama yapan firmalar, raporlarında raporlama dönemine göre yeni bilgi taşımayan eski bilgilere yer verebilmektedir. Oysa raporda bahsedilen bilgilerin uzunluğu ya da çokluğundan ziyade bilginin güncel olması önem arz etmektedir. Zira güncel bilgi niteliği taşıyan bilgilerin rapor kullanıcılarının alacak oldukları kararları etkileme olasılığı daha yüksektir. Sürdürülebilirlik raporlarında, yeni ve güncel bilgi niteliği taşıyan bilgilerden bahsedilmesi raporlamanın amacına daha etkin bir şekilde hizmet etmesine olanak tanıyacaktır.

Netlik bileşeninde araştırma kapsamına alınan yıllarda en yüksek ve en düşük puanları alan firmalar değişmemiştir. Netlik bileşeni, raporda yer verilen bilgilerin rapor kullanıcıları tarafından ekstra bir bilgi ve ilgi gerekmeden anlaşılabilmesine olanak sağlayacak şekilde verilmesini gerektirmektedir. Daha açık bir ifadeyle raporda yer verilen bilgiler sade, anlaşılabilir ve farklı yorumlara yol açmayacak şekilde net olması gerekmektedir. 2015 yılında 2014 yılına göre netlik bileşeni altında pozitif puan alan firma sayısının artması raporlamanın geleceği ve gelişini açısından olumlu bir durumdur. Ancak raporlamaya olan ilginin her geçen gün arttığı göz önünde bulundurulduğunda raporlarda yer alan bilgilerin tüm paydaşlar tarafından anlaşılabilir olması önem arz etmektedir.

Sürdürülebilirlik raporlarında yer alan göstergelere ait bilgilerin bağımsız dış denetime tabi tutulması güvenilirlik bileşeninin bir gereğidir. Araştırmada 2014 yılında 3 firma güvenilirlik bileşeninden pozitif puan alırken 7 firma negatif puan almıştır. 2015 yılına gelindiğinde araştırma kapsamına alınmış olan firmalardan 2 firma pozitif, 1 firma 0 ve 7 firma negatif puan almıştır. Bu durum sürdürülebilirlik raporlarında yer alan bilgilerin güvenilirliği açısından oldukça düşündürücüdür. Raporlarda, bağımsız denetimin genel olarak çevre konularında özellikle sera gazı emisyonu ve salınımı

konularında yapıldığı göze çarpmaktadır. Bunun yanında özellikle sosyal kategorisi altında bağımsız denetim yapılmış rapora rastlanılamamıştır. En çok göstergenin sosyal kategorisi altında yer aldığı göz önünde bulundurulduğunda, güvenilirlik bileşeni açısından mevcut durumun raporlamanın geleceği açısından son derece kaygı verici olduğu söylenebilir. Raporların, paydaşlar için güvenilir ve kullanışlı olması adına raporda yer verilen bilgilerin bağımsız denetime tabi tutulması son derece büyük önem arz etmektedir.

Araştırma kapsamına alınan firmaların SRKP puanları genel olarak değerlendirildiğinde, 2014 yılında 4 firmanın pozitif SRKP puanı aldığı 6 firmanın negatif SRKP puanı aldığı görülmektedir. 2015 yılında 3 firma pozitif SRKP puanı alırken 7 firma negatif SRKP puanı almıştır. 2015 yılında negatif SRKP puanı alan firma sayısının artması sürdürülebilirlik raporlamasının mevcut durumu ve geleceği açısından son derece kaygı vericidir. Araştırma kapsamına alınan firmaların BİST sürdürülebilirlik endeksinde yer alması, söz konusu firmaların Türkiye'nin önde gelen firmaları olarak görülmesi, sürdürülebilirlik raporlaması konusunda diğer firmalara nazaran daha fazla tecrübe ve imkan sahibi olmaları SRKP puanlarının yıllar itibarıyla artış göstermesi beklenebilecekken durum tam tersi olmuştur. Araştırma sonucunda Türkiye'de sürdürülebilirlik raporlamasının gelişimini henüz tamamlamadığı ve halen gelişime ihtiyacı olduğu tespit edilmiştir. Özellikle tüm rapor kalite bileşenleri açısından raporlamaların geliştirilmesi gerekmektedir. Sürdürülebilirlik raporlamasının zaman, emek ve maddi açıdan hazırlanmasında zorluklar dikkate alındığında verilen emeklerin boşa gitmemesi, raporlamanın amacına ulaşması ve faydalı olması açısından rapor kalitesini etkileyen 6 bileşene gerekli önem ve hassasiyetin gösterilmesi son derece önemlidir.

Literatürde yer alan çalışmalarda Dincer, 2011 paydaşların KSS raporu yayınlama üzerinde etkili olduğunu, Bayoud ve diğ., 2012 KSS raporlarını yayınlamanın firmaların kurumsal itibarlarıyla güçlü bir ilişki içerisinde olduğu tespit etmiştir. Romolini, 2015 çalışması sonucunda sürdürülebilirlik raporlaması konusunun daha çok gelişime ihtiyaç duyduğu tespit edilmiştir. Dubravka, 2017 çalışması sonucunda sürdürülebilirlik rapor kalitesi ve faaliyette bulunulan sektör ile rapor kalitesi ve borsada işlem görüp görmeme arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit

edilememiştir. Söz konusu çalışmalardan farklı olarak bu çalışmanın bulguları dikkate alındığında sürdürülebilirlik raporlarının Türkiye’de gelişimini henüz tamamlamadığı, tüm rapor kalite bileşenleri açısından gelişime ve geliştirilmeye açık olduğu tespit edilmiştir. Bu yönüyle çalışmanın literatüre katkı sağladığı değerlendirilmektedir.

Çalışma sonucunda, özellikle raporlarda yer verilecek olan bilgilerin neleri kapsayıp neleri kapsamayacağı konusunda teoride yapılacak olan araştırmalara ve çalışmalara ihtiyaç olduğu söylenebilir. Bu konuda tüm rapor paydaşlarının katılımları ve destekleriyle yapılacak olan çalıştay, seminer, beyin fırtınası vb. etkinliklerle sürdürülebilirlik raporlamasının daha etkin ve verimli olması sağlanabilir. Raporlarda yer verilen bilgilerin sınırları ve içerikleri tam olarak belirlenmediği sürece hazırlanacak olan raporlarda farklılıklar olacak, bu durum raporlamanın amaçlarına etkin bir şekilde hizmet edememesine yol açacaktır.

Sürdürülebilirlik raporu hazırlayacak olan kuruluşlar ve ilgililerine özetle şunlar önerilebilir:

- Sürdürülebilirlik raporlarının hazırlanması uzun ve zorlu bir süreci gerekli kılmaktadır. Söz konusu süreçte kuruluş içerisinde oluşturulacak etkin bir bilgi akış sistemi rapor hazırlamayı daha kolay kılacaktır.
- Ekonomi kategorisi altında yer verilen bilgilerin bağımsız denetimden geçmiş finansal tablo verilerinden elde edilmesi, hazırlanan raporun güvenilirliğini olumlu yönde etkileyecektir.
- Özellikle rapor kalite bileşenlerini dikkate alarak hazırlanacak olan bilgisayar yazılımlarıyla raporlama daha etkin, hızlı ve kolay bir şekilde yapılabilecektir.

Diğer uygulamalı araştırmalarda olduğu gibi bu araştırmanın da bazı kısıtları bulunmaktadır. Öncelikli olarak içerik analizi yöntemi kullanılarak yapılan çalışmalarda objektifliğin olmadığı konusunda literatürde sıkça eleştiriler yapılmaktadır. Her ne kadar araştırmada içerik analizi farklı zamanlarda farklı kişiler tarafından yapılmış ve istatistiksel olarak benzer sonuçlar elde edilmiş olsa da ulaşılan sonuçların tam ve kesin sonuçlar olmayabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Benzer şekilde araştırmada, BIST sürdürülebilirlik endeksinde yer alan firmalardan 10 tanesinin yayınlanmış olduğu sürdürülebilirlik raporları üzerinde SRKP modeli

uygulanmıştır. Ayrıca sürdürülebilirlik raporlarının içerik kalitesini GRI rapor ilkelerine göre belirleyen ilk uygulamalardan biri olması ve Türkiye’de sürdürülebilirlik raporlarıyla ilgili sistematik bilginin yeni yeni oluşmaya başlaması nedeniyle araştırma sonuçlarının Türkiye’de yayınlanmış tüm sürdürülebilirlik raporları açısından yorumlanmasında dikkatli olunmalıdır.

Bu araştırma, GRI’nin sürdürülebilirlik raporlarının içerik kalitesini belirlemede kullanmış olduğu kriterler bir bütün halinde değerlendirilmiş ve sürdürülebilirlik raporlarının içerik kalitesini ölçmeye yönelik model önerisinde bulunulmuştur. Araştırmanın uygulama sürecindeki her bir aşama sürdürülebilirlik raporlaması konusunda farklı araştırmaların konusu olabilir. Ayrıca gelecekte sürdürülebilirlik raporlarının kar amacı güden kuruluşlar için uygulanması zorunlu bir raporlama olması durumunda, Türkiye’de kar amacı güden kuruluşların, sürdürülebilirlik raporları konusunda düşünceleri, uygulamaları ve kuruluşların raporlama farklılıklarını belirlemeye yönelik ampirik çalışmalar gerçekleştirilebilir. Benzer şekilde çalışmada geliştirilmiş olan model başta kurumsal yönetim endeksi olmak üzere diğer sosyal sorumluluk raporları üzerinde uygulanabilir. Bu şekilde ulaşılan bulgu ve sonuçlar karşılaştırılarak raporlar arasında çeşitli ilişkilerin var olup olmadığı test edilebilir.

KAYNAKÇA

- AccountAbility. (2017). About Us. 28 Kasım 2017 tarihinde <http://www.accountability.org/> adresinden erişildi.
- Ada Altun, A. ve Kılıç, Z. (2014). Sürdürülebilir kalkınma ve sürdürülebilir bankacılık: Ab ve Türkiye'deki uygulamalar. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (42), 203–211.
- Adams, C. A., HILL, W.-Y. ve ROBERTS, C. B. (1998). Corporate Social Reporting Practices In Western Europe: Legitimizing Corporate Behaviour? *The British Accounting Review*, 30 (1), 1–21.
- Adams, C. A. (2004) "The Ethical, Social And Environmental Reporting-Performance Portrayal Gap", *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 17 (5) 731-757
- Adams, C. A. ve Narayanan, V. (2007). *The "standardization" of sustainability reporting*. London: Routledge.
- Ahmedov, T. ve Mehmedov, E. (2017). Azerbaycan Bankacılık Sektörünün Camels Analizi: Yabancı Sermayeli 10 Banka. *Journal of Economics Business and Political Researches Year*, 2 (24). 97-109
- Akenerji 2014 Sürdürülebilirlik Raporu (2014) http://akenerji.com.tr/Dosya/Dokuman/akenerji_2014_tr_web2.pdf Erişim Tarihi:01.04.2016
- Akenerji 2015 Sürdürülebilirlik Raporu (2015). <http://akenerji.com.tr/Dosya/Dokuman/akenerji2015trlow10.pdf> Erişim Tarihi:01.04.2016
- Aktan, C. C. (2007) *Kurumsal Sosyal Sorumluluk İşletmeler ve Sosyal Sorumluluk İGİAD Yayını*
- Albareda, L. (2013). CSR Governance Innovation: Standard Competition-Collaboration Dynamic. *Corporate Governance: The International Journal Of Business In Society*, 13 (5), 551–568.
- Aliyev, E. ve Aslanlı, K. (2015). İslam Ülkelerinin Sürdürülebilir Kalkınma Performansı: Kavramlar, Teoriler, Ölçümler. *Avrasya Etüdlere*, 1 (47), 37–70.
- Altuntaş, C. ve Türker, D. (2012). Sürdürülebilir Tedarik Zincirleri: Sürdürülebilirlik Raporlarının İçerik Analizi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 14 (3), 39-64
- Anadolu Efes 2014 Sürdürülebilirlik Raporu (2014) http://www.anadoluefes.com/dosya/surdurulebilirlikraporu_tr/Anadolu-Efes-Surdurulebilirlik-Raporu-2014.pdf Erişim Tarihi:01.04.2016
- Anadolu Efes 2015 Sürdürülebilirlik Raporu (2015) http://www.anadoluefes.com/dosya/surdurulebilirlikraporu_tr/anadoluefes_SR_tr_2015.pdf Erişim Tarihi: 01.04.2016
- Amran, A., Lee, S. P. ve Devi, S. S. (2014). The Influence of Governance Structure and Strategic Corporate Social Responsibility Toward Sustainability Reporting Quality. *Business Strategy & the Environment*, 23 (4), 217–235.
- Aracı, H. ve Yüksel, F. (2016). Şeffaflık ve Hesap Verilebilirliğin Sağlanmasında Sürdürülebilirlik Raporları: BİST Sürdürülebilirlik Endeksindeki Şirketlerin Sürdürülebilirlik Raporlarının İncelenmesi. *World of Accounting Science*, 18 (Özel Sayı-1), 103–131.
- Arçelik 2014 Sürdürülebilirlik Raporu (2014). <http://www.arcelikas.com/UserFiles/file/Surdurulebilirlik%20Raporu%202014%20Yeni.pdf> Erişim Tarihi:01.04.2016

- Arçelik 2015 Sürdürülebilirlik Raporu (2015). <http://www.arcelikas.com/UserFiles/file/Su%CC%88rdu%CC%88ru%CC%88lebilirlik-Raporu-2015.pdf> Erişim Tarihi:01.04.2016
- Argüden, Y. (2002) *Kurumsal Sosyal Sorumluluk*. 1. Basım. İstanbul: Rota Yayın Yapım
- Aslan, M. (2014). Bankacılık Sektöründe CAMELS Analizi ve Bir Uygulama. *Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*.
- Bachoo, K., Tan, R. ve Wilson, M. (2013). Firm Value and the Quality of Sustainability Reporting in Australia. *Australian Accounting Review*, 23 (1), 67–87.
- Balasundaram, N. (2008). A Comparative Study of Financial Performance of Banking Sector in Bangladesh - An Application of CAMELS Rating System. *Annals of University of Bucharest Economic and Administrative Series*, 2, 141–152.
- Başar, B.A. ve Başar, M. (2006). Sosyal Sorumluluk Raporlaması ve Türkiye'deki Durumu. *Sosyal Bilimler Dergisi* (2), 213-230
- Bayoud, N. S., Kavanagh, M. ve Slaughter, G. (2012). Corporate Social Responsibility Disclosure and Corporate Reputation in Developing Countries: The Case of Libya. *Journal of Business and Policy Research*, 7 (1), 131–160.
- Behnam, M. ve MacLean, T. L. (2011). Where Is the Accountability in International Accountability Standards?: A Decoupling Perspective. *Business Ethics Quarterly*, 21 (1), 45–72.
- Bhatia, A. ve Tuli, S. (2017). Sustainability Reporting under G3 Guidelines: A Study on Constituents of Bovespa Index. *Vision*, 21 (2), 204–213.
- Boiral, O., Heras-Saizarbitoria, I. ve Brotherton, M.-C. (2017). Assessing and Improving the Quality of Sustainability Reports: The Auditors' Perspective. *Journal of Business Ethics*. 1-19
- Bonsón Ponte, E. ve Escobar Rodríguez, T. (2002). A survey on voluntary disclosure on the internet : empirical evidence from 300 European union companies. *The International Journal of Digital Accounting Research*, 2 (8), 27-51.
- Brammer, S. ve Pavelin, S. (2004). Voluntary social disclosures by large UK companies. *Business Ethics: A European Review*, 13 (2–3), 86–99.
- Brisa 2014 Sürdürülebilirlik Raporu (2014). <http://www.brisa.com.tr/c/2/?f=%2fUPLOAD%2fSurdurulebilirlikYolculugu%2fBrisa+2014+Surdurulebilirlik+Raporu.pdf&w=&h=&c=True> Erişim Tarihi:01.04.2016
- Brisa 2015 Sürdürülebilirlik Raporu (2015). <http://www.brisa.com.tr/c/2/?f=%2fUPLOAD%2fSurdurulebilirlikYolculugu%2fBrisa+2015+Surdurulebilirlik+Raporu.pdf&w=&h=&c=True> Erişim Tarihi:01.04.2016
- Brockett, A. ve Zabihollah, R. (2012). *Corporate Sustainability: Integrating Performance and Reporting*. John Wiley & Sons.
- Brown, H. S., de Jong, M. ve Lessidrenska, T. (2009). The Rise of the Global Reporting Initiative: a case of institutional entrepreneurship. *Environmental Politics*, 18 (2), 182–200.
- Brown, H. S., de Jong, M. ve Levy, D. L. (2009). Building institutions based on information disclosure: lessons from GRI's sustainability reporting. *Journal of Cleaner Production*, 17 (6), 571–580.
- Campbell, D., Craven, B. ve Shrides, P. (2003). Voluntary social reporting in three FTSE sectors: a comment on perception and legitimacy. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 16 (4),

558–581.

- Cantele, S., Tsalis, T. A. ve Nikolaou, I. E. (2018). A New Framework for Assessing the Sustainability Reporting Disclosure of Water Utilities. *Sustainability*, 10, 1-12
- Castelo B.M. (2013) Sustainability Reporting Guidelines. In: Idowu S.O., Capaldi N., Zu L., Gupta A.D. (eds). *Encyclopedia of Corporate Social Responsibility*. Springer, Berlin, Heidelberg
- Cerin, P. (2002). Characteristics of environmental reporters on the OM Stockholm exchange. *Business Strategy and the Environment*, 11 (5), 298–311.
- Chambers, E., Chapple, W., Moon, J. ve Sullivan, M. (2005). *Corporate social responsibility (CSR) in Asia: a seven country study of CSR website reporting*. *Business & Society* (C. 44).
- Chan, J. C. ve Welford, R. (2005). Risk in China : An Evaluation of Listed Enterprises. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 104, 88–104.
- Ching, H. Y., Gerab, F. ve Toste, T. (2013). Analysis of Sustainability Reports and Quality of Information Disclosed of Top Brazilian Companies. *International Business Research*, 6 (10).
- Christensen, L. T., Morsing, M. ve Thyssen, O. (2017). License to Critique: A Communication Perspective on Sustainability Standards. *Business Ethics Quarterly*, 27(2), 239–262.
- Clarkson, P. M., Li, Y., Richardson, G. D. ve Vasvari, F. P. (2008). Revisiting the relation between environmental performance and environmental disclosure: An empirical analysis. *Accounting, Organizations and Society*, 33 (4–5), 303–327.
- Cohen, J.R., Holder-Webb, L.L., Nath, L. ve Wood, D. (2012) Corporate Reporting of Nonfinancial Leading Indicators of Economic Performance and Sustainability. *Accounting Horizons*. 26 (1), 65-90.
- Cole, R. A. (1998). Predicting Bank Failures: A Comparison of On-and Off-Site Monitoring Systems. *Journal of Financial Services Research*, 13, 2–103.
- Comyns, B. B. (2013). *Corporate Sustainability Reporting: Towards An Understanding Of Reporting Quality*. The University of Leeds.
- Cormier, D. ve Magnan, M. (2003). Environmental reporting management: a continental European perspective. *Journal of Accounting and Public Policy*, 22 (1), 43–62.
- Cowen, S. S., Ferreri, L. B. ve Parker, L. D. (1987). The Impact of Corporate Characteristics on Social Responsibility Disclosure: A Typology and Frequency-based Analysis. *Accounting, Organizations and Society*, 12 (2), 111–122.
- Çimsa 2014 Sürdürülebilirlik Raporu (2014). <https://www.cimsa.com.tr/ca/docs/4FE58AA58E3A4B7B85FA9E4EE011A8/B9269B9635ED45369A39036965B8EDF6.pdf> Erişim Tarihi:01.04.2016
- Çimsa 2015 Sürdürülebilirlik Raporu (2015). <https://www.cimsa.com.tr/ca/docs/71DDECEE521E470BA4ADA95A091840/E1AF9BA703DC4495971A0F6F1D62CFD3.pdf> Erişim Tarihi:01.04.2016
- Dash, M. ve Das, A. (2009). A CAMELS Analysis of the Indian Banking Industry. *SSRN Electronic Journal*, July 14, 1-10
- Daub, C.-H. (2007). Assessing the quality of sustainability reporting: an alternative methodological approach. *Journal of Cleaner Production*, 15 (1), 75–85.

- Davis-Walling, P. ve Batterman, S. A. (1997). Environmental Reporting by the Fortune 50 Firms. *Environmental Management*, 21 (6), 865–875.
- Deegan, C., Rankin, M. ve Tobin, J. (2002). An examination of the corporate social and environmental disclosures of BHP from 1983-1997: A test of legitimacy theory. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 15 (3), 312–343.
- Deegan, C. (2007). Organizational legitimacy as a motive for sustainability reporting, Sustainability Accounting and Accountability, London: Routledge.
- Derviz, A. ve Podpiera, J. (2008). Predicting Bank CAMELS and S&P Ratings: The Case of the Czech Republic. *Emerging Markets Finance and Trade*, 44 (1), 117–130.
- Dimon, R. (2013). *Enterprise Performance Management Done Right: An Operating System for Your Organization*. John Wiley & Sons.
- Dincer, B. (2011). Do the Shareholders Really Care about Corporate Social Responsibility? *International Journal of Business & Social Science*, 2 (10). 71-76
- Dincer, H., Gencer, G., Orhan, N. ve Sahinbas, K. (2011). A Performance Evaluation of the Turkish Banking Sector after the Global Crisis via CAMELS Ratios. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 24, 1530–1545.
- Dingwerth, K., 2007. *The New Transnationalism: Transnational Governance And Democratic Legitimacy*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Dubravka, K. (2017). Sustainability Reporting Quality: The Analysis of Companies in Croatia. *Journal of Accounting & Management*, 7 (1), 1–13.
- Faisal, F., Tower, G. ve Rusmin, R. (2012). Legitimising Corporate Sustainability Reporting Throughout the World. *Australasian Accounting, Business and Finance Journal*, 6 (2), 19–34.
- Ferrouhi, E. M. (2014). Moroccan Banks Analysis Using CAMEL Model. *International Journal of Economics and Financial Issues*, 4 (3), 622–627.
- Flower, J. (2015). The International Integrated Reporting Council: A story of failure. *Critical Perspectives on Accounting*, 27 (Supplement C), 1–17.
- Fonseca, A., McAllister, L.M. ve Fitzpatrick, P. (2014). Sustainability reporting among mining corporations: a constructive critique of the GRI approach. *Journal of Cleaner Production* 84,70-83
- Ford 2014 Sürdürülebilirlik Raporu (2014). <https://www.fordotosan.com.tr/documents/icerik/surdurulebilirlik/Ford%20Otosan-2013-2014-Surdurulebilirlik-Raporu.pdf> Erişim Tarihi:01.04.2016
- Ford 2015 Sürdürülebilirlik Raporu (2015). https://www.fordotosan.com.tr/documents/icerik/surdurulebilirlik/FORD_OTOSAN_S_RAPORU_2015.pdf Erişim Tarihi:01.04.2016
- Freeman, R. E. (1984). *Strategic Management: A Stakeholder Approach*. Marshall: Pitman.
- Garg, P. (2017). Development Of Sustainability Reporting Index (SRI) With Special Reference To Companies In India. *Decision*, 44 (4), 259–273.
- Gazibey, Y., Keser, A. ve Gökmen, Y. (2014). Türkiye’de İllerin Sürdürülebilirlik Boyutları Açısından Değerlendirilmesi. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 69 (3), 511–541.
- Gençoğlu, Ü. G. ve Aytaç, A. (2016). Kurumsal Sürdürülebilirlik Açısından Entegre Raporlamanın

- Önemi ve BIST Uygulamaları. *Muhasebe ve Finansman Dergisi, Ekim (72)*, 51–66.
- Giddings, B., Hopwood, B. ve O'Brien, G. (2002). Environment, Economy And Society: Fitting Them Together Into Sustainable Development. *Sustainable Development, 10* (4), 187–196.
- Gilbert, R. A., Meyer, A. P. ve Vaughan, M. D. (2000). The Role of a CAMEL Downgrade Model in Bank Surveillance. *Working Paper Series*, (No. 2000-021).
- Giovanni, A. ve Raffaella, M. (1994). Measuring Strategic Environmental Performance. *Business Strategy and the Environment, 3* (1), 1–14.
- Global Reporting Initiative, (2006). <https://www.globalreporting.org/resourcelibrary/G3-Guidelines-Incl-Technical-Protocol.pdf> Erişim Tarihi: 08.09.2016
- Gray, R. (2007). Taking a Long View on What We Now Know About Social and Environmental Accountability and Reporting. *Issues in Social and Environmental Accounting, 1* (2), 169–198.
- Gray, R., Bebbington, J. ve Adams, C. A. (1996). *Accounting & Accountability: Changes And Challenges In Corporate Social And Environmental Reporting*. London: Prentice Hall.
- Gray, R., Kouhy, R. ve Lavers, S. (1995). Constructing A Research Database Of Social And Environmental Reporting By UK Companies. *Accounting, Auditing & Accountability Journal, 8* (2), 78–101.
- GRI, (2002). Sustainability Reporting Guidelines
- GRI, (2014). G4 Sustainability Reporting Guidelines
- GRI's Organizational Stakeholder Program, (2017). https://www.globalreporting.org/resourcelibrary/OS_Program_Overview.pdf Erişim Tarihi: 02.03.2017
- Gündoğdu, A. (2017). Türkiye'de Mevduat Bankalarının CAMELS Analizi. *Bankacılık ve Finansal Araştırmalar Dergisi, 4* (2). 26-43
- Güney, S. ve Iğın, K. S. (2015). Finansal Krizlerin Bankaların Performanslarına Etkisi: Türk Mevduat Bankalarında CAMELS Modelinin İncelenmesi ve Örnek Bir Uygulama. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 17* (3), 303–331.
- Gupta, C. R. (2014). An Analysis of Indian Public Sector Banks Using Camel Approach. *IOSR Journal of Business and Management, 16* (1), 94–102.
- Guthrie, J. ve Farneti, F. (2008). GRI Sustainability Reporting by Australian Public Sector Organizations. *Public Money and Management, 28* (6), 361-366.
- Habeck, P. ve Wolniak, R. (2016). Assessing The Quality Of Corporate Social Responsibility Reports: The Case Of Reporting Practices In Selected European Union Member States. *Quality & Quantity, 50* (1), 399–420.
- Haddock, J. (2005). Consumer Influence On İnternet-Based Corporate Communication Of Environmental Activities: The UK Food Sector. *British Food Journal, 107* (10), 792–805.
- Harris, J. M. (2000). *Basic Principles of Sustainable Development. Global Development and Environment Institute Working Paper*. USA: Tufts University.
- Hemingway, C. A. ve MacLagan, P. W. (2004). Managers' Personal Values as Drivers of Corporate Social Responsibility. *Journal of Business Ethics, 50* (1), 33–44.
- Higgins, C. ve Coffey, B. (2016). Improving How Sustainability Reports Drive Change: A Critical Discourse Analysis. *Journal of Cleaner Production, 136*, 18–29.

- Hopkinson, P., James, P. ve Sammut, A. (2000). Environmental Performance Evaluation in the Water Industry of England and Wales. *Journal of Environmental Planning and Management*, 43 (6), 873–895.
- Hopwood, B., Mellor, M. ve O'Brien, G. (2005). Sustainable Development: Mapping Different Approaches. *Sustainable Development*, 13 (1), 38–52.
- <http://www.globalcompactturkiye.org>. (2017). 10 İlke. <http://www.globalcompactturkiye.org/global-compact-turkiye/10ilke/> Erişim Tarihi: 30.10.2016.
- <https://www.epa.gov/sustainability/learn-about-sustainability#what> Erişim Tarihi: 30.10.2016
- Hussey, M. D., Patrick, L. K. ve Ronald, E. M. (2001). Global Reporting Initiative Guidelines: An Evaluation of Sustainable Development Metrics for Industry. *Environmental Quality Management*, 11 (1), 1–20.
- IAG. (2017). Global Reporting Initiative (GRI) Content Index. <https://www.iag.com.au/sites/default/files/Documents/Business%20sustainability/FY15%20Global%20Reporting%20Initiative%20%28GRI%29%20Content%20Index.pdf> Erişim Tarihi:10.11.2017
- Igalens, J. ve Gond, J.P. (2005). Measuring Corporate Social Performance in France: A Critical and Empirical Analysis of ARESE data. *Journal of Business Ethics* 56, 131–148
- IIRC. (2011). *Towards Integrated Reporting - Communicating Value in the 21st Century*. http://integratedreporting.org/wp-content/uploads/2011/09/IR-Discussion-Paper-2011_spreads.pdf adresinden erişildi.
- IIRC. (2013). *Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi*. <http://integratedreporting.org/wp-content/uploads/2015/03/13-12-08-THE-INTERNATIONAL-IR-FRAMEWORK-Turkish.pdf> Erişim Tarihi: 02.01.2017
- IIRC. (2015). The IIRC. <http://integratedreporting.org/the-iirc-2/> Erişim Tarihi: 02.08.2017.
- ISO. (2017). All about ISO. *About ISO*. <https://www.iso.org/about-us.html> Erişim Tarihi: 01.02.2017.
- J., L. D., David, B., Elizabeth, C. ve Mary, J. (1998). The 100 Plus Corporate Environmental Report Study: A Survey Of An Evolving Environmental Management Tool. *Business Strategy and the Environment*, 6 (2), 57–73.
- James, M. L. (2013). Sustainability And Integrated Reporting: Opportunities And Strategies For Small And Midsize Companies. *Entrepreneurial Executive*, 18, 17–28.
- Jenkins, H. ve Yakovleva, N. (2006). Corporate Social Responsibility In The Mining Industry: Exploring Trends In Social And Environmental Disclosure. *Journal of Cleaner Production*, 14 (3–4), 271–284.
- Jennifer, M., M., G. I. ve Beatriz, C. (2015). Effect of Financial Reporting Quality on Sustainability Information Disclosure. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 22(1), 45–64.
- Jones, P., Comfort, D. ve Hillier, D. (2016). Managing materiality: a preliminary examination of the adoption of the new GRI G4 guidelines on materiality within the business community. *Journal of Public Affairs*. 16 (3), 222-230.
- Jose, A. ve Lee, S.-M. (2007). Environmental Reporting of Global Corporations: A Content Analysis based on Website Disclosures. *Journal of Business Ethics*, 72 (4), 307–321.

- Jung, E. J., Kim, J. S. ve Rhee, S. K. (2001). The Measurement Of Corporate Environmental Performance And Its Application To The Analysis Of Efficiency In Oil Industry. *Journal of Cleaner Production*, 9 (6), 551–563.
- Kagan, S. ve Verstraete, K. (2011). Sustainable Creative Cities: The Role Of The Arts In Globalised Urban Contexts. *An extended report from workshop three at the ASEF CCS4 Conference, Asia–Europe Foundation & Leuphana Universität.*
- Karğın, S., Aracı, H. ve Aktaş, H. (2011). Entegre Raporlama: Yeni Bir Raporlama Perspektifi. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*. (1), 27-46
- Karabıçak, M. ve Özdemir, M. B. (2015). Sürdürülebilir Kalkınmanın Kavramsal Temelleri. *SDÜ Vizyoner Dergisi*, 6 (13), 44–49.
- Kaypak, Ş. (2015). Küreselleşme Sürecinde Sürdürülebilir Bir Kalkınma İçin Sürdürülebilir Bir Çevre. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2011 (1), 19–33.
- Khan, I., Khan, M. ve Tahir, M. (2017). Performance Comparison Of Islamic And Conventional Banks: Empirical Evidence From Pakistan. *International Journal of Islamic and Middle Eastern Finance and Management*, 10 (3), 419–433.
- Kocmanová, A. ve Dočekalová M. (2012). Construction Of The Economic Indicators Of Performance In Relation To Environmental, Social And Corporate Governance (Esg) Factors. *Acta Universitatis Agriculturae Et Silviculturae Mendelianae Brunensis*. 21 (4)195-205
- Kolk, A. (2004a). A Decade Of Sustainability Reporting: Developments And Significance. *International Journal of Environment and Sustainable Development*, 3 (1), 51.
- Kolk, A. (2004b). More Than Words? An Analysis of Sustainability Reports. *New Academy Review*, 3 (3). 59-75
- Krippendorff, K. (1995). On the Reliability of Unitizing Continuous Data. *Sociological Methodology*, 25, 47–76.
- Kuhlman, T. ve Farrington, J. (2010). What is Sustainability? *Sustainability*. 2 (11), 3436-3448
- Kurapatskie, B. ve Darnall, N. (2013). Which Corporate Sustainability Activities are Associated with Greater Financial Payoffs? *Business Strategy and the Environment*, 22 (1), 49–61.
- Lamberton, G. (2005). Sustainability Accounting - A Brief History And Conceptual Framework. *Accounting Forum*.
- Leonidou, C. N., Katsikeas, C. S. ve Morgan, N. A. (2013). "Greening" The Marketing Mix: Do Firms Do It and Does It Pay Off?" *Journal of the Academy of Marketing Science*, 41 (2), 151–170.
- Levy, D. L. (2010). The Contested Politics of Corporate Governance. *Business & Society* 49 (1) 88-115
- Maas, Karen - Schaltegger, Stefan - Crutzen, Nathalie (2016), "Integrating Corporate Sustainability Assessment, Management Accounting, Control, And Reporting", *Journal of Cleaner Production*, 1–12.
- Marston, C. ve Polei, A. (2004). Corporate reporting on the Internet by German companies. *International Journal of Accounting Information Systems*, 5 (3), 285–311.
- McWilliams, A. ve Siegel, D. (2001). Corporate Reporting On The Internet By German Companies. *The Academy of Management Review*, 26 (1), 117–127.

- Meadowcroft, J. (1997). Planning, Democracy And The Challenge Of Sustainable Development. *International Political Science Review*, 18 (2), 167–190.
- Milne, M. J. ve Adler, R. W. (1999). Exploring The Reliability Of Social And Environmental Disclosures Content Analysis. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 12 (2), 237–256.
- Mitchell, R. K., Agle, B. R. ve Wood, D. J. (1997). Toward a Theory of Stakeholder Identification and Saliency: Defining the Principle of Who and What Really Counts. *The Academy of Management Review*, 22 (4), 853–886.
- Monte, T. (2009). *Application of Global Reporting Initiative (GRI) In The Sustainability Reporting of Financial Services*. University Of Tampere.
- Moneva, Jose M., Archel, P. ve Correa C. (2006). GRI and the camouflaging of corporate unsustainability. *Accounting Forum* 30 121-137.
- Moore, G. (2001). Corporate Social and Financial Performance: An Investigation in the U.K. Supermarket Industry. *Journal of Business Ethics*, 34 (3), 299–315.
- Morhardt, E. J. (2009). Corporate Social Responsibility and Sustainability Reporting on The Internet. *Business Strategy and the Environment*, 19 (7), 436–452.
- Morhardt, J. E. (2001). Scoring Corporate Environmental Reports For Comprehensiveness: A Comparison Of Three Systems. *Environmental Management*, 27 (6), 881–892.
- Mori, J. R., Best, P. J. ve Cotter, J. (2014). Sustainability Reporting and Assurance: A Historical Analysis on a World-Wide Phenomenon. *Journal of Business Ethics*, 120 (1), 1–11.
- Munshi, D. ve Dutta, S. (2016). Sustainability Reporting Quality of Indian and American Manufacturing Firms: A Comparative Analysis. *Serbian Journal of Management*, 11 (2), 245–260.
- Nasır, V. A. (2012). Sürdürülebilir Kalkınma için Yükseköğretim Politika ve Stratejileri. *Journal of Higher Education*, 2 (3), 137–141.
- Noci, G. (2000). Environmental Reporting In Italy: Current Practice And Future Developments. *Business Strategy and the Environment*, 9 (4), 211–223.
- Nowrot, K. (2009). Global Reporting Initiative. *Handbook of Transnational Economic Governance Regimes*. 117-132
- O'Dwyer, B. (2003). The Ponderous Evolution Of Corporate Environmental Reporting In Ireland. Recent Evidence From Publicly Listed Companies. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 10 (2), 91–100.
- OECD. (2011). *OECD Guidelines for Multinational Enterprises*. OECD Publishing.
- Olsen, C. (2015). *Sustainability Reporting Within The Shipping Industry*. Norwegian School Of Economics.
- Ong, T., Trireksani, T. ve Djajadikerta, H. G. (2016). Hard and Soft Sustainability Disclosures: Australia's Resources Industry. *Accounting Research Journal*, 29 (2), 198–217.
- Otokar 2014 Sürdürülebilirlik Raporu (2014). <https://www.otokar.com.tr/tr-tr/kurumsal/otokar-hakkinda/Documents/surdurulebilirlik-raporu2014.pdf> Erişim Tarihi:01.04.2016
- Otokar 2015 Sürdürülebilirlik Raporu (2015). <https://www.otokar.com.tr/tr-tr/kurumsal/otokar-hakkinda/Documents/surdurulebilirlik-raporu2015.pdf> Erişim Tarihi:01.04.2016
- Owen, D. (2008). Chronicles Of Wasted Time?: A Personal Reflection On The Current State Of, And

- Future Prospects For, Social And Environmental Accounting Research. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 21 (2), 240–267.
- Özgener, Ş. (2016). İş Ahlakının Temelleri (4.Baskı). Ankara:Nobel Yayınevi
- Özmete, E. ve Akgül Gök, F. (2015). Sürdürülebilir Kalkınma İçin Sosyal İnovasyon Ve Sosyal Hizmet İlişkisinin Değerlendirilmesi. *Journal of Society & Social Work*, 26 (2), 127–143.
- Parker, L. D. (2005). Social and Environmental Accountability Research. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 18 (6), 842–860.
- Patten, D. M. (1991). Exposure, Legitimacy, and Social Disclosure. *Journal of Accounting and Public Policy*, 10 (4), 297–308.
- Peck, P. ve Sinding, K. (2003). Environmental And Social Disclosure And Data Richness In The Mining Industry. *Business Strategy and the Environment*, 12 (3), 131–146.
- Penny, S. ve Julia, W. (2003). Environmental Reporting Within The Forest And Paper Industry. *Business Strategy and the Environment*, 12 (5), 326–337.
- Peri, A. ve Marki, M. (2013). The Impact of Social Responsibility Vision and Strategy on Successful Corporate Operations. *Managing Global Transitions*, 11 (1), 27–40.
- Perrini, F. (2005). Building a European Portrait of Corporate Social Responsibility Reporting. *European Management Journal*, 23 (6), 611–627.
- Perrini, F. ve Tencati, A. (2006). Sustainability and Stakeholder Management: the Need for New Corporate Performance Evaluation and Reporting Systems. *Business Strategy and the Environment*. 15, 296–308.
- Porter, M. E. ve Kramer, M. R. (2006). Strategy & Society: The Link Between Competitive Advantage and Corporate Social Responsibility. *Harvard Business Review*, 84 (12), 78–92.
- Portney, K. E. (2015). *Sustainability*. Cambridge, Mass., United States: MIT Press.
- Rasche, A. (2009). Toward A Model To Compare And Analyze Accountability Standards – The Case Of The UN Global Compact. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 16 (4), 192–205.
- Ratiu, D. (2013). Creative Cities And/Or Sustainable Cities: Discourses And Practices. *City, Culture and Society*, 4, 125–135.
- RG, (2017). Sürdürülebilirlik Raporlaması İlkeleri. V3.0 <https://www.globalreporting.org/resourcelibrary/Turkish-G3-Reporting-Guidelines.pdf> Erişim Tarihi:08.05.20147
- Richard, W. (1994). What Environmental Reporting Reveals About Sustainable Development. *Business Strategy and the Environment*, 3 (1), 39–40.
- Rikhardsson, P., Andersen, A. J. R. ve Bang, H. (2002). Sustainability Reporting on the Internet: A Study of the Global Fortune 500. *Greener Management International*, (40), 57–75.
- Riley, T. ve Gadonniex, H. (2009). *The Complete Idiot's Guide To: Greening Your Business*. Alpha.
- Roberts, C. B. (1991). Environmental Disclosures: A Note on Reporting Practices in Mainland Europe. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 4 (1) 62-71
- Romolini, A., Fissi, S. ve Gori, E. (2015). Quality Disclosure in Sustainability Reporting: Evidence From Universities. *Transylvanian Review of Administrative Sciences*, 11 (44), 196–218.
- Saraç, B. ve Alptekin, N. (2017). Türkiye’de İllerin Sürdürülebilir Kalkınma Göstergelerine Göre

- Değerlendirilmesi. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 13 (1), 1–28.
- Searcy, C. ve Buslovich, R. (2014). Corporate Perspectives on the Development and Use of Sustainability Reports. *Journal of Business Ethics*, 121 (2), 149–169.
- Şen, A. ve Solak, S. (2011). Ticari Bankacılık Sektörünün CAMELS Analizi: Türkiye Örneği. *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar Dergisi*, 48 (554).
- Simpson, J. ve Taylor, J. R. (2013). *Corporate Governance Ethics and CSR*. Kogan Page.
- Smith, J. A. (1993). The CERES Principles: A Voluntary Code for Corporate Environmental Responsibility. *Yale Journal of International Law*, 18 (1), 307–317.
- Stiller, Y. ve Daub, C.-H. (2007). Paving The Way For Sustainability Communication: Evidence From A Swiss Study. *Business Strategy and the Environment*, 16 (7), 474–486.
- Suchman, M. C. (1995). Managing Legitimacy: Strategic and Institutional Approaches. *The Academy of Management Review*, 20 (3), 571–610.
- Sukitsch, M., Engert, S. ve Baumgartner, R. (2015). The Implementation of Corporate Sustainability in the European Automotive Industry: An Analysis of Sustainability Reports. *Sustainability*, 7 (9), 11504–11531.
- Stenzel, L. Paulette, (2010). Sustainability, the Triple Bottom Line, and the Global Reporting Initiative *Global Edge Business Review* (4) 6 1-2
- Şişecam 2014 Sürdürülebilirlik Raporu (2014). http://www.sisecam.com.tr/sites/catalogs/tr/Documents/sustainability/Sisecam_surdurulebilirlik-raporu_2014.pdf Erişim Tarihi:01.04.2016
- Şişecam 2015 Sürdürülebilirlik Raporu (2015). <http://www.sisecam.com.tr/sites/catalogs/tr/Documents/sustainability/%C5%9Ei%C5%9Fecam%20Toplulu%C4%9Fu%202015%20S%C3%BCrd%C3%BCr%C3%BClebilirlik%20Raporu.pdf> Erişim Tarihi: 01.04.2016
- Thijssens, T., Bollen, L. ve Hassink, H. (2016). Managing sustainability reporting: many ways to publish exemplary reports. *Journal of Cleaner Production*, 136, 86–101.
- Tofaş 2014 Sürdürülebilirlik Raporu (2014). http://www.tofas.com.tr/tr/surdurulebilirlik/Raporlama/Tofas_KSS_2014TURKCE.pdf Erişim Tarihi:01.04.2016
- Tofaş 2015 Sürdürülebilirlik Raporu (2015). http://www.tofas.com.tr/tr/surdurulebilirlik/Raporlama/Tofas_KSS_2015TURKCE.pdf Erişim Tarihi:01.04.2016
- TSRÜİR. (2016). *Türkiye Sürdürülebilirlik Raporlaması Ulusal İnceleme Raporu*.
- Tüpraş 2014 Sürdürülebilirlik Raporu (2014). <https://www.tupras.com.tr/uploads/ks/t1.pdf> Erişim Tarihi:01.04.2016
- Tüpraş 2015 Sürdürülebilirlik Raporu (2015). https://tprstaticfilessa.blob.core.windows.net/assets/uploads/ksraporlari/2015_KSS_TR.pdf Erişim Tarihi:01.04.2016
- Ullmann, A. A. (1985). Data in Search of a Theory: A Critical Examination of the Relationships Among Social Performance, Social Disclosure, and Economic Performance of U.S. Firms. *Academy of Management Review*, 10 (3), 540–557.
- UN Environment & Group of Friends, (2016). Sustainability Reporting in the Financial Sector – A Governmental Approach. https://wedocs.unep.org/bitstream/handle/20.500.11822/17375/sustainability_reporting_financial_sector.pdf?sequence=1 Erişim Tarihi: 08.04.2018
- Unerman, J. (2000). Methodological Issues - Reflections On Quantification In Corporate Social

- Reporting Content Analysis. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 13 (5), 667–681.
- Unerman, J. ve O'Dwyer, B. (2007). The Business Case For Regulation Of Corporate Social Responsibility And Accountability. *Accounting Forum*, 31 (4), 332–353.
- Van de Ven, B. ve Graafland, J. (2006). Strategic and Moral Motivation for Corporate Social Responsibility. *Journal of Corporate Citizenship*, 22, 111–123.
- Voegtlin, C. ve Pless, N. M. (2014). Global Governance: CSR and the Role of the UN Global Compact. *Journal of Business Ethics*, 122 (2), 179–191.
- WCED. (1987). *Our common future*.
- World Business Council for Sustainable Development. (2002) <http://www.wbcsd.org> Erişim Tarihi:30.11.2016
- White, A. L. (1999). Sustainability and the Accountable Corporation. *Environment: Science and Policy for Sustainable Development*, 41 (8), 30–43.
- Willis, A. C. A. (2003). The Role of the Global Reporting Initiative's Sustainability Reporting Guidelines in the Social Screening of Investments. *Journal of Business Ethics* 43: 233–237
- Williams, P. F. (1987). The Legitimate Concern With Fairness. *Accounting, Organizations and Society*, 12 (2), 169–189.
- Wiseman, J. (1982). An Evaluation of Environmental Disclosures Made in Corporate Annual Reports. *Accounting, Organizations and Society*, 7 (1), 53–63.
- Woods, M. (2003). The Global REporting Initiative. *The CPA Journal*. 73, (6), 60
- Yadava, R. ve Sinha, B. (2016). Scoring Sustainability Reports Using GRI 2011 Guidelines for Assessing Environmental, Economic, and Social Dimensions of Leading Public and Private Indian Companies. *Journal of Business Ethics*, 138 (3), 549–558.
- Yanık, S. ve Türker, İ. (2012). Sürdürülebilirlik ve Sosyal Sorumluluk Raporlamasındaki Gelişmeler (Tümleşik Raporlama). *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, (47), 291–308.
- Yavuz, V. A. (2010). Sürdürülebilirlik Kavramı Ve İşletmeler Açısından Sürdürülebilir Üretim Stratejileri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7 (14), 63–86.
- Yıldırım, M. H. ve Uğuz, Ş. (2015). Sürdürülebilir Kalkınma Sürecinde Kurumsal Sosyal Sorumluluğun Önemi: Aksaray İlinde Bir Araştırma. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 5 (2), 202–212.
- Zedan, K. A. ve Daas, G. (2017). International Journal of Economics and Financial Issues Palestinian Banks Analysis Using CAMEL Model. *International Journal of Economics and Financial Issues*, 7 (1), 351–357.
- Zeghal, D. ve Sadrudin, A. A. (1990). Comparison of Social Responsibility Information Disclosure Media Used by Canadian Firms. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 3 (1) 38-53.

ÖZ GEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı: Abdurrahman GÜMRAH

Uyruğu: T.C:

Doğum Yeri ve Tarihi: Konya – 17/04/1984

Tel: 0 – 332 - 2232293

E-Posta: agumrah@selcuk.edu.tr

Yazışma Adresi: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Tarihi
Lisans	Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	30.01.2009
Yüksek Lisans	Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü	06.01.2015

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	Kurum	Görev
2010-2013	Celal Bayar Üniversitesi Demirci Meslek Yüksekokulu	Öğretim Görevlisi
2013-2015	Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu	Öğretim Görevlisi
2015-Devam Ediyor	Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu	Öğretim Görevlisi

YABANCI DİL

İngilizce

EKLER:

EK 1:

Tablo Ek.32: AEFES Firması 2014 Yılı Gösterge Puanları

Göstergeler	Denge	Karşılaştırılabilirlik	Doğruluk	Zamansal Tutarlılık	Netlik	Güvenilirlik
EC1	1	1	1	1	1	0
EC3	0	0	0	1	1	0
EC4	1	1	1	1	1	1
EC5	0	1	1	1	1	0
EC6	0	0	1	1	1	0
EC7	1	0	0	1	0	0
EC8	1	1	1	1	1	0
EC9	0	0	0	1	1	0
EN1	1	1	1	1	1	0
EN2	1	1	1	1	1	0
EN3	1	1	1	1	1	1
EN4	1	1	1	1	1	0
EN5	1	1	1	1	1	1
EN6	0	1	1	1	1	0
EN7	1	1	1	1	1	0
EN8	1	1	1	1	1	1
EN9	0	0	0	0	0	0
EN11	0	0	0	0	0	0
EN12	0	0	0	0	0	0
EN13	0	0	0	0	0	0
EN15	1	1	1	1	1	1
EN16	1	1	1	1	1	1
EN18	1	1	1	1	0	0
EN19	1	1	1	1	0	0
EN21	1	1	1	1	1	0
EN22	1	1	1	1	1	0
EN23	1	1	1	1	1	1
EN27	0	0	1	1	0	0
EN31	0	1	1	1	1	0
LA1	0	0	1	1	0	0
LA2	0	0	0	0	0	0
LA3	0	1	1	1	1	0
LA4	0	0	0	1	1	0
LA6	0	1	1	1	1	0
LA8	1	1	1	1	1	0
LA9	0	1	1	1	1	0
LA10	1	1	1	1	1	0
LA11	0	0	0	1	1	0
LA12	0	1	1	1	1	0
LA13	0	0	0	1	1	0
HR2	1	1	1	1	1	0
HR3	0	0	0	0	0	0
HR4	0	0	0	1	1	0
HR5	0	0	0	1	1	0
HR6	0	0	0	1	1	0
SO1	0	1	1	1	1	0
SO3	0	1	1	1	1	0
SO6	0	0	0	1	1	0
PR2	0	0	0	0	0	0
PR3	1	1	1	1	1	0
PR4	0	0	0	0	0	0

EK 2:**Tablo Ek.33: AEFES Firması 2015 Yılı Gösterge Puanları**

Göstergeler	Denge	Karşılaştırılabilirlik	Doğruluk	Zamansal Tutarlılık	Netlik	Güvenilirlik
EC8	1	1	1	1	1	0
EC9	0	1	1	1	1	0
EN1	1	1	1	1	1	0
EN2	1	1	1	1	1	0
EN3	1	1	1	1	1	0
EN4	1	1	1	1	1	0
EN5	0	1	1	1	1	0
EN6	0	1	1	1	0	0
EN7	0	1	1	1	1	0
EN8	0	1	1	1	1	0
EN9	0	0	0	1	1	0
EN11	1	1	1	1	1	0
EN12	0	0	0	1	1	0
EN13	0	0	0	1	1	0
EN15	0	1	1	1	1	0
EN16	0	1	1	1	1	0
EN18	0	1	1	1	1	0
EN19	0	1	1	1	0	0
EN23	0	1	1	1	1	0
EN27	0	1	1	1	1	0
EN28	1	1	1	1	1	0
EN31	1	1	1	1	1	0
LA1	0	1	1	1	1	0
LA2	0	0	0	1	1	0
LA3	1	1	1	1	1	0
LA4	0	0	0	1	1	0
LA5	0	1	1	1	1	0
LA6	0	1	1	1	1	0
LA8	0	1	1	1	1	0
LA9	0	1	1	1	1	0
LA11	0	0	0	1	1	0
LA12	0	1	1	1	1	0
LA13	0	1	1	1	1	0
HR2	0	1	1	1	1	0
HR3	0	0	0	1	0	0
HR4	0	0	0	1	1	0
HR5	0	0	0	1	1	0
HR6	0	0	0	1	1	0
PR2	0	0	0	1	0	0
PR3	0	0	0	1	1	0
PR4	0	0	0	1	1	0
SO3	1	1	1	1	1	1
SO6	0	0	1	1	1	0

EK 3:**Tablo Ek.34: ARCLK Firması 2014 Yılı Gösterge Puanları**

Göstergeler	Denge	Karşılaştırılabilirlik	Doğruluk	Zamansal Tutarlılık	Netlik	Güvenilirlik
EC2	1	1	1	1	1	0
EC5	0	0	0	1	0	0
EC6	0	1	1	1	1	0
EC7	0	0	1	1	1	0
EC8	0	1	1	1	1	0
EC9	0	1	1	1	1	0
EN1	1	1	1	1	1	0
EN2	1	1	1	1	1	0
EN3	1	1	1	1	1	0
EN6	0	1	1	1	1	0
EN7	0	0	1	1	1	0
EN8	0	1	1	1	1	0
EN9	0	1	1	1	1	0
EN15	0	1	1	1	1	1
EN16	0	1	1	1	1	1
EN17	0	1	1	1	1	0
EN19	0	1	1	1	1	0
EN22	0	1	1	1	1	0
EN23	0	1	1	1	1	0
EN26	0	0	0	1	0	0
EN27	1	1	1	1	1	0
EN30	0	0	1	1	1	0
EN31	0	0	1	1	1	0
EN32	0	0	1	1	1	0
EN34	0	0	0	1	0	0
LA1	0	1	1	1	0	0
LA2	0	1	1	1	0	0
LA4	0	0	0	1	1	0
LA5	1	1	1	1	1	0
LA6	1	1	1	1	1	0
LA7	0	0	0	1	0	0
LA8	0	0	1	1	1	0
LA9	0	1	1	1	1	0
LA10	0	1	1	1	1	0
LA11	0	1	1	1	1	0
LA12	0	1	1	1	0	0
LA13	0	0	0	1	0	0
LA16	0	0	0	1	0	0
HR3	0	0	0	1	0	0
HR4	0	0	0	1	0	0
HR5	0	0	0	1	0	0
HR6	0	0	0	1	0	0
HR7	0	0	0	1	0	0
HR12	0	0	0	1	0	0
SO3	0	0	0	1	0	0
SO5	0	0	0	1	0	0
PR3	0	0	0	1	0	0
PR4	0	0	0	1	0	0
PR5	0	1	1	1	1	0
PR6	0	0	0	1	0	0
PR7	0	0	0	1	0	0
PR8	0	1	1	1	1	0

EK 4:**Tablo Ek.35: ARCLK Firması 2015 Yılı Gösterge Puanları**

Göstergeler	Denge	Karşılaştırılabilirlik	Doğruluk	Zamansal Tutarlılık	Netlik	Güvenilirlik
EC2	1	1	1	1	1	0
EC3	0	0	0	1	1	0
EC5	0	0	0	1	1	0
EC6	0	0	0	1	1	0
EC7	1	1	1	1	1	0
EC8	1	1	1	1	1	0
EN1	0	1	1	1	1	0
EN2	0	1	1	1	1	0
EN3	0	1	1	1	1	0
EN6	0	0	0	1	1	0
EN7	0	0	0	1	1	0
EN8	1	1	1	1	1	0
EN9	1	1	1	1	1	0
EN15	0	1	1	1	1	1
EN16	0	1	1	1	1	1
EN17	0	1	1	1	1	0
EN19	0	1	1	1	1	0
EN22	0	0	0	1	1	0
EN23	0	0	0	1	1	0
EN26	0	0	0	1	1	0
EN27	1	1	1	1	1	0
EN29	0	0	0	1	1	0
EN30	0	1	1	1	1	0
EN31	0	1	1	1	1	0
EN32	1	1	1	1	1	0
EN34	0	0	0	1	1	0
LA1	0	1	1	1	1	0
LA2	0	0	0	1	1	0
LA5	0	1	1	1	1	0
LA6	0	1	1	1	1	0
LA7	0	0	0	1	1	0
LA8	0	0	0	1	1	0
LA9	1	1	1	1	1	0
LA10	0	1	1	1	1	0
LA11	0	0	0	1	1	0
LA12	0	1	1	1	1	0
LA13	0	1	1	1	1	0
LA16	0	0	0	1	1	0
HR3	0	1	1	1	1	0
HR4	0	0	0	1	0	0
HR5	0	0	0	1	1	0
HR6	0	0	0	1	1	0
HR7	0	0	0	1	0	0
HR12	0	0	0	1	1	0
SO3	0	1	1	1	1	0
SO5	0	0	0	1	1	0
PR1	0	0	0	1	1	0
PR3	1	1	1	1	1	0
PR4	0	0	0	1	1	0
PR5	0	1	1	1	1	0
PR6	0	0	0	1	1	0
PR7	0	0	0	1	1	0

EK 5:**Tablo Ek.36:** BRISA Firması 2014 Yılı Gösterge Puanları

Göstergeler	Denge	Karşılaştırılabilirlik	Doğruluk	Zamansal Tutarlılık	Netlik	Güvenilirlik
EC1	0	1	1	1	1	0
EC2	1	0	0	1	1	0
EC3	0	0	0	1	1	0
EC4	0	1	1	1	0	0
EC5	0	1	1	1	1	0
EC6	0	1	1	1	1	0
EC7	1	1	1	1	1	0
EC8	1	1	1	1	1	0
EC9	0	1	1	1	1	0
EN5	1	1	1	1	1	0
EN6	1	1	1	1	1	0
EN7	1	1	1	1	1	0
EN8	0	1	1	1	1	0
EN9	0	1	1	1	1	0
EN10	0	0	0	1	0	0
EN11	1	1	1	1	1	0
EN12	1	1	1	1	1	0
EN13	1	1	1	1	1	0
EN14	1	1	1	1	1	0
EN15	0	1	1	1	1	1
EN16	0	1	1	1	1	1
EN17	0	1	1	1	1	0
EN18	0	1	1	1	1	0
EN19	0	1	1	1	1	0
EN21	1	1	1	1	1	0
EN22	1	1	1	1	1	0
EN23	0	1	1	1	1	1
EN24	0	0	0	1	0	0
EN26	1	1	1	1	1	0
EN27	0	1	1	1	1	0
EN28	0	0	0	1	1	0
EN29	0	0	0	1	1	0
EN30	0	1	1	1	1	0
EN31	0	1	1	1	1	0
EN32	0	1	1	1	1	0
EN33	0	1	1	1	1	0
EN34	0	0	0	1	0	0
LA1	1	1	1	1	1	0
LA2	0	1	1	1	1	0
LA3	1	1	1	1	1	1
LA4	0	0	0	1	0	0
LA5	0	1	1	1	1	0
LA6	1	1	1	1	1	1
LA7	0	1	1	1	1	0
LA8	0	1	1	1	1	0
LA9	0	1	1	1	1	1
LA10	0	1	1	1	1	0
LA11	0	1	1	1	1	0
LA12	0	1	1	1	1	1
LA13	0	0	0	1	0	0
LA14	0	0	0	1	1	0
LA15	0	0	0	1	1	0

Tablo Ek.35 Devamı:						
Göstergeler	Denge	Karşılaştırılabilirlik	Doğruluk	Zamansal Tutarlılık	Netlik	Güvenilirlik
LA16	0	0	0	1	0	0
HR1	0	1	1	1	1	0
HR2	0	0	0	1	0	0
HR3	0	0	0	1	1	0
HR4	0	0	0	1	1	0
HR5	0	1	1	1	0	0
HR7	0	0	0	0	0	0
HR8	0	0	0	0	1	0
HR9	0	0	0	1	1	0
HR10	0	1	1	1	1	0
HR11	0	1	1	1	1	0
HR12	0	0	0	0	1	0
SO1	1	1	1	1	1	0
SO2	0	1	1	1	1	0
SO3	0	1	1	1	1	0
SO4	0	1	1	1	1	0
SO5	0	0	0	0	1	0
SO6	0	0	0	0	1	0
SO7	0	0	0	0	1	0
SO8	0	0	0	0	1	0
SO9	0	0	0	1	1	0
SO10	1	0	0	0	1	1
PR1	1	1	1	1	1	0
PR2	0	0	0	0	1	0
PR3	0	1	1	1	1	0
PR4	0	0	0	1	1	0
PR5	0	0	0	1	1	0
PR6	0	0	0	0	0	0
PR7	0	0	0	1	1	0
PR8	0	0	0	1	1	0
PR9	0	0	0	1	1	0

EK 6:**Tablo Ek.37: BRISA Firması 2015 Yılı Gösterge Puanları**

Göstergeler	Denge	Karşılaştırılabilirlik	Doğruluk	Zamansal Tutarlılık	Netlik	Güvenilirlik
EC1	0	1	1	1	1	0
EC2	0	0	0	1	1	0
EC3	0	1	1	1	1	0
EC4	0	0	0	1	0	0
EC5	0	1	1	1	1	0
EC6	0	1	1	1	1	0
EC7	0	1	1	1	1	0
EC8	0	1	1	1	1	0
EC9	0	1	1	1	1	0
EN5	1	1	1	1	1	0
EN6	1	1	1	1	1	0
EN7	1	1	1	1	1	0
EN8	1	1	1	1	1	1
EN9	0	1	1	1	1	0
EN10	1	1	1	1	1	0
EN11	0	0	0	1	1	0
EN12	0	0	0	1	1	0
EN13	0	0	0	1	1	0
EN14	0	0	0	1	1	0
EN15	0	1	1	1	1	1
EN16	0	1	1	1	1	1
EN17	1	0	0	1	1	0
EN18	1	1	1	1	1	0
EN19	0	1	1	1	1	0
EN21	0	1	1	1	1	0
EN22	1	1	1	1	1	0
EN23	0	1	1	1	1	1
EN26	0	0	0	1	1	0
EN27	1	1	1	1	1	0
EN28	0	0	0	1	1	0
EN30	0	0	0	1	1	0
EN31	0	0	0	1	1	0
EN32	0	0	0	0	0	0
EN33	0	0	0	0	0	0
EN34	0	0	0	0	0	0
LA1	0	1	1	1	1	0
LA2	0	1	1	1	1	1
LA3	0	0	0	1	1	0
LA5	1	1	1	1	1	0
LA6	1	1	1	1	1	1
LA7	0	1	1	1	1	0
LA8	0	1	1	1	1	0
LA9	0	1	1	1	1	1
LA10	1	1	1	1	1	0
LA11	1	1	1	1	1	0
LA12	1	1	1	1	1	1
LA13	0	0	0	0	1	0
LA14	0	0	1	1	1	0
LA15	0	0	1	1	1	0

Tablo Ek.37 Devamı:

Göstergeler	Denge	Karşılaştırılabilirlik	Doğruluk	Zamansal Tutarlılık	Netlik	Güvenilirlik
LA16	0	0	1	1	1	0
HR1	1	1	1	1	1	0
HR2	0	1	1	1	1	0
HR3	0	0	0	0	0	0
HR4	0	0	0	1	1	0
HR5	0	0	0	1	1	0
HR6	0	0	0	1	1	0
HR7	0	0	0	0	0	0
HR8	0	0	0	0	0	0
HR9	1	0	0	1	1	0
HR10	0	1	1	1	1	0
HR11	0	1	1	1	1	0
HR12	0	0	0	0	0	0
SO1	1	1	1	1	1	0
SO2	1	1	1	1	1	0
SO3	0	0	0	0	0	0
SO4	0	0	0	1	1	0
SO5	0	0	0	1	1	0
SO6	0	0	0	0	0	0
SO7	0	0	0	0	1	0
SO8	0	0	0	0	1	0
SO9	0	0	1	1	1	0
SO10	0	0	0	0	1	0
SO11	0	0	0	0	0	0
PR1	1	1	1	1	1	0
PR2	0	0	0	0	1	0
PR3	0	1	1	1	1	0
PR4	0	0	0	0	0	0
PR5	0	0	0	1	1	0
PR6	0	0	0	0	0	0
PR7	0	0	0	0	0	0
PR8	0	0	0	0	0	0
PR9	0	0	0	0	0	0

EK 7:**Tablo Ek.38: CIMSA 2014 Yılı Firması Gösterge Puanları**

Göstergeler	Denge	Karşılaştırılabilirlik	Doğruluk	Zamansal Tutarlılık	Netlik	Güvenilirlik
EC1	0	1	1	1	1	0
EC2	0	0	0	1	1	0
EC3	0	1	1	1	1	0
EC4	0	1	1	1	1	0
EC5	0	0	1	1	1	0
EC6	1	0	1	1	1	0
EC7	0	0	0	1	1	0
EC8	0	1	1	1	1	0
EC9	0	0	1	1	1	0
EN1	0	1	1	1	1	0
EN2	0	1	1	1	1	0
EN3	0	1	1	1	1	0
EN5	0	1	1	1	1	0
EN13	0	1	1	1	1	0
EN15	0	1	1	1	1	0
EN16	0	1	1	1	1	0
EN18	0	1	1	1	1	0
EN21	0	1	1	1	1	0
EN23	0	1	1	1	1	0
EN28	0	1	1	1	1	0
EN30	1	0	0	1	1	0
EN31	0	1	1	1	1	0
LA1	1	1	1	1	1	0
LA2	1	0	1	1	1	0
LA3	1	1	1	1	1	0
LA4	1	1	1	1	1	0
LA5	0	0	0	1	1	0
LA6	0	0	0	1	1	0
LA7	0	0	0	1	0	0
LA8	0	0	0	1	0	0
LA9	0	1	1	1	1	0
LA10	0	1	1	1	1	0
LA11	0	0	1	1	1	0
LA12	0	0	1	1	1	0
LA13	0	0	1	1	1	0
LA14	0	0	0	1	0	0
LA15	0	0	0	1	0	0
HR1	0	0	1	1	1	0
HR2	0	0	1	1	1	0
HR3	0	0	1	1	1	0
HR5	0	0	1	1	1	0
HR6	0	0	1	1	1	0
HR7	0	0	1	1	1	0
HR8	0	0	0	1	1	0
HR9	0	0	0	1	1	0
HR12	0	0	0	0	0	0
SO1	0	1	1	1	1	0
SO2	0	0	1	1	1	0
SO3	1	0	1	1	1	0
SO4	1	0	1	1	1	0
SO5	0	0	0	0	0	0
SO6	0	0	0	0	0	0

Tablo Ek.38 Devamı:						
Göstergeler	Denge	Karşılaştırılabilirlik	Doğruluk	Zamansal Tutarlılık	Netlik	Güvenilirlik
SO8	0	0	0	0	1	0
PR1	0	1	1	1	1	0
PR2	0	0	0	1	1	0
PR3	0	1	1	1	1	0
PR4	0	0	0	1	1	0
PR5	0	1	1	1	1	0
PR6	0	1	1	1	1	0
PR7	0	0	1	1	1	0
PR8	0	0	0	1	1	0
PR9	0	0	0	1	1	0

EK 8:**Tablo Ek.39: CIMSA Firması 2015 Yılı Gösterge Puanları**

Göstergeler	Denge	Karşılaştırılabilirlik	Doğruluk	Zamansal Tutarlılık	Netlik	Güvenilirlik
EC1	0	1	1	1	1	0
EC3	0	1	1	1	1	0
EC4	0	1	1	1	1	0
EC4	0	1	1	1	1	0
EC6	0	1	1	1	1	0
EC7	0	0	1	1	1	0
EC8	0	0	1	1	1	0
EC9	1	1	1	1	1	0
EN1	1	1	1	1	1	0
EN2	1	0	1	1	1	0
EN3	1	1	1	1	1	0
EN5	0	1	1	1	1	0
EN6	0	1	1	1	1	0
EN8	0	1	1	1	1	0
EN10	0	1	1	1	1	0
EN11	1	1	1	1	1	0
EN13	1	1	1	1	1	0
EN14	0	1	1	1	1	0
EN15	0	0	1	1	1	0
EN18	0	0	1	1	1	0
EN19	0	0	0	1	1	0
EN21	0	0	1	1	1	0
EN22	0	1	1	1	1	0
EN23	0	1	1	1	1	0
EN26	0	1	1	1	1	0
EN27	1	1	1	1	1	0
EN31	0	0	0	1	1	0
LA5	1	0	1	1	1	0
LA6	1	0	1	1	1	0
LA8	1	0	1	1	1	0
LA1	0	1	1	1	1	0
LA3	0	1	1	1	1	0
LA9	0	1	1	1	1	0
LA10	0	1	1	1	1	0
LA11	0	1	1	1	1	0
LA12	1	0	0	1	1	0
HR2	1	0	0	1	1	0
HR3	0	0	0	1	1	0
HR4	0	0	0	1	1	0
HR5	0	0	0	1	1	0
HR6	0	0	0	1	1	0
PR5	1	0	0	1	1	0
PR1	1	0	0	1	1	0
PR2	0	0	0	1	1	0
PR3	0	0	0	1	1	1
PR4	0	0	0	1	1	0
SO3	0	0	0	1	1	0
SO4	0	0	0	1	1	0
SO5	0	0	0	1	1	0
SO6	0	0	0	1	1	0

EK 9:**Tablo Ek.40: FROTO Firması 2014 Yılı Gösterge Puanları**

Göstergeler	Denge	Karşılaştırılabilirlik	Doğruluk	Zamansal Tutarlılık	Netlik	Güvenilirlik
EC1	0	1	1	1	1	0
EC3	0	0	1	1	1	0
EC4	0	0	1	1	1	0
EC6	0	1	1	1	1	0
EC7	1	1	1	1	1	0
EC8	1	1	1	1	1	0
EC9	1	0	0	1	1	0
EN3	0	0	1	1	1	0
EN5	1	1	1	1	1	0
EN6	1	0	1	1	1	0
EN7	0	0	0	1	1	0
EN8	0	1	1	1	1	0
EN9	1	0	1	1	1	0
EN10	1	0	1	1	1	0
EN11	1	0	1	1	1	0
EN13	0	0	1	1	1	0
EN15	0	1	1	1	1	0
EN16	0	1	1	1	1	0
EN18	0	1	1	1	1	0
EN19	0	1	1	1	1	0
EN21	1	1	1	1	1	0
EN22	0	1	1	1	1	0
EN23	0	1	1	1	1	0
EN26	0	0	1	1	1	0
EN27	0	1	1	1	1	0
EN29	0	1	1	1	1	0
EN30	1	1	1	1	1	0
EN31	0	1	1	1	1	0
EN32	0	0	0	1	1	0
EN33	0	0	0	1	1	0
EN34	0	1	1	1	1	0
LA1	0	1	1	1	1	0
LA2	0	0	0	0	0	0
LA3	0	1	1	1	0	0
LA5	0	0	0	1	1	0
LA6	0	0	1	1	1	1
LA7	0	1	1	1	1	0
LA8	0	0	0	1	1	0
LA9	0	1	1	1	1	0
LA10	1	1	1	1	1	0
LA11	0	1	1	1	1	0
LA12	0	1	1	1	0	0
LA13	0	0	1	1	1	0
LA14	0	0	1	1	1	0
LA15	0	0	1	1	1	0
HR3	0	0	0	1	0	0
HR4	0	0	0	1	0	1
HR5	0	0	1	1	1	0
HR6	0	0	1	1	1	0
HR9	0	0	1	1	1	0
HR10	0	0	1	1	1	0
HR11	0	0	0	1	1	0
SO2	1	1	1	1	1	0
SO3	0	0	0	1	0	0

Tablo Ek.40 Devamı:						
Göstergeler	Denge	Karşılaştırılabilirlik	Doğruluk	Zamansal Tutarlılık	Netlik	Güvenilirlik
SO4	0	0	0	1	1	0
SO6	0	0	1	1	0	0
SO11	0	0	1	1	0	0
PR1	0	1	1	1	1	0
PR2	0	0	0	1	0	0
PR3	0	0	0	1	0	0
PR4	0	0	0	1	0	0
PR5	1	1	1	1	1	0
PR7	1	1	1	1	1	0

EK 10:**Tablo Ek.41: FROTO Firması 2015 Yılı Gösterge Puanları**

Göstergeler	Denge	Karşılaştırılabilirlik	Doğruluk	Zamansal Tutarlılık	Netlik	Güvenilirlik
EC1	0	1	1	1	1	0
EC2	0	0	0	1	1	0
EC3	0	0	0	1	1	0
EC4	0	1	1	1	1	0
EC6	0	1	1	1	1	0
EC7	0	0	1	1	1	0
EC8	0	1	1	1	1	0
EC9	0	0	0	1	1	0
EN3	1	1	1	1	1	0
EN5	1	1	1	1	1	0
EN6	1	1	1	1	1	0
EN7	0	0	1	1	1	0
EN8	0	1	1	1	1	0
EN9	0	1	1	1	1	0
EN10	0	1	1	1	1	0
EN11	0	0	1	1	1	0
EN13	0	0	1	1	1	0
EN15	0	1	1	1	1	0
EN16	0	1	1	1	1	0
EN18	0	1	1	1	1	0
EN19	0	1	1	1	1	0
EN21	0	1	1	1	1	0
EN22	1	1	1	1	1	0
EN23	0	1	1	1	1	0
EN26	0	0	0	1	1	0
EN27	0	0	1	1	1	0
EN29	0	1	1	1	1	0
EN30	0	0	1	1	0	0
EN31	0	1	1	1	1	0
EN32	0	1	1	1	1	0
EN33	0	1	1	1	1	0
EN34	0	1	1	1	1	0
LA1	0	1	1	1	1	0
LA2	1	1	1	1	1	0
LA5	0	0	0	1	1	0
LA6	0	1	1	1	1	0
LA7	0	1	1	1	1	0
LA8	0	0	0	1	1	0
LA9	0	1	1	1	1	0
LA10	0	1	1	1	1	0
LA11	0	0	0	1	1	0
LA12	0	1	1	1	1	0
LA13	0	0	0	1	1	0
LA14	0	0	0	1	1	0
LA15	0	0	0	1	1	0
HR3	0	0	0	1	1	0
HR4	0	0	0	1	1	0
HR5	0	0	0	1	1	0
HR6	0	0	0	1	1	0
HR9	1	0	0	1	1	0
HR10	1	0	0	1	1	0
HR11	1	0	0	1	1	0

Tablo Ek.41 Devamı:						
Göstergeler	Denge	Karşılaştırılabilirlik	Doğruluk	Zamansal Tutarlılık	Netlik	Güvenilirlik
SO2	0	0	0	1	1	0
SO3	0	1	1	1	1	0
SO4	0	1	1	1	1	0
SO6	0	0	0	1	1	0
SO11	0	0	0	1	1	0
PR1	0	0	0	1	1	0
PR2	0	0	0	1	0	0
PR3	1	1	1	1	1	0
PR4	1	1	1	1	1	0
PR5	1	1	1	1	1	0
PR7	1	1	1	1	1	0

EK 11:**Tablo Ek.42: OTKAR Firması 2014 Yılı Gösterge Puanları**

Göstergeler	Denge	Karşılaştırılabilirlik	Doğruluk	Zamansal Tutarlılık	Netlik	Güvenilirlik
EC4	0	0	0	1	0	0
EC7	0	1	1	1	1	0
EC8	0	1	1	1	1	0
EC9	1	1	1	1	1	0
EN6	1	0	1	1	1	0
EN7	1	1	1	1	1	0
EN8	1	1	1	1	1	0
EN9	1	1	1	1	1	0
EN10	1	1	1	1	1	0
EN11	1	1	1	1	1	0
EN13	1	1	1	1	1	0
EN18	0	1	1	1	1	0
EN19	0	1	1	1	1	0
EN22	1	1	1	1	1	0
EN23	1	1	1	1	1	0
EN26	1	1	1	1	1	0
EN27	0	1	1	1	1	0
EN31	0	0	0	1	1	0
LA5	1	1	1	1	1	0
LA6	1	1	1	1	1	0
LA9	0	1	1	1	1	0
LA10	0	1	1	1	1	0
LA11	0	1	1	1	1	0
LA12	0	0	0	1	0	0
LA13	0	0	0	1	1	0
HR3	0	0	0	1	0	0
HR4	0	0	0	1	0	0
HR5	0	0	0	1	0	0
HR6	0	0	0	1	0	0
SO2	0	0	0	1	1	0
SO3	0	0	0	1	1	0
SO6	0	0	0	1	1	0
PR1	0	0	0	1	0	0
PR2	0	0	0	1	0	0
PR3	0	0	0	1	0	0
PR4	0	0	0	1	0	0
PR5	0	0	0	1	1	0

EK 12:**Tablo Ek.43: OTKAR Firması 2015 Yılı Gösterge Puanları**

Göstergeler	Denge	Karşılaştırılabilirlik	Doğruluk	Zamansal Tutarlılık	Netlik	Güvenilirlik
EC4	0	0	0	1	0	0
EC7	0	1	1	1	1	0
EC8	0	1	1	1	1	0
EC9	1	1	1	1	1	0
EN6	1	0	1	1	1	0
EN7	0	1	1	1	1	0
EN8	0	1	1	1	1	0
EN9	1	1	1	1	1	0
EN10	1	1	1	1	1	0
EN11	1	1	1	1	1	0
EN13	1	1	1	1	1	0
EN18	0	1	1	1	1	0
EN19	0	1	1	1	1	0
EN22	1	1	1	1	1	0
EN23	1	1	1	1	1	0
EN26	1	1	1	1	1	0
EN27	0	1	1	1	1	0
EN31	0	0	1	1	1	0
LA5	1	1	1	1	1	0
LA6	1	1	1	1	1	0
LA9	0	1	1	1	1	0
LA10	0	1	1	1	1	0
LA11	0	1	1	1	1	0
LA12	0	0	0	1	0	0
LA13	0	0	0	1	1	0
HR3	0	1	1	1	1	0
HR4	0	1	1	1	1	0
HR5	0	0	0	1	0	0
HR6	0	0	0	1	0	0
SO2	0	0	0	1	1	0
SO3	0	0	0	1	1	0
SO6	0	0	0	1	1	0
PR1	0	0	0	1	0	0
PR2	0	1	1	1	1	0
PR3	0	1	1	1	1	0
PR4	0	0	0	1	0	0
PR5	0	0	0	1	1	0

EK 13:**Tablo Ek.44:** SISE Firması 2014 Yılı Gösterge Puanları

Göstergeler	Denge	Karşılaştırılabilirlik	Doğruluk	Zamansal Tutarlılık	Netlik	Güvenilirlik
EC1	0	1	1	1	1	0
EC2	1	0	1	1	1	0
EC4	1	0	1	1	1	0
EC6	0	1	1	1	1	0
EN3	1	1	1	1	1	0
EN5	0	1	1	1	1	0
EN6	0	1	1	1	1	0
EN7	0	1	1	1	1	0
EN15	1	1	1	1	1	0
EN16	1	1	1	1	1	0
EN19	1	1	1	1	1	0
EN27	0	1	1	1	1	0
EN28	1	1	1	1	1	0
EN29	0	1	1	1	1	0
LA1	1	1	1	1	1	0
LA5	0	1	1	1	1	0
LA6	0	1	1	1	1	1
LA7	0	1	1	1	1	0
LA8	1	0	0	1	1	0
LA9	1	1	1	1	1	0
LA10	1	1	1	1	1	0
LA11	0	1	1	1	1	0
LA13	0	1	1	1	1	0
HR3	0	0	0	1	1	0
SO3	0	1	1	1	1	0
SO4	0	1	1	1	1	0
SO5	0	0	0	1	1	0
SO7	0	0	0	1	1	0
SO8	0	0	0	1	1	0
PR1	0	1	0	1	1	0
PR2	0	0	0	1	1	0
PR8	0	0	0	1	1	0
PR9	0	0	0	1	1	0

EK 14:**Tablo Ek.45:** SISE Firması 2015 Yılı Gösterge Puanları

Gösterge	Denge	Karşılaştırılabilirlik	Doğruluk	Zamansal Tutarlılık	Netlik	Güvenilirlik
EC1	0	1	1	1	1	0
EC2	1	1	1	1	1	0
EC3	0	0	1	1	1	0
EC6	0	1	1	1	1	0
EC7	0	0	1	1	1	0
EC8	0	0	1	1	1	0
EN3	1	1	1	1	1	0
EN6	1	1	1	1	1	0
EN7	0	1	1	1	1	0
EN8	1	1	1	1	1	0
EN9	0	0	0	1	0	0
EN10	1	1	1	1	1	0
EN11	0	0	0	1	1	0
EN12	0	0	0	1	1	0
EN15	0	1	1	1	1	0
EN16	0	1	1	1	1	0
EN19	1	1	1	1	1	0
EN26	1	1	1	1	1	0
EN27	0	1	1	1	1	0
EN28	1	1	1	1	1	0
EN29	0	0	0	1	1	0
EN31	0	1	1	1	1	0
LA1	0	1	1	1	1	0
LA2	0	0	1	1	1	0
LA3	0	0	1	1	1	0
LA5	0	0	1	1	1	0
LA6	0	1	1	1	1	1
LA8	0	1	1	1	1	0
LA9	1	1	1	1	1	0
LA10	0	0	0	1	1	0
LA12	0	1	1	1	1	0
LA13	0	1	1	1	1	0
HR3	0	0	0	1	1	0
HR4	0	0	0	1	1	0
HR5	0	0	0	1	1	0
HR6	0	0	0	1	1	0
SO3	0	0	0	1	1	0
SO5	0	0	0	1	1	0
SO7	0	0	0	1	1	0
SO8	0	0	0	1	1	0
PR1	0	1	1	1	1	0
PR2	0	0	0	1	1	0
PR3	0	1	1	1	1	0
PR4	0	0	0	1	1	0
PR7	0	0	0	1	1	0
PR8	0	0	0	1	1	0
PR9	0	1	1	1	1	0

EK 15:**Tablo Ek.46: TOASO Firması 2014 Yılı Gösterge Puanları**

Göstergeler	Denge	Karşılaştırılabilirlik	Doğruluk	Zamansal Tutarlılık	Netlik	Güvenilirlik
EC1	0	1	1	1	1	0
EC3	0	1	1	1	1	0
EC4	0	0	0	1	0	0
EC6	0	1	1	1	1	0
EC7	1	0	0	1	1	0
EC8	1	1	1	1	1	0
EC9	0	0	1	1	1	0
EN3	1	1	1	1	1	0
EN5	1	1	1	1	1	0
EN6	1	1	1	1	1	0
EN8	0	1	1	1	1	0
EN9	1	1	1	1	1	0
EN10	0	1	1	1	1	0
EN11	0	0	0	1	0	0
EN12	0	0	0	1	0	0
EN15	1	1	1	1	1	1
EN16	1	1	1	1	1	1
EN18	1	1	1	1	1	1
EN19	1	1	1	1	1	1
EN21	1	1	1	1	1	1
EN22	0	1	1	1	1	0
EN23	0	1	1	1	1	0
EN25	0	1	1	1	1	0
EN26	0	1	1	1	1	0
EN27	0	0	0	1	1	0
EN29	0	0	0	1	1	0
EN30	0	0	0	1	1	0
EN31	0	0	1	1	1	0
EN32	0	1	1	1	1	0
EN33	0	1	1	1	1	0
EN34	0	0	1	1	1	0
LA1	0	1	1	1	1	0
LA2	0	0	0	1	0	0
LA3	0	1	1	1	1	0
LA5	0	0	0	1	0	0
LA6	0	1	1	1	1	0
LA7	0	1	1	1	1	0
LA8	0	0	0	1	0	0
LA9	0	1	1	1	1	0
LA10	0	1	1	1	1	0
LA11	0	0	1	1	1	0
LA12	0	0	1	1	1	0
LA13	0	0	0	1	1	0
LA14	0	1	1	1	1	0
LA15	0	1	1	1	1	0
HR3	0	0	0	1	0	0
HR4	0	0	0	1	1	0
HR5	0	0	0	1	0	0
HR6	0	0	0	1	1	0
HR7	0	0	0	1	1	0
HR9	0	0	0	1	1	0
HR10	0	0	1	1	1	0

Tablo Ek.46 Devamı:						
Göstergeler	Denge	Karşılaştırılabilirlik	Doğruluk	Zamansal Tutarlılık	Netlik	Güvenilirlik
HR11	0	0	1	1	1	0
SO2	0	0	0	1	0	0
SO3	0	0	1	1	1	0
SO4	0	0	1	1	1	0
SO5	0	0	1	1	1	0
SO6	0	0	1	1	1	0
SO11	0	0	1	1	1	0
PR1	0	0	0	1	1	0
PR2	0	0	0	1	0	0
PR3	0	0	0	1	0	0
PR4	0	0	0	1	1	0
PR5	0	0	1	1	1	0
PR7	0	0	0	1	1	0

EK 16:**Tablo Ek.47: TOASO Firması 2015 Yılı Gösterge Puanları**

Göstergeler	Denge	Karşılaştırılabilirlik	Doğruluk	Zamansal Tutarlılık	Netlik	Güvenilirlik
EC1	0	1	1	1	1	0
EC3	0	0	0	1	1	0
EC4	0	0	0	1	0	0
EC6	0	1	1	1	1	0
EC7	0	0	0	1	0	0
EC8	0	1	1	1	1	0
EC9	0	0	1	1	1	0
EN3	1	1	1	1	1	1
EN5	0	1	1	1	1	0
EN6	0	1	1	1	1	0
EN8	1	1	1	1	1	1
EN9	1	1	1	1	1	0
EN10	1	1	1	1	1	1
EN11	0	0	0	1	1	0
EN12	0	0	0	1	1	0
EN15	1	1	1	1	1	1
EN16	0	1	1	1	1	0
EN18	0	1	1	1	1	0
EN19	0	1	1	1	1	0
EN21	0	1	1	1	1	0
EN22	1	1	1	1	1	0
EN23	0	1	1	1	1	0
EN25	0	1	1	1	1	0
EN26	0	1	1	1	1	0
EN27	0	0	0	1	1	0
EN29	0	0	0	1	1	0
EN30	0	0	1	1	1	0
EN31	0	0	0	1	0	0
EN32	0	1	1	1	1	0
EN33	0	1	1	1	1	0
EN34	0	1	1	1	1	0
LA1	0	1	1	1	1	0
LA2	0	0	0	1	1	0
LA3	0	1	1	1	1	0
LA5	0	0	0	1	1	0
LA6	0	1	1	1	1	0
LA7	0	1	1	1	1	0
LA8	0	0	0	1	0	0
LA9	0	0	1	1	1	0
LA10	0	0	1	1	1	0
LA11	0	0	0	1	1	0
LA12	0	0	0	1	0	0
LA13	0	0	0	1	1	0
LA14	0	0	1	1	1	0
LA15	0	0	1	1	1	0
HR3	0	0	0	1	0	0
HR4	0	0	0	1	1	0
HR5	0	0	0	1	1	0
HR6	0	0	0	1	0	0
HR7	0	0	0	1	0	0
HR9	0	0	0	1	1	0
HR10	0	0	0	1	1	0

Tablo Ek.47 Devamı:						
Göstergeler	Denge	Karşılaştırılabilirlik	Doğruluk	Zamansal Tutarlılık	Netlik	Güvenilirlik
HR11	0	0	0	1	1	0
SO2	0	0	1	1	1	0
SO3	0	1	1	1	1	0
SO4	1	0	1	1	1	0
SO5	1	0	1	1	1	0
SO6	0	0	0	1	1	0
SO11	0	0	0	1	1	0
PR1	0	0	1	1	1	0
PR2	0	0	0	1	1	0
PR3	0	0	0	0	1	0
PR4	0	0	0	1	1	0
PR5	0	0	0	1	1	0
PR7	0	1	1	1	0	0

EK 17:**Tablo Ek.48: TUPRS Firması 2014 Yılı Gösterge Puanları**

Göstergeler	Denge	Karşılaştırılabilirlik	Doğruluk	Zamansal Tutarlılık	Netlik	Güvenilirlik
EC1	0	1	1	1	1	0
EC3	0	0	0	1	1	0
EC4	0	0	0	1	0	0
EC6	0	1	1	1	1	0
EC7	0	0	1	1	1	0
EC8	1	1	1	1	1	0
EC9	0	1	1	1	1	0
EN3	1	1	1	1	1	0
EN5	1	1	1	1	1	0
EN6	1	1	1	1	1	0
EN8	0	1	1	1	1	0
EN9	0	0	1	1	1	0
EN10	0	1	1	1	1	0
EN11	0	1	1	1	1	0
EN12	0	1	1	1	1	0
EN19	0	0	1	1	1	0
EN22	1	1	1	1	1	0
EN23	1	1	1	1	1	0
EN26	1	1	1	1	1	0
EN27	0	0	0	1	1	0
EN30	1	0	1	1	1	0
EN31	0	1	1	1	1	0
LA1	0	1	1	1	1	0
LA2	0	0	0	0	1	0
LA3	0	1	1	1	1	0
LA5	0	0	0	0	1	0
LA6	0	0	1	1	1	0
LA9	0	0	1	1	1	0
LA10	0	1	1	1	1	0
LA11	0	1	1	1	1	0
LA12	0	1	1	1	1	0
LA13	0	0	0	0	1	0
HR4	0	0	0	1	1	0
HR5	0	0	0	1	1	0
HR6	0	0	0	1	1	0
HR7	0	0	1	1	1	0
SO5	0	0	0	1	0	0
SO6	0	0	0	1	1	0
PR1	0	0	0	1	1	1
PR3	0	0	0	0	1	0
PR4	0	0	0	1	0	0
PR5	1	1	1	1	1	0
PR7	0	0	0	1	0	0

EK 18:**Tablo Ek.49: TUPRS Firması 2015 Yılı Gösterge Puanları**

Göstergeler	Denge	Karşılaştırılabilirlik	Doğruluk	Zamansal Tutarlılık	Netlik	Güvenilirlik
EC1	0	1	1	1	1	0
EC3	0	0	0	1	1	1
EC4	0	1	1	1	0	0
EC6	0	1	1	1	1	0
EC7	0	0	1	1	1	0
EC8	0	0	1	1	1	0
EC9	0	1	1	1	1	0
EN3	1	1	1	1	1	0
EN5	0	1	1	1	1	0
EN6	0	1	1	1	1	0
EN8	0	1	1	1	1	0
EN9	0	0	1	1	1	0
EN10	0	1	1	1	1	0
EN11	0	1	1	1	1	0
EN12	0	1	1	1	1	0
EN19	1	1	1	1	1	0
EN22	1	1	1	1	1	0
EN23	1	1	1	1	1	0
EN26	1	1	1	1	1	0
EN27	0	1	1	1	1	0
EN30	0	0	1	1	1	0
EN31	0	1	1	1	1	0
LA1	0	1	1	1	1	0
LA2	0	0	1	1	1	0
LA3	0	1	1	1	1	0
LA5	0	0	0	1	1	0
LA6	0	0	0	1	1	0
LA9	0	0	0	1	1	0
LA10	0	0	1	1	1	0
LA11	0	0	1	1	1	0
LA12	0	0	1	1	1	0
LA13	0	0	0	1	1	0
HR4	0	0	0	1	1	0
HR5	0	0	0	1	1	0
HR6	0	1	1	1	1	0
HR7	0	1	1	1	1	0
SO5	0	0	0	1	0	0
SO6	0	0	0	1	1	0
PR1	0	0	0	1	1	1
PR3	0	0	0	0	1	0
PR4	0	0	0	1	0	0
PR5	1	1	1	1	1	0
PR7	0	0	0	1	0	0

EK 19:**Tablo Ek.50:** AEFES Firması 2014 Yılı Unsur Puanları

Unsurlar	D	K	D	Z	N	G
Ekonomik Performans	2	2	2	3	3	1
Piyasa Varlığı	0	1	2	2	2	0
Dolaylı Ekonomik Etkiler	2	1	1	2	1	0
Satın Alma Uygulamaları	0	0	0	1	1	0
Malzeme	2	2	2	2	2	0
Enerji	4	5	5	5	5	2
Su	1	1	1	1	1	1
Biyolojik Çeşitlilik	0	0	0	0	0	0
Emisyonlar	5	5	5	5	3	2
Atık Sular ve Atıklar	2	2	2	2	2	1
Ürün ve Hizmetler	0	0	1	1	0	0
Genel	0	1	1	1	1	0
İstihdam	0	1	3	5	6	6
İş Gücü Yönetim İlişkileri	0	0	0	1	1	0
İş Sağlığı ve Güvenliği	1	2	2	2	2	0
Eğitim ve Öğretim	1	2	2	3	3	0
Çeşitlilik ve Fır.Eşit.	0	1	1	1	1	0
Kadın ve Erkekler İçin Eşit Ücret	0	0	0	1	1	0
Yatırım	1	1	1	1	1	0
Ayrımcılığın Önlenmesi	0	0	0	0	0	0
Örgütlenme ve Toplu Sözleşme Hakkı	0	0	0	1	1	0
Çocuk İşçiler	0	0	0	1	1	0
Zorla veya Cebren Çalıştırma	0	0	0	1	1	0
Yerel Toplular	0	1	1	1	1	0
Yolsuzlukla Mücadele	0	1	1	1	1	0
Müşteri Sağlık ve Güvenliği	0	0	0	0	0	0
Ürün ve Hizmetlerin Etiketlenmesi	1	1	1	1	1	0
Toplam	22	30	34	45	42	13

EK 20:**Tablo Ek.51: ARCLK Firması 2014 Yılı Unsur Puanları**

	D	K	D	Z	N	G
Ekonomik Performans	1	1	1	1	1	0
Piyasa Varlığı	0	1	1	2	1	0
Dolaylı Ekonomik Etkiler	0	1	2	2	2	0
Satın Alma Uygulamaları	0	1	1	1	1	0
Malzeme	2	2	2	2	2	0
Enerji	1	2	3	3	3	0
Su	0	2	2	2	2	0
Emisyonlar	0	4	4	4	4	2
Atık Sular ve Atıklar	0	2	2	3	2	0
Ürün ve Hizmetler	1	1	1	1	1	0
Nakliye	0	0	1	1	1	0
Genel	0	0	1	1	1	0
Ted.Çev.Bak.Değ.	0	0	1	1	1	0
Çev.Şik.Mek.Değ.	0	0	0	1	0	0
İstihdam	0	2	2	2	0	0
İş Gücü Yönetim İlişkileri	0	0	0	1	1	0
İş Sağlığı ve Güvenliği	2	2	3	4	3	0
Eğitim ve Öğretim	0	3	3	3	3	0
Çeşitlilik ve Fır.Eşit.	0	1	1	1	0	0
Kadın ve Erkekler İçin Eşit Ücret	0	0	0	1	0	0
İş Gücü Uyg. Şik. Mek.	0	0	0	1	0	0
Ayrımcılığın Önlenmesi	0	0	0	1	0	0
Örgütlenme ve Toplu Sözleşme Hakkı	0	0	0	1	0	0
Çocuk İşçiler	0	0	0	1	0	0
Zorla veya Cebren Çalıştırma	0	0	0	1	0	0
Güvenlik Uygulamaları	0	0	0	1	0	0
İnsan Hak.Şik.Mek.	0	0	0	1	0	0
Yolsuzlukla Mücadele	0	0	0	2	0	0
Ürün ve Hizmetlerin Etiketlenmesi	0	1	1	3	1	0
Pazarlama İletişimi	0	0	0	2	0	0
Müşteri Gizliliği	0	1	1	1	1	0
Toplam	7	27	33	52	31	2

EK 21:**Tablo Ek.52:** BRISA Firması 2014 Yılı Unsur Puanları

	D	K	D	Z	N	G
Ekonomik Performans	1	2	2	4	3	0
Piyasa Varlığı	0	2	2	2	2	0
Dolaylı Ekonomik Etkiler	2	2	2	2	2	0
Satın Alma Uygulamaları	0	1	1	1	1	0
Enerji	3	3	3	3	3	0
Su	0	2	2	3	2	0
Biyolojik Çeşitlilik	4	4	4	4	4	0
Emisyonlar	1	6	6	6	6	2
Atık Sular ve Atıklar	2	3	3	4	3	1
Ürün ve Hizmetler	0	1	1	2	2	0
Uyum	0	0	0	1	1	0
Nakliye	0	1	1	1	1	0
Genel	0	1	1	1	1	0
Ted.Çev.Bak.Değ.	0	2	2	2	2	0
Çevresel Şik. Mek.	0	0	0	1	0	0
İstihdam	2	3	3	3	3	1
İş Gücü Yön. İliş.	0	0	0	1	0	0
İş Sağ. Ve Güve.	1	4	4	4	4	1
Eğitim ve Öğretim	0	3	3	3	3	1
Çeş. Ve Fır. Eşit.	0	1	1	1	1	1
Kadın ve Erkek İçin Eşit Üc.	0	0	0	1	0	0
Ted. İş. Güc. Uyg. Aç.Değ.	0	0	0	2	2	0
İş. Güc. Uyg. Şik. Mek.	0	0	0	1	0	0
Yatırım	0	1	1	2	1	0
Ayrımcılığın Önlenmesi	0	0	0	1	1	0
Örgüt. Ve Topl. Sözl.	0	0	0	1	1	0
Çocuk İşçiler	0	1	1	1	0	0
Yerli Halkların Hakları	0	0	0	0	1	0
Değerlendirme	0	0	0	1	1	0
Ted.İns.Hak.Bak.Değ.	0	2	2	2	2	0
İns.Hak.Şik.Mek.	0	0	0	0	1	0
Yerel Toplumlar	1	2	2	2	2	0
Yolsuzlukla Mücadele	0	2	2	2	3	0
Kamu Politikası	0	0	0	0	1	0
Rek.Ayk.Dav.	0	0	0	0	1	0
Uyum	0	0	0	0	1	0
Ted.Topl.Üz.Et.Açısı.Değer.	1	0	0	1	2	1
Müş.Sağ.ve Güv.	1	1	1	1	2	0
Ürün ve Hizm. Etiketlenmesi	0	1	1	3	3	0
Pazarlama İletişimi	0	0	0	1	1	0
Müşteri Gizliliği	0	0	0	1	1	0
Uyum	0	0	0	1	1	0
Toplam	19	51	51	73	72	8

EK 22:**Tablo Ek.53: CIMSA Firması 2014 Yılı Unsur Puanları**

	D	K	D	Z	N	G
Ekonomik Performans	0	3	3	4	4	0
Piyasa Varlığı	1	0	2	2	2	0
Dolaylı Ekonomik Etkiler	0	1	1	2	2	0
Satın Alma Uygulamaları	0	0	1	1	1	0
Enerji	0	2	2	2	2	0
Su	0	2	2	2	2	0
Biyolojik Çeşitlilik	0	1	1	1	1	0
Emisyonlar	0	4	4	4	4	0
Atık Sular ve Atıklar	0	1	1	1	1	0
Ürün ve Hizmetler	0	1	1	1	1	0
Nakliye	1	0	0	1	1	0
Genel	0	1	1	1	1	0
İstihdam	3	2	3	3	3	0
İş Gücü Yön. İliş.	1	1	1	1	1	0
İş Sağ. Ve Güve.	0	0	0	4	2	0
Eğitim ve Öğretim	0	2	3	3	3	0
Çeş. Ve Fır. Eşit.	0	0	1	1	1	0
Kadın ve Erkek İçin Eşit Üc.	0	0	1	1	1	0
Ted. İş. Güc. Uyg. Aç.Değ.	0	0	0	2	0	0
Yatırım	0	0	2	2	2	0
Ayrımcılığın Önlenmesi	0	0	1	1	1	0
Çocuk İşçiler	0	0	1	1	1	0
Zorla ve Cebren Çalıştırma	0	0	1	1	1	0
Güvenlik Uygulamaları	0	0	1	1	1	0
Yerli Halkların Hakları	0	0	0	1	1	0
Değerlendirme	0	0	0	1	1	0
İns.Hak.Şik.Mek.	0	0	0	0	0	0
Yerel Toplular	0	1	2	2	2	0
Yolsuzlukla Mücadele	2	0	2	2	2	0
Kamu Politikası	0	0	0	0	0	0
Uyum	0	0	0	0	1	0
Müş.Sağ.ve Güv.	0	1	1	2	2	0
Ürün ve Hizm. Etiketlenmesi	0	2	2	3	3	0
Pazarlama İletişimi	0	1	2	2	2	0
Müşteri Gizliliği	0	0	0	1	1	0
Uyum	0	0	0	1	1	0
Toplam	8	26	43	58	55	0

EK 23:**Tablo Ek.54: FROTO Firması 2014 Yılı Unsur Puanları**

	D	K	D	Z	N	G
Ekonomik Performans	0	1	3	3	3	0
Piyasa Varlığı	0	1	1	1	1	0
Dolaylı Ekonomik Etkiler	2	2	2	2	2	0
Satın Alma Uygulamaları	1	0	0	1	1	0
Enerji	2	1	3	4	4	0
Su	2	1	3	3	3	0
Biyolojik Çeşitlilik	1	0	2	2	2	0
Emisyonlar	1	5	5	5	5	0
Atık Sular ve Atıklar	0	2	3	3	3	0
Ürün ve Hizmetler	0	1	1	1	1	0
Uyum	0	1	1	1	1	0
Nakliye	1	1	1	1	1	0
Genel	0	1	1	1	1	0
Ted.Çev.Bak.Değ.	0	0	0	2	2	0
Çev.Şik.Mek.	0	1	1	1	1	0
İstihdam	0	2	2	2	1	0
İş Sağ. Ve Güve.	0	1	2	4	4	1
Eğitim ve Öğretim	1	3	3	3	3	0
Çeş. Ve Fir. Eşt.	0	1	1	1	0	0
Kadın ve Erkek İçin Eşit Üc.	0	0	1	1	1	0
Ted. İş. Güc. Uyg. Aç.Değ.	0	0	2	2	2	0
Ayrımcılığın Önlenmesi	0	0	0	1	0	0
Örgütlenme ve Söz. Hakkı	0	0	0	1	0	1
Çocuk İşçiler	0	0	1	1	1	0
Zorla ve Cebren Çalıştırma	0	0	1	1	1	0
Değerlendirme	0	0	1	1	1	0
Ted.İns.Hak.Bak.Değ.	0	0	1	2	2	0
Yerel Toplular	1	1	1	1	1	0
Yolsuzlukla Mücadele	0	0	0	2	1	0
Kamu Politikası	0	0	1	1	0	0
Top.Üz.Et.İliş.Şik.Mek.	0	0	1	1	0	0
Müş.Sağ.ve Güv.	0	1	1	2	1	0
Ürün ve Hizm. Etiketlenmesi	1	1	1	3	1	0
Pazarlama İletişimi	1	1	1	1	1	0
Toplam	14	29	48	62	52	2

EK 24:**Tablo Ek.55: OTKAR Firması 2014 Yılı Unsur Puanları**

	D	K	D	Z	N	G
Ekonomik Performans	0	0	0	1	0	0
Dolaylı Ekonomik Etkiler	0	2	2	2	2	0
Satın Alma Uygulamaları	1	1	1	1	1	0
Enerji	2	1	2	2	2	0
Su	3	3	3	3	3	0
Biyolojik Çeşitlilik	2	2	2	2	2	0
Emisyonlar	0	2	2	2	2	0
Atık Sular ve Atıklar	3	3	3	3	3	0
Ürün ve Hizmetler	0	1	1	1	1	0
Genel	0	0	0	1	1	0
İş Sağ. Ve Güv.	2	2	2	2	2	0
Eğitim ve Öğretim	0	3	3	3	3	0
Çeş. Ve Fır. Eşt.	0	0	0	1	0	0
Kadın ve Erkek İçin Eşit Üc.	0	0	0	1	1	0
Ayrımcılığın Önlenmesi	0	0	0	1	0	0
Örgütlenme ve Söz. Hakkı	0	0	0	1	0	0
Çocuk İşçiler	0	0	0	1	0	0
Zorla ve Cebren Çalıştırma	0	0	0	1	0	0
Yerel Toplular	0	0	0	1	1	0
Yolsuzlukla Mücadele	0	0	0	1	1	0
Kamu Politikası	0	0	0	1	1	0
Müş.Sağ.ve Güv.	0	0	0	2	0	0
Ürün ve Hizm. Etiketlenmesi	0	0	0	3	1	0
Toplam	13	20	21	37	27	0

EK 25:**Tablo Ek.56: SISE Firması 2014 Yılı Unsur Puanları**

	D	K	D	Z	N	G
Ekonomik Performans	2	1	3	3	3	0
Piyasa Varlığı	0	1	1	1	1	0
Enerji	1	4	4	4	4	0
Emisyonlar	3	3	3	3	3	0
Ürün ve Hizmetler	1	2	2	2	2	0
Uyum	0	1	1	1	1	0
İstihdam	1	1	1	1	1	0
İş Sağ. Ve Güv.	1	3	3	4	4	1
Eğitim ve Öğretim	2	3	3	3	3	0
Kadın ve Erkek İçin Eşit Üc.	0	1	1	1	1	0
Yolsuzlukla Mücadele	0	2	2	3	3	0
Rek.Ayk.Dav.	0	0	0	1	1	0
Uyum	0	0	0	1	1	0
Müş.Sağ. Ve Güv.	0	1	0	2	2	0
Müşteri Gizliliği	0	0	0	1	1	0
Uyum	0	0	0	1	1	0
Toplam	11	23	24	32	32	1

EK 26:**Tablo Ek.57: TOASO Firması 2014 Yılı Unsur Puanları**

	D	K	D	Z	N	G
Ekonomik Performans	0	2	2	3	2	0
Piyasa Varlığı	0	1	1	1	1	0
Dolaylı Ekonomik Etkiler	2	1	1	2	2	0
Satın Alma Uygulamaları	0	0	1	1	1	0
Enerji	3	3	3	3	3	0
Su	1	3	3	3	3	0
Biyolojik Çeşitlilik	0	0	0	2	0	0
Emisyonlar	5	5	5	5	5	5
Atık Sular ve Atıklar	0	4	4	4	4	0
Ürün ve Hizmetler	0	0	0	1	1	0
Uyum	0	0	0	1	1	0
Nakliye	0	0	0	1	1	0
Genel	0	0	1	1	1	0
Ted.Çev.Bak.Değ.	0	2	2	2	2	0
Çev.Şik.Mek.	0	0	1	1	1	0
İstihdam	0	2	2	3	2	0
İş Sağ. Ve Güv.	0	2	2	4	2	0
Eğitim ve Öğretim	0	2	3	3	3	0
Çeş. Ve Fir. Eşt.	0	0	1	1	1	0
Kadın ve Erkek İçin Eşit Üc.	0	0	0	1	1	0
Ted.İş.Güc.Uy.Açısından Değ.	0	2	2	2	2	0
Ayrımcılığın Önlenmesi	0	0	0	1	0	0
Örgütlenme ve Söz. Hakkı	0	0	0	1	1	0
Çocuk İşçiler	0	0	0	1	0	0
Zorla ve Cebren Çalıştırma	0	0	0	1	1	0
Güvenlik Uyg.	0	0	0	1	1	0
Değerlendirme	0	0	0	1	1	0
Ted.İns.Hak.Bak.Değ.	0	0	2	2	2	0
Yerel Toplumlar	0	0	0	1	0	0
Yolsuzlukla Mücadele	0	0	3	3	3	0
Kamu Politikası	0	0	1	1	1	0
Top.Üz.Et.İliş.Şik.Mek.	0	0	1	1	1	0
Müş.Sağ.ve Güv.	0	0	0	2	1	0
Ürün ve Hizm. Etiketlenmesi	0	0	1	3	2	0
Pazarlama İletişimi	0	0	0	1	1	0
Toplam	11	29	42	65	54	5

EK 27:**Tablo Ek.58:** TUPRS Firması 2014 Yılı Unsur Puanları

	D	K	D	Z	N	G
Ekonomik Performans	0	1	1	3	2	0
Piyasa Varlığı	0	1	1	1	1	0
Dolaylı Ekonomik Etkiler	1	1	2	2	2	0
Satın Alma Uygulamaları	0	1	1	1	1	0
Enerji	3	3	3	3	3	0
Su	0	2	3	3	3	0
Biyolojik Çeşitlilik	0	2	2	2	2	0
Emisyonlar	0	0	1	1	1	0
Atık Sular ve Atıklar	3	3	3	3	3	0
Ürün ve Hizmetler	0	0	0	1	1	0
Nakliye	1	0	1	1	1	0
Genel	0	1	1	1	1	0
İstihdam	0	2	2	2	3	0
İş Sağ. Ve Güv.	0	0	1	1	2	0
Eğitim ve Öğretim	0	2	3	3	3	0
Çeş. Ve Fır. Eşt.	0	1	1	1	1	0
Kadın ve Erkek İçin Eşit Üc.	0	0	0	0	1	0
Örgütlenme ve Söz. Hakkı	0	0	0	1	1	0
Çocuk İşçiler	0	0	0	1	1	0
Zorla ve Cebren Çalıştırma	0	0	0	1	1	0
Güvenlik Uyg.	0	0	1	1	1	0
Yolsuzlukla Mücadele	0	0	0	1	0	0
Kamu Politikası	0	0	0	1	1	0
Müş.Sağ.ve Güv.	0	0	0	1	1	1
Ürün ve Hizm. Etiketlenmesi	1	1	1	2	2	0
Pazarlama İletişimi	0	0	0	1	0	0
Toplam	9	21	28	39	39	1

EK 28:**Tablo Ek.59: AEFES Firması 2015 Yılı Unsur Puanları**

	D	K	D	Z	N	G
Dolaylı Ekonomik Etkiler	1	1	1	1	1	0
Satın Alma Uygulamaları	0	1	1	1	1	0
Malzeme	2	2	2	2	2	0
Enerji	2	5	5	5	4	0
Su	0	1	1	2	2	0
Biyolojik Çeşitlilik	1	1	1	3	3	0
Emisyonlar	0	4	4	4	3	0
Atık Sular ve Atıklar	0	1	1	1	1	0
Ürün ve Hizmetler	1	2	2	2	2	0
Genel	1	1	1	1	1	0
İstihdam	1	2	2	3	3	0
İş Gücü Yönetim İlişkileri	0	0	0	1	1	0
İş Sağlığı ve Güvenliği	0	3	3	3	3	0
Eğitim ve Öğretim	0	1	1	2	2	0
Çeşitlilik ve Fır.Eşit.	0	1	1	1	1	0
Kadın ve Erkekler İçin Eşit Ücret	0	1	1	1	1	0
Yatırım	0	1	1	1	1	0
Ayrımcılığın Önlenmesi	0	0	0	1	0	0
Örgütlenme ve Toplu Sözleşme Hakkı	0	0	0	1	1	0
Çocuk İşçiler	0	0	0	1	1	0
Zorla veya Cebren Çalıştırma	0	0	0	1	1	0
Yolsuzlukla Mücadele	1	1	1	1	1	1
Kamu Politikası	0	0	1	1	1	0
Müşteri Sağlık ve Güvenliği	0	0	0	1	0	0
Ürün ve Hizmetlerin Etiketlenmesi	0	0	0	2	2	0
Toplam	10	29	30	43	39	1

EK 29:**Tablo Ek.60: ARCLK Firması 2015 Yılı Unsur Puanları**

	D	K	D	Z	N	G
Ekonomik Performans	1	1	1	2	2	0
Piyasa Varlığı	0	0	0	2	2	0
Dolaylı Ekonomik Etkiler	2	2	2	2	2	0
Malzeme	0	2	2	2	2	0
Enerji	0	1	1	3	3	0
Su	2	2	2	2	2	0
Emisyonlar	0	4	4	4	4	2
Atık Sular ve Atıklar	0	0	0	3	3	0
Ürün ve Hizmetler	1	1	1	1	1	0
Nakliye	0	1	1	1	1	0
Genel	0	1	1	1	1	0
Ted.Çev.Bak.Değ.	1	1	1	1	1	0
Çev.Şik.Mek.Değ.	0	0	0	1	1	0
İstihdam	0	1	1	2	2	0
İş Sağlığı ve Güvenliği	0	2	2	4	4	0
Eğitim ve Öğretim	1	2	2	3	3	0
Çeşitlilik ve Fır.Eşit.	0	1	1	1	1	0
Kadın ve Erkekler İçin Eşit Ücret	0	1	1	1	1	0
İş Gücü Uyg. Şik. Mek.	0	0	0	1	1	0
Ayrımcılığın Önlenmesi	0	1	1	1	1	0
Örgütlenme ve Toplu Sözleşme Hakkı	0	0	0	1	0	0
Çocuk İşçiler	0	0	0	1	1	0
Zorla veya Cebren Çalıştırma	0	0	0	1	1	0
Güvenlik Uygulamaları	0	0	0	1	0	0
İnsan Hak.Şik.Mek.	0	0	0	1	1	0
Yolsuzlukla Mücadele	0	1	1	2	2	0
Müşteri Sağlık ve Güvenliği	0	0	0	1	1	0
Ürün ve Hizmetlerin Etiketlenmesi	1	2	2	3	3	0
Pazarlama İletişimi	0	0	0	2	2	0
Toplam	9	27	27	51	49	2

EK 30:**Tablo Ek.61:** BRISA Firması 2015 Yılı Unsur Puanları

	D	K	D	Z	N	G
Ekonomik Performans	0	2	2	4	3	0
Piyasa Varlığı	0	2	2	2	2	0
Dolaylı Ekonomik Etkiler	0	2	2	2	2	0
Satın Alma Uygulamaları	0	1	1	1	1	0
Enerji	3	3	3	3	3	0
Su	2	3	3	3	3	1
Biyolojik Çeşitlilik	0	0	0	4	4	0
Emisyonlar	2	5	5	6	6	2
Atık Sular ve Atıklar	1	2	2	3	3	1
Ürün ve Hizmetler	1	1	1	2	2	0
Nakliye	0	0	0	1	1	0
Genel	0	0	0	1	1	0
Ted.Çev.Bak.Değ.	0	0	0	0	0	0
Çevresel Şik. Mek.	0	0	0	0	0	0
İstihdam	0	2	2	3	3	1
İş Sağ. Ve Güve.	2	4	4	4	4	1
Eğitim ve Öğretim	2	3	3	3	3	1
Çeş. Ve Fır. Eşt.	1	1	1	1	1	1
Kadın ve Erkek İçin Eşit Üc.	0	0	0	0	1	0
Ted. İş. Güc. Uyg. Aç.Değ.	0	0	2	2	2	0
İş. Güc. Uyg. Şik. Mek.	0	0	1	1	1	0
Yatırım	1	2	2	2	2	0
Ayrımcılığın Önlenmesi	0	0	0	0	0	0
Örgüt. Ve Topl. Sözl.	0	0	0	1	1	0
Çocuk İşçiler	0	0	0	1	1	0
Zorla veya Cebren Çalıştırma	0	0	0	1	1	0
Güvenlik Uygulamaları	0	0	0	0	0	0
Yerli Halkların Hakları	0	0	0	0	0	0
Değerlendirme	1	0	0	1	1	0
Ted.İns.Hak.Bak.Değ.	0	2	2	2	2	0
İns.Hak.Şik.Mek.	0	0	0	0	0	0
Yerel Toplumlar	2	2	2	2	2	0
Yolsuzlukla Mücadele	0	0	0	2	2	0
Kamu Politikası	0	0	0	0	0	0
Rek.Ayk.Dav.	0	0	0	0	1	0
Uyum	0	0	0	0	1	0
Ted.Topl.Üz.Et.Açısı.Değer.	0	0	1	1	2	0
Toplum Üz.Et.İliş.Şik.Mek.	0	0	0	0	0	0
Müş.Sağ.ve Güv.	1	1	1	1	2	0
Ürün ve Hizm. Etiketlenmesi	0	1	1	2	2	0
Pazarlama İletişimi	0	0	0	0	0	0
Müşteri Gizliliği	0	0	0	0	0	0
Uyum	0	0	0	0	0	0
Toplam	19	39	43	62	66	8

EK 31:**Tablo Ek.62:** CIMSA Firması 2015 Yılı Unsur Puanları

	D	K	D	Z	N	G
Ekonomik Performans	0	3	3	3	3	0
Piyasa Varlığı	0	2	2	2	2	0
Dolaylı Ekonomik Etkiler	0	0	2	2	2	0
Satın Alma Uygulamaları	1	1	1	1	1	0
Enerji	2	1	2	2	2	0
Su	1	3	3	3	3	0
Biyolojik Çeşitlilik	2	3	3	3	3	0
Emisyonlar	0	0	3	4	4	0
Atık Sular ve Atıklar	0	3	3	3	3	0
Ürün ve Hizmetler	1	1	1	1	1	0
Genel	0	0	0	1	1	0
İstihdam	0	2	2	2	2	0
Eğitim ve Öğretim	0	3	3	3	3	0
Çeş. Ve Fır. Eş.	1	0	0	1	1	0
Yatırım	1	0	0	1	1	0
Ayrımcılığın Önlenmesi	0	0	0	1	1	0
Örgütlenme ve Top.Söz.Hak.	0	0	0	1	1	0
Çocuk İşçiler	0	0	0	1	1	0
Zorla ve Cebren Çalıştırma	0	0	0	1	1	0
Yolsuzlukla Mücadele	0	0	0	3	3	0
Kamu Politikası	0	0	0	1	1	0
Müş.Sağ.ve Güv.	1	0	0	2	2	0
Ürün ve Hizm. Etiketlenmesi	0	0	0	2	2	1
Toplam	10	22	28	44	44	1

EK 32:**Tablo Ek.63: FROTO Firması 2015 Yılı Unsur Puanları**

	D	K	D	Z	N	G
Ekonomik Performans	0	2	2	4	4	0
Piyasa Varlığı	0	1	1	1	1	0
Dolaylı Ekonomik Etkiler	0	1	2	2	2	0
Satın Alma Uygulamaları	0	0	0	1	1	0
Enerji	3	3	4	4	4	0
Su	0	3	3	3	3	0
Biyolojik Çeşitlilik	0	0	2	2	2	0
Emisyonlar	0	5	5	5	5	0
Atık Sular ve Atıklar	1	2	2	3	3	0
Ürün ve Hizmetler	0	0	1	1	1	0
Uyum	0	1	1	1	1	0
Nakliye	0	0	1	1	0	0
Genel	0	1	1	1	1	0
Ted.Çev.Bak.Değ.	0	2	2	2	2	0
Çev.Şik.Mek.	0	1	1	1	1	0
İstihdam	1	2	2	2	2	0
İş Sağ. Ve Güve.	0	2	2	4	4	0
Eğitim ve Öğretim	0	2	2	3	3	0
Çeş. Ve Fir. Eşt.	0	1	1	1	1	0
Kadın ve Erkek İçin Eşit Üc.	0	0	0	1	1	0
Ted. İş. Güc. Uyg. Aç.Değ.	0	0	0	2	2	0
Ayrımcılığın Önlenmesi	0	0	0	1	1	0
Örgütlenme ve Söz. Hakkı	0	0	0	1	1	0
Çocuk İşçiler	0	0	0	1	1	0
Zorla ve Cebren Çalıştırma	0	0	0	1	1	0
Değerlendirme	1	0	0	1	1	0
Ted.İns.Hak.Bak.Değ.	2	0	0	2	2	0
Yerel Toplumlar	0	0	0	1	1	0
Yolsuzlukla Mücadele	0	2	2	2	2	0
Kamu Politikası	0	0	0	1	1	0
Top.Üz.Et.İliş.Şik.Mek.	0	0	0	1	1	0
Müş.Sağ.ve Güv.	0	0	0	2	1	0
Ürün ve Hizm. Etiketlenmesi	3	3	3	3	3	0
Pazarlama İletişimi	1	1	1	1	1	0
Toplam	12	35	41	63	61	0

EK 33:**Tablo Ek.64: OTKAR Firması 2015 Yılı Unsur Puanları**

	D	K	D	Z	N	G
Ekonomik Performans	0	0	0	1	0	0
Dolaylı Ekonomik Etkiler	0	2	2	2	2	0
Satın Alma Uygulamaları	1	1	1	1	1	0
Enerji	1	1	2	2	2	0
Su	2	3	3	3	3	0
Biyolojik Çeşitlilik	2	2	2	2	2	0
Emisyonlar	0	2	2	2	2	0
Atık Sular ve Atıklar	3	3	3	3	3	0
Ürün ve Hizmetler	0	1	1	1	1	0
Genel	0	0	1	1	1	0
İş Sağ. Ve Güv.	2	2	2	2	2	0
Eğitim ve Öğretim	0	3	3	3	3	0
Çeş. Ve Fır. Eşt.	0	0	0	1	0	0
Kadın ve Erkek İçin Eşit Üc.	0	0	0	1	1	0
Ayrımcılığın Önlenmesi	0	1	1	1	1	0
Örgütlenme ve Söz. Hakkı	0	1	1	1	1	0
Çocuk İşçiler	0	0	0	1	0	0
Zorla ve Cebren Çalıştırma	0	0	0	1	0	0
Yerel Toplular	0	0	0	1	1	0
Yolsuzlukla Mücadele	0	0	0	1	1	0
Kamu Politikası	0	0	0	1	1	0
Müş.Sağ.ve Güv.	0	1	1	2	1	0
Ürün ve Hizm. Etiketlenmesi	0	1	1	3	2	0
Toplam	11	24	26	37	31	0

EK 34:**Tablo Ek.65: SISE Firması 2015 Yılı Unsur Puanları**

	D	K	D	Z	N	G
Ekonomik Performans	1	2	3	3	3	0
Piyasa Varlığı	0	1	1	1	1	0
Dolaylı Ekonomik Etkiler	0	0	2	2	2	0
Enerji	2	3	3	3	3	0
Su	2	2	2	3	2	0
Biyolojik Çeşitlilik	0	0	0	2	2	0
Emisyonlar	1	3	3	3	3	0
Ürün ve Hizmetler	1	2	2	2	2	0
Uyum	0	0	0	1	1	0
Genel	0	1	1	1	1	0
İstihdam	0	1	3	3	3	0
İş Sağ. Ve Güv.	0	2	3	3	3	1
Eğitim ve Öğretim	1	1	1	2	2	0
Çeşitlilik ve Fırsat Eşitliği	0	1	1	1	1	0
Kadın ve Erkek İçin Eşit Üc.	0	1	1	1	1	0
Ayrımcılığın Önlenmesi	0	0	0	1	1	0
Örgütlenme ve Top.Söz.Hak.	0	0	0	1	1	0
Çocuk İşçiler	0	0	0	1	1	0
Zorla veya Cebren Çalıştırma	0	0	0	1	1	0
Yolsuzlukla Mücadele	0	0	0	2	2	0
Rek.Ayk.Davranış	0	0	0	1	1	0
Uyum	0	0	0	1	1	0
Müş.Sağ. Ve Güv.	0	1	1	2	2	0
Ürün ve Hiz. Etiketlenmesi	0	1	1	2	2	0
Pazarlama İletişimi	0	0	0	1	1	0
Müşteri Gizliliği	0	0	0	1	1	0
Uyum	0	1	1	1	1	0
Toplam	8	22	28	44	43	1

EK 35:**Tablo Ek.66: TOASO Firması 2015 Yılı Unsur Puanları**

	D	K	D	Z	N	G
Ekonomik Performans	0	1	1	3	2	0
Piyasa Varlığı	0	1	1	1	1	0
Dolaylı Ekonomik Etkiler	0	1	1	2	1	0
Satın Alma Uygulamaları	0	0	1	1	1	0
Enerji	1	3	3	3	3	1
Su	3	3	3	3	3	2
Biyolojik Çeşitlilik	0	0	0	2	2	0
Emisyonlar	1	5	5	5	5	1
Atık Sular ve Atıklar	1	4	4	4	4	0
Ürün ve Hizmetler	0	0	0	1	1	0
Uyum	0	0	0	1	1	0
Nakliye	0	0	1	1	1	0
Genel	0	0	0	1	0	0
Ted.Çev.Bak.Değ.	0	2	2	2	2	0
Çev.Şik.Mek.	0	1	1	1	1	0
İstihdam	0	2	2	3	3	0
İş Sağ. Ve Güv.	0	2	2	4	3	0
Eğitim ve Öğretim	0	0	2	3	3	0
Çeş. Ve Fır. Eş.	0	0	0	1	0	0
Kadın ve Erkek İçin Eşit Üc.	0	0	0	1	1	0
Ted.İş.Güc.Uy.Açısından Değ.	0	0	2	2	2	0
Ayrımcılığın Önlenmesi	0	0	0	1	0	0
Örgütlenme ve Söz. Hakkı	0	0	0	1	1	0
Çocuk İşçiler	0	0	0	1	1	0
Zorla ve Cebren Çalıştırma	0	0	0	1	0	0
Güvenlik Uyg.	0	0	0	1	0	0
Değerlendirme	0	0	0	1	1	0
Ted.İns.Hak.Bak.Değ.	0	0	0	2	2	0
Yerel Toplular	0	0	1	1	1	0
Yolsuzlukla Mücadele	2	1	3	3	3	0
Kamu Politikası	0	0	0	1	1	0
Top.Üz.Et.İliş.Şik.Mek.	0	0	0	1	1	0
Müş.Sağ.ve Güv.	0	0	1	2	2	0
Ürün ve Hizm. Etiketlenmesi	0	0	0	2	3	0
Pazarlama İletişimi	0	1	1	1	0	0
Toplam	8	27	37	64	56	4

EK 36:**Tablo Ek.67:** TUPRS Firması 2015 Yılı Unsur Puanları

	D	K	D	Z	N	G
Ekonomik Performans	0	2	2	3	2	1
Piyasa Varlığı	0	1	1	1	1	0
Dolaylı Ekonomik Etkiler	0	0	2	2	2	0
Satın Alma Uygulamaları	0	1	1	1	1	0
Enerji	1	3	3	3	3	0
Su	0	2	3	3	3	0
Biyolojik Çeşitlilik	0	2	2	2	2	0
Emisyonlar	1	1	1	1	1	0
Atık Sular ve Atıklar	3	3	3	3	3	0
Ürün ve Hizmetler	0	1	1	1	1	0
Nakliye	0	0	1	1	1	0
Genel	0	1	1	1	1	0
İstihdam	0	2	3	3	3	0
İş Sağ. Ve Güv.	0	0	0	2	2	0
Eğitim ve Öğretim	0	0	2	3	3	0
Çeş. Ve Fır. Eşt.	0	0	1	1	1	0
Kadın ve Erkek İçin Eşit Üc.	0	0	0	1	1	0
Örgütlenme ve Söz. Hakkı	0	0	0	1	1	0
Çocuk İşçiler	0	0	0	1	1	0
Zorla ve Cebren Çalıştırma	0	1	1	1	1	0
Güvenlik Uyg.	0	1	1	1	1	0
Yolsuzlukla Mücadele	0	0	0	1	0	0
Kamu Politikası	0	0	0	1	1	0
Müş.Sağ.ve Güv.	0	0	0	1	1	1
Ürün ve Hizm. Etiketlenmesi	1	1	1	2	2	0
Pazarlama İletişimi	0	0	0	1	0	0
Toplam	6	22	30	42	39	2

EK 37:

Tablo Ek.68: AKENR Firması 2014 Yılı SRKP Hesaplama Süreci

Bileşenler	İlişki Yönü	Ağırlık	Referans Değer	İşletme Değeri	Endeks Değeri	Sapma Değeri	Ağırlıklı Değerler	SRKP Puanı	-46,78
Denge		20						-0,31	
Ekonomik	+	10	1,9	1	52,63	-47,37	-4,74	-1,53	
Çevresel	+	37	7,6	9	118,42	18,42	6,82		
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	+	18	2,2	4	181,82	81,82	14,73		
İnsan Hakları	+	13	0,1	0	0,00	-100,00	-13,00		
Toplum	+	12	0,5	0	0,00	-100,00	-12,00		
Ürün Sorumluluğu	+	10	0,6	1	166,67	66,67	6,67		
Karşılaştırılabilirlik		20						-9,84	
Ekonomik	+	10	3,7	1	27,03	-72,97	-7,30	-49,20	
Çevresel	+	37	13,5	7	51,85	-48,15	-17,81		
İş Gücü Uyg. Ve İns. Yar. İş	+	18	7	7	100,00	0,00	0,00		
İnsan Hakları	+	13	0,5	0	0,00	-100,00	-13,00		
Toplum	+	12	1,1	1	90,91	-9,09	-1,09		
Ürün Sorumluluğu	+	10	1,4	0	0,00	-100,00	-10,00		
Doğruluk		20						-9,34	
Ekonomik	+	10	4,9	2	40,82	-59,18	-5,92	-46,68	
Çevresel	+	37	15,4	8	51,95	-48,05	-17,78		
İş Gücü Uyg. Ve İns. Yar. İş	+	18	8,4	6	71,43	-28,57	-5,14		
İnsan Hakları	+	13	1,8	0	0,00	-100,00	-13,00		
Toplum	+	12	2,2	2	90,91	-9,09	-1,09		
Ürün Sorumluluğu	+	10	1,6	1	62,50	-37,50	-3,75		
Zamansal Tutarlılık		10						-5,96	
Ekonomik	+	10	6,5	4	61,54	-38,46	-3,85	-59,56	
Çevresel	+	37	17	6	35,29	-64,71	-23,94		
İş Gücü Uyg. Ve İns. Yar. İş	+	18	11,5	8	69,57	-30,43	-5,48		
İnsan Hakları	+	13	4,9	0	0,00	-100,00	-13,00		
Toplum	+	12	3,6	2	55,56	-44,44	-5,33		
Ürün Sorumluluğu	+	10	4,9	1	20,41	-79,59	-7,96		
Netlik		10						-5,70	
Ekonomik	+	10	5,9	4	67,80	-32,20	-3,22	-56,98	
Çevresel	+	37	16	6	37,50	-62,50	-23,13		
İş Gücü Uyg. Ve İns. Yar. İş	+	18	9,9	7	70,71	-29,29	-5,27		
İnsan Hakları	+	13	3,5	0	0,00	-100,00	-13,00		
Toplum	+	12	3,5	2	57,14	-42,86	-5,14		
Ürün Sorumluluğu	+	10	3,6	1	27,78	-72,22	-7,22		
Güvenilirlik		20						-15,65	
Ekonomik	+	10	0,1	0	0,00	-100,00	-10,00	-78,24	
Çevresel	+	37	1,7	1	58,82	-41,18	-15,24		
İş Gücü Uyg. Ve İns. Yar. İş	+	18	1,2	0	0,00	-100,00	-18,00		
İnsan Hakları	+	13	0,1	0	0,00	-100,00	-13,00		
Toplum	+	12	0,1	0	0,00	-100,00	-12,00		
Ürün Sorumluluğu	+	10	0,1	0	0,00	-100,00	-10,00		

EK 38:

Tablo Ek.69: AEFES Firması 2014 Yılı SRKP Hesaplama Süreci

Bileşenler	İlişki Yönü	Ağırlık	Referans Değer	İşletme Değeri	Endeks Değeri	Sapma Değeri	Ağırlıklı Değerler	SRKP Puanı	76,41
Denge		20						30,45	
Ekonomik	+	10	1,9	4	210,53	110,53	11,05	152,24	
Çevresel	+	37	7,6	14	184,21	84,21	31,16		
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	+	18	2,2	2	90,91	-9,09	-1,64		
İnsan Hakları	+	13	0,1	1	1000,00	900,00	117,00		
Toplum	+	12	0,5	0	0,00	-100,00	-12,00		
Ürün Sorumluluğu	+	10	0,6	1	166,67	66,67	6,67		
Karşılaştırılabilirlik		20						5,01	
Ekonomik	+	10	3,7	4	108,11	8,11	0,81	25,05	
Çevresel	+	37	13,5	16	118,52	18,52	6,85		
İş Gücü Uyg. Ve İns. Yar. İş	+	18	7	6	85,71	-14,29	-2,57		
İnsan Hakları	+	13	0,5	1	200,00	100,00	13,00		
Toplum	+	12	1,1	2	181,82	81,82	9,82		
Ürün Sorumluluğu	+	10	1,4	1	71,43	-28,57	-2,86		
Doğruluk		20						-1,49	
Ekonomik	+	10	4,9	5	102,04	2,04	0,20	-7,43	
Çevresel	+	37	15,4	17	110,39	10,39	3,84		
İş Gücü Uyg. Ve İns. Yar. İş	+	18	8,4	8	95,24	-4,76	-0,86		
İnsan Hakları	+	13	1,8	1	55,56	-44,44	-5,78		
Toplum	+	12	2,2	2	90,91	-9,09	-1,09		
Ürün Sorumluluğu	+	10	1,6	1	62,50	-37,50	-3,75		
Zamansal Tutarlılık		10						-1,10	
Ekonomik	+	10	6,5	8	123,08	23,08	2,31	-11,02	
Çevresel	+	37	17	17	100,00	0,00	0,00		
İş Gücü Uyg. Ve İns. Yar. İş	+	18	11,5	13	113,04	13,04	2,35		
İnsan Hakları	+	13	4,9	4	81,63	-18,37	-2,39		
Toplum	+	12	3,6	2	55,56	-44,44	-5,33		
Ürün Sorumluluğu	+	10	4,9	1	20,41	-79,59	-7,96		
Netlik		10						-0,58	
Ekonomik	+	10	5,9	7	118,64	18,64	1,86	-5,81	
Çevresel	+	37	16	14	87,50	-12,50	-4,63		
İş Gücü Uyg. Ve İns. Yar. İş	+	18	9,9	14	141,41	41,41	7,45		
İnsan Hakları	+	13	3,5	4	114,29	14,29	1,86		
Toplum	+	12	3,5	2	57,14	-42,86	-5,14		
Ürün Sorumluluğu	+	10	3,6	1	27,78	-72,22	-7,22		
Güvenilirlik		20						44,12	
Ekonomik	+	10	0,1	1	1000,00	900,00	90,00	220,59	
Çevresel	+	37	1,7	6	352,94	252,94	93,59		
İş Gücü Uyg. Ve İns. Yar. İş	+	18	1,2	6	500,00	400,00	72,00		
İnsan Hakları	+	13	0,1	0	0,00	-100,00	-13,00		
Toplum	+	12	0,1	0	0,00	-100,00	-12,00		
Ürün Sorumluluğu	+	10	0,1	0	0,00	-100,00	-10,00		

EK 39:

Tablo Ek.70: ARCLK Firması 2014 Yılı SRKP Hesaplama Süreci

Bileşenler	İlişki Yöntü	Ağırlık	Referans Değer	İşletme Değeri	Endeks Değeri	Sapma Değeri	Ağırlıklı Değerler	SRKP Puanı	-33,06
Denge		20						-11,78	
Ekonomik	+	10	1,9	1	52,63	-47,37	-4,74	-58,90	
Çevresel	+	37	7,6	4	52,63	-47,37	-17,53		
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yararlı İş	+	18	2,2	2	90,91	-9,09	-1,64		
İnsan Hakları	+	13	0,1	0	0,00	-100,00	-13,00		
Toplum	+	12	0,5	0	0,00	-100,00	-12,00		
Ürün Sorumluluğu	+	10	0,6	0	0,00	-100,00	-10,00		
Karşılaştırılabilirlik		20						-3,74	
Ekonomik	+	10	3,7	4	108,11	8,11	0,81	-18,70	
Çevresel	+	37	13,5	13	96,30	-3,70	-1,37		
İş Gücü Uyg. Ve İns. Yar. İş	+	18	7	8	114,29	14,29	2,57		
İnsan Hakları	+	13	0,5	0	0,00	-100,00	-13,00		
Toplum	+	12	1,1	0	0,00	-100,00	-12,00		
Ürün Sorumluluğu	+	10	1,4	2	142,86	42,86	4,29		
Doğruluk		20						-3,43	
Ekonomik	+	10	4,9	5	102,04	2,04	0,20	-17,17	
Çevresel	+	37	15,4	17	110,39	10,39	3,84		
İş Gücü Uyg. Ve İns. Yar. İş	+	18	8,4	9	107,14	7,14	1,29		
İnsan Hakları	+	13	1,8	0	0,00	-100,00	-13,00		
Toplum	+	12	2,2	0	0,00	-100,00	-12,00		
Ürün Sorumluluğu	+	10	1,6	2	125,00	25,00	2,50		
Zamansal Tutarlılık		10						0,58	
Ekonomik	+	10	6,5	6	92,31	-7,69	-0,77	5,76	
Çevresel	+	37	17	19	111,76	11,76	4,35		
İş Gücü Uyg. Ve İns. Yar. İş	+	18	11,5	13	113,04	13,04	2,35		
İnsan Hakları	+	13	4,9	6	122,45	22,45	2,92		
Toplum	+	12	3,6	2	55,56	-44,44	-5,33		
Ürün Sorumluluğu	+	10	4,9	6	122,45	22,45	2,24		
Netlik		10						-3,39	
Ekonomik	+	10	5,9	5	84,75	-15,25	-1,53	-33,93	
Çevresel	+	37	16	17	106,25	6,25	2,31		
İş Gücü Uyg. Ve İns. Yar. İş	+	18	9,9	7	70,71	-29,29	-5,27		
İnsan Hakları	+	13	3,5	0	0,00	-100,00	-13,00		
Toplum	+	12	3,5	0	0,00	-100,00	-12,00		
Ürün Sorumluluğu	+	10	3,6	2	55,56	-44,44	-4,44		
Güvenilirlik		20						-11,29	
Ekonomik	+	10	0,1	0	0,00	-100,00	-10,00	-56,47	
Çevresel	+	37	1,7	2	117,65	17,65	6,53		
İş Gücü Uyg. Ve İns. Yar. İş	+	18	1,2	0	0,00	-100,00	-18,00		
İnsan Hakları	+	13	0,1	0	0,00	-100,00	-13,00		
Toplum	+	12	0,1	0	0,00	-100,00	-12,00		
Ürün Sorumluluğu	+	10	0,1	0	0,00	-100,00	-10,00		

EK 40:**Tablo Ek.71: BRISA Firması 2014 Yılı SRKP Hesaplama Süreci**

Bileşenler	İlişki Yönü	Ağırlık	Referans Değer	İşletme Değeri	Endeks Değeri	Sapma Değeri	Ağırlıklı Değerler	SRKP Puanı	74,82
Denge		20						10,74	
Ekonomik	+	10	1,9	3	157,89	57,89	5,79	53,69	
Çevresel	+	37	7,6	10	131,58	31,58	11,68		
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	+	18	2,2	3	136,36	36,36	6,55		
İnsan Hakları	+	13	0,1	0	0,00	-100,00	-13,00		
Toplum	+	12	0,5	2	400,00	300,00	36,00		
Ürün Sorumluluğu	+	10	0,6	1	166,67	66,67	6,67		
Karşılaştırılabilirlik		20						34,43	
Ekonomik	+	10	3,7	7	189,19	89,19	8,92	172,16	
Çevresel	+	37	13,5	23	170,37	70,37	26,04		
İş Gücü Uyg. Ve İns. Yar. İş	+	18	7	11	157,14	57,14	10,29		
İnsan Hakları	+	13	0,5	4	800,00	700,00	91,00		
Toplum	+	12	1,1	4	363,64	263,64	31,64		
Ürün Sorumluluğu	+	10	1,4	2	142,86	42,86	4,29		
Doğruluk		20						11,26	
Ekonomik	+	10	4,9	7	142,86	42,86	4,29	56,32	
Çevresel	+	37	15,4	23	149,35	49,35	18,26		
İş Gücü Uyg. Ve İns. Yar. İş	+	18	8,4	11	130,95	30,95	5,57		
İnsan Hakları	+	13	1,8	4	222,22	122,22	15,89		
Toplum	+	12	2,2	4	181,82	81,82	9,82		
Ürün Sorumluluğu	+	10	1,6	2	125,00	25,00	2,50		
Zamansal Tutarlılık		10						5,20	
Ekonomik	+	10	6,5	9	138,46	38,46	3,85	52,01	
Çevresel	+	37	17	28	164,71	64,71	23,94		
İş Gücü Uyg. Ve İns. Yar. İş	+	18	11,5	16	139,13	39,13	7,04		
İnsan Hakları	+	13	4,9	8	163,27	63,27	8,22		
Toplum	+	12	3,6	5	138,89	38,89	4,67		
Ürün Sorumluluğu	+	10	4,9	7	142,86	42,86	4,29		
Netlik		10						8,12	
Ekonomik	+	10	5,9	8	135,59	35,59	3,56	81,23	
Çevresel	+	37	16	25	156,25	56,25	20,81		
İş Gücü Uyg. Ve İns. Yar. İş	+	18	9,9	13	131,31	31,31	5,64		
İnsan Hakları	+	13	3,5	8	228,57	128,57	16,71		
Toplum	+	12	3,5	10	285,71	185,71	22,29		
Ürün Sorumluluğu	+	10	3,6	8	222,22	122,22	12,22		
Güvenilirlik		20						5,06	
Ekonomik	+	10	0,1	0	0,00	-100,00	-10,00	25,29	
Çevresel	+	37	1,7	3	176,47	76,47	28,29		
İş Gücü Uyg. Ve İns. Yar. İş	+	18	1,2	4	333,33	233,33	42,00		
İnsan Hakları	+	13	0,1	0	0,00	-100,00	-13,00		
Toplum	+	12	0,1	0	0,00	-100,00	-12,00		
Ürün Sorumluluğu	+	10	0,1	0	0,00	-100,00	-10,00		

EK 41:

Tablo Ek.72: CIMSA Firması SRKP Hesaplama Süreci

Bileşenler	İlişki Yöntü	Ağırlık	Referans Değer	İşletme Değeri	Endeks Değeri	Sapma Değeri	Ağırlıklı Değerler	SRKP Puanı	-5,29
Denge		20						-1,83	
Ekonomik	+	10	1,9	1	52,63	-47,37	-4,74	-9,14	
Çevresel	+	37	7,6	1	13,16	-86,84	-32,13		
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	+	18	2,2	4	181,82	81,82	14,73		
İnsan Hakları	+	13	0,1	0	0,00	-100,00	-13,00		
Toplum	+	12	0,5	2	400,00	300,00	36,00		
Ürün Sorumluluğu	+	10	0,6	0	0,00	-100,00	-10,00		
Karşılaştırılabilirlik		20						-0,79	
Ekonomik	+	10	3,7	4	108,11	8,11	0,81	-3,96	
Çevresel	+	37	13,5	12	88,89	-11,11	-4,11		
İş Gücü Uyg. Ve İns. Yar. İş	+	18	7	5	71,43	-28,57	-5,14		
İnsan Hakları	+	13	0,5	0	0,00	-100,00	-13,00		
Toplum	+	12	1,1	1	90,91	-9,09	-1,09		
Ürün Sorumluluğu	+	10	1,4	4	285,71	185,71	18,57		
Doğruluk		20						11,76	
Ekonomik	+	10	4,9	7	142,86	42,86	4,29	58,80	
Çevresel	+	37	15,4	12	77,92	-22,08	-8,17		
İş Gücü Uyg. Ve İns. Yar. İş	+	18	8,4	9	107,14	7,14	1,29		
İnsan Hakları	+	13	1,8	6	333,33	233,33	30,33		
Toplum	+	12	2,2	4	181,82	81,82	9,82		
Ürün Sorumluluğu	+	10	1,6	5	312,50	212,50	21,25		
Zamansal Tutarlılık		10						1,85	
Ekonomik	+	10	6,5	9	138,46	38,46	3,85	18,54	
Çevresel	+	37	17	13	76,47	-23,53	-8,71		
İş Gücü Uyg. Ve İns. Yar. İş	+	18	11,5	15	130,43	30,43	5,48		
İnsan Hakları	+	13	4,9	8	163,27	63,27	8,22		
Toplum	+	12	3,6	4	111,11	11,11	1,33		
Ürün Sorumluluğu	+	10	4,9	9	183,67	83,67	8,37		
Netlik		10						3,72	
Ekonomik	+	10	5,9	9	152,54	52,54	5,25	37,17	
Çevresel	+	37	16	13	81,25	-18,75	-6,94		
İş Gücü Uyg. Ve İns. Yar. İş	+	18	9,9	11	111,11	11,11	2,00		
İnsan Hakları	+	13	3,5	8	228,57	128,57	16,71		
Toplum	+	12	3,5	5	142,86	42,86	5,14		
Ürün Sorumluluğu	+	10	3,6	9	250,00	150,00	15,00		
Güvenilirlik		20						-20,00	
Ekonomik	+	10	0,1	0	0,00	-100,00	-10,00	-100,00	
Çevresel	+	37	1,7	0	0,00	-100,00	-37,00		
İş Gücü Uyg. Ve İns. Yar. İş	+	18	1,2	0	0,00	-100,00	-18,00		
İnsan Hakları	+	13	0,1	0	0,00	-100,00	-13,00		
Toplum	+	12	0,1	0	0,00	-100,00	-12,00		
Ürün Sorumluluğu	+	10	0,1	0	0,00	-100,00	-10,00		

EK 42:**Tablo Ek.73: FROTO Firması SRKP Hesaplama Süreci**

Bileşenler	İlişki Yöntü	Ağırlık	Referans Değer	İşletme Değeri	Endeks Değeri	Sapma Değeri	Ağırlıklı Değerler	SRKP Puanı	1,23
Denge		20						3,08	
Ekonomik	+	10	1,9	3	157,89	57,89	5,79	15,38	
Çevresel	+	37	7,6	7	92,11	-7,89	-2,92		
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	+	18	2,2	1	45,45	-54,55	-9,82		
İnsan Hakları	+	13	0,1	0	0,00	-100,00	-13,00		
Toplum	+	12	0,5	1	200,00	100,00	12,00		
Ürün Sorumluluğu	+	10	0,6	2	333,33	233,33	23,33		
Karşılaştırılabilirlik		20						-0,10	
Ekonomik	+	10	3,7	4	108,11	8,11	0,81	-0,48	
Çevresel	+	37	13,5	14	103,70	3,70	1,37		
İş Gücü Uyg. Ve İns. Yar. İş	+	18	7	7	100,00	0,00	0,00		
İnsan Hakları	+	13	0,5	0	0,00	-100,00	-13,00		
Toplum	+	12	1,1	1	90,91	-9,09	-1,09		
Ürün Sorumluluğu	+	10	1,4	3	214,29	114,29	11,43		
Doğruluk		20						10,05	
Ekonomik	+	10	4,9	6	122,45	22,45	2,24	50,27	
Çevresel	+	37	15,4	21	136,36	36,36	13,45		
İş Gücü Uyg. Ve İns. Yar. İş	+	18	8,4	11	130,95	30,95	5,57		
İnsan Hakları	+	13	1,8	4	222,22	122,22	15,89		
Toplum	+	12	2,2	3	136,36	36,36	4,36		
Ürün Sorumluluğu	+	10	1,6	3	187,50	87,50	8,75		
Zamansal Tutarlılık		10						3,08	
Ekonomik	+	10	6,5	7	107,69	7,69	0,77	30,84	
Çevresel	+	37	17	24	141,18	41,18	15,24		
İş Gücü Uyg. Ve İns. Yar. İş	+	18	11,5	13	113,04	13,04	2,35		
İnsan Hakları	+	13	4,9	7	142,86	42,86	5,57		
Toplum	+	12	3,6	5	138,89	38,89	4,67		
Ürün Sorumluluğu	+	10	4,9	6	122,45	22,45	2,24		
Netlik		10						2,11	
Ekonomik	+	10	5,9	7	118,64	18,64	1,86	21,13	
Çevresel	+	37	16	24	150,00	50,00	18,50		
İş Gücü Uyg. Ve İns. Yar. İş	+	18	9,9	11	111,11	11,11	2,00		
İnsan Hakları	+	13	3,5	5	142,86	42,86	5,57		
Toplum	+	12	3,5	2	57,14	-42,86	-5,14		
Ürün Sorumluluğu	+	10	3,6	3	83,33	-16,67	-1,67		
Güvenilirlik		20						-17,00	
Ekonomik	+	10	0,1	0	0,00	-100,00	-10,00	-85,00	
Çevresel	+	37	1,7	0	0,00	-100,00	-37,00		
İş Gücü Uyg. Ve İns. Yar. İş	+	18	1,2	1	83,33	-16,67	-3,00		
İnsan Hakları	+	13	0,1	0	0,00	-100,00	-13,00		
Toplum	+	12	0,1	0	0,00	-100,00	-12,00		
Ürün Sorumluluğu	+	10	0,1	0	0,00	-100,00	-10,00		

EK 43:

Tablo Ek.74: OTKAR Firması SRKP Hesaplama Süreci

Bileşenler	İlişki Yönü	Ağırlık	Referans Değer	İşletme Değeri	Endeks Değeri	Sapma Değeri	Ağırlıklı Değerler	SRKP Puanı	-51,57
Denge		20						-5,94	
Ekonomik	+	10	1,9	1	52,63	-47,37	-4,74	-29,69	
Çevresel	+	37	7,6	10	131,58	31,58	11,68		
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yararlı İş	+	18	2,2	2	90,91	-9,09	-1,64		
İnsan Hakları	+	13	0,1	0	0,00	-100,00	-13,00		
Toplum	+	12	0,5	0	0,00	-100,00	-12,00		
Ürün Sorumluluğu	+	10	0,6	0	0,00	-100,00	-10,00		
Karşılaştırılabilirlik		20						-9,23	
Ekonomik	+	10	3,7	3	81,08	-18,92	-1,89	-46,15	
Çevresel	+	37	13,5	12	88,89	-11,11	-4,11		
İş Gücü Uyg. Ve İns. Yar. İş	+	18	7	5	71,43	-28,57	-5,14		
İnsan Hakları	+	13	0,5	0	0,00	-100,00	-13,00		
Toplum	+	12	1,1	0	0,00	-100,00	-12,00		
Ürün Sorumluluğu	+	10	1,4	0	0,00	-100,00	-10,00		
Doğruluk		20						-10,39	
Ekonomik	+	10	4,9	3	61,22	-38,78	-3,88	-51,93	
Çevresel	+	37	15,4	13	84,42	-15,58	-5,77		
İş Gücü Uyg. Ve İns. Yar. İş	+	18	8,4	5	59,52	-40,48	-7,29		
İnsan Hakları	+	13	1,8	0	0,00	-100,00	-13,00		
Toplum	+	12	2,2	0	0,00	-100,00	-12,00		
Ürün Sorumluluğu	+	10	1,6	0	0,00	-100,00	-10,00		
Zamansal Tutarlılık		10						-2,16	
Ekonomik	+	10	6,5	4	61,54	-38,46	-3,85	-21,60	
Çevresel	+	37	17	14	82,35	-17,65	-6,53		
İş Gücü Uyg. Ve İns. Yar. İş	+	18	11,5	7	60,87	-39,13	-7,04		
İnsan Hakları	+	13	4,9	4	81,63	-18,37	-2,39		
Toplum	+	12	3,6	3	83,33	-16,67	-2,00		
Ürün Sorumluluğu	+	10	4,9	5	102,04	2,04	0,20		
Netlik		10						-3,86	
Ekonomik	+	10	5,9	3	50,85	-49,15	-4,92	-38,57	
Çevresel	+	37	16	14	87,50	-12,50	-4,63		
İş Gücü Uyg. Ve İns. Yar. İş	+	18	9,9	6	60,61	-39,39	-7,09		
İnsan Hakları	+	13	3,5	0	0,00	-100,00	-13,00		
Toplum	+	12	3,5	3	85,71	-14,29	-1,71		
Ürün Sorumluluğu	+	10	3,6	1	27,78	-72,22	-7,22		
Güvenilirlik		20						-20,00	
Ekonomik	+	10	0,1	0	0,00	-100,00	-10,00	-100,00	
Çevresel	+	37	1,7	0	0,00	-100,00	-37,00		
İş Gücü Uyg. Ve İns. Yar. İş	+	18	1,2	0	0,00	-100,00	-18,00		
İnsan Hakları	+	13	0,1	0	0,00	-100,00	-13,00		
Toplum	+	12	0,1	0	0,00	-100,00	-12,00		
Ürün Sorumluluğu	+	10	0,1	0	0,00	-100,00	-10,00		

EK 44:

Tablo Ek.75: SISE Firması SRKP Hesaplama Süreci

Bileşenler	İlişki Yöntü	Ağırlık	Referans Değer	İşletme Değeri	Endeks Değeri	Sapma Değeri	Ağırlıklı Değerler	SRKP Puanı	-40,83
Denge		20						-6,48	
Ekonomik	+	10	1,9	2	105,26	5,26	0,53	-32,40	
Çevresel	+	37	7,6	5	65,79	-34,21	-12,66		
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	+	18	2,2	4	181,82	81,82	14,73		
İnsan Hakları	+	13	0,1	0	0,00	-100,00	-13,00		
Toplum	+	12	0,5	0	0,00	-100,00	-12,00		
Ürün Sorumluluğu	+	10	0,6	0	0,00	-100,00	-10,00		
Karşılaştırılabilirlik		20						-3,53	
Ekonomik	+	10	3,7	2	54,05	-45,95	-4,59	-17,65	
Çevresel	+	37	13,5	10	74,07	-25,93	-9,59		
İş Gücü Uyg. Ve İns. Yar. İş	+	18	7	8	114,29	14,29	2,57		
İnsan Hakları	+	13	0,5	0	0,00	-100,00	-13,00		
Toplum	+	12	1,1	2	181,82	81,82	9,82		
Ürün Sorumluluğu	+	10	1,4	1	71,43	-28,57	-2,86		
Doğruluk		20						-7,95	
Ekonomik	+	10	4,9	4	81,63	-18,37	-1,84	-39,76	
Çevresel	+	37	15,4	10	64,94	-35,06	-12,97		
İş Gücü Uyg. Ve İns. Yar. İş	+	18	8,4	8	95,24	-4,76	-0,86		
İnsan Hakları	+	13	1,8	0	0,00	-100,00	-13,00		
Toplum	+	12	2,2	2	90,91	-9,09	-1,09		
Ürün Sorumluluğu	+	10	1,6	0	0,00	-100,00	-10,00		
Zamansal Tutarlılık		10						-3,32	
Ekonomik	+	10	6,5	4	61,54	-38,46	-3,85	-33,16	
Çevresel	+	37	17	10	58,82	-41,18	-15,24		
İş Gücü Uyg. Ve İns. Yar. İş	+	18	11,5	9	78,26	-21,74	-3,91		
İnsan Hakları	+	13	4,9	0	0,00	-100,00	-13,00		
Toplum	+	12	3,6	5	138,89	38,89	4,67		
Ürün Sorumluluğu	+	10	4,9	4	81,63	-18,37	-1,84		
Netlik		10						-2,55	
Ekonomik	+	10	5,9	4	67,80	-32,20	-3,22	-25,48	
Çevresel	+	37	16	10	62,50	-37,50	-13,88		
İş Gücü Uyg. Ve İns. Yar. İş	+	18	9,9	9	90,91	-9,09	-1,64		
İnsan Hakları	+	13	3,5	0	0,00	-100,00	-13,00		
Toplum	+	12	3,5	5	142,86	42,86	5,14		
Ürün Sorumluluğu	+	10	3,6	4	111,11	11,11	1,11		
Güvenilirlik		20						-17,00	
Ekonomik	+	10	0,1	0	0,00	-100,00	-10,00	-85,00	
Çevresel	+	37	1,7	0	0,00	-100,00	-37,00		
İş Gücü Uyg. Ve İns. Yar. İş	+	18	1,2	1	83,33	-16,67	-3,00		
İnsan Hakları	+	13	0,1	0	0,00	-100,00	-13,00		
Toplum	+	12	0,1	0	0,00	-100,00	-12,00		
Ürün Sorumluluğu	+	10	0,1	0	0,00	-100,00	-10,00		

EK 45:

Tablo Ek.76: TOASO Firması SRKP Hesaplama Süreci

Bileşenler	İlişki Yönü	Ağırlık	Referans Değer	İşletme Değeri	Endeks Değeri	Sapma Değeri	Ağırlıklı Değerler	SRKP Puanı	0,28
Denge		20						-9,13	
Ekonomik	+	10	1,9	2	105,26	5,26	0,53	-45,66	
Çevresel	+	37	7,6	9	118,42	18,42	6,82		
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	+	18	2,2	0	0,00	-100,00	-18,00		
İnsan Hakları	+	13	0,1	0	0,00	-100,00	-13,00		
Toplum	+	12	0,5	0	0,00	-100,00	-12,00		
Ürün Sorumluluğu	+	10	0,6	0	0,00	-100,00	-10,00		
Karşılaştırılabilirlik		20	0					-4,41	
Ekonomik	+	10	3,7	4	108,11	8,11	0,81	-22,03	
Çevresel	+	37	13,5	17	125,93	25,93	9,59		
İş Gücü Uyg. Ve İns. Yar. İş	+	18	7	8	114,29	14,29	2,57		
İnsan Hakları	+	13	0,5	0	0,00	-100,00	-13,00		
Toplum	+	12	1,1	0	0,00	-100,00	-12,00		
Ürün Sorumluluğu	+	10	1,4	0	0,00	-100,00	-10,00		
Doğruluk		20	0					5,05	
Ekonomik	+	10	4,9	5	102,04	2,04	0,20	25,25	
Çevresel	+	37	15,4	19	123,38	23,38	8,65		
İş Gücü Uyg. Ve İns. Yar. İş	+	18	8,4	10	119,05	19,05	3,43		
İnsan Hakları	+	13	1,8	2	111,11	11,11	1,44		
Toplum	+	12	2,2	5	227,27	127,27	15,27		
Ürün Sorumluluğu	+	10	1,6	1	62,50	-37,50	-3,75		
Zamansal Tutarlılık		10	0					3,84	
Ekonomik	+	10	6,5	7	107,69	7,69	0,77	38,39	
Çevresel	+	37	17	24	141,18	41,18	15,24		
İş Gücü Uyg. Ve İns. Yar. İş	+	18	11,5	14	121,74	21,74	3,91		
İnsan Hakları	+	13	4,9	8	163,27	63,27	8,22		
Toplum	+	12	3,6	6	166,67	66,67	8,00		
Ürün Sorumluluğu	+	10	4,9	6	122,45	22,45	2,24		
Netlik		10	0					3,16	
Ekonomik	+	10	5,9	6	101,69	1,69	0,17	31,58	
Çevresel	+	37	16	22	137,50	37,50	13,88		
İş Gücü Uyg. Ve İns. Yar. İş	+	18	9,9	11	111,11	11,11	2,00		
İnsan Hakları	+	13	3,5	6	171,43	71,43	9,29		
Toplum	+	12	3,5	5	142,86	42,86	5,14		
Ürün Sorumluluğu	+	10	3,6	4	111,11	11,11	1,11		
Güvenilirlik		20	0					1,76	
Ekonomik	+	10	0,1	0	0,00	-100,00	-10,00	8,82	
Çevresel	+	37	1,7	5	294,12	194,12	71,82		
İş Gücü Uyg. Ve İns. Yar. İş	+	18	1,2	0	0,00	-100,00	-18,00		
İnsan Hakları	+	13	0,1	0	0,00	-100,00	-13,00		
Toplum	+	12	0,1	0	0,00	-100,00	-12,00		
Ürün Sorumluluğu	+	10	0,1	0	0,00	-100,00	-10,00		

EK 46:

Tablo Ek.77: TUPRS Firması SRKP Hesaplama Süreci

Bileşenler	İlişki Yöntü	Ağırlık	Referans Değer	İşletme Değeri	Endeks Değeri	Sapma Değeri	Ağırlıklı Değerler	SRKP Puanı	-45,20
Denge		20						-8,80	
Ekonomik	+	10	1,9	1	52,63	-47,37	-4,74	-43,99	
Çevresel	+	37	7,6	7	92,11	-7,89	-2,92		
İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yararlı İş	+	18	2,2	0	0,00	-100,00	-18,00		
İnsan Hakları	+	13	0,1	0	0,00	-100,00	-13,00		
Toplum	+	12	0,5	0	0,00	-100,00	-12,00		
Ürün Sorumluluğu	+	10	0,6	1	166,67	66,67	6,67		
Karşılaştırılabilirlik		20						-7,81	
Ekonomik	+	10	3,7	4	108,11	8,11	0,81	-39,04	
Çevresel	+	37	13,5	11	81,48	-18,52	-6,85		
İş Gücü Uyg. Ve İns. Yar. İş	+	18	7	5	71,43	-28,57	-5,14		
İnsan Hakları	+	13	0,5	0	0,00	-100,00	-13,00		
Toplum	+	12	1,1	0	0,00	-100,00	-12,00		
Ürün Sorumluluğu	+	10	1,4	1	71,43	-28,57	-2,86		
Doğruluk		20						-5,54	
Ekonomik	+	10	4,9	5	102,04	2,04	0,20	-27,69	
Çevresel	+	37	15,4	14	90,91	-9,09	-3,36		
İş Gücü Uyg. Ve İns. Yar. İş	+	18	8,4	7	83,33	-16,67	-3,00		
İnsan Hakları	+	13	1,8	1	55,56	-44,44	-5,78		
Toplum	+	12	2,2	0	0,00	-100,00	-12,00		
Ürün Sorumluluğu	+	10	1,6	1	62,50	-37,50	-3,75		
Zamansal Tutarlılık		10						-2,02	
Ekonomik	+	10	6,5	7	107,69	7,69	0,77	-20,19	
Çevresel	+	37	17	15	88,24	-11,76	-4,35		
İş Gücü Uyg. Ve İns. Yar. İş	+	18	11,5	7	60,87	-39,13	-7,04		
İnsan Hakları	+	13	4,9	4	81,63	-18,37	-2,39		
Toplum	+	12	3,6	2	55,56	-44,44	-5,33		
Ürün Sorumluluğu	+	10	4,9	4	81,63	-18,37	-1,84		
Netlik		10						-1,03	
Ekonomik	+	10	5,9	6	101,69	1,69	0,17	-10,34	
Çevresel	+	37	16	15	93,75	-6,25	-2,31		
İş Gücü Uyg. Ve İns. Yar. İş	+	18	9,9	10	101,01	1,01	0,18		
İnsan Hakları	+	13	3,5	4	114,29	14,29	1,86		
Toplum	+	12	3,5	1	28,57	-71,43	-8,57		
Ürün Sorumluluğu	+	10	3,6	3	83,33	-16,67	-1,67		
Güvenilirlik		20						-20,00	
Ekonomik	+	10	0,1	0	0,00	-100,00	-10,00	-100,00	
Çevresel	+	37	1,7	0	0,00	-100,00	-37,00		
İş Gücü Uyg. Ve İns. Yar. İş	+	18	1,2	0	0,00	-100,00	-18,00		
İnsan Hakları	+	13	0,1	0	0,00	-100,00	-13,00		
Toplum	+	12	0,1	0	0,00	-100,00	-12,00		
Ürün Sorumluluğu	+	10	0,1	0	0,00	-100,00	-10,00		